

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

1950-1960 DÖNEMİ DEMOKRAT PARTİ
KONYA MİLLETVEKİLLERİ

TUĞBA GÖNÜLLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi YAKUP KAYA

KONYA-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

1950-1960 DÖNEMİ DEMOKRAT PARTİ
KONYA MİLLETVEKİLLERİ

TUĞBA GÖNÜLLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi YAKUP KAYA

KONYA-2019

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	--

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tuğba Gönüllü
	Numarası	158105011013
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Yakup Kaya
	Tezin Adı	1950-1960 Dönemi Demokrat Parti Konya Milletvekilleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan 1950-1960 Dönemi Demokrat Parti Konya Milletvekilleri başlıklı bu çalışma 13/ 06/ 2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez İzleme Komitesi Üyeleri			
Sıra No	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Yakup KAYA	
2	Üye	Prof. Dr. Kemal ÖZCAN	
3	Üye	Doç. Dr. Şafak BENTHÜR	
4	Üye		
5	Üye		

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	---

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tuğba GÖNÜLLÜ
	Numarası	158105011013
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TARİH
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	1950-1960 DÖNEMİ DEMOKRAT PARTİ KONYA MİLLETVEKİLLERİ

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Tuğba GÖNÜLLÜ

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTUSU
--	---	--

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Tuğba GÖNÜLLÜ
	Numarası	158105011013
	Ana Bilim / Bilim Dalı	TARİH
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Yakup KAYA
Tezin Adı	1950-1960 DÖNEMİ DEMOKRAT PARTİ KONYA MİLLETVEKİLLERİ	

Bu çalışmada 1950-1960 yılları arasında Konya milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde yer alan çeşitli siyasi partilere mensup milletvekillerinin hayatı ve siyasi faaliyetleri incelenmiştir. Üç farklı yasama döneminde toplam 57 milletvekili Türkiye Büyük Millet Meclisinde yer almıştır. Konya'dan üç dönem 3 milletvekili, X ve XI. dönem 7 milletvekili olmak üzere toplam 10 milletvekili ikişer defa seçilmiştir. 13 kişi mükerrer olarak milletvekili seçilmiştir. Buna göre 44 farklı milletvekilinin Konya'yı temsil ettiği görülür. Bu milletvekillerinden bazıları Türkiye Büyük Millet Meclisinde idari görevler almıştır. Demokratik Parti kurucularından Refik Koraltan her üç dönemde de TBMM başkanlığı görevini sürdürmüştür. Üçüncü meclis başkanlığında Konya milletvekilidir.

1950 seçimlerinde 17 milletvekili, 1954 seçimlerinde 18 milletvekili ve 1957 seçimlerinde 22 milletvekili görev yapmıştır. Bu üç dönemde Konya'dan hiç kadın milletvekili çıkmamıştır. 18 hukukçu, 6, mühendis, 3 lise mezunu tüccar, ilahiyatçı-siyasal bilimci ve doktor olarak 2'şer ve veteriner-ziraatçı-asker-iktisatçı-akademisyen olmak üzere

1'er milletvekili çeşitli meslek gruplarından tespit edilmiştir. 5 milletvekili Konya ve ilçelerinde belediye başkanlığı yapmıştır.

Konu ile ilgili meclis albümü, TBMM ceride ve tutanakları, kitap, ansiklopedi, biyografi, tez, bildiri ve makale gibi çeşitli telif ve tetkikler taranarak bu çalışma ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar kelimeler: Demokrat Parti, Konya Milletvekilleri, TBMM, 1950, 1954 ve 1957 Seçimleri.

 KONYA	T. C. NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY Institute of Social Sciences	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
---	--	---

ABSTRACT

Students	Name & surname	Tuğba GÖNÜLLÜ
	Number	158105011013
	Department of Science / Science	DEPARTMENT OF HISTORY / DEPARTMENT OF HISTORY
	Program	Masters with thesis
	Thesis advisor	Dr. Lecturer. Member Yakup KAYA
Name of the thesis		Deputies of Konya from Democrat Party between 1950 and 1960.

This study aims at studying the biographies and political lives of former deputies of Konya with diverse political memberships elected for the term between 1950 and 1960 to serve in the Grand National Assembly. There were 57 deputies in the Grand National Assembly of Turkey during the entire three legislative terms. The number of deputies reelected from Konya attains the number ten of which three was from the third term while the others were of tenth and eleventh terms respectively. Thirteen of the deputies elected repeatedly. In this respect, it is clear that 44 different deputies represented Konya. Some of them were appointed the administrative of in the Grand National Assembly of Turkey. One of the founders of Democrat Party, Refik Koraltan, was named as the head of the Grand National Assembly of Turkey within the three terms. He was a deputy of Konya while he was elected to head for the thirds term.

There were 17 deputies in the 1950 elections, 18 deputies in the 1954 elections and 22 deputies in the 1957 elections. There was no woman deputy elected to represent Konya in the entire three terms. There were 18 jurists 6 engineers, 3 traders with a high school diploma,

theologians, political scientists, doctors, 2 veterinarians, agriculturalists, economists and academicians along with other deputies from a diverse range of occasions. 5 of the deputies were the former mayors at Konya and at the towns under the authority of Konya .

This study is constituted through published sources and researches such as Assembly Album, journals and records of TBMM, books, encyclopedias, biography, thesis, papers and articles.

Key Words: Democrat Party, Deputies of Konya, TBMM, Elections of 1950, 1954 and 1957.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	iv
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR.....	xiii
ÖNSÖZ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1950-1954 DÖNEMİ

1.1. 1950 Genel Seçimleri.....	8
1.2. IX. Dönem Konya Milletvekillerinin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri.....	10
1.2.1. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu.....	10
1.2.2. Dursun Kemal Ataman:.....	14
1.2.3. Rifat Alabay:.....	16
1.2.4. Hidayet Aydın:.....	19
1.2.5. Mehmet Ziya Barlas:.....	21
1.2.6. Sıtkı Salim Burçak:.....	24
1.2.7. Ömer Rıza Doğrul:.....	26
1.2.8. Ali Rıza Ercan:.....	30
1.2.9. Remzi Birant (Birand):.....	32
1.2.10. Abdi Çilingir:.....	35
1.2.11. Zübeyr Ziyad Ebüzziya:.....	36
1.2.12. Mahmut Saffet Gürol:.....	38
1.2.13. Osman Tarık Kozbek:.....	43
1.2.14. Himmet Ölçmen:.....	46
1.2.15. Hüseyin Umran (Ümran) Nazif Yiğiter:.....	48
1.2.16. Muammer Obuz:.....	52
1.2.17. Murat Âli Ülgen (Musat Ali Ülgen):.....	55

İKİNCİ BÖLÜM
1954-1957 DÖNEMİ

2.1. 1954 Genel Seçimleri	59
2.2. X. Dönem Konya Milletvekillerinin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri	61
2.2.1. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu:.....	61
2.2.2. Ahmet Hamdi Ragıp Atademir:.....	63
2.2.3. Mustafa Bağrıaçık:.....	66
2.2.4. Remzi Birant (Birand):.....	67
2.2.5. Abdi Çilingir:.....	68
2.2.6. Hidayet Aydın:.....	68
2.2.7. Tefik Fikret Baran:.....	70
2.2.8. Sıtkı Salim Burçak:.....	70
2.2.9. Zübeyir Ziyad Ebüzziya:.....	71
2.2.10. Mehmet Rayhan Gökmenoğlu:.....	73
2.2.11. Ahmet Mekki Keskin:.....	73
2.2.12. Osman Tarık Kozbek:.....	74
2.2.13. Himmet Ölçmen:.....	75
2.2.14. Muhittin Güzelkılınç.....	78
2.2.15. Ahmet Koyuncu	78
2.2.16. Muammer Obuz:.....	79
2.2.17. Mehmet Rüştü Özal:.....	80
2.2.18. Abdülküddis Sebahattin Sönmez:.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
1957-1960 DÖNEMİ

3.1. 1957 Genel Seçimleri	82
3.2. XI. Dönem Konya Milletvekillerinin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri.....	84
3.2.1. Refik Koraltan:.....	84
3.2.2. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu:.....	87
3.2.3. İshak Avni Akdağ:.....	88
3.2.4. Hamdi Ragıp Atademir (Ahmet Hamdi Atademir):.....	89

3.2.5. Mustafa Bağrıaçık:	89
3.2.6. Osman Bibioğlu:	90
3.2.7. Remzi Birant (Birand):	91
3.2.8. Sıtkı Salim Burçak:	92
3.2.9. Reyhan Gökmenoğlu (Mehmet Rayhan Gökmenoğlu):	93
3.2.10. Muhittin Güzelkılınç:	94
3.2.11. Ali Saim Kaymak:	94
3.2.12. Hulki Âmil Keymen:	95
3.2.13. Sıtkı Koraltan:	96
3.2.14. Ahmet Koyuncu:	97
3.2.15. Osman Tarık Kozbek:	97
3.2.16. Himmet Ölçmen:	98
3.2.17. Halil İbrahim Özyörük:	99
3.2.18. Mustafa Runyun:	100
3.2.19. Sabahattin Sayın (Sebahattin Sayın):	102
3.2.20. Sami Soylu:	103
3.2.21. Ömer Şeker:	104
3.2.22. Nafiz Tahralı:	104
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	111
EKLER	120
ÖZGEÇMİŞ	135

KISALTMALAR

TDK (Türk Dil Kurumu) “Kısaltmalar Dizini” esas alınmıştır.

age. Adı geçen eser

Bk. Bakınız

C Cilt

CHP Cumhuriyet Halk Partisi

DP Demokrat Parti

ET Erişim tarihi

NATO Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı (North Atlantic Treaty Organization)

S Sayı

s. Sayfa

ss. Sayfa sayısı

TBMM Türkiye Büyük Millet Meclisi

vd. Ve devamı

ÖNSÖZ

İnsan birlik ve dirlik oluşturmak için birbirine karşılıklı bağımlılık ilişkileriyle huzurlu bir toplum ister. İşte bu bütünlüğe sistem denir. Sistem kuramı 1945 yılından sonra Avrupa'da yaygınlaşmaya başlamıştır. Sistemde bir parça değişirse tümü bu değişiklikten etkilenir. Sistemin parçaları yasama, yürütme, yargı, parti, medya ve basın, çıkar grupları vb. siyasal yapılardır. Siyasal sistemin en gelişmiş ve yaygın şekli demokrasidir. Siyasi iktidar demokratik yollarla halktan yetki alır. Önce meclis oluşturulur. Sonra meclis iktidarı denetler ve yasama işlerini yürütür. İktidara gelen her siyasal partinin bir doktrini olur ve buna göre seçim sürecinde propagandasını yapar ve iktidara gelirse sözlerini yerine getirmeye çalışır.

Halk seçtiği milletvekilleriyle yönetimde söz sahibi olmak ister. Konya halkı da tezin konusu olan 1950-1960 demokrasi döneminde 1950, 1954 ve 1957 olmak üzere üç dönemde tercihini Demokratik Parti'den yana yapmıştır.

Bu çalışma üç bölümden oluşmuştur. 57 milletvekili, mükerrer seçilenler hariç 44 milletvekili Konya halkını mecliste temsil etmiştir. İşte bu milletvekillerinin biyografileri ve siyasi faaliyetleri meclis albümü, TBMM ceride ve tutanakları, kitap, ansiklopedi, biyografi, tez, bildiri ve makale gibi çeşitli telif ve tetkikler taranarak tespit edilmiştir. Referanslar önce dip notta sonra kaynakçada verilmiştir. Bazı belgeler ise ekler başlığı altında gösterilmiştir.

Bu çalışmamda bana verdiği akademik yardımdan dolayı tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi YAKUP KAYA 'ya, beni bugünlere getiren canım annem ve babama, benden maddi manevi desteğini esirgemeyen eşim Adem GÖNÜLLÜ'ye teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Konya, 2019

GİRİŞ

İlk çağda demokrasi medeniyetin beşiği olarak kabul edilen Yunanistan Yarımadası ve Ege adalarında doğmuştur.¹ “*Bu sözcük Eski Yunanca dēmokrateía δημοκρατεία ‘halk iktidarı’ sözcüğünden alıntıdır. Yunanca sözcük Eski Yunanca dēmos δῆμος ‘halk, ahali’ ve Eski Yunanca krátēs κράτης ‘güçlü, iktidar sahibi’ sözcüklerinin bileşiğidir*”.² Demokrasi çoğunluğa dayalı olsa da ülke meseleleri hakkında aynı düşünceye sahip olmayanların da söz hakkının olduğu ve halkın kendisi için oluşturduğu yönetimdir. Bu yönetimi sağlayan kurum da parlamentodur.³ Bugünkü kullanılan anlamıyla özgürlüğe dayalı, bireysel ve eşitlik esasına dayalı demokrasi XVIII yüzyılda oluşmuştur.⁴ Bu yüzyılın sonunda Amerika ve Fransa’daki devrimler neticesinde siyasi partiler doğmuştur. Seçimler⁵ ile siyasi partiler iktidara gelerek kendi programını uygulamaya başlamışlardır.⁶

Örfi ve şerfi temele dayanan bir hukukla yönetilen ve dinî kimliklerin saray nezdindeki temsili temelinde oluşturulmuş Millet sistemi ile Müslüman, Rum, Ermeni ve Yahudi cemaatleri bir kaç asır boyunca Pax Ottomana (Osmanlı Barışı) şemsiyesi altında İslam hukukundaki zımmilik statüsü bulunduran 1517’den beri sultanları Halife-i Müslimin olan⁷ Osmanlı Devleti’ndeki ilk seçim 1840 yılında sancaklarda kurulan Muhassıllık⁸ Meclisidir. Seçim yolundaki ikinci basamak ise ülkeyi vilayet, sancak, kaza ve köy idari birimlerine ayıran 1864 Vilayet Nizamnamesi’dir. Osmanlı ahali 1908 seçimlerinde 23 Aralık 1876 Kanun-i Esasi gereği ilk defa genel seçimlere katılarak bu seçme ve seçilme hakkını kurallara uygun olarak reyini kullanmış ve I. Meşrutiyet Dönemi başlamıştır. 1877 tarihinde meclis kurulmuştur. Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Âyân olmak üzere Meclis-i Umumi ilk anayasalı ve demokratik nitelikli parlamento yaşamımıza geçiş denemesidir.⁹ Tanzimat Dönemi’nde yapılan reformlar ve bunlara bağlı olarak oluşan siyasal gelişmeler,

¹ Kübra Gürcan, Demokrat Parti’nin İç Anadolu Kongreleri (1946-1950), *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Afyonkarahisar, 2017, s. 1.

² Sanal-1, <https://www.etimolojiturkce.com/arama/demokrasi>, (ET: 21.3.2019).

³ Mustafa Çufalı, *Türk Parlamento Tarihi (1946-1950)*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No: 146, C 1, s. iii.

⁴ Kemal Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi, Sosyal Kültürel Ekonomik Temeller*, (3. baskı), Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s.9; Menderes Çınar, “*Demokrasi*”, *Siyaset, Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*, (3. baskı), (Ed. Yüksel Taşkın), İletişim Yayınları, İstanbul 2016, s. 219.

⁵ Hasan Buran, *Seçim Sistemleri ve Türkiye İçin Yeni Bir Seçim Sistemi*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2005, s. 7.

⁶ Sezgi Dursun, “*Siyasi Partiler ve Parti Sistemleri*”, *Siyaset, Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*, (3. baskı), (Ed. Yüksel Taşkın), İletişim Yayınları, İstanbul 2016, s. 338. ; Ayşe Aydın, Celal Bayar Dönemi Genel seçimleri TBMM (1950-1960), *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara 2010, s. 2.

⁷ Taner Zorbay, Demokrat Parti Döneminde Din ve Devlet İlişkileri, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi*, Ankara, 2016, s.12.

⁸ Tanzimattan önceki dönemde olan vergi tahsildarlığı.

⁹ Mustafa Çufalı, *age.*, s. iii.

1876 Anayasası ile başlayan I. Meşrutiyet rejiminin temelini oluşturmuştur. Osmanlı Devleti, I. Meşrutiyet ile birlikte çeşitli etnik özellikler taşıyan parlamentolu bir siyasal hayata geçiş yapmıştır. Başarısızlıkla sonuçlanan I. Meşrutiyet Dönemi'nin ardından II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesi ve bunun arkasından gelen İttihat ve Terakki Partisi'nin iktidar dönemi Türk siyasal hayatına önemli izler bırakmıştır. 1908'de ikinci kez Meşrutiyet rejimini getiren İttihat ve Terakki Partisi, savunduğu pozitivist Batıcı felsefeyi ülkede hâkim kılmaya çalışmıştır. Parlamento ve Anayasa idealleri ile iktidara gelen İttihat ve Terakki Partisi zamanla bir tek parti diktatörlüğü kurmuştur.

Cumhuriyetin ilanından önceki dönemde 1877, 1908, 1912, 1914, 1919 ve 1920 yıllarında genel seçimler yapılmıştır. 1877 yılında vilayet meclis üyeleri mebusları belirlemiştir. 1908 seçimlerine İttihat ve Terakki Fırkası ile bir varlık gösteremeyen Ahrar Fırkası katılmıştır. 1912 seçimlerine İttihat ve Terakki Fırkası ile Hürriyet ve İtilaf Fırkası katılmıştır. İttihat ve Terakki tek parti olarak 1914 seçimine katılmıştır. Aralık 1919 tarihinde son Osmanlı Mebusan Meclisini belirleyen seçimler yapılmıştır. Meclis, Misak-ı Milliye (Ahd-ı Milli) 22 Ocak 1920 tarihli gizli oturumunda kabul etmiştir. Neticede İstanbul'un işgali üzerine Padişah tarafından Meclis-i Mebusan 11 Nisan 1920 tarihinde kapatılmıştır. Temsil Heyeti Başkanı Mustafa Kemal Paşa 19 Mart 1920 tarihinde valiliklere, bağımsız sancaklara, kolordu komutanlarına bir genelge göndererek seçimlerin yapılmasına karar vermiştir. 23 Nisan 1920 tarihinde, yapılan seçimlerin sonucunda I. Türkiye Büyük Millet Meclisini açmıştır.¹⁰

İstanbul'un işgali ve Misak-ı Millinin karar organı olan Mebusan Meclisinin lağvedilmesi üzerine Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ile başlayan, genelge ve kongrelerle desteklenen Türk Milli Mücadelesinin ardından Mustafa Kemal Paşa, ülkede seçimlerin yenilenerek, Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip bir meclisin toplanmasına dair önemli bir tamim yayınlamıştır. Seçimin akabinde 23 Nisan 1920 tarihinde yeni seçilen milletvekilleri ve İstanbul Mebusan Meclisinden gelen mebusların katılımıyla Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanmıştır. 1920–1923 yılları arasında I. Dönem Meclisi İstiklal Harbi'ni yönetmiş ve kurucu meclis olmuştur. Hem meclis hem de kurucusu “gazi” unvanını almıştır. 16 Nisan

¹⁰ Kenan Olgun, “Türkiye’de Cumhuriyetin İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C XXVII, S 79, Mart 2011, Ankara 2011, s.1-36.

1923 tarihinde son toplantı yapılmıştır. 1923 yılında ülkede yapılan ilk halk seçimiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi yenilenerek II. Meclis dönemi (1923-1927) başlamıştır.¹¹

Demokrat Partinin kuruluşundan önce 17 Kasım 1924 tarihinde Adnan Adıvar, Ali Fuat Cebesoy, Kazım Karabekir, Rauf Orbay ve Refet Bele'nin öncülüğünde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TCF) kurulmuştur. TCF kurulduktan kısa bir müddet sonra gerici eylemlere karıştığı ve Takrir-i Sükûn Kanunu'na muhalefette bulunduğu iddiasıyla 1 Haziran 1925 tarihinde kendisini fesh etmiştir. 12 Ağustos 1930 tarihinde Ali Fethi Okyar'ın liderliğinde Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuş ancak bu parti de bir müddet sonra kapatılmıştır. 1927 seçimlerine sadece CHP katılmıştır. 1931 seçimlerine bağımsız milletvekilleri ve CHP katılmıştır. 1935 seçimlerinde ilk defa azınlıklardan da milletvekili seçilmiştir. 1938 yılına kadar CHP lideri Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmuştur. 1939 seçimlerinden sonra Hatay'ın katılmasıyla birlikte 5 milletvekili daha seçime katılmıştır. 1943 seçimlerinde 63 seçim çevresinde yapılmış ve 455 milletvekili TBMM'e gönderilmiştir. II. Dünya Savaşı sona erince Türkiye'de 1945'ten sonra iç politika yeniden şekillenmiştir. Birleşmiş Milletler Anayasası savaş sonrası otoriter yönetimlere son verirken Türkiye de tek partili sistemden çok partili sisteme geçmeye doğru ilerlemiştir. CHP'den ayrılan muhalifler tarafından bir parti kurulması planlanmıştır. 21 Mayıs 1945 tarihindeki bütçe görüşmeleri ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu tasarısı TBMM'de tartışılırken muhalefet hareketi oluşmuştur. 29 Mayıs 1945 tarihinde yapılan bütçe oylamasında 368 milletvekili lehte oya oy kullanırken 5 milletvekili aleyhte oy kullanmıştır. Celal Bayar, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes gibi CHP'li milletvekilleri Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu tasarısına karşı çıkarak bütçe aleyhinde oy kullanmışlardır. Celal Bayar, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes hükümeti meclisin kontrol edebilmesi için "Dörtlü Takrir" diye adlandırılan önergeyle çok partili bir siyasî hayata geçilmesini talep etmişlerdir. Dörtlü Takrir'in kabul edilmemesi ve 17 Haziran 1945 milletvekili ara seçimine CHP'nin aday göstermemesi muhalefet partisi kurma çalışmalarını daha da hızlandırmıştır¹² 24 Temmuz 1945'te İstanbul'da İslâm birliği düşüncesine dayalı Millî Kalkınma Partisi (MKP) kurulsun da pek başarılı olamamıştır.¹³ Fuat Köprülü ve Adnan Menderes basında hükümeti eleştiren

¹¹ Hatice Yıldırım, I ve II. Dönem TBMM Çorum Milletvekilleri (Biyografileri ve Faaliyetleri), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2008, s. VIII.

¹² Ayşe Aydın, Celal Bayar Dönemi Genel seçimleri TBMM (1950-1960), *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara 2010, s. 40.

¹³ Ali Fuad Başgil, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*, (Çev. M. Ali S.), Çeltüt Matbaacılık, İstanbul 1966, s. 50; Orhan Özacun, "Siyaset Tarihimizde Milli Kalkınma Partisi", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Yıl: 1, S. 2, İstanbul 2002, s. 209.

yazılar yayımlayarak muhalefetlerini sürdürmüşlerdir. Adnan Menderes 1945 yılının Ağustos ayında Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın onaylanması için yapılan görüşmelerde yaptığı konuşmada tek parti yönetimini sert bir dille eleştirmiş ve Türkiye'deki siyasi sistemin demokratik esaslara göre yeniden şekillendirmesini dile getirerek konuyu gündemde tutmuştur. CHP yönetimi muhaliflikleri sebebiyle Adnan Menderes ve Fuat Köprülü'yü 21 Eylül 1945'te partiden ihraç etmiştir. Bu ihraç kararı eleştiren Refik Koraltan da ihraç edilmiştir. Celal Bayar'ın önce İzmir milletvekilliğinden ve CHP'den istifa etmiş ve yeni bir parti kuracaklarını basına açıklamıştır. 7 Ocak 1946 tarihinde Celal Bayar'ın önderliğinde Demokrat Parti (DP) resmi olarak kurulmuştur. Atatürk'ten sonra İsmet İnönü 1946 yılına kadar devlet ve parti başkanlığı yapmıştır. Sonuç olarak çok partili döneme geçiş başarılı olamamış ve 1923 yılından 1946 yılına kadar tek parti yönetimi olmuştur. Savaş sırasında uygulanan "Varlık Vergisi" halkın memnuniyetsizliğini artırmış ve DP'nin kuruluşuna ortam hazırlamıştır. DP, TCF'nin programını örnek almıştır. Bu programın 20 ve 21. maddelerinde, yerel yönetimlere yetki devri, 24. maddesinde devletin küçültülmesi, 43. Maddesinde liberalizm, 48. maddesinde Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT) satışları, 51. maddede devlet tekellerinin özelleştirilmesi ve 74. maddede ise iç ve dış borçlanma konuları vardır. DP ekonomi ile ilgili olarak yeni bir ekonomi politikası izleyeceğini kuruluş programına almıştır. DP kuruluş bildirgesinde idari yapılanmada ikinci bir kaza kademesi olacağını ve üniversitelerin özerk olacağını belirtmiştir. DP kuruluşuna Ankara ve İstanbul'un dışında ilk olarak Samsunla başlamıştır. Bölgelere göre sorumlular tayin edilerek her şehirde 27 yıl sonra ikinci bir parti kurulmuş ve 26 il ile 75 ilçede parti teşkilatı teşkil edilmiştir. 21 Temmuz 1946 tarihinde genel seçimler yapılmış ve VIII. Dönem TBMM'nde 465 sandalyeden CHP 395, DP 66 ve bağımsızlar 4 üyelik elde etmiştir. DP adayı Fevzi Çakmak İstanbul milletvekili olmuştur. DP 7 Ocak 1947 tarihinde Ankara Ulus Sineması'nda 906 delege ile ilk kongresini yapmıştır. Burada Anayasaya aykırı tüm antidemokratik hüküm ve yasaların kaldırılması vurgusu yapılmıştır. DP 3.4.1947 tarihli seçim beyannamesinde seçim güvenliği üzerinde durmuştur.¹⁴ Şubat 1947'de DP'nin başına Fevzi Çakmak getirilmek istenmiştir. Celal Bayar taraftarları buna karşı çıkmıştır. Bu durum Müstakiller Grubu adıyla bir grup oluşmasına zemin oluşturmuştur. İnönü'nün "12 Temmuz Bildirisi", Türkiye'nin geri dönülmez bir biçimde çok partili hayata geçmiş olduğunu ortaya koymuştur. 23 Aralık 1947 tarihinde Hasan Saka Hükümeti sıkıyönetimi kaldırınca DP daha serbest hareket etmeye başlamıştır.

¹⁴ CCA, f. 030.01.12.71.9, s. 2, bk. Ek-15.3.1. 21 Temmuz seçim yolsuzlukları hakkındaki itirazlarının dikkate alınmadığından şikâyet olunuyor. Bk. CA-030.01.12.71.9, s. 3, Ek-15.3.2. Yeni seçim kanunu ile kısmi seçimleri girilemeyeceği belirtiliyor. Bk. CCA, f. 030.01.12.71.9, s. 4, Ek-15.3.3.

DP, 1948 yılında miting ve toplantılarını sürdürmüştür. 1949 yılında CHP teşkilatlarından DP'ye büyük katılımlar olmuştur. Şüpheli vaatlerde bulunmaktan imtina eden¹⁵ DP 14 Mayıs 1950 Milletvekili Genel Seçimlerini kazanmıştır. On yıl iktidarda kalmıştır.¹⁶

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 27 yıllık iktidarına 14 Mayıs 1950 seçimlerinde son verilmiştir. 14 Mayıs 1950 Milletvekili seçimlerine 7 parti katıldığı hâlde seçim CHP, DP ve MP arasında geçmiştir. Seçimlere toplam 8.905.576 seçmenden 7.916.091'i katılmış olup katılım Oranı %88.88' olmuştur. DP 4.242.831 oyla 408 milletvekili kazanırken CHP 3.165.096 oyla 69 milletvekili kazanmıştır. Bu seçimlerde MP 1, bağımsızlarda 9 milletvekilliği elde etmiştir. Seçimin genel sonuçlarına baktığımızda DP'nin tek başına iktidar olduğu, bununda seçimlerde uygulanan 'liste usulü çoğunluk' sisteminden kaynaklandığı görülmektedir. DP %53.59 oy oranıyla 408 milletvekilliği kazanırken, CHP %39.98 oy oranıyla ancak 69 milletvekili çıkarabilmiştir.¹⁷

DP iktidarı döneminde Türkiye genel seçimleri 2 Mayıs 1954 tarihinde TBMM'de görev yapacak 10. dönem milletvekilleri için yapılan seçimdir. Bu seçimde liste usulü çoğunluk seçim sistemi uygulanmış ve yaklaşık 9 milyon seçmen oy kullanmıştır. 1954 seçimleri DP'nin iktidar partisi olarak diğer yandan uzun yıllar Türkiye'yi yönetmiş CHP'nin de muhalefet partisi olarak katıldığı ilk seçimlerdi. Toplum, seçmenler açısından bakıldığında icraatları iktidardayken görülmüş iki parti arasında tercih yapılacak gerçek anlamda ilk seçimlerdi.¹⁸ 1954 seçimlerindeki 9.095.617 oyun 5.313.659 olan %58.42'lik oranındaki oyu DP almıştır.¹⁹ Bu güçlü DP iktidarında zamanla aşağıda belirtilen huzursuzluklar olmuştur.

DP'den istifa ve ihraçlar olmaya başlamıştır.²⁰ "19"lar olarak adlandırılan muhalifler Aralık 1955 tarihinde Hürriyet Partisini kurmuşlardır. CHP, HP ve CMP liderleri İnönü'nün

¹⁵ CCA, f. 030.01.44.265.14, DP Seçim Beyannamesi s. 3, bk. Ek-15.4.1. Burada iktisadi kalkınmanın manası üzerinde durulmuş ve devlet bankacılığının faizleri yüksek tutmasından şikâyet edilmiştir. Bk. CA-030.01.44.265.14, DP Seçim Beyannamesi s. 7, Ek-15.4.2. Ayrıca devlet masraflarından sıkı tasarruf yapılmasının zorunlu olduğuna vurgu yapılıyor. Milli sermaye ve özel teşebbüse çalışma teminatı vaadinde bulunuluyor. Bk. CCA, f. 030.01.44.265.14, DP Seçim Beyannamesi s. 8, Ek-15.4.3. Anayasanın tadili isteniyor. Bk. CCA, f. 030.01.44.265.14, DP Seçim Beyannamesi s. 9, Ek-15.4. Ananevi İngiliz ve Fransız ittifakına ilaveten Birleşik Amerika ile sıkı dostluk kurulacağı ve iş birliği yapılacağı şeklinde açıklama yapılıyor. Bk. CCA, f. 030.01.44.265.14, DP Seçim Beyannamesi s. 10.

¹⁶ Enis Şahin ve Tunç, Bilal Tunç, "Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947)", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies)*, C I, S 2, 2015, s. 31-69.

¹⁷ Kenan Olgun, "Türkiye'de Cumhuriyetin İlanından 1950'ye Genel Seçim Uygulamaları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C XXVII, S 79, Mart 2011, Ankara 2011, s. 30.

¹⁸ Ensar Yılmaz, "1954 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasi Sonuçları", *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2010, C 5, S 4, s. 541-551.

¹⁹ CCA, f. 30.01.51.39, bk. Ek-15.1.

²⁰ Ek-18.

liderliğinde muhalefet cephesi oluşmuştur. TBMM 11. dönem milletvekillerini belirlemek için 27 Ekim 1957 tarihinde seçim yapılmıştır. “Katılım oranının önceki yıllara göre daha düşük olduğu seçimler neticesinde DP’nin oyu % 47’ye gerilemiş ancak mevcut seçim sistemi dolayısıyla 424 sandalyeye sahip olmuştur. CHP: 178, CMP: 4 ve HP:4 milletvekili ile meclise girmiştir. 1957 seçimleri sonrasında ortaya çıkan en önemli gelişme oyların artmasından güç alan CHP’nin daha sert ve aktif bir muhalefet yürütmeye başlaması olmuştur. Seçim sonuçlarının belli olmasından sonra TBMM’nin 2 Kasım tarihli toplantısında; Cumhurbaşkanlığına Celal Bayar, TBMM başkanlığına Refik Koraltan, başkan vekilliklerine İbrahim Kirazoğlu ve Fikri Apaydın seçilmişti. Bayar hükümet kurma görevini beşinci defa Adnan Menderes’e vermiştir. İktisadi sorunların ağırlaşması, karaborsa, kuyruklar ve ardi arkası kesilmeyen zamlar büyük bunalım yaratmaya başlamıştır. 1958 yılı başlarında yalnız iktisadi alanda değil, dış politikada da oldukça zor bir döneme girilmiş, bu durum iç siyasete de yansımıştır. 1950 seçimleri ile 27 yıllık CHP iktidarına son veren DP için en başından beri bir askeri müdahale tehdidi söz konusu olmuştur. Atatürk’ün silah arkadaşı, Milli Mücadele kahramanı İnönü’nün seçim sandığı ile iktidarı kaybetmesi orduda tedirginlik yaratmıştır. Ordu içinde cuntacı hareketler 1955 yılında oluşmaya başlamıştır. 1959 yılına doğru bu girişimler daha organize bir hale gelmiştir. Siyasi krizin 1960 baharında son noktaya gelmesi ordu içindeki grupları da hareketlendirmiştir. On yıl on üç gün iktidarda kalan DP’nin faaliyetleri 27 Mayıs 1960 Müdahalesi ile birlikte durdurulmuştur.”²¹

Aşağıda Menderes hükümetleri kronolojik olarak görülmektedir.²²

19. Hükümet: 14.05.1950 tarihinde yapılan genel seçimler sonunda DP’nin tek başına hükümet kuracak çoğunluğu elde etmiştir. 22 Mayıs 1950 tarihinde Celal Bayar Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 1. Menderes Hükümeti (22.05.1950-09.03.1951) 282 milletvekili ile güvenoyu (2 Haziran 1950) almıştır. Günün şartları yeni bir kabine kurmak için Menderes’i istifaya götürmüştür.

20. Hükümet: 2. Menderes Hükümeti (09.03.1951-17.05.1954). 02.04.1951 tarihinde yapılan güven oylamasına 346 kabul oyu verilmiştir. 1954 genel seçimler nedeniyle hükümet sona ermiştir.

²¹ Sedef Bulut, “Üçüncü Dönem Demokrat Parti İktidarı (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu”, *Akademik Bakış*, C 2, S 4, 2009, s. 131-142.

²² Sanal-12, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-cumhuriyeti-hukümetleri-134271>, (ET: 03.04.19).

21. Hükûmet: 3. Menderes Hükümeti (17.05.1954-09.12.1955). 26.05.1954 tarihinde yapılan güven oylamasında 491 kabul oyu verilmiştir. DP grubundaki reform istekleri Menderes'i istifaya mecbur etmiştir.

22. Hükûmet: 4. Menderes Hükümeti (09.12.1955-25.11.1957). 16.12.1955 tarihinde yapılan güven oylamasında 389 kabul oyu verilmiştir. 1957 tarihinde yapılan genel seçimler nedeniyle hükûmet sona ermiştir.

23. Hükûmet: 5. Menderes Hükümeti (25.11.1957-27.05.1960). 04.12.1957 tarihinde yapılan güven oylamasına 403 kabul oyu verilmiştir. 27.05.1960 tarihindeki askeri darbeyle demokrasi kesintiye uğratılmıştır.

İşte yukarıdaki demokrasi sürecinin 1950-1954, 1954-1957 ve 1957-1960 yılları arasındaki DP Konya milletvekillerinin hayatları ve siyasi faaliyetleri bu çalışmada irdelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1950-1954 DÖNEMİ

IX. Dönem çok partili sistemin kurumsallaştığı ve demokrasi erdeminin toplum bilincine yerleştiği bir evredir. Ancak maalesef bu dönemde siyasi partiler gericiğe ödün vermişlerdir. “*Türk demokrasi tarihi irtica ve komünist akımlara karşı verilen savaşımlarla biçimlenmiştir.*”²³ Bu dönemde toplum, kendisinin aynası olan parlamentoya yansımıştır. TBMM’nde 494 üye yer almıştır. Bu milletvekillerinden %76.13’ü yeniden seçilen üyelere oluşmuştur.²⁴

Demokrat Parti genel başkanı Celal Bayar 14 Mayıs 1950 seçimlerinden hemen sonra cumhurbaşkanı seçilmiştir ve parti başkanlığından istifa ederek tarafsız olacağını açıklamıştır. Bayar Aydın milletvekili Adnan Menderes’e hükümeti kurma görevini vermiştir. Başbakan Adnan Menderes hükümetin programını 22 Mayıs 1950 tarihinde açıklarken kendini eleştirmek isteyen muhalefete söz hakkı vermeyince muhalefet meclisi terk etmiştir. Böylece dört yıllık dönemde yaşananların karşılıklı öğ alma şeklinde devam edeceği süreç başlamış oldu.

DP Hükümeti Cumhuriyet Halk Partisinin 27 yıllık iktidar sürecinde bürokraside kadrolaştığı endişesiyle köklü düzenlemelere yönelmiştir. Önce orduya el atmıştır. Hükümet 6 Haziran 1950 tarihinde Genelkurmay Başkanı ve birçok yüksek rütbeli subayı emekliye sevk etmiştir ve İnönü’nün partideki etkisini azaltmak için çalışmalar yapmıştır. Köy Enstitüleri kapatılmıştır. Arapça ezanın okunmasını her fırsatta dile getirmişlerdir. Bir avuç aydının değil yığınların sesi olduklarını söylemişlerdir.

DP 3 Eylül 1950 tarihinde gerçekleşen yerel seçimlerde 600 belediyeden 560 tanesini kazanmıştır. Böylece genel seçimlerde elde ettiği başarının tesadüfi olmadığını da kanıtlamıştır.

1.1. 1950 Genel Seçimleri

Türk demokrasisi Milli Şef Dönemi (1938-1946) sonrası 7 Ocak 1946 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi’nden ayrılan ve istifa eden bir grup milletvekili tarafından kurulan Demokrat Parti ile tanışmıştır. Türk demokrasisinin bu yeni evresinde, 1946 Genel Seçimlerinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisine Demokrat Partili milletvekilleri

²³ Kazım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 19, C 1, s. IX, X, XI.

²⁴ Kazım Öztürk, *ege.*, C 1, s. XII.

girmiştir. 20 Temmuz 1948 tarihinde Millet Partisi kurulmuştur. Türkiye siyasetinde 1946-1950 yılları arasındaki dönem Demokrat Parti'nin yükselişine ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin düşüşüne tanıklık etmiştir. Demokrat Parti'nin 1946 seçimlerinde uygulanan seçim sistemine itirazları sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisinde yeni seçim tasarısı 7 Şubat 1950 tarihinde görüşülmüş ve yeni seçim sistemi – liste usulü çoğunluk sistemi – bir hafta sonra 16 Şubat 1950 tarihinde kabul edilmiştir. Akabinde 1 Mart 1950 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Seçim kararı almıştır. Yüksek Seçim Kurulu için 4 Mart 1950 tarihinde oylama yapılmış ve kurul başkanı ile kurul üyeleri seçilmiştir. Bu seçim 14 Mayıs 1950 günü saat 08:00 ile saat 17:00 arasında yapılmıştır. Bu seçime %89,3 civarında katılım sağlanmıştır. Seçim sonuçları 14 Mayıs 1950 günü saat 19:00'dan itibaren 15 dakikada aralıklarla duyurulmuştur. Sonuçta DP'nin 416, CHP'nin 69, MP'nin 1 ve Bağımsızların 1 milletvekili olmuştur. Türk siyasi tarihinde önemli bir değişikliğe sebep olan 1950 yılı Türkiye genel seçimleri, 14 Mayıs 1950 tarihinde gerçekleşen ve TBMM 9. dönem milletvekillerinin belirlendiği önemli bir seçimdir. Bu seçimle Cumhuriyet'in kuruluşundan beri hükûmette olan Cumhuriyet Halk Partisi, iktidarı Demokrat Parti'ye terk etmiştir. Halk uzun yıllar CHP ve onun kadrosu tarafından yönetilmeye alışmıştı. Bu seçim halk için yeni bir deneyim olmuştur. İktidara gelmek için 1950 seçimleri öncesi iktidar ve muhalefet kanadında kıyasıya yarışların olduğu ilginç seçim kampanyaları düzenlenmiştir. Ulusal basında makale savaşları olmuştur. Radyoda propaganda programları yapılmıştır. Milletvekili adaylarının sosyo-ekonomik durumları medya yoluyla halka yansıtılmıştır. Sonuçta seçim 14 Mayıs 1950 tarihinde olaysız bir şekilde bitmiştir. Demokrat Parti kuvvetli bir şekilde çoğunluğu ele geçirerek iktidara gelmiştir²⁵

CHP 1946 yılındaki seçimden sonra uzun süre DP'nin yükselişini müşahade ettiğinden bu seçimlerde her kent için "ya hepsi ya hiçbiri" tercihini yaparak risk almıştır. 1950 seçimleri bir değişme öyküsünün başlangıcıdır. Bedelini 1950, 1954 ve 1957 senelerindeki seçimlerle ağır bir şekilde ödemiştir. Hatta CHP toparlanma sürecine girdiği halde meclisteki sandalye oranı sürekli düşük kalmaya devam etmiştir.

²⁵ Çağatay Benhür, "14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP ve DP'nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları", *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 2007, S 17, s. 61-75.

1.2. IX. Dönem Konya Milletvekillerinin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri

1.2.1. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu

Biyografisi:

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu Şarkikaraağaç/Ulvikale'de doğmuştur. Konya ilinin Kuzgunkavak Mahallesi'nde (102/03, 126, 26) nüfusa kayıtlı bulunmaktadır. Konya Birinci Noteri Hidayet Bey babasıdır. Kadriye Hanım annesidir. 1926 yılında Hasan-Refia kızı Ayşe Sıttika (1910-1984) Hanım ile dünya evine girmiştir. Hasan Fehmi (1929), Muazzez Refia (1931), Hidayet Orhan (1933), Fahriye Saadet (1939), Makbule Hidayet (1939) (İkiz) ve Rabia Beyhan' (1942) isminde çocukları olmuştur. 6 çocuk babasıdır.²⁶ İlk ve ortaokul ve lise öğrenimini Konya'da bitirmiştir. Ankara Hukuk Fakültesinden 1928 yılında pekiyi derece ile diplomasını almıştır. Arapça ve Farsça bilirdi. 9 Ekim 1928 tarihinde Erzincan Savcı Yardımcılığına, 26 Mayıs 1930 tarihinde Reşadiye Hakimliğine tayin edilmiştir. 1 Mayıs 1933 tarihinde Yedek Subay Okuluna girmiştir. 20 Ekim 1933 tarihinde asteğmen, 30 Nisan 1934 tarihinde teğmen olmuştur ve 1 Mayıs 1934 tarihinde terhis edilerek vatani vazifesini tamamlamıştır. 7 Aralık 1934 tarihinde İstanbul Sulh Hâkimliğine, 17 Kasım 1935 tarihinde Beyşehir Hukuk Hâkimliğine, 18 Eylül 1936 tarihinde İstanbul 2. Ticaret Mahkemesi azalığına atanmıştır. Son vazifesinden 1 Eylül 1937 tarihinde ayrılmıştır. 13 Ekim 1941-18 Ocak 1943 tarihleri arasında Maliye Bakanlığı Müşavir Avukatlığı görevinde bulunmuştur. 23 Eylül 1937 tarihinde Konya'da avukatlığa başlamıştır. 14 Nisan 1961'e kadar kesintisiz baroya kayıtlı kalmıştır. 7 Ekim 1961 tarihinde baro kaydını yenilemiştir. 1 Mart 1963 tarihinde İstanbul Barosuna kaydını 5044 sicil numarasıyla nakletmiştir. 30 Haziran 1970 tarihinde ise kaydını Ankara Barosuna naklettirmiştir. Burada 6 Temmuz 1978 tarihine kadar baroya kayıtlı kalmıştır. 1946 tarihinde Demokrat Partinin kuruluşu sürecinde Konya'da müteşebbis heyeti başkanlığı vazifesini üstlenmiştir. DP'nin Konya il idare kurulu başkanı olmuştur TBMM IX, X ve XI. dönem Konya milletvekilidir. (07.546.14) sicil numarasıyla emekli olan Abdurrahman Fahri AGAOĞLU, 4 Haziran 1979'da Isparta'da ölmüştür. Ankara Karşıyaka Mezarlığına (M12) defnedilmiştir.²⁷

²⁶Feridun Keşir vd. (Yayın koordinatörü), *TBMM Abümü 1920-2010 2. Cilt 1950-1980*, s. 578.

²⁷ Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 18, C 7, s. 717.

Siyasi Faaliyetleri:

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Ağaoğlu 165326 oyla yapılan seçimde DP listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. 18 Mayıs 1950 tarihinde seçim tutanağını almıştır. Meclise 22 Mayıs 1950 tarihinde iştirak etmiştir. 14 Temmuz 1950 tarihinde tutanağı onaylanmıştır. 19 Şubat 1951 tarihinde parti teşkilatı ile ilgili teklif vermiştir.²⁸ 06 Nisan 1951 tarihinde anayasa tasarısı hazırlanması için teklif vermiştir.²⁹ Dilekçe ve Adalet ile Gümrük ve Tekel komisyonlarında görevlendirilmiştir. Dilekçe Komisyonunun sözcüsü olmuştur. Petrol Kanunu ve Emekli Sandığı Kanununun 69'uncu maddesinin yorumu konularında kurulan geçici komisyonlarının üyesi olmuştur. Devletin Adalet Bakanlığının 1953 bütçesi, adalet ve hükümet binaları, Akşehir Belediyesindeki yolsuzluk, 1953'te kurulan mahkemeler, 718 resmî binalar, bir öğretmenin çocuk zammı, cezaevleri, çalıştırılan memur, DDY Adana işletmesi, DDY Ankara'daki lojmanları, DDY Konya hukuk müşaviri, DDY'nın memur ve işçileri, devlet üretme çiftlikleri, emekli ve yetim aylıkları, Emirgazi ve Işıklar köylerinin borçları, gardiyan ve hastabakıcılara kadro verilmesi, gardiyanlar, göçmenlerin iskân edilmeleri, hâkim sınıfındaki memurlar, hâkim ve memur kadroları, hastane ve sanatoryum sayısı, hırsızlığın ve dilencililiğin önlenmesi, hükümet ve adalet binaları, Ilgın'da Ziya Özalp'a ait yer, il memurlarından merkezde çalışanlar, ilköğrenimin zorunluluğu, İller Bankasının sermayesi, İngiliz gazetesindeki yazı, İşletmeler Bakanlığı personeli, Keçiören gazinosu ruhsatı, kırmızı plâkalı ve resmî otomobil sayısı, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Konya Asliye Hukuk Yargıcı, Konya'da görevli ilkokul öğretmenleri, Konya'daki adalet teşkilâtı, Konya'daki Örgüt gazetesi yayını, Kore'ye giden subayların maaşı, Maaş Kanununun değiştirilmesi, mahkemeye başvuru tamimi, meslekî ve teknik okullar, millî gelirlerin ortalaması, odacıların aylıkları, okul ve öğrenci sayısı, ortaokul öğretmenleri, Osmanlı Bankası, PTT İdaresi, resmî dairelerin ödediği kira bedeli, resmî dairelerin ödediği kira, Sınaî Kalkınma Bankası, subay ve hizmetli erlerin adedi, sulama işleri, teftiş kadroları, tekell maddelerinin maliyeti, Tekelde çalışanların sayısı, Toprak Mahsullerinde çalışan personel, Türk Eğitim Derneğinin kuruluş tarihleri, Türk Hava Kurumu, Yalova otel ve kaplıca işletmeleri, Ziraat Bankası ve Toprak Mahsulleri Ofisinin malî ilişkisi, ziraat, Ziraî Donatım'm malî durumu konularında yazılı soruları; 1 yazılı sorusu ve 1 kanun teklifinin geri verilmesine dair 2 önergesi; Artırma Eksiltme Kanunu, İş Kanunu,

²⁸ CCA, f. 030.01.44.259.2, s. 1, bk. Ek-15.2.1. Burada 15 kişilik bir program komisyonu kurulmasını istiyor. Parti namına her türlü neşriyatın da takibinin gerekliliğine vurgu yapıyor; bk. CA-030.01.44.259.2, s. 2, bk. Ek-15.2.2.

²⁹ CCA, f. 030.01. 44.259.8, s.1 ve s. 2, bk. Ek-15.5.1.

Maaş Kanununun değiştirilmesi, Seçim Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Devlet Memurları Kanununun değiştirilmesine dair 7 kanun teklifi; Genel Kurulda değişik 55 konuda 74 konuşması vardır. X ve XI. dönemlerde de Konya'dan ve DP listesinden milletvekili seçilmiştir. Yassıda Yüksek Adalet Divanınca, Anayasayı çiğneme suçlaması ile yargılanmıştır. Beraat etmiştir. Parlamento sonrasında serbest avukatlık yaparak hayatını sürdürmüştür.³⁰

Türkiye Cumhuriyeti'nin “İslami bakımdan resmî ve temsilî bir vasfa sahip olması” düşüncesini Necip Fazıl Kısakürek tespit etmiştir.³¹ Konya'da tutuklu bulunan Necip Fazıl'ı hapisanede ziyaret etmiştir.³² Birçok İslamcı dergilerde İslami makaleleri çıkmıştır. Konya'daki yerel gazetelerde siyasi makaleler yayımlamıştır. Tarih, edebiyat ve tasavvufla ilgilenmiştir. Birçok dernek ve cemiyette üye olarak topluma hizmet etmiştir.³³

Meclisin 3. birleşiminde 29 Mayıs 1950 tarihinde bütçe komisyonunda görev almıştır. Konya Milletvekili A. Fahri Ağaoğlu'nun resmî arabalara ilişkin yazılı sorusu ve yanıtı 16.01.1951 tarihlidir.³⁴ Resmî arabalara ilişkin Maliye Bakanı konu ile ilgili açıklamalar yapmıştır.³⁵ Meclisin 63. Birleşimi 11.4.1951 tarihli meclis tutanağında hâkim ve savcıların terfileri hakkındaki ifadeleri kayda geçmiştir. Demokrat Parti Hükümeti tarafından 25 Temmuz 1951 tarihinde çıkartılan “Atatürk'ü Koruma Kanunu” Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülüp tartışılırken Demokrat Parti Konya Milletvekili Abdurrahman Fahri Ağaoğlu tasarıya karşı olan milletvekilleri arasındadır.³⁶

Kurum ve yapılara kişi adı verilmesi hakkında Fahri Ağaoğlu şöyle konuşmuştur: “*Muhterem arkadaşlar, biz bu Kanunla bir usul kabul etmiş olacağız. Senelerce suiistimal edilmiş, israfa sebep olmuş, birtakım ahlâksızlıklara sebep olmuş, birçok maddî ve manevî kötülükleri önleyeceğiz. Memleket harap, bakımsız; halk fakir, dış ticaretimiz -biraz sonra göreceğiz, bugünkü ruznamemizdedir. Dış ticaretimiz bizi utandıracak vaziyettedir. Belçika gibi Türkiye'nin yirmide biri, otuzda biri olan bir devletten dahi dış ticaretimiz düşüktür.*”

³⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 718.

³¹ Necip Fazıl Kısakürek, “3 Temmuz 1959, Sayı 3”, *Hâdiselerin Muhasebesi -2*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 291 s.

³² Hasan Köksal, Ömer Faruk Paksu, *Türk Basınında Bediüzzaman ve Risale-i Nur (935-1960)*, Nesil Yayınları, İstanbul, 623 s.

³³ Afşin Oktay ve Kemal Bağlum, *Biyografiler Ansiklopedisi*, 1959, 304 s.

³⁴ Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 27, C 5, s. 6645.

³⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6646.

³⁶ Barış Ertem, “Atatürk'ü Koruma Kanununun Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Tartışılması”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C 8, S 5, 2013, s. 261-278.

Böyle suiistimal edilmiş bir işi şimdi sağlam bir usule bağlayacağız. İsrafa meydan vermeyeceğiz, riyaya meydan vermeyeceğiz. Bu gibi usul kanunlarında daima mevcut vaziyet geçici maddelerde telif edilir, ıslah edilir. Aksi takdirde bu usulün kıymeti yar ı yarıya düşmüş olur. Burada müktesep hak, makable şamil olur olmaz hususunda endişeye mahal yoktur. Çünkü müktesep hak yoktur. Eğer mevcut heykeller temsil ettikleri kimselerin malı ise, istedikleri yere götürsünler. Heykeller Devletin malıdır. Mademki, Devletindir, ona istediği gibi tasarruf eder. Buna kim karışabilir? Onun için arkadaşlar bu Tasarının bir geçici madde ile ikmali ve halkın arzusuna göre düzeltilmesi lâzımdır. Arkadaşlar da bunun için tekliflerde bulunmuşlardır. (Bravo sesleri)”³⁷

Halkevleri ile ilgili 10’uncu maddenin 3’üncü fıkrasındaki 01.07.1951 tarihinin 14.05.1950 olarak kabulünü teklif etmiştir.³⁸ Onuncu maddenin üçüncü fıkrasındaki 01.07. 1951 tarihinin 14.05. 1950 olarak kabul edilmesini teklif etmiştir.³⁹ Gümrük ve Tekel Komisyonu Raporu (22.06.1951, Esas No 1/199, Karar No 20) altında imzası vardır.⁴⁰ Emirler ve Seyiserleri Kurumunun Tarihçesi ve Emirlerinin Kaldırılması Girişimi görüşmelerinde müteaddit defa konuşmaları vardır.⁴¹ Öldürme, ırza geçmek, kız kaçırmak, hırsızlık, kavga, müessir fiil, tedbirsizlik ve dikkatsizlikle ölüme sebebiyet, sarhoşluk, dilencilik, rüşvet, ihmal, ihmal ile zimmete sebebiyet gibi suçlar hakkında 15. 12. 1952 tarihinde Türk Ceza Kanununda bazı maddelerin değişikliği için kanun teklifi vermiştir.⁴²

Meclis kayıtlarında birçok teklifleri, takriri (önergesi) ve söz alarak yaptığı konuşmalar mevcuttur. 1953 Yılı Meclis Bütçesi görüşmelerinde “yardımcı elemanların istihdamını mümkün kılmak ve bu suretle saraylarımızın tamir işlerinin sekteye uğramaması için bu tertibin 2000 lira ilâvesiyle 5500 liraya çıkarılması” teklifi vardır.⁴³ Dinî eğitim konusundaki yapılan itirazların kabul edilmemesine imzasıyla iştirak etmiştir.⁴⁴

15 Eylül 1961 Yassıda Kararları’nda beraat eden 47 kişiden biridir.

³⁷ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 1, s. 1257.

³⁸ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 2, s. 2026.

³⁹ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 2, s. 2030.

⁴⁰ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 3, s. 2656.

⁴¹ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 3, s. 3411, 3414.

⁴² Bk. Ekler 1, Meclis Tutanağı.

⁴³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3671.

⁴⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5931.

1.2.2. Dursun Kemal Ataman:

Biyografisi:

Dursun Kemal Ataman 2 Ekim 1909 tarihinde Konya'nın Beyşehir İlçesinin Dalyan Mahallesi'nde (002/01, 37, 28) dünyaya gelmiştir. Babası Mustafa Efendi'dir. Annesi Keziban Hanım'dır. 1938 tarihinde Osman Nuri - Mühdediye İhsane kızı Nahide (1920) Hanım ile dünya evine girmiştir. Baykal (1941), Himmed (1943) ve Mustafa Nedred' (1946) olmak üzere üç çocuk babasıdır.⁴⁵ İlkokulu Beyşehir'de, ortaokulu İstanbul'da, liseyi de Bursa Erkek Lisesinde 1933 yılında tamamlamıştır. 1937 tarihinde Ankara Veteriner Fakültesini başarıyla tamamlamıştır. 1 Kasım 1937 tarihinde Veteriner Tatbikat Okuluna girip 30 Nisan 1938'de asteğmen rütbesiyle mezun olmuştur. 29 Ekim 1938 tarihinde terhis olmuş ve 31 Ekim 1938'de kendisine teğmenlik rütbesi verilmiştir. 27 Haziran 1941 tarihinde tekrar silâh altına çağırılmıştır. 1 Ekim 1942'de üsteğmen rütbesine terfi etmiştir. 18 Eylül 1942'de terhis olsa da 27 Haziran 1946'da üçüncü kez askere alınıp 1 Nisan 1947 tarihinde son defa terhis olmuştur. Birinci askerlik sonrası 22 Temmuz 1939'da Konya Merkez Stajyer Veterinerliğine tayin edilmiştir. Asaleti 9 Eylül 1939 tarihinde onaylanmıştır. 16 Temmuz 1940'ta Posof Veterinerliğine, 26 Haziran 1942'de Sarıkamış Hükümet Veterinerliğine tayin edilmiştir. 14 Nisan 1943'te istifa edip ticarete atılmıştır. 1945'te Beyşehir'de ticaretle meşgul iken üç kez askere çağırılmıştır. Askerlik akabinde Konya'da ikamet edip ticaret ve taahhüt işleri ile meşgul iken yeni kurulan Demokrat Partiye iştirak ederek siyasî faaliyetlere başlamıştır. Siyasi faaliyetleri aşağıdaki gibidir. 13 Temmuz 1974'e emekli olmuştur. 22 Şubat 1978'de ölmüştür. Beyşehir Mezarlığına defnedilmiştir.

Siyasi Faaliyetleri:

IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 164030 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. Seçim tutanağını 18.5.1950 tarihinde almıştır. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Seçim tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır.

26 Mart 1950'de yapılan DP Konya İl Kongresi'nde 27 Mart günü Kemal Ataman İİK'na seçilmiştir.⁴⁶ TBMM'de değişik birleşimlerinde söz alarak konuşmalar yapmış ve soru önermeleri vermiştir.⁴⁷ Kibritin Tekelden Çıkarılması babındaki görüşmelerde Ekonomi

⁴⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 578.

⁴⁶ Özel Şahingiray, *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri Demokrat Partinin Kuruluşundan İktidara Kadar Politik Konuşmalar 1946-1950*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1999, s. 405; Zafer, 27 Mart 1950, nr: 332, s.6; Yeni Konya, 27 Mart 1950, nr: 293, s. 1-3; Yeni Sabah, 27 Mart 1950, nr: 3943.

⁴⁷ Ek 2.

Komisyununun Düşüncesi kararı altında imzası vardır.⁴⁸ Anayasanın Teşkilâtı Esasiye Çevrilmesi hakkında *İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının Anayasa Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu* altında imzası vardır.⁴⁹ Hüseyin Cahit Yalçın'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması görüşmelerinde Kemal Ataman'ın imzası olan teklifi şöyledir:

“Yüksek Başkanlığa

‘Gözü kapalı oy verme makalesinden dolayı, Hüseyin Cahit hakkındaki hükmünü, esasen millet vermiş ve kendisini manen mahkûm etmiştir. Müzakerenin kıfayetinin oya konulmasını saygı ile arz ve teklif ederiz.

Konya

Giresun

Kemal Ataman

Doğan Köymen”⁵⁰

Ekonomi ve Ekonomi-Tarım komisyonları üyesi idi. Milli mücadeleye er olarak katılan memurların yorumu için kurulan geçici komisyonlarda vazifelendirilmiştir İthal edilen traktörler konusunda sözlü sorusu; hayvan sayısına dair yazılı sorusu; Genel Kurulda farklı 3 konuda konuşması vardır. Dursun Kemal Ataman IX. Dönem sonunda yasama faaliyetine ara vermiştir. 3 Şubat 1956 tarihinde Konya Et Kombinasında görev yapmıştır. 29 Nisan 1961'de İzmir Merkez Veterinerliğine tayin edilmiştir. Bu vazifede 15 Kasım 1961'de Milletvekili oluncaya kadar çalışmıştır. XII. (1) Dönemde CKMP'den Konya milletvekili olmuştur. XII. (2) Dönemde de İçel'den milletvekili olmuştur. Parlamento sonrasında 19 Kasım 1969'da Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Müşavirliğine getirilmiştir. Bu vazifede 13 Temmuz 1974'e kadar çalışıp bu tarihte yaş haddinden (09.533.019) sicil numarası ile emekli olmuştur. Parlamento sonrasında 19 Kasım 1969'da Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Müşavirliğine vazifelendirilmiştir. Bu vazifede 13 Temmuz 1974'e kadar çalıştıktan sonra yaş haddinden (09.533.019) sicil numarası ile emekli olmuştur.

⁴⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2661.

⁴⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2966. Metin için bk. milletvekili Ali Rıza Ercan'ın icraatı.

⁵⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5565.

1.2.3. Rifat Alabay:

Biyografisi:

Rifat Alabay⁵¹ 1904 yılında Konya'nın Ereğli İlçesinin Hamidiye Mahallesi'nde (39, 1, 71) dünyaya gelmiştir. Babası Şaban Efendi, annesi Hanife Hanım'dır. 7 Mart 1951'de Mustafa Tevfik-Mehpare kızı Nihal Yaşar (1918) Hanım ile dünya evine girmiştir. Evladı yoktur. 19 Ağustos 1925'te Ankara Adliye Meslek Okulu Muşantik Şubesi'nden aliyul âlâ diploma payesi ile mezun olmuştur. 12 Ağustos 1926'da Yüksek Kadastro Okuluna başlamıştır. 4 Temmuz 1929'da Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Açılan devlet imtihanını kazanınca Roma Hukuk Fakültesi'ne gönderilmiştir. 24 Ağustos 1936'da Roma Hukuk Fakültesi'nden lisans ve doktora diplomasını alarak başarıyla mezun olmuştur. Bir de Roma Üniversitesi'ndeki Ceza Hukukunda Tekâmül Okuluna devam ederek 28 Kasım 1936'da ceza hukukunda tekâmül diploması alarak eğitimini ileri seviyeye ulaştırmıştır. İtalyanca ve Fransızca bilirdi.

16 Temmuz 1916'da Konya Ereğlisi Bidayet Mahkemesi Zabıt Kâtipliği Vekâleti vazifesi ile devlet görevine başlamıştır. 1 Eylül 1917'de Konya-Ereğli Nüfus Kâtipliğine, 1 Şubat 1923'te Karaman İstinaf Mahkemesi Zabıt Kâtipliğine, 8 Mart 1924'te Ereğli Bidayet Hakimliği Başkâtipliğine, 5 Kasım 1925'te Adalet Bakanlığı Zat İşleri Kalemi İkinci Sınıf Kâtipliğine, 10 Mart 1926'da Adalet Bakanlığı Zat İşleri Birinci Sınıf Kâtipliğine, 17 Ekim 1926'da Ankara Asliye Ceza Dairesi Zabıt Kâtipliğine, 27 Ekim 1927'de Ankara Asliye Mahkemesi Başkâtip Yardımcılığına, 1 Haziran 1928'de Adalet Bakanlığı Ceza İşleri İkinci Sınıf Tetkik Memurluğuna, 30 Haziran 1928'de Ceza İşleri Birinci Sınıf Tetkik Memurluğuna tayin edilmiştir. Daha sonra yükselerek 31 Temmuz 1929'da Ankara Sulh Hakimliğine terfi edilmiştir. 29 Ocak 1937'de Adalet Bakanlığı Zat İşleri Genel Müdür Yardımcılığına atanmıştır. 11 Haziran 1937'de Ankara Hakimliğine terfi etmiştir. 15 Temmuz 1938'de Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdür Yardımcılığı ve Birinci Şube Müdürlüğüne atanmıştır. Kendisine 23 Eylül 1940'ta Zonguldak Ağır Ceza Başkanlığı vazifesi verilmiştir. Alabay, 27 Ekim 1944'te Yargıtay Üyeliğine atanmıştır.

20 Haziran 1964'te ölmüştür. Ankara'da, Cebeci'deki Asri Mezarlık'ta defnedilmiştir.⁵²

⁵¹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 578.

⁵² Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 720.

Siyasi Faaliyetleri:

Rifat Alabay ve diğer Konya milletvekillerinin de adının geçtiği haber 16 Mayıs 1950'de *Cumhuriyet* gazetesinin ilk sayfasında "DP 36 İlde Tam Liste Halinde Kazandı" manşetiyle çıkmıştır.⁵³

Yargıtay üyeliği görevinde iken IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 164037 oyla Konya'dan milletvekilliğine seçilmiştir. Geçici Dilekçe Komisyonunda görev almıştır. Genel Kurulda değişik 17 konuda konuşması vardır. Yasama etkinliği IX. Dönemle sınırlı kalan Rifat Alabay, parlamento sonrasında 19 Ekim 1954'te Cumhuriyet Başsavcı Yardımcılığına atanmıştır. Bu görevde iken 12 Haziran 1956'da Seçim tutanağını 18.5.1950'de alıp, 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır. Anayasa Komisyonunda çalışmıştır. Bu komisyonun kâtipliğinde ve sözcülüğünde *bulunmuştur*. (04.537.000) sicil numarasıyla emekli olmuştur. 3 Ağustos 1956'da Ziraat Bankası İdare Meclisi Başkanlığına getirilmiştir. Bu görevde 15 Haziran 1960'a kadar çalışmıştır. Bu tarihte ikinci kez emekli olmuştur."⁵⁴

IX. Dönem hükümet programı görüşülürken yeter derecede söz söylendiğini düşünerek müzakerenin yeterliliğine karar verilmesini teklif eden 13 milletvekili arasında yer almıştır.⁵⁵ Anayasa Komisyonu'nda görev yapmıştır.⁵⁶ Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.⁵⁷ 1950 yılındaki Dublin şehrinde yapılmış olan Parlamentolararası Birliği Konferansına Türkiye adına katılmıştır.⁵⁸

CHP Yanlısı Konya basını – içinde Rifat Albay'ın da olduğu – DP adaylarını Konyalı olmamakla, Konya'nın sorunlarını bilmemekle itham etmiştir.⁵⁹ Tahkikat Komisyonu hukukun üstünlüğünü savunan Yargıtay Başsavcısı Rifat Alabay'ı 'görülen lüzum üzerine' re'sen emekliye sevk etmiştir.⁶⁰ Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun tasarısının Anayasaya aykırı olmadığı tasarısına imza atmıştır.⁶¹ Halkevleri düzenlemesi ile

⁵³ *Cumhuriyet*, 16 Mayıs 1950, s. 1., bk. Ek-17.

⁵⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 721.

⁵⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 282.

⁵⁶ Ek 3.

⁵⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

⁵⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7440.

⁵⁹ Sanal-3, Ömer Akdağ ile Hasan Ayhan'ın röportajı, "Konya'nın Tercihi Demokrasidir", <http://www.merhabahaber.com/8216konya8217nin-tercihi-demokrasidir8217-36957h.htm>, 22 Ocak 2011, (ET: 21.3.2019).

⁶⁰ Sanal-2, <https://www.haberturk.com/haber/haber/955870-adnan-menderes#>, (ET: 21.3.2019).

⁶¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1490.

ilgili olarak meclise hazırladıkları raporu imzalayarak sunmuştur.⁶² R. Alabay Komünizm Savaşımı Türk Ceza Kanununda Değişiklik hakkında söz alarak şöyle konuşmuştur: “*Şimdiye kadar müzakere mevzuumuz, maddeye cebir unsurunun ilâve edilip edilmemesi keyfiyeti idi. Daha fıkrada aydınlatılması icap eden birçok hususlar vardır. Sonra; bir sınıfı kısmen kaldırmak, yok etmek diyor. Bir sınıfı kısmen kaldırmak ne demektir, sonra nizamlar ne gibi nizamlardır. Bu nizamları yok etmek mi diyelim, devirmek mi diyelim. Onun için daha kelimeler üzerinde konuşacağız. Şimdiye kadar cebir kelimesi üzerinde müzakere ve münakaşalar cereyan etmiştir. Müzakere kâfi değildir. Diğer hususlar hakkında müzakereye devam etmemiz lâzımdır.*”⁶³

Yine Komünizm ile ilgili olarak “141’inci maddenin birinci fıkrasındaki ‘cebir yoluyla’ ve ‘cebren’ kelimelerinin kaldırılmasını ve iktisadî ve sosyal kelimelerinden sonra ‘temel’ kelimesinin ilâvesini” ve 4. bendin değişmesini teklif etmiştir.⁶⁴ Hüseyin Cahit Yalçın’ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması hakkındaki *Anayasa ve Adalet Komisyonlarından Kurulan Karma Komisyon Raporu* (12.04.1952, Esas No 3/256, Karar No 32) altında imzası vardır.⁶⁵ Millî Saraylar, Kasırlar ve Köşklere Eşyanın Denetimi görüşmesinde Anayasa Komisyonu Raporu (23.02.1952, Esas No 5/44, Karar No 8) altında imzası vardır.⁶⁶ 1927 Tarihli TBMM Dâhili Nizamnamesinin Yeniden Yürürlüğe Konması görüşmelerindeki teklifin altında imzası vardır.⁶⁷

1937 yılında öldürülen vatandaşlar hakkında yapılan tahkikat evrakını inceleyecek olan beş kişilik tahkik komisyonu seçimine 256 Mebus katılmış ve neticede Konya mebusu Rifat Alabay 193 oy alarak komisyona 2. sıradan seçilmiştir.⁶⁸ Rifat Alabay Manisa Milletvekili Muhlis Tümay’ın Başkanlığında Almanya’ya 5 Aralık 1951 tarihinde gitmiş ve 16 Aralık 1951 tarihinde de dönmüştür.⁶⁹ 19.06.1952 tarihinde teşekkül eden Türk-Fransız Dostluk Grubuna seçilmiştir.⁷⁰

⁶² Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1782.

⁶³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2506.

⁶⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2507, 2586.

⁶⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5546.

⁶⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5828.

⁶⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5970.

⁶⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6345.

⁶⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7453.

⁷⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7454.

“Hataen İşlenen Suçlarda İştirak, Ceza ve Emniyet Tedbirlerinin İnfaz Sırasındaki Tedahülleri ve Farkları” adlı doktora ve ihtisas tezleri vardır.”⁷¹

1.2.4. Hidayet Aydın:

Biyografisi:

Hidayet Aydın⁷² 31 Ocak 1900 tarihinde Konya Taşkent'de dünyaya gelmiştir. Konya'nın Taşkent İlçesinin Şihlar Mahallesi (002/08. 78, 317) nüfusa kayıtlı bulunmaktadır. Babası Hacı Halimoğullarından yedek yüzbaşı muallim Abdulkadir Bey, Annesi Emine Hanım'dır. 1933'te İhsan - Fatma kızı Melek (1909 - 1976) Hanım ile dünya evine girmiştir. Yüce (1934) ve Erce' (1939) olmak üzere iki evladı vardır. Ayrıca vefat eden bir de kızı vardır. VII ve VIII. Dönem Konya Milletvekili Hulki Karagülle, dayısı ve XII. (I.) Dönem Konya Milletvekili ve Cumhuriyet Senatosu Konya Üyesi (2.6.1968 - 5.6.1977) Fakih Özlen akrabasıdır.

Beş yaşında iken mahalle mektebinde Kur'an okumayı öğrenmiştir. İlkokulu 1907'de köyünde okumuştur. 1912'de Konya'ya gelmiştir ve "İslahî Medaris" adlı hususi bir mektepte 4 yıl tahsil gördükten sonra Birinci Cihan Savaşının başlaması üzerine okulu kapanmıştır. Köyüne dönüp tarım ve ticaretle meşgul olmuştur. 1921'de yarıda bıraktığı tahsiline devam etmek üzere Konya'ya gelip Darulhilafe Medresesine başlamıştır. 1923'te İstanbul'un düşmandan kurtarılması üzerine aynı kuruluşun İstanbul'daki bölümüne imtihanını kazanıp Medresetül Kuzzat'a başlamıştır. Medresetül Kuzzat'ın lağvedilmesi üzerine 1924-1925 ders yılında İstanbul Hukuk Fakültesine kaydını aldırmıştır. 1926-1927 tahsil döneminde aliyyü'l-*a'la* derecesi ile mezun olmuştur. 11 Temmuz 1925'ten 8 Eylül 1926'ya kadar İstanbul Birinci Ticaret Mahkemesi Dördüncü Sınıf Kâtipliğinde çalışmıştır. 8 Eylül 1926'da İstanbul İcra Dairesi Kâtipliğine terfi etmiştir. 22 Ekim 1927'de Ankara Asliye İkinci Hukuk Âza Mülazımlığına tayin edilmiştir. Bu görevde 16 Şubat 1928 tarihine kadar vazife yaptıktan sonra bu tarihte istifa ederek görevden ayrılmıştır. Mart 1928'de Konya Barosuna kaydını yaptırarak serbest avukatlığa başlamıştır. 1929'da kaydını İstanbul Barosuna nakledip 1131 sicil numarası ile avukatlığını İstanbul'da devam etmiştir. Hukukî konular üzerinde inceleme ve makaleler neşretmiştir. 1 Mayıs 1932'de Yedek Subay Okuluna girmiştir. 30 Ekim 1932'de levazım asteğmen olarak mezun olarak kıtaya gitmiş ve 30 Nisan 1933'te teğmen rütbesiyle terhis edilse de 20 Mart 1941'de ikinci kez silâh altına çağrılıp 10 Haziran 1942'de terhis

⁷¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 721.

⁷² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 578.

olmuştur. Serbest mesleği ile meşgul iken Demokrat Parti'nin siyasî çalışmalarına iştirak etmiştir. IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 164709 oyla Konya'dan mebus seçilmiştir. Seçim tutanağı 18.5.1950'de verilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanıp takdim edilmiştir. Parlamento sonrasında 00.539.080 sicil numarası ile emekli hayatını ve serbest meslek faaliyetlerini devam ettirmiştir. 11 Kasım 1973'te ölmüştür. İstanbul'da Edirnekapı Şehitliğin'de defnedilmiştir.⁷³

Siyasi Faaliyetleri:

Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır⁷⁴ TBMM değişik birleşimlerinde söz alarak konuşmalar yapmıştır.⁷⁵ Hidayet Aydın TBMM oturumlarında “dinin memleket ve dünya için önemi, insanların yanlış veya eksik dini bilgileri ya da irtica benzeri sorunları önlemek adına eğitilmelerinin gereğinden” bahsederek konuşma yapanlar arasındadır.⁷⁶ Bayındırlık Komisyonu Raporu (20.07.1951, Esas No 2/207, Karar No 16) altında imzası vardır.⁷⁷ Emirler ve Seyiserleri Kurumunun Tarihçesi ve Emirlerinin Kaldırılması Girişimi müzâkeresini yeterli görüp reye sunulmasını teklif etmiştir.⁷⁸ Askerî Ceza Kanununun 114'üncü Maddesinin Değiştirilmesi görüşmelerinde şöyle konuşmuştur: “*Muhterem arkadaşlar, bu iş haddinden fazla uzadı. Hükümet teklifinde asgarî şart 6 aydan başlıyordu, mevcut hüküm 2 aydı. Adalet Komisyonu bunu bir aya indirdi. Binaenaleyh Heyeti Umumiyenin temayülü veçhile madde teklif edilmiştir. Daha fazla uzatılması doğru değildir, kabulünü rica ederim.*”⁷⁹ Hüseyin Cahit Yalçın'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması hakkındaki *Anayasa ve Adalet Komisyonlarından Kurulan Karma Komisyon Raporu* (12.04.1952, Esas No 3/256, Karar No 32) altında imzası vardır.⁸⁰

“İçişleri, Bayındırlık ve Adalet Komisyonlarında çalışmıştır. Gelir, Kurumlar ve Vergi Usul Kanununun değiştirilmesi için kurulan geçici komisyonda görev almıştır. Oyuncak tabanca mantarları konusunda sözlü sorusu; vakıflarımız ve vakıflar idaresinin durumu, bir teklifin geri verilmesine, bir dilekçe kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair ve Genel Kurulun Perşembe günleri de çalışması konularında 3 önergesi; Belediye Gelirleri Kanununun değiştirilmesi, Temyiz Mahkemesi Teşkilâtı, Türk Ceza Kanununun 125 inci maddesinin

⁷³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 724.

⁷⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

⁷⁵ Ek 4.

⁷⁶ Taner Zorbay, *age.*, s. 100.

⁷⁷ Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 22, C 3, 1397 s.

⁷⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3446.

⁷⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3472.

⁸⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5546.

değiştirilmesi, Türk Ceza Kanununun 526 nci maddesinin değiştirilmesi ve Türkiye C. Ziraat Bankası Kanununun 40 ıncı maddesinin değiştirilmesi konularında 5 kanun teklifi; Genel Kurulda değişik 50 konuda, 182 konuşması vardır. X. Dönemde de Konya'dan milletvekili seçilen Hidayet Aydın, 31 Ekim 1961-9 Haziran 1964 ve 7 Haziran 1966 - 5 Haziran 1972 tarihlerinde kontenjandan Senato Üyeliğine seçilmiştir. 1969 genel seçimlerinde tarafsız Adalet Bakanlığı (I. Demirel H. 1.8.1969-3.11.1969) yapmıştır.”⁸¹

1.2.5. Mehmet Ziya Barlas:

Biyografisi:

Mehmet Ziya Barlas⁸² 1909 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Kadıköy İlçesi Osmanağa Mahallesi'nde (20, 39, 71) nüfusa kayıtlı bulunmaktadır. Babası emekli albay Abdürezzak Bey, annesi Naciye Hanım'dır. 1945'te Hadi (Hamdi) - Şadiye kızı Hacer (1915) hanımla dünya evine girmiştir. Doğan Yenal (1946) ve Naciye İncisu (1947) adında iki evladı vardır. İlköğrenimini Konya ilinde, lise öğrenimini İstanbul Halıcıoğlu Askerî Lisesinde tamamlamıştır. 1929'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini kazanarak 19 Temmuz 1935'te tabip teğmen olarak diplomasını almıştır. 1936 yılında İstanbul Gülhane Hastanesinde staj yapmıştır. 1937'de Salihli'de İstihkâm Taburu doktorluğuna tayin edilmiştir. 1938'de Haydarpaşa Askerî Hastanesinde görev yapmıştır. 1939'da Ordu Aşı Evi müdür yardımcılığı vazifesi verilmiştir. Aynı zamanda Gülhane Hastanesinde asistan olarak ihtisasını tamamlayarak dâhiliye ve verem uzmanı olmuştur. Yabancı dili Almanca ve Fransızca idi. 1941'de dâhiliye mütehasısı olarak Eceabat Askerî Hastanesi şefliğine tayin edilmiştir. 1942'de Ezine Hastanesi uzmanlığına verilmiştir. 1943'te Ankara Gülhane Hastanesi dâhiliye baş asistanlığına terfi etmiştir. 1944'te İstanbul Deniz Hastanesi dâhiliye şefliğine yükselmiştir. 15 Temmuz 1945'te Sarıkamış Askerî Hastanesine görevlendirilmiştir. Görevi sırasında donma tehlikesi atlattığından sol ayağında damar tıkanması olduğu için Konya Askerî Hastanesi Dâhiliye Şefliğine tayin edilmiştir. Rahatsızlığı askerî vazifesine devama imkân vermediğinden Millî Savunma Sağlık Dairesinin kararıyla Tabip Binbaşı olarak malulen 4 Haziran 1947'de emekliye sevk edilmiştir. 19 Temmuz 1935'te asteğmen, 19 Temmuz 1936'da teğmen, 19 Temmuz 1938'de yüzbaşı, 20 Temmuz 1943'te önyüzbaşı ve 30 Ağustos 1945'te binbaşı rütbesine terfi etmiştir. Konya'da serbest tabip olarak çalışırken Demokrat Parti'ye girip siyasî çalışmalara başlamıştır. IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 163182 oyla Konya'dan milletvekilliğini kazanmıştır. Seçim tutanağı

⁸¹ Kâzım Öztürk, *age*, C 7, s. 725.

⁸² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

18.5.1950'de tevdi edilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de tasdik edilmiştir. Dönem içinde 8 Mart 1952'de Ankara'da vefat etmiştir. Konya'da toprağa defnedilmiştir. Ölüm tezkeresi 14 Nisan 1952 tarihli 61 inci Birleşimde Genel Kurula verilmiştir.⁸³

Siyasi Faaliyetleri:

IX. Dönemde TBMM'nde temsil edilen DP'nin grup idare heyetinde 5 üyeden biri Konya'dan milletvekili Ziya Barlas'tır.⁸⁴ Millî Savunma Komisyonu üyesi olmuştur. Genel Kurulda 1 konuda konuşması vardır.⁸⁵ Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.⁸⁶ Kore savaşı münasebetiyle meclise teklif arz etmiştir: "Kore hâdiseleri dolayısıyla Dışişleri Bakanının Hükümet adına vermiş olduğu izahatla Yüksek Meclis tenevvür etmiştir. Cumhuriyet Hükümetinin, Birleşmiş Milletler esprisi dâhilindeki sulh anlayışını tasvip ettiğimizi bildiren ve aynı zamanda ruznameye geçilmesini tazammun eden taktirimize reye konulmasını teklif ederiz."⁸⁷ Birleşmiş Milletler emrine verilmek üzere askerî birlikler halinde yabancı ülkelere gönderilecek ordu mensuplarının aylık ve ücretleriyle çeşitli istihkakları ve birliğin sair masrafları hakkında Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 24.11.1950 tarihli kararıyla Büyük Millet Meclisine sunulan ve Yüksek Başkanlıkça 27.11.1950 tarihinde komisyona Kanun tasarısı sunmuştur.⁸⁸ Barlas, Kore Savaşı hakkında şöyle teklif verir: "*4500 kişilik silahlı bir savaş birliğinin Dünya sulhunun muhafazası gayesine hizmet etmek üzere Birleşmiş Milletler emrine verilmesi hakkındaki Hükümet kararının meşru olmadığı; Hükümetin bu meselede kanun ve prensipler dışına çıktığı, Kore'ye silahlı kuvvetler göndermek kararının Birleşmiş Milletler Antlaşması'na ve Anayasamıza muhalif olduğu iddialarının cereyan eden müzakereler sonunda katiyen varit olmadığı gibi Birleşmiş Milletler gayesinin ve yüksek millî menfaatlerimizin icaplarından olan bu kararın alınmasında Anayasa prensiplerine ve kanunlarımıza aykırı bir cihet görülmemiş olduğundan Hükümetin verdiği hukuki ve siyasi izahatın tasvibiyle gündeme geçilmesini teklif ederiz.*"⁸⁹ Ara seçimlerin ertelenmesi hakkındaki konuşması: "*Muhterem arkadaşlarım, seçimler dört ay evvel yapılması dolayısıyla dört ay sonra Temmuz ayının içinde teamül halinde tekrar ikinci seçime girmek lazım*

⁸³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 726.

⁸⁴ Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 28, C 6, 7076 s.

⁸⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 726.

⁸⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

⁸⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 534.

⁸⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 542.

⁸⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 702.

geliyor. Ara seçimlerini yapmak otomatikman icap etmektedir. Biliyorsunuz ki, seçimleri yapmak maddî bir sürü külfeti mütevakıftır. Bendeniz bundan evvelki dört yıla ait olan masrafları, yani Hükümetin yapmış olduğu masrafı şöylece, hulâsa olarak ele almış bulunuyorum, bunu arz edecek olursam bunların hakikaten ağır bir külfet olduğu meydana çıkar. 1947 senesinde; Kastamonu, Balıkesir, İstanbul, Tekirdağ İllerinde seçim yapılmış ve 221 911 lira sarf edilmiştir. 1948 yılında Ankara, Aydın, Bolu, Erzincan, Giresun, Erzurum, İstanbul, Kastamonu, Malatya, Tokat, Mardin, Ordu, Yozgat'ta yapılmış ve 669 490 lira sarf edilmiştir. Yine 1949 senesinde Bitlis, Bursa, Erzincan, İçel, İstanbul, Kars, Kastamonu, Manisa, Mardin, Muş, Tokat, Urfa, Zonguldak'ta kısmi seçim yapılmış ve 489 971 lira sarf edilmiştir. Üç kısım seçim yekûnu: 1 381 372 lira tutuyor. Arkadaşlar, bu Hükümetin vilâyetlere tahsis edilen masraf karşılığıdır. Halbuki bugün çok partili bir devreye girmiş bulunuyoruz. Bunların hepsinin seçime iştirakiyle yapacakları şahsi fedakârlık göz önüne alınacak olursa bir devre için yapılacak kısmi seçim karşılığı bir milyon liradan aşağı olmayacaktır. Bugün mevcut olan 14 milletvekilliği için kısmi seçim yapılacaktır. Gerek muhalif ve gerekse muvafıklara bu milletvekillikleri ilâve edilmekle hiçbir fayda olmayacağı kanaatindeyim. Bendeniz kısmi seçimin bu devre için lüzumsuzluğunu huzurunuzda arz etmiş bulunuyorum.”⁹⁰ Ziya Barlas ile beraber ölen 5 milletvekilinin ölümü üzerine partinin üye sayısı 411 iken 406 olmuştur.⁹¹

Kızamık hastalığı üzerine yayımı vardır.⁹² 1 Eylül 1947 tarihinde yayın hayatına başlayıp 15 Mayıs 1949 tarihinde kapanan *Akyokuş* gazetesinin 1948'den sonra sahibi olan Dr. Ziya Barlas gazetesini Konya DP'nin yayın organı yapmıştır. 30 Nisan 1950 tarihindeki DP'nin Konya mitinginde CHP'nin muhtelif cephelerini tenkit eden konuşmalar yapmıştır.⁹³ IX. Dönem hükümet programı görüşülürken yeter derecede söz söylendiğini düşünerek müzakerenin yeterliliğine karar verilmesini teklif eden 13 milletvekili arasında yer alır.⁹⁴ Hükümet programının okunması için 02.06.1950 tarihinde taktır vermiştir.⁹⁵

⁹⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5502.

⁹¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7077.

⁹² Ziya Barlas, “Kızamık Hastalığı ve Korunma Yöntemleri”, *Selçuk*, 10 Şubat 1948, Sayı: 228, s. 3.

⁹³ Mehmet Yılmaz, *Selçuk Gazetesi (1945-51) Konya'nın Sosyo-Kültürel Hayatındaki Yeri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2010, s. 39, 104.

⁹⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 281.

⁹⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 325.

1.2.6. Sıtkı Salim Burçak:

Biyografisi:

Sıtkı Salim Burçak⁹⁶ 2 Nisan 1913 tarihinde Erzurum'un Alipaşa Mahallesi'nde (003/01, 49, 27) dünyaya gelmiştir. Babası Hoca Şamlıoğullarından tâcir Salim Bey, annesi Rukiye Saniye Hanım idi. 1 Temmuz 1943'te ihsan - Ulviye kızı, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Öğretmeni Dilşat (1922) Hanım ile dünya evine girmiştir. Yalçın (1945), Zeynep (1947) ve Zehra (1952) adında üç evladı vardır. İlk, orta ve lise öğrenimini Erzurum Lisesinde bitirmiştir. 1934'te lisenin edebiyat bölümünden iyi derece ile mezun olmuştur. İmtihanla Mülkiye Mektebini (Siyasal Bilgiler Okulunu) kazanmıştır. Haziran 1937'de Mülkiyenin siyasî bölümünden mezun olup diplomasını almıştır. 31 Temmuz 1937'de Başbakanlık Evrak ve Levazım Müdürlüğünde memur adayı olarak stajına başlamıştır. Bu görevde kısa bir süre çalıştıktan sonra 20 Ağustos 1937'de buradan ayrılıp 31 Ağustos 1937'de Üçüncü Genel Müfettişlikte Maiyet memurluğuna tayin edilmiştir. Müfettişlikte köy bürosunda vazife yapmıştır. 1 Kasım 1937'de Yedek Subay Okuluna girmiştir. Okul dönemini İstanbul Harbiye binasında tamamlayıp 1 Mayıs 1938'de Topçu Yedek Asteğmen olarak Sarıkamış'ta 9 uncu Topçu Alayında vatani vazifesini tamamlayarak 1938 Ekim sonunda ordudan terhis edilmiştir. Erzurum Lisesindeki Fransızca öğretmenliği kısa sürmüştür. 31 Aralık 1938'de açılan imtihanı kazanarak Siyasal Bilgiler Okulunda Siyasî Tarih asistanlığına başlamıştır. Hocası Ahmet Şükrü Esmer ile üç yıl teşriki mesaiden sonra Paris'te doktora yapmak üzere Mayıs 1939'da Fransa'ya gönderilmiştir. 1 Eylül 1939'da 2. Dünya Savaşının çıkması üzerine memlekete dönmüştür. Hocasının milletvekili seçilmesi ile boşalan siyasî tarih derslerini ve Harp Akademisi ile Polis Enstitüsünde okutulan siyasî tarih derslerini vermiştir. 1943'te ikinci defa askere çağırılmıştır. Üç ay Ilgaz'daki 72. Topçu Alayındaki vatani görevinden sonra terhis olmuştur. "1878 Berlin Antlaşmasının Osmanlı İmparatorluğunun ve Avrupa devletlerinin dış politikaları üzerinde bıraktığı tesirler" konulu tetkikiyle 9 Haziran 1942'de Doçentliğe, "Türk-Rus-İngiliz Münasebetleri (1791-1941)" kitabıyla da 31 Mayıs 1947 yılında profesörlüğe yükselmiştir. Fransızca ve İngilizce bilirdi. Hocalığı devam ederken IX. Dönem seçimlerine iştirak etmiştir. Yapılan seçimde 90 240 oyla DP listesinden Erzurum Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18.5.1950'de almıştır. 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 28.6.1950'de onaylanmıştır. Yazarlık ve

⁹⁶ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

akademisyenlik yapmıştır. 29 Ağustos 1998'de ölmüştür. Ankara'da Cebeci'de Asri Mezarlıkta toprağa verilmiştir.⁹⁷

Siyasi Faaliyetleri:

TBMM IX, X ve XI. Dönem Erzurum Milletvekili ve 20. Hükümet Gümrük ve Tekel ve Milli Eğitim Bakanı Rıfki Salim Burçak'ın ağabeyi olan IX. Dönem milletvekili Sıtkı Salim Burçak Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu Başkanlığı yapmıştır.

Meclisteki teklifi şöyledir: “*Mesele tavazzuh etmiştir, bu anda binlerce vatandaşımız insanlık ve Türklük ideali için can verip canlar alırlarken, onların ve taallukatının en hayatî ve zarurî ihtiyaçlarının temini hususunda bizim burada politik ve akademik mütalâalarla didinmemizden millî hislerimiz rencide olmaktadır. Müzakerenin kifayetini teklif ediyoruz.*”⁹⁸

Dışişleri Komisyonunda çalışmıştır. Bu Komisyonun Kâtipliğini yapmıştır. İmar ve Kalkınma Bankası, Akaryakıt ve Harçlar Kanunu, askerlerin zat işleri ve Pasaport Kanunu konularında kurulan geçici komisyonlarda görev almıştır. 9 Mart 1951'de kurulan II'nci Adnan Menderes Kabinesinde Gümrük ve Tekel Bakanı olarak yer almıştır. Bu Bakanlıktan, DP Genel İdare Kurulu Üyeliğine seçildiğinden, 26 Ekim 1951'de istifa ederek ayrılmıştır. 8 Nisan 1953'de aynı Kabinede Millî Eğitim Bakanlığına getirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığında, Hükümetin istifası ile 17.5.1954'te ayrılmıştır. Et kombinaları hususunda Hükümetin ne düşündüğüne dair yazılı sorusu, Genel Kurulda milletvekili olarak değişik 4 konuda, 4 konuşması, Gümrük ve Tekel Bakanı olarak 15 değişik konuda 27 konuşması vardır. 28 Kasım 1950'de DP Meclis Grubunda, Kore'ye asker göndermek için Meclisten izin alınmasının gerektiğini savunmuştur. 24 Şubat 1951'de dış politika üzerindeki ve 18 Şubat 1952'de Atlantik Paktına girişimizin görüşülmesi sırasında DP Meclis Grubu Sözcüsü olarak yaptığı konuşmalar dikkat çekicidir. Salim Burçak'a, Yassıada Yüksek Adalet Divanıca Anayasayı çiğnediği suçlaması ile 4 yıl 2 ay ağır hapis cezası verilmiştir. 1 Eylül 1963 - 30 Mart 1965 tarihleri arasında Zafer ve Haber gazetelerinde yazarlık yapmıştır. 30 Eylül 1966'da Gazi Eğitim Enstitüsü Devrim Tarihi öğretmenliğine getirilmiştir. Bu arada Başkent İktisadî ve Ticarî İlimler Özel Yüksek Okulunda Müdürlük ve Devrim Tarihi, Başkent Gazetecilik Özel Yüksek Okulunda Siyasî Tarih, Adana İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisinde Siyasî Tarih ve Devrim Tarihi, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Devrim Tarihi, Adana Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulunda Devrim Tarihi, Sosyal

⁹⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 358.

⁹⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 579.

Hizmetler Akademisinde Devrim Tarihi, Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsünde Devrim Tarihi, Zafer Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulunda Devrim Tarihi, Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulunda Devrim Tarihi, Ankara Malî Bilimler Yüksek Okulunda Devrim Tarihi, Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisinde Siyasî Tarih, Gazi Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinde Siyasî Tarih öğretmenliklerinde bulunmuştur. 1983 yazında Gazi Üniversitesinden emekliye ayrılmıştır. 1984-1988 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurulu Üyeliğinde bulunmuştur. Türk Tarih Kurumunun asli üyesidir. Demokratlar Kulübünün Başkanlığını yürütmüştür. Bilimsel etkinliklerini sürdürerek yeni yapıtlar vermiştir Meslekî dergilerde ve günlük gazetelerde yayımlanmış birçok makale ve inceleme yazıları vardır.

Yayımlanmış Eserleri: 1. Türk-Rus-İngiliz Münasebetleri ve İkinci Cihan Harbinde Türkiye'nin Durumu. 2. İnönü ve Demokrasi. 3. Yassıda ve Öncesi. 4. Türkiye'de Demokrasiye Geçiş. 5. Moskova Görüşmeleri ve Dış Politikamız Üzerindeki Tesirleri. 6. Türkiye'de Askerî Müdahalelerin Düşündürdükleri. 7. 27 Mayıs Üzerine Görüşmeler. 8. Türkiye'de Millî İradenin Zaferi. 9. İdamların İçyüzü. 10. On Yılın Anıları (1950-1960), Yayımlanacak.”⁹⁹

1.2.7. Ömer Rıza Doğrul:

Biyografisi:

Ömer Rıza Doğrul 1893 tarihinde Kahire'de dünyaya gelmiştir. Burdurun Özgür Mahallesinde (021.01, 84, 4) nüfusa kayıtlı bulunmaktadır. Babası aslen Burdur'lu bir aileden giderek Kahire'ye yerleşmiş Mustafa Efendi, annesi Münire Hanım'dır. 1919'da Mehmet Akif - İsmet kızı Fatma Cemile (1899-1981) Hanım ile dünya evine girmiştir. Nazan (1922), Bülent (1925-1961) ve Rezan (1930) olmak üzere üç evladı vardır. İlk ve ortaöğretimini Kahire'de bitirip El-Ezher Üniversitesinin tanınmış üstatlarından dersler alarak ilahiyat tahsili yapmıştır. İngilizce ve Arapça bilirdi. 1912'de Kahire'de gazeteciliğe başlamıştır. Mısır El-Alem ve Al Şa'b Gazeteleri Türkçe Çevirmeni ve Yazarı, Tasvir-i Efkâr Kahire Muhabiri, Tasvir-i Efkâr ve Sebilür-Reşad Gazeteleri Muharriri ve Çevirmeni idi. 1914'te Kahire'den İstanbul'a gelmiştir. Tasvir-i Efkâr ve Sebil-ür Reşad gazetelerinde muharrir ve çevirmen olarak çalışmalarını devam ettirmiştir. 1920'de Darülfünun'da yapılan İngilizce imtihanını kazanarak muvaffakiyet belgesi almıştır. İleri derecede göz hastalığından dolayı askerlikten muaf sayılmıştır. Mercan ve Vefa sultanîlerinin İngilizce muallimliğine atanmıştır. Bu

⁹⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 359.

vazifesindeki muvaffakiyeti takdirname ile mükafatlandırılmıştır. Bunun yanında medreselerin ilk, orta ve yüksek bölümlerinde müderrislik yapmıştır. Buradaki vazifesi medreselerin lağvedilmesine kadar sürmüştür. Muhabirlikle muallimlik uyuşmadığından bir süre sonra istifa ederek öğretmenliği terk etmiştir. Bir aralık Yüksek Öğretmen Okulu İngilizce öğretmen vekilliği yapmıştır. Ayrıca iki yıl süre ile Dar-üş-şafaka'da İngilizce ders vermiştir. 1912'den bu yana gazeteciliğini kesintisiz devam ettirmiştir. Tasvir-i Efkâr'da ve "Mebahisi İslâmiye"nin İngilizce ve Arapça tercümanlığını, siyasî muhabirlik ve muharrirliğini yapmıştır. Gazetecilik çalışmaları 1912'den 1924'e devam etmiştir. Daha sonra İkdâm, Akşam, Vakit, Son Posta, Tan gazetelerinde teşriki mesai yapmıştır. 1940'ta arkadaşlarıyla birlikte Türk İslâm Ansiklopedisini neşretmeye başlamış ve bu yayında birçok maddeleri kendisi kaleme alarak yayımlamıştır. 1947'de haftalık Selâmet Mecmuasını neşretmiştir. Gazeteciliğini Cumhuriyet Gazetesinde siyasî yazar olarak devam ettirmiştir. Türk-Pakistan Kültür Cemiyeti (Dergi/Gazete) Yazarı idi.¹⁰⁰ Milletvekili bulunduğu sırada hastalanmıştır. Uzun bir tedavi sonrasında 13 Mart 1952'de Cerrahpaşa Hastanesinde vefat etmiştir. Ölüm tezkeresi Genel Kurulun 28.4.1952 günlü 65 inci Birleşiminde bilgiye arz edilmiştir. Önce Edirnekapı Mezarlığında iken, daha sonra Edirnekapı Şehitliğinde defnedilmiştir.¹⁰¹

Siyasi Faaliyetleri:

“IX. Dönemde seçimlere katılmıştır. Yapılan seçimde 166739 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18.5.1950'de almıştır. 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır. Dışişleri ve Millî Eğitim komisyonlarında çalışmıştır. Milletvekilliği sırasında Cumhuriyet Gazetesinde inceleme yazılarını sürdürmüştür. Türk-Pakistan Kültür Cemiyetinin Başkanlığına getirilmiştir. 1951'de Pakistan'da toplanan İslâm Kongresine katılmıştır. Milletvekili bulunduğu sırada rahatsızlanmıştır. Uzun bir tedavi sonrasında 13 Mart 1952'de Cerrahpaşa Hastanesinde ölmüştür. Ölüm tezkeresi Genel Kurulun 28.4.1952 günlü 65 inci Birleşiminde bilgiye sunulmuştur. Önce Edirnekapı Mezarlığında iken, daha sonra Edirnekapı Şehitliğinde toprağa verilmiştir.”¹⁰²

Diyamet Yayınları Döner Sermayesi hakkındaki meclis konuşması şöyledir:
“Elimizdeki Tasarının heyeti umumîyesi mühim bir millî ihtiyacı tatmin etmeyi istihdaf

¹⁰⁰ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

¹⁰¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 734.

¹⁰² Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 735.

etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı neşriyatını döner bir sermaye ile idare maksadıyla 1951 yılı Bütçesine ödenek konmuş ve bu sermayenin işletilmesi için bu Tasarı hazırlanmıştır. Diyanet İşleri tarafından yapılacak yayınların muhatabı, evvelâ bu Başkanlığa bağlı olan elemanların meslekî bilgilerini artırmaktır. Yani hatiplerin, imamların, vaizlerin muhtaç oldukları eserleri neşretmektir. İkinci muhatabı bütün Türkiye halkıdır. Halkın dinî ve ahlaki ihtiyacını cevaplandırmak ve kültür seviyesini yükseltmek için yayınlar yapmak. Üçüncü muhatabı ilim adamlarıdır ve ilim adamlarını tatmin etmektir. Bu kadar geniş bir faaliyet sahası ile karşılaşan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ifa edeceği bu vazife, hakikaten ehemmiyetli ve şümüllüdür ve onun bütün bu muhataplarını tatmin etmesi yorucu, fakat kıymetli gayretlere, iyi hazırlanmış bir programı tatbik etmeye bağlıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı modern bir zihniyet ve metotla işe bu işe girişir ihtisas ve salâhiyet sahiplerinden faydalanır ve bu yolda müspet adımlar atarak ilerlerse memleketin en canlı, en kıymetli ve en iyi tesirli müesseseler i arasında yer alır ve bu müessesenin tekâmül ve inkişafını sağlayacak büyük bir muvaffakiyet kazanmış olur. Diyanet İşleri Başkanlığı muhatabı bu kadar çok ve bu kadar şümüllü olan bir işe girişmeden evvel memleket bilginlerinin ve salâhiyetli şahsiyetlerinin bir program hazırlamak üzere kendisi ile el birliği yapmalarını temin ederse deruhte ettiği bu vazifeyi, başarmak yolunda ilk muvaffakiyetli adımı atmış olur. Bu adımı attıktan sonra onun büyük bir ciddiyet ve gayretle çalışmasını gerçekleştirecek sebepler pek çoktur. Din öğretimi uzun yıllardan beri ihmal olunmuş ve bu ihmal bir sürü tufeyli ve sahte ilim müddeilerinin ortaya çıkmasına, halkı yalan yanlış telkinlerle iğfal etmelerine, bir sürü yayınlarla fesat ve gerilik tohumları ekmelerine meydan vermiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı deruhte ettiği yeni faaliyetle ve neşredebileceği kıymetli eserlerle, milletin saffet ve ihlâsını istismara yeltenenlerin teşebbüsler i boşa gidecek, halk öğrenmek istediği mukaddes hakikatler i en doğru şekliyle telâkki etmek imkânını elde edecektir. İslâmiyet ruhanî ve ahlaki bir kuvvet ve kudret olarak, bugün dünyanın en büyük, en ileri ve en dinamik kuvvettir. Onun bütün özünü belirtmesi ve bütün feyzini yayması için sarf olunacak her ciddî gayret, halkın ruhunda, kafasında ve yaşayışında kendini hemen belirtecek ve bu halk, dininin özünden ve feyzinden alacağı ilhamla güzele, iyiye ve doğruya olan samimi bağlılığının kutsî bir hava içinde yaşadığını ve bu kutsî havanın ona adeta yeni bir can ve güç verdiğini hissedecektir. Onun için Diyanet İşleri Başkanlığının bilhassa bu işe en büyük ehemmiyet vermesini temenni ederiz. Halk, uzun yıllardan beri dinî irşat tan mahrum yaşadığı için derin bir susuzluk içindedir ve onun bu susuzluğunu gidermek, onun maneviyatını yeşertmek en şerefli başarılardandır. Tasarı, imam, hatip, vaiz gibi elemanların meslekî malûmatını artırmayı da istihdaf etmekte bütün bu elemanları aydınlatmayı ve ilerletmeyi gözetmektedir. Daima halk

ile temas eden ve halka telkinatta bulunan, bu elemanlar din öğretiminin ihmali yüzünden acınacak bir haldedirler. Bunların ilmî ehliyetini ve kültür seviyesini yükseltecek her teşebbüsün faydalı olacağı aşîkârdır. Çünkü halka müspet bir istikamet vermek ancak bu sayede mümkün olur. Tasarı ı ilim adamlarını, İslâmî tetkikat ile meşgul olan ve eser vermek isteyen elemanlar ı da ihmal etmemektedir. Bu vadide hem eslâfın yabancı dillerle yazdıkları, eserlerin Türkçeye tercümesi, hem şarkiyat âlimlerinin Avrupai bir görüşle kaleme aldıkları etütlerden istifade olunması elbette ki çok hayırlı bir iş teşkil eder. Hülâsa tasarı, gayet ciddi ve ehemmiyetli bir ilmî ve edebî faaliyetin memleket halkı için son derece istifadeli ve semereli bir çalışmanın kapılarını açmakta ve memleketin mühim ve derin bir ihtiyacını esaslı bir surette karşılamaktadır. Temennimi z Diyanet İşleri Reisliğinin, tasarının bütün hedef ve maksatlarını tahakkuk ettirmeye muvaffak olmasıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı bu işe ilmî bir görüşle ve ihtisasa dayanan sağlam bir kavrayışla sarılacak olursa elde edeceği büyük muvaffakiyet bütün milletin şükran ve muhabbetini kazanır. Hükümetin teklifi hem koruyucudur, vâfidir, hem safidir. Onun için Tasarının heyeti umumîyesinin kabulünü temenni ederim. (Alkışlar)”.¹⁰³ Ö. Rıza Doğrul ile beraber ölen 5 milletvekilinin ölümü üzerine partinin üye sayısı 411 iken 406 olmuştur.¹⁰⁴

Hakkında 1926 yılında girdiği düşünölen masonluk, diğeri ise Kâdiyânî fikirleri yaydığı şekildeki ithamlar vardır. Ömer Rıza, 14 Mayıs 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'den Konya milletvekili seçilmiştir. Milletvekili iken Cumhuriyet gazetesinde, daha çok Ortadoğu ve İslâm ölkeleri hakkındaki inceleme ve gözlemlerine dayanan “Komşu Memleketlerde Olup Bitenler”, “Günün Olayları”, “Pakistan Mektupları” ve “Seyahat İntibaları” gibi ana başlıklarla siyasî yazılar yayımlamıştır. Büyük Millet Meclisi Dış İşleri Encümeni'nde de görev almıştır. İslâm ölkeleriyle kurulan ilişkilerde onun bilgisinden istifade edilmiştir. Bu arada Türk-Pakistan Kültür Cemiyeti'ne başkan seçilmiştir. 1951'de Pakistan'da yapılan İslâm Kongresi'ne katılmıştır. Hayatının son yıllarında bir yayımcı olarak da faaliyet gösteren Ömer Rıza Doğrul'un bu hüviyetini haftalık olarak neşrettiği Selâmet Mecmuası ortaya koymuştur. Eserleri: A) Telif Eserleri. 1. Kur'an Nedir (İstanbul 1345/1927). 2. Müslümanlık Nedir (İstanbul 1933). 3. “Mehmed Âkif, Şahsı ve Aile Hayatı”. Eşref Edip'in Mehmed Âkif, Hayatı ve Eserleri (İstanbul 1938), s. 424-468. 4. Tanrı Buyruğu*: Kur'an-ı Kerim'in Tercüme ve Tefsiri (İstanbul 1943, 1947, 1955, 1980). 5. Kanlı Gömlek (İstanbul 1944). 6. Ekber: Bir Türk Dâhisi (İstanbul 1944). 7. Cennet Fedaileri: İslâm

¹⁰³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1278.

¹⁰⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7077.

Tarihinde Gizli ve Yıkıcı Teşekküller (İstanbul 1945). 8. İslâmın Özü ve Kur'an'ın Ruhü (İstanbul 1946). 9. Yeryüzündeki Dinler Tarihi (İstanbul 1947, 1958). 10. İslâmiyetin Geliştirdiği Tasavvuf (İstanbul 1948). 11. Hazret-i Râbiatü'l-Adeviyye (İstanbul 1976). B) Tercümelere: 18 tercümesi var. C) Yayına Hazırladığı Eserler. 1. İslâm Ahlâkının Esasları (Babanzâde Ahmed Naim, İstanbul 1945). 2. Kur'ân-ı Kerîm'den Âyetler (Mehmed Âkif Ersoy, İstanbul 1944). 3. Safahat (Mehmed Âkif, İstanbul 1944). Ömer Rıza Doğrul'un bunlardan başka tarihî ve edebî eserlerle romanlardan ibaret birçok tercümesi daha vardır".¹⁰⁵

Büyük bir İslâm düşünürü, din bilgini, siyaset insanı olan Ömer Rıza Doğrul'un telif ve çeviri olarak 70'i aşkın yapıtı vardır. Telif ve Tercüme En Önemli Yapıtları: 1. İslâm Tarihi (Asrı Saadet ve Sadrı İslâm) 10 Cilt. 2. Tanrı Buyruğu (Kur'an-ı Kerim Tercüme ve Tefsiri) 2 Cilt. 3. Hazreti Muhammed Mustafa (Arapçadan Tercüme). 4. Yeryüzündeki Dinler Tarihi. 5. Melâmet. 6. Tasavvuf. 7. İmamı Azam (Selâmet Mecmuasında). 8. Kelile ve Dimne (Arapçadan). 9. Vehhabiler (Vakit Gazetesinde). 10. Adlî İnkılâp (İngilizce). 11. Ramayana. 12. Hak Erenler. 13. Ömer Hayyam. 14. Kadîs'ten Semerkant'a Seyahat. 15. Garpte İslâmiyet. 16. Cennet Fedaileri. 17. Kanlı Gömlek. 18. Kindi, Farabi, Gazali, Muhammed Abdû, İbn Teymiye gibi İslâm büyükleri hakkında etüdler. 19. Yağmurlar Geline. (Louis Bromfield) 20. Şahika, gibi bir çok romanlar. 21. Carnegie'nin Söz Söylemek, Dost Kazanmak ve sair eserleri.¹⁰⁶

1.2.8. Ali Rıza Ercan:

Biyografisi:

Ali Rıza Ercan 1909 yılında Akvıran/Akören'de doğmuştur. Nurullah-Rahime Ercan çiftinin çocukları 1927'de Konya Ziraat Okulunu bitirmiştir. DSİ'ye bağlı Çumra Sulama İdaresi'nde çalışmıştır. Gümüşkişla ve Başkişla Bucakları Öğretmeni ve Başöğretmeni, Kırşehir ve İzmir Ziraat Râsıtı, Konya Ovası Sulama İdaresi Ziraat, Fen ve Tahakkuk Memuru, Konya Çumra Kazası Ziraat Memuru ve Öğretmeni, Kadınhanı Ziraat Memuru olmuştur.¹⁰⁷ DP'den IX. Dönem Konya Milletvekili olmuştur. 1954 yılından sonra Türkiye Ziraat Odaları Başkanı olmuştur. 26 Mart 1988 tarihinde vefat etmiştir. Kabri Hacı Fettah

¹⁰⁵ Mustafa Uzun, "Doğrul, Ömer Rıza", *İslam Ansiklopedisi 9. Cilt*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2016, s. 489.

¹⁰⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 736.

¹⁰⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

Mezarlığındadır. Eşi Meliha Hanım Konya’da, büyük oğlu Nurullah Ercan Ankara’da, küçük oğlu Orhan Latif Ercan İzmir’de yaşamaktadır.¹⁰⁸

Siyasi Faaliyetleri:

Demokrat Parti’nin Çumra ve Konya kuruluşlarına öncülük etmiştir.1950-1954 Döneminde Demokrat Parti IX. Dönem Konya Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde vazife yapmıştır. Bu zaman içinde özellikle Akören’in elzem olan su, okul ve yol konusuna el atmıştır. Gazi Mustafa Kemal İlkokulu 1955 -1956, Akviran Ortaokulu 1957 senesinde eğitim öğretime açılmıştır. Akören Alibeyhüyüğü yolu 1954 yılında açılmıştır. Susuz Akören’e 1958 yılında Çukurçimen’den su getirilmesine vesile olmuştur. 1954 senesi akabinde Türkiye Ziraat Odaları Başkanlığı vazifesinde bulunmuştur.

Ali Rıza Ercan 1948 yılında Demokrat Parti’ye katılmıştır. 1950’de milletvekili ve 1952’de Türkiye Ziraat Odaları Başkanı seçilmiştir. 1952 yılından sonra esas mesleği ziraata dönmüştür. Oğlu Nurullah Ercan, babasının adına Selçuk Üniversitesine 2002 yılında Meslek Yüksekokulu yaptırmıştır.¹⁰⁹ Anayasanın Teşkilâtı Esasiye Çevrilmesi hakkında aşağıdaki şekilde yazılan raporun altında imzası vardır:

*“İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 203 Arkadaşının
Anayasa Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Yüksek Makamına (2) Türk Dilinin kendi bünyesi içinde gelişmesi ve güzelleşmesi, bir taraftan tabii seyrini takip ederek sadeleşmesi ve olgunlaşmasıyla diğer taraftan da dil işlerinin bir siyaset ve Devlet işi olmaktan çıkartılması ve salahiyyetli ilim meclislerince serbest tetkik ve araştırmaların ışığı altında çalışılmasıyla mümkündür. Dilimizin bu yoldaki gelişme ve olgunlaşmasına engel olan kanunî ve resmî engellerin kalkması Anayasamızın bu husustaki hükümlerinin değiştirilmesi ve yaşayan Türk dilinden ayrı ikinci bir dil mahiyetini arz eden Anayasa ve İchtüzük dilinin yaşayan dile çevrilmesi bir zaruret olarak duyulmaktadır. İşte bu sebeple Anayasamızın asıl metnini teşkil eden 20 Nisan 1340 tarihli Teşkilâtı Esasiye Kanununun eskimiş birtakım kelime ve ıstılahları atılarak vücuda getirilen ilişik metni ve gerekçesi ait olduğu komisyonda incelenerek Yüksek Meclisin tasvibine arz olunmak üzere işbu kanun teklifimizi takdim eyleriz.”¹¹⁰

¹⁰⁸ Sanal-6.

¹⁰⁹ Sanal-3, https://www.selcuk.edu.tr/akoren_myo/birim/web/sayfa/ayrinti/7269/tr, (ET: 21.03.2019).

¹¹⁰ Kâzım Öztürk, age., C 3, s 2966.

1.2.9. Remzi Birant (Birand):

Biyografisi:

Remzi Birant 1908'de bugün il olan Karaman'ın Şampazarı'nda (Gökçe Köyü) (035, 32, 28) dünyaya gelmiştir. Babası Zekeriya Efendi, annesi Vahide Hanım'dır. 1935'te Şevik - Muhlise kızı Nezahat (1910) Hanım ile dünya evine girmiştir. Olcay (1936), Nurtan (1938) ve Uğur (1942) adında üç evladı vardır. Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi (15.10.1961 - 12.2.1968) Yusuf İzzet Birant, amcasının çocuğu; Cumhurbaşkanı Celal Bayar (bacanağı), eşinin eniştesi; XIII. (II.) Dönem Bursa, XV. ve XVI. dönemler İstanbul Milletvekili Nilüfer Gürsoy'da eşinin teyzesinin kızıdır.¹¹¹

İlköğrenimini köyünde orta ve lise öğrenimini Karaman ve Konya'da bitirmiş 1926-1927 senesinde Konya Lisesin'den diplomasını almıştır. İstanbul Yüksek Mühendis Okuluna başlamıştır. 1933'te okulun su şubesinden yüksek su mühendisi diploması olarak tahsilini tamamlamıştır. Yabancı dili İngilizcedir. 4 Mayıs 1933'te Ankara Su İşleri Mühendisi olarak devlet vazifesine başlamıştır. 1 Haziran 1934'te Ankara Su İşleri Dördüncü Sınıf Mühendisliğine atanmıştır. 2 Aralık 1935'te vatani vazifesine başlamıştır. 1 Kasım 1936 tarihinde asteğmen olarak terhis olmuştur. 16 Nisan 1937'de Sular Genel Müdürlüğü mühendisi, 15 Haziran 1937'de Su Süzgeci İşletme Müdürü, 1 Haziran 1939'da Su İşleri Reisliği Merkez yüksek mühendisi, 30 Haziran 1939'da Merkez Fen Heyeti Mıntıka Şefi, 1 Eylül 1944'te Çubuk Barajı İşletme Müdürü, 24 Kasım 1948'de Su İşleri Reis Muavini ve 2 Ocak 1950'de Yüksek Fen Heyeti Üyesi olarak devlet hizmetinde çalışmıştır. Son vazifesinde milletvekili olarak Meclise katıldığı 22.5.1950'ye kadar görev yapmıştır. Demokrat Parti'den IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 166252 oyla Konya'dan milletvekili olmuştur. Seçim tutanağı 18.5.1950'de verilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de tasdik olunmuştur. Bayındırlık ve Bütçe komisyonları üyesiydi. Bayındırlık Komisyonunun Sözcülüğünü yapmıştır. Umumi hayata müessir afetler konusunda tesis edilen geçici komisyonda vazife yapmıştır. Bu dönemde Genel Kurulda değişik 10 konuda 14 konuşma yapmıştır. X ve XI. dönemlerde de Konya'dan milletvekili seçilen Remzi Birant'a, Yassıada Yüksek Adalet Divanınca, Anayasayı ihlal suçlamasıyla 4 yıl 2 ay ağır hapis cezası hükmü verilmiştir. Milletvekilliği boyunca DP Genel İdare Kurulu üyesi olarak görev yapmıştır. Parlamento sonrasında 08.542.00 sicil numarası ile emekli

¹¹¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 729.

olmuş ve müteahhit olarak hayatını devam ettirmiştir. 8 Şubat 1966'da vefat etmiştir. Ankara'da Cebeci Asrı Mezarlığında defnedilmiştir.¹¹²

Siyasi Faaliyetleri:

Bayındırlık ve Bütçe komisyonları azasıydı. Bayındırlık Komisyonunun Sözcülüğünü icra etmiştir. Umumi hayata müessir afetler konusunda tesis edilen geçici komisyonda görev yapmıştır. Bu dönemde Genel Kurulda değişik 10 konuda 14 konuşması vardır. X ve XI. dönemlerde de Konya'dan milletvekili seçilmiştir.¹¹³

Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.¹¹⁴ Kore savaşına katılma ile ilgili Bütçe Komisyonunun 01.12.1950, Esas No 1/76, Karar No 5 ile yapılan bazı madde değişikliklerinin onaylanmasına imza atan milletvekilleri arasındadır.¹¹⁵ 1951 bütçesinde devlet borçları ile ilgili düzenlemelerin altına imza atmıştır.¹¹⁶ Dini yayınlar döner sermayesi hakkındaki tasarıya imza atmıştır.¹¹⁷ 1950 yılındaki Dublin şehrinde yapılmış olan Parlamentolararası Birliği Konferansına Türkiye adına katılmıştır.¹¹⁸

Mahkeme bitmeden İmralı'da mezarlar hazırlananlar arasında Remzi Birant da vardır.¹¹⁹ 4 Mayıs 1933'de Ankara Su İşleri Mühendisi olarak devlet hizmetine girmiştir. Sırasıyla Sular Genel Müdürlüğü Mühendisliği, Su Süzgeci İşletme Müdürlüğü, Su İşleri Reisliği Merkez Yüksek Mühendisliği, Merkez Fen Heyeti Mıntıka Şefliği, Çubuk Barajı İşletme Müdürlüğü, Su İşleri Reis Muavinliği, Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyeti Üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Demokrat Parti'de (DP) siyasete başlayan Birant, DP milletvekili adayı olarak katıldığı 21 Temmuz 1946 genel seçimlerinde 63.531 oy almıştır. Bu seçimde Cumhuriyet Halk Partisi'nden 16 milletvekili seçilmiştir. DP milletvekili adayı olan Birant; 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinde 166.252 oy ve 2 Mayıs 1954 genel seçimlerinde 164.524 oy almıştır. Birant, TBMM IX., X. ve XI. dönem Konya milletvekilliği yapmıştır. Birant, IX. dönemde; Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanun, Bayındırlık Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü 1951 yılı bütçeleri, Limanların inşaa, tevsi, ıslah ve teçhizine dair olan Kanun, Yeniden yapılacak su işleri için gelecek yıllara sâri taahhütlere girişilmesine mezuniyet verilmesi hakkındaki 3132, 4100, 4649 ve 5259 sayılı

¹¹² Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 729.

¹¹³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 729.

¹¹⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

¹¹⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 545.

¹¹⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 841.

¹¹⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1277.

¹¹⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7440.

¹¹⁹ Sanal-4, <https://www.haberler.com/babalarinin-dedelerinin-yargilandigi-yassiyada-ya-haberi/>, ET: 21.03.2019).

kanunlara ek kanun, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki Kanun, Devlet memur ve hizmetlilerine tahsisat verilmesi hakkındaki Kanun, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çukurova Elektrik Türk Anonim Ortaklığı arasında Seyhan Barajı Hidro-Elektrik tesislerinin devrine müteallik olarak akdedilen mukavelenin tasdiki hakkındaki Kanun, Nafia Vekâleti, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü ve Karayolları Umum Müdürlüğü 1954 yılı bütçeleri, Bayındırlık Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü 1952 yılı bütçeleri ve Bayındırlık Vekâleti, Karayolları Genel Müdürlüğü 1953 yılı bütçeleri münasebetiyle 10 kez söz almıştır. Birand, X. dönemde; Vekâleti, Devlet Su İşleri ve Karayolları Umum müdürlükleri 1956 yılı bütçeleri münasebetiyle 1 kez söz almıştır. Birand, XI. dönemde; 1959 malî yılı Muvazene-i Umumiye Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki Kanun, Ziraat Vekâleti Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi binası ve eklenti binaları ile tesislerinin yapılması yetkisinin Nafia Vekâletine devri hakkındaki Kanuna ek Kanun, 1959 malî yılı Muvazene-i Umumiye Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında Kanun, Sanayi Vekâleti, Petrol Dairesi Reisliği 1960 yılı bütçeleri ve İmar ve İskân Vekâleti 1960 yılı Bütçesi münasebetiyle 6 kez söz almıştır. Milletvekilliği sürecinde DP Genel İdare Kurulu üyesi olarak görev almıştır. Vatan Cephesi kurucularındandır. Demokrat Parti iktidarında Karaman'ın il olması yönünde gayretleri olmuştur. 27 Mayıs İhtilalinden sonra tutuklu olarak Yassıada'ya götürülmüştür. 4 yıl 2 ay ağır hapis cezası almıştır. Emekli olduktan sonra müteahhitlik yapan Birand, 8 Şubat 1966'da vefat etmiştir. Ankara'da Cebeci Asrî Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.¹²⁰ TBMM binası yapımı hakkında “5011 sayılı Kanunla verilmiş olan 20 milyon liralık yetkinin 15 milyon lira fazlasıyla 35 milyon liraya çıkarılmasına ihtiyaç bulunduğu anlaşılmıştır. Bu ilâve yetkisi her sene 5 milyon lirasının kullanılması suretiyle 1954 senesine kadar sarf edilecektir. Büyük bir kısmı yapılmış bulunan bu inşaatın ikmal edilmesi zarureti muvacehesinde 15 milyon liralık ilâve yetkisinin verilmesini uygun gören komisyonumuz tasarımı Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul etmiştir, şeklinde geçen karar altında imzası vardır.¹²¹ 1952 Yılı Genel Bütçe Kanunu altında imzası vardır.¹²² Umumi Müfettişliğin Kaldırılması hakkındaki komisyon

¹²⁰ Uğur Erkan, “Remzi Birand”, <http://ugur-erkan.com/karamanansiklopedisi/birand-remzi/>, 02.01.2016, (ET: 21.03.2019).

¹²¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2639

¹²² Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2781.

raporu (11.06.1952, Esas No 2/337, Karar No 102) altında imzası vardır.¹²³ 1953 yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâiyhası ve ek cetvellerinin sunulmasına imza atmıştır.¹²⁴

1.2.10. Abdi Çilingir:

Biyografisi:

Abdi Çilingir¹²⁵ 1902 tarihinde bugün il olan Karaman'ın Ermenek İlçesinin Meydan Mahallesinde (010/02, 13, 60) dünyaya gelmiştir. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Hatice Hanım'dır. Hafız Mustafa Şerife kızı Emine (1905-1992) hanımla dünya evine girmiştir. Bahadır' (1927 - 1992) ın babasıdır. Rüştüye (ortaokul) öğrenimini Ermenek'te tamamlayıp üç yıl süre ile hususi Arapça dersleri almıştır. Kereste Tüccarıdır. Özel Sermayeli Ahali Bankasında 5 yıl süre ile muhasebeci olarak çalıştıktan sonra yeniden ticarî hayatına atılmıştır. Sonra politikayla meşgul olmuştur. IX. Dönem Konya Milletvekilidir. 30 Aralık 1982'de vefat etmiştir. Ermenek Aile Kabristanında defnedilmiştir.¹²⁶

Siyasi Faaliyetleri:

1946 yılında Demokrat Parti'ye girerek siyasî çalışmalara katılmıştır. IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 162100 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. Seçim tutanağı 18.5.1950'de tevdi edilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de tasdik olunmuştur. Ticaret ve Tarım komisyonları üyesi idi. Orman Kanun Tasarısı ile Orman Genel Müdürlüğü Teşkilâtı Kanun Tasarısı için kurulan geçici komisyonda vazife almıştır. Ormanların senelik kesim miktarı konusunda yazılı sorusu vardır. X. Dönemde de Konya Milletvekili seçilen Abdi Çilingir, parlamento sonrasında ticarî çalışmalarını devam ettirmiştir.¹²⁷

TBMM'de yazılı soruları vardır.¹²⁸ IX. Dönem hükümet programı görüşülürken yeter derecede söz söylendiğini düşünerek müzakerenin yeterliliğine karar verilmesini teklif eden 13 milletvekili arasında yer alır.¹²⁹ Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.¹³⁰ Anayasanın Teşkilâtı Esasiye Çevrilmesi hakkında İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının Anayasa Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu altında

¹²³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2964.

¹²⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3564.

¹²⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

¹²⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 732.

¹²⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 732.

¹²⁸ Ek-5.

¹²⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 281.

¹³⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

imzası vardır.¹³¹ 500'üncü fetih yılı heyetine seçilen milletvekilleri arasında Abdi Çilingir de vardır.¹³²

1.2.11. Zübeyr Ziyad Ebüzziya:

Biyografisi:

Zübeyr Ziyad Ebüzziya 6 Eylül 1911 tarihinde İstanbul'un Eminönü ilçesi Hocapaşa Mahallesinde (011/06, 71, 617) dünyaya gelmiştir. Babası gazeteci yazar Ebüzziya Tevfik Beyin oğlu gazeteci Abdullah Talha Bey, annesi "Ruhsan Nevvare" takma adıyla yazan Hadiye Hanım'dır. 1937'de Abdül Ali - Fatma Saltanat kızı Vala (1916) hanımla dünya evine girmiştir. Feza Alev (Siesbye) (1938) ve Tevfik Talha (1941) adında iki evladı vardır. İlk, orta ve lise öğrenimini 1924-1933 yıllarında Galatasaray Lisesinde yapmıştır. 1933'te İstanbul Hukuk Fakültesine girmiştir. 1936'da Hukuk Fakültesinden olmuştur. Fransızca, Almanca ve Rumca bilirdi. 9 Ekim 1934'te Merkez Bankası memuru olmuştur. Aynı zamanda İş Bankası İstanbul Şubesinde de vazife yapmıştır. Bu görevlerinden 15 Nisan 1935'te istifa etmiştir. 1 Ekim 1936'da Yedek Subay Okuluna girmiştir. 19 Kasım 1937'de vatani vazifesini tamamlamıştır. Daha sonra iki defa silâh altına alınmış ve en son olarak 1 Eylül 1944 tarihinde terhis edilmiştir. 1938-1943 yıllarında Robert Kolejde muallimlik yapmıştır. Gazeteci, yazar, yayıncı, matbaacı ve takvimci olarak mesleğini sürdüren Zübeyir Ziyad Ebüzziya, 1933-1947 yıllarında % 50'sinin sahibi olduğu Matbaa-ı Ebüzziyanın müdürlüğünü yürütmüştür. Amcası Velid Ebüzziya'nın çıkardığı "Zaman" Gazetesinde 1933'te muharrirliğe başlamıştır. 1940-1945 yıllarında Tasviri Efkâr Gazetesini kurup gazetenin idaresini ve baş muharrirliğini yapmıştır. 1945-1947 yıllarında Tasvir Gazetesini çıkarıp onun da baş muharrirliğini yapmıştır. 1946-1947 yıllarında akşamları yayımlanan "Son Saat" Gazetesinin kurucusu ve idarecisi olmuştur. Ayrıca değişik günlük gazete ve dergilerde makaleler yayımlamıştır. Beyoğlu Kitap Sarayı Müesseseleri Kurucusu idi.¹³³ Ayrıca kurup yönettiği kuruluşlar arasında: 1943 - 1963 yıllarında Tasvir Neşriyat Yayınevi, 1944 - 1963 GEN Kitap Sarayı Ltd., 1958 - 1967 ZEB İthalât, İhracat Ticaret Ltd., 1961 - 1963 YES Turizm İşletmeciliği, 1961 - 1963 GEN-AR Sanat Galerisi ve Kulübü, 1961 - 1965 GEN-DO Kafeterya, 1964 - 1965 Kazan Kafeterya, başlıcalarındandır. (11-165-044) sicil numarası ile

¹³¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2966. Metin için bk. milletvekili Ali Rıza Ercan'ın icraatı.

¹³² Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6569.

¹³³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

emekli olan Zübeyir Ziyad Ebüzziya, 27 Mayıs 1994'te vefat etmiştir. İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığında defnedilmiştir.¹³⁴

Siyasi Faaliyetleri:

Demokrat Parti'nin kuruluşunda bu partiye girerek siyasî çalışmalara katılmıştır. 1946 seçimlerinde Konya'dan aday olmuş ise de seçimi kazanamamıştır. IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 164660 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğine seçilmiştir. 18.5.1950'de seçim tutanağını almıştır. 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır. Meclis Kitaplığı ve Dışişleri komisyonlarında çalışmıştır. Akaryakıt ve Harçlar Kanunu ile Belediye Gelirleri Kanunu konularında kurulan geçici komisyonlarda görev almıştır. Bu dönemde Genel Kurulda 2 değişik konuda konuşması vardır. X. Dönemde de DP listesinden Konya Milletvekilliğine seçilmiştir. 1955'te 19'lar Hareketi olarak parlamento tarihimizde yer alan ve Hürriyet Partisi'nin kurulması ile sonuçlanan harekete katıldığı için DP'den ihraç edilmiştir. Hürriyet Partisi'nin kurucuları arasında yer almıştır. Hürriyet Partisi'nden XI. Dönem seçimlerine katılmış, kazanamamıştır. Böylece yasama etkinliği X. Dönemle sınırlı kalmıştır. Milletvekili bulunduğu sürece Avrupa Konseyinde, Dünya Parlamentolar Birliğinde, Avrupa Parlamentolar Birliğinde ve Avrupa Konseyinde Türk Temsilcisi olarak bulunmuştur. 1958-1960 yıllarında Avrupa Konseyi Kalkınma Fonu Türk Temsilciliğini yürütmüştür. 1 Ocak 1957'de Türk Ha. Aj. Baş. Müşavirliğine getirilmiştir. Bu görevde 30 Aralık 1960'a kadar bulunmuştur. 1 Ocak 1961'den 15 Temmuz 1967'ye kadar Muhtar Kocataş GEN-AR Baş Müş. ligi yapmıştır. 7 Temmuz 1967'de Güven Türk Sigorta Yönetim Kurulu Üyeliği verilmiştir. 13 Mart 1970'te D.B.Dz.Nk. T.A.Ş. Yönetim Kurulu Üyesi olmuştur. Bu görevi 9 Ocak 1973'e kadar sürdürmüştür.¹³⁵

Z. Ziyad Ebüzziya Almanca, Fransızca ve Rumca bilirdi. DP kurucuları arasında yer almıştır. 1946 seçimlerinde Konya'dan milletvekili adayı olsa da seçilememiştir. 1950 seçimlerinde Konya'dan milletvekili olmuştur. 1950 yılındaki Dublin şehrinde yapılmış olan Parlamentolararası Birliği Konferansına Türkiye adına katılmıştır.¹³⁶ Avrupa İstişare Meclisi (07.08.1950-24.11.1950, 1951, 14.05.1952 ve 20.04.1953 tarihli toplantılarında) üyesi idi.¹³⁷ 19.06.1952 tarihinde teşekkül eden Türk-Fransız Dostluk Grubuna seçilmiştir.¹³⁸

¹³⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 737.

¹³⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 738.

¹³⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7438.

¹³⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7435, 7436, 7437.

¹³⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7454.

TDV İslâm Ansiklopedisi'nde bazı maddeleri yazmıştır. 1943 ve 1994 yılları arasında yayımladığı onlarca eseri vardır.¹³⁹

Başlıca Yapıtları: 1. Mussolini Kimdir? Faşizm Nedir?, 1943, 2. Rousseau Kimdir? Liberalizm Nedir, 1943, 3. Salazar Kimdir? Korperatizm Nedir?, 1944, 4. Roosevelt Kimdir? New Deal Nedir?, 1944, 5. Macyavel Kimdir? Macyavelizm Nedir?, 1944, 6. Nasreddin Hoca Fıkraları, 1943, 7. Bektaşî Fıkraları, 1944, 8. Karanlıkta Bir Çılgılık (Roman), 1945, 9. Ebüzziya Tevfik'in Osmanlı Tarihinin Yeni Yazıya Çevirisi, 1974- 1975, 3 Cilt, 10. Batının Doğu Politikasının Ahlaken İflası (1982) (Ahmet Rıza'nın Fransızca eserinden tercüme), 11. Galatasaray'ın 1922-1933 tarihçesi ve 1933 Mezunlarının Elli Yılları (1986), (Sahir Kozikoğlu ile) 12. Ansiklopedik Ebüzziya Duvar Takvimi, (25 cilt, 1946-1970).¹⁴⁰

1.2.12. Mahmut Saffet Gürol:

Biyografisi:

Mahmut Saffet Gürol 14 Mart 1903 tarihinde Konya'nın Cedidiye Mahallesinde (140. 38. 76) dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Emin Efendi, annesi Fatma Kamerşah Hanım'dır. 1937'de Mehmet Suphi - Ayşe Sıdıka kızı Leman (1913) Hanım ile dünya evine girmiştir. Aydan (YASA-1939) ve Gülden' (Kösemen-1942) adlı iki evladı vardır. Ankara Hukuk Fakültesi mezunudur. İngilizce bilirdi.¹⁴¹ 28 Eylül 1924-8 Mart 1926 tarihleri arasında Konya Lisesi İptidai Bölümü öğretmenliği yapmıştır. Bu görevden istifa ederek ayrılmış 8 Mart 1926'da Konya İlkokulu beden terbiyesi muallimliğine, 13 Kasım 1926'da Matbuat Genel Müdürlüğü tercümanlığına, 19 Mart 1927'de Ankara Şehremaneti Levazım Müdürlüğüne tayin edilmiştir. Vatani vazifesini bedelli ve maksure (kısa dönemli) olarak Ankara'da Muhafız Alayı, 1'inci Tabur, 1'inci Bölükte 7 Mayıs 1927 ve 7 Eylül 1927 tarihleri arasında yerine getirmiştir. 13 Mart 1928'de Ankara Şehremaneti Muhasebe Kâtipliğine, 4 Aralık 1929'da Ankara Sanatlar Okulu Türkçe muallimliğine, 29 Aralık 1931'de Maliye Bakanlığı Hukuk Müşavirliği tetkik memurluğuna, 5 Ekim 1935'te Ankara Ortaokul riyaziye (matematik) yardımcı muallimliğine, 30 Eylül 1936'da Ankara İkinci Ortaokul Türkçe muallimliğine, 22 Kasım 1937'de Polis Enstitüsü muallimliğine, 30 Kasım 1939'da Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Neşriyat ve Propaganda Şube Müdürlüğüne, 1 Şubat 1944'te Halk Bankası TAŞ Küçük Sanatlar Etüt ve Yayın Müşavirliğine görevlendirilmiştir. Bunun yanında

139 Mehmet Emin Gerger ve Ramazan Topdemir, *İstanbul Beyefendisi Üstad Ziyad Ebüzziya Hayatı, Davası, Mücadelesi*, Gerger Yayınları, İstanbul, 2016.

¹⁴⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 739.

¹⁴¹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 579.

yazarlık, muharrirlik ve tüccarlık da yapmıştır. İstanbul'da yayımlanan Hemşehri Gazetesinin Yayın Müdürlüğünü yürütmüştür. IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 163448 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. Seçim tutanağı 18 Mayıs 1950'de verilmiştir. 22 Mayıs 1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14 Temmuz 1950'de tasdik olunmuştur. Emekli hayatını sürdürürken 2 Ocak 1964'te vefat etmiştir. Cebeci'de, Asri Mezarlıkta defnedilmiştir.¹⁴²

Siyasi Faaliyetleri:

Meclis Hesapları İnceleme ve Ekonomi komisyonlarında çalışmıştır. Gelir, Kurumlar ve Vergi Usul ve İktisadî Devlet Teşekkülleri konularında kurulan geçici komisyonda görev almıştır. İktisadî Devlet Teşekkülleri Kanununun Değiştirilmesi İçin Kurulan Geçici Komisyonun Başkanlığını yapmıştır. Batan Refah Vapurunda ölenler hakkında yazılı sorusu; matbaalara ait kanun tasarısının karma komisyonda görüşülmesine, Kore'de Savaşan Kahramanlara Meclis'in selam ve saygılarının gönderilmesine dair önergeleri; basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine, Gelir Vergisi, göçmen piyangosu tertibi, Ticaret Odaları, "Sanayi Odaları", "Ticaret Borsaları" ile ilgili 5590 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün yeniden düzenlenmesi konularında 6 kanun teklifi, Genel Kurul'da değişik 20 konuda 33 konuşması vardır. Yasama etkinliği IX. Dönemle sınırlı kalan Mahmut Saffet Gürol, parlamento sonrasında, 20 Temmuz 1954'te İşçi Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu Üyeliğine atanmıştır. 18 Eylül 1959'da Yönetim Kurulu Başkanlığına getirilmiştir. Bu görevinden 11 Haziran 1960'ta emekliye ayrılmıştır.¹⁴³

IX. Dönem hükümet programı görüşülürken yeter derecede söz söylendiğini düşünerek müzakerenin yeterliliğine karar verilmesini teklif eden 13 milletvekili arasında yer almıştır.¹⁴⁴ Takrirlerin okunmasını istemiştir.¹⁴⁵ Hükümet programının okunması için 02.06.1950'de takrir vermiştir.¹⁴⁶ Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.¹⁴⁷ S. Gürol 27.11.1950'de, Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku ve arkadaşları Kore'de savaşan kahraman subay ve erlerimize Büyük Millet Meclisinin selâm ve

¹⁴² Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 742.

¹⁴³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 743.

¹⁴⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 281.

¹⁴⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 297, 310.

¹⁴⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 325.

¹⁴⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

sevgilerinin bildirilmesine dair önerge vermiştir.¹⁴⁸ Konu hakkında “*Siz olsaydınız Kore’ye asker göndermez miydiniz? Onu söyleyin.*”¹⁴⁹ diye soru sormuştur. 1950 yılındaki Dublin şehrinde yapılmış olan Parlamentolararası Birliği Konferansına Türkiye adına katılmıştır.¹⁵⁰

Mahmut Saffet Gürol Aydın’a giderek seçimle ilgili vukuata müdahale etmiştir: 17 Nisan 1950’de usulsüzlükten iptal edilen seçim yeniden yapılmış ve süvari jandarmaları Halk Partisi süvari arkadaşlarıyla DP’lileri sokak aralarında kovalamışlar ve bayrağı takılı diğer evlerine girmeleri için zorlamışlardır. Bu olaylar üzerine DP Konya İl Başkanı Fahri Ağaoğlu ve üyelerden Saffet Gürol ve İl Müfettişii Saffet Ölçmen’den oluşan bir heyet şehre gelerek Parti Genel Kurulu ile temas etmişlerdir. Saffet Gürol: *‘Valiye (Şefik Soyer) belki inanabilirdik. Fakat Niğde’den CHP adayı olduktan sonra artık tarafsız sayılamaz. Biz ondan namuslu ve şerefli bir vatandaş sıfatıyla partisi hesabına ve şahsı lehine propaganda yapmak üzere Niğde’ye gitmesini ve Konyalıları rahat bırakmasını istiyoruz. Ayrıca Tuzlukçu’da seçimin nasıl yapıldığını, kaymakamın, bucak müdürünün, jandarma komutanının ve maiyetlerinin hareketlerini bizzat müşahede eden bir insan olarak, vicdanımla baş başa kaldığım zaman şuna karar verdim: Eğer milletvekilliği seçimine de idare mekanizması bu şekilde geçecek ve bu şekilde müdahale edecekse vay Demokrasi’nin haline’ demiş ve yaşananlara tepki göstermiştir*”.¹⁵¹ Meclis konuşmaları ve kanun teklifleri vardır.¹⁵² Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Kanunu görüşülürken şöyle söz almıştır: *“Hapisle olmaz, Avni Başman’ın dikkate alınan önergesi öyle okundu. ‘Hapisle cezalandırılır’ şeklinde olmak lazımdır.*”¹⁵³ Devamında da söz alıp konuşmaları olmuştur.¹⁵⁴ S. Gürol Halkevlerinin kapatılması hakkında mecliste söz alıp birinci madde hakkında konuşmuştur.¹⁵⁵ Kibritin Tekelden Çıkarılması babındaki görüşmelerde Ekonomi Komisyonunun Düşüncesi kararı altında imzası vardır.¹⁵⁶

Milli Saraylar Denetimi görüşmesindeki konuşması: *“Sayın Başkanım, arz etmek istediğim husus şudur: Bendeniz de bu komisyonda çalışmış, ilk komisyonda çalışmış bir arkadaşım. Diğer zevat da konuşacaklar. Ben de konuşayım, Sözcü muhalefet şerhini olduğu gibi bizim beyanlarımızı da cevaplandırırrsa daha iyi olur.”* ve devamında müteaddit defa

¹⁴⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 535.

¹⁴⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 665.

¹⁵⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7440.

¹⁵¹ Süleyman Akkuş, *age.*, s. 57.

¹⁵² Ek-6.

¹⁵³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1586.

¹⁵⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1592.

¹⁵⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1755.

¹⁵⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2661.

konuşur.¹⁵⁷ “Millî Saraylardan Kaybolan Eşyalar” konusunda Tadat Komisyonunun Raporu mecliste görüşülürken Konya Milletvekili Saffet Gürol kürsüde bir konuşma yapmıştır: *"Beni buraya çıkmadan bir kaç dakika evvel mütehassis eden bir nokta şudur: Avni Doğan Bey CHP'nin geçmiş senelerine ait seyyiatının hesabını vermeğe hazırız dediler."* cümlesini duyan Avni Doğan oturduğu yerden ayağa kalkarak *"CHP'nin değil"* diye yüksek sesle cevap vermiştir. Saffet Gürol konuşmasını şöyle sürdürmüştür; *"Eski iktidar zamanında TBMM'nin yeddi emanetinde tevdi edilmiş olan eşyalar; meselâ Moskova Elçiliğimizi tezyin ve tefriş etmek, Paris Elçiliğimizi dekore etmek, Ankara'da tesis edilen Anadolu kulübünün Milletvekili arkadaşlarımızın ve diğer büyük devlet memurlarının istirahatlerini temin ve göz zevklerini tatmin için, bazı Bakanların sanayii nefise meclûbatını arttırmak maksadıyla bunların oturdukları odalara konmak üzere Ankara'ya getirilmiştir. Yine geçmiş senelerde bazı Meclis Başkanları, Başbakanlarımız, kendilerine Meclis bütçesinden satın alınmış ve ikametlerine tahsis edilmiş olan evlerin mefruşatını beğenmemişler ve saraya ait stil eşyaların, güzel vazoların ve nadide tabloların bir kısmını Ankara'ya nakletmişlerdir. Yakın bir tarihte bunların 120 sandık içinde Ankara'ya getirildiğini defterlerde gördük."*¹⁵⁸ Saffet Gürol'un da iştirak ettiği Atatürk'ün mirasının satılmasında Konya ile ilgili kayıt şöyledir: *"Konya Belediyesinde 19.2.1928 tarihinde istasyon caddesinde emvali metrukeden satın alınan 345 ada 7 parsel 2825 metre karelik bahçe ve içindeki bina 19.7.1928 gün ve 583 sayılı Belediye Meclisi kararıyla 100 lira bedel mukabilinde Atatürk namına satılmıştır. Ata'nın vefatından sonra vârisi Bayan Makbule tarafından bu bina Özel Saymanlığa satılmıştır."*¹⁵⁹ Konunun devamında Konya ile alakalı olarak şöyle denilmiştir: *"Sinan Tekelioğlu (Devamla) — Satın almıştır diye sen söylüyorsun. Şimdi, şu halde demek ki, belediye satın almış ve Atatürk meselâ Konya'ya gittiklerinde o evde oturacaktır, İzmir'e gittiklerinde o evde oturacaktır. Samsun'a gittiklerinde yine o evde oturacaktır. Bu ev, Atatürk'e, Türk Milletinin Reisicumhuru olduğu için, Reisicumhurun ikametine tahsis edildiği için verilmiştir, ne Makbule Hanıma ne de şuna buna mal edilebilir. (Gülüşmeler). Şimdi arkadaşlar. Atatürk milletin babası olmak itibariyle o babanın evlâdı, Türk Milletinin bir ferdi olarak ben de hak istersem..."*¹⁶⁰ Ferid Melen 177'nci maddeyi kürsüye taşıyınca S. Gürol şu uzun konuşmayı yapar: *"Muhterem arkadaşlar, Ferid Melen arkadaşımız, Maliye Vekilinin izahından sonra tekrar kürsüye teşrif ettikleri zaman, şayet aldıkları malûmatın yanlışlığını itiraf etmiş ve takrirlerini geri almak istediklerini beyan etmiş olsalardı, söz almak lüzumunu hissetmeyecektim. Fakat arkadaşımız*

¹⁵⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5741, 5752, 5754

¹⁵⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5898.

¹⁵⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6037.

¹⁶⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6039.

fikirlerinde ve isnatlarında ısrar etmekte ve hatta benden evvel konuşan hatiplerin de işaret ettikleri gibi yeni bazı iddiaları ortaya atmaktadırlar. Şu halde bu isnatlarının da neticesine razı olmaları iktiza eder. Her milletvekilinin bu kabil meseleleri Meclise getirmeye hakkı vardır. Ferid Melen Bey haklı bir iddiayı kürsüye getirmiş olsalardı, iktidar ve muhalefet mebusu diye bir tefrik yapmadan kendileriyle beraber olur, Vekili siyâsî mevta haline getirecek takriri neticeleriyle kabule asla tereddüt etmezdik. Fakat netice öyle olmadı. Söz almaktan kastım, nüfuz siyasetine ve nüfuz ticaretine bir misal vermek içindir. Misalimi de Emlâk Kredi Bankası mevzuunda ele alacağım. Hâdise çok yakın bir tarihte cereyan etmiştir. O tarihte nüfuz ticaretinin nasıl tatbik edildiğini yüksek Meclis ve efkârı umumiye öğrenecektir. Kimlerin nasıl bir nüfuz ticareti ve nüfuz siyaseti takip ettiklerini ve mevki sahiplerinin lâyük olmadıkları halde nasıl krediler açtıklarını öğrenmiş bulunacaklardır. Hâdise şöyle cereyan eder: Ankara'da zamanın en az üç dört vekilini, bazı mebuslarını ve yüksek dereceli memurlarını ihtiva eden bir kooperatif kurulmuştur. Biz de kurduk, Kalaba Yapı Kooperatifi diye bir kooperatifin ikinci başkanıyım ve mesken dâvamızı tahakkuk ettirmek yolunda çalışanlardanız, Emlâk Kredi Bankasının müşterilerindeniz. Fakat bu arkadaşlar bu kooperatifi kurdukları tarihte nüfuz ve mevkilerinin salâhiyetinden istifade ederek yaptıkları muamelelerle evvelâ şehir imar plânında yeşil saha diye ayrılmış bir mahallî kendi inşaatlarına uygun bir mahal olarak seçerek belediye ve İmar Müdürlüğü üzerinde tesir ve nüfuz kullanarak iskân sahasına almak suretiyle birinci tesir ve nüfuzun misalini vermişlerdir. Halbuki Ankara şehrinde, bilenleriniz çoktur, yeşil saha bir baş belasıdır, bir karışıklık inhirafını temin etmek mümkün olmayan hususlardandır. Bu kadarla da kalmıyorlar bu arkadaşlar, (Kaç tarihinde? sesleri). 1948'de, (Adı nedir böyle sesleri) Baş üstüne... Bu arkadaşlar, yani içlerinde en az üç, dört zamanın vekili, bazı mebusları ve yüksek dereceli memurları bulunan bu kooperatif azaları, tesir ve nüfuz siyasetlerini, ticaretlerini bu kadarla da bırakmıyorlar, aynı tarihte bir bankanın daha geride, daha mevkisiz 8 liradan satın aldığı arsaların en şerefli yerini tesir ve nüfuz kullanarak metre karesini 6 liradan satıyorlar. İşte tesir ve nüfuz ticaretine ikinci bir misal. Malûmu âliniz tatbikatı Emlâk ve Kredi bankasına tevdi edilmiş 5228 numaralı, bina inşaatını kolaylaştıran bir kanun vardır. Bu kanunun 11 inci maddesi gereğince vatandaşlara tek katlı mesken yaptırdıkları takdirde yüzde 5 ile kredi verilmektedir. O zamanın vekillerini, bazı mebuslarını ve yüksek dereceli memurlarını ihtiva eden kooperatif azalarının her halde sezilen kudreti ile 11 inci madde Büyük Millet Meclisinde tadil ediliyor ve iki katlı binalara da yüzde 5'ten ikraz yapılması keyfiyeti temin ediliyor. (Sağdan "suiistimal bunun neresinde?" sesleri). Merak etmeyiniz arkadaşlar, eğer lüzum görülürse, şahıslarını ve hangi kooperatif olduğunu da anlatırım.

Emlâk Bankası yüzde 5 faizle para istikraz etmek isteyenlere yüzde 75 nispetinde ikrazda bulunmaktadır. Halbuki bu arkadaşlar, yüzde 75 miktarını daha yükseğe çıkarmayı temin kastiyle Emlâk Bankasına bu evleri yapmak vazifesini kabul ettiriyorlar. Banka hem müteahhit, hem de kontrolör oluyor, bu suretle binalarına % 90 nispetinde kredi temin ediyorlar. 151 ortaktan müteşekkil kooperatif üyeleri 475 bin lira ödemişlerdir, buna mukabil Emlâk Kredi Bankasından almış oldukları kredinin yekûnu 4,5 milyon liradır. Arkadaşlar bendenizin belki sadet harici gibi görünen bu misali arzdan maksadım şudur: Ferid Melen Bey dediler ki, yüzde yüz hiç para vermeden apartman ve mesken sahibi olan yeni iktidar mensupları vardır. Yekûnu 4,5 milyon, beş milyonluk inşaata 435 bin lira verdikten sonra bunun pek cüzi bir kısmını kendileri öderlerse hiç para ödemededen mülk sahibi olmak neticesine varılmaz mı? Meselenin bağlantı noktasına geliyorum: Bugünkü iktidar istediği tarafa kredi tevcih ediyor diye isnatta bulunan bu zat ve eğer arkadaşları da iştirak ediyorlarsa parti mensuplarına, açıklayayım ki, o sene Hazine % 5 krediden bütün yurda şamil 5 milyon lira bir kredi tahsis etmişti. Buna mukabil Ankara'da kurulan o kooperatife tahsis edilmiş kredi olan 4,5 milyon liradır. Böylece yirmi milyon vatandaşa yarım milyon lira bırakılmıştır. Arkadaşımız bu noktadan da haksızdır. Bu hususta Meclisi Âlinin de asla tereddüt etmeyeceği muhakkaktır. (Alkışlar)...”¹⁶¹

Türk-Fransız Dostluk Grubuna (19.06.1952) seçilmiştir.¹⁶² Türk-Amerikan Parlamento Dostluk Grubu ilk toplantısına (26.11.1953) katılanlar arasındadır.¹⁶³ Türk-İngiliz Parlamento Dostluk Grubu ilk toplantısına katılmıştır.¹⁶⁴

1.2.13. Osman Tarık Kozbek:

Biyografisi:

Osman Tarık Kozbek¹⁶⁵ 24 Nisan 1909'da Edirne'de dünyaya gelmiştir. İstanbul'un Fatih İlçesi Sinanağa Mahallesinde (062-11, 88, 830) nüfusa kayıtlı bulunmaktadır. Babası İbrahim Hayrettin Efendi, annesi Mihrinnisa Hanım'dır. 1938'de Ahmet Nuri - Ayşe kızı Semiha (1907,1972) Hanım ile dünya evine girmiştir. Ayşe (1939)'nin manevi pederidir. 1928'de İstanbul Lisesinden mezun olmuş ve daha sonra İstanbul Hukuk Fakültesine başlamıştır. 1932'de iyi derece ile diplomasını almıştır. İngilizce bilirdi. 23 Mart 1930'da İstanbul Edirnekapı Maliye Şubesi tahakkuk tebliğ memuru adayı olarak devlet hizmetine

¹⁶¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6878.

¹⁶² Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7457.

¹⁶³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7463.

¹⁶⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7464.

¹⁶⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

stajyer olarak başlamıştır. 17.5.1930'da Divanyolu'na tayin edilmiştir. 30.4.1932'de asaleti tasdik olunmuştur. 28.2.1933'te Edirnekapı tahsil kâtipliğine, 2.9.1933'te Muhakemat Müdürlüğü Tetkik memurluğuna, 16.4.1934'te Altunizade Tahakkuk memurluğu, 31.10.1935'te Haydarpaşa Tahakkuk memurluğu, görevlerine atanmıştır. Bu arada vatani vazifesini yedek subay olarak yapmıştır. 6 Şubat 1936'da Beyşehir müddeiumumiliğine (Cumhuriyet Savcılığına) atanmıştır. 11 Nisan 1941'de Konya C. Savcı Yardımcısı olmuştur. Bu vazifesinden 15 Temmuz 1943'te istifa etmiştir. 16 Temmuz 1943'te Konya Barosuna girip serbest avukatlığa başlamıştır. Konya'da serbest avukatlığını sürdürürken Demokrat Parti'nin kurucu öncüleri arasında yer almıştır. IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 163344 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. Seçim tutanağı 18.5.1950'de verilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de tasdik olunmuştur. 26 Ağustos 1990'da vefat etmiştir. İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığında defnedilmiştir.¹⁶⁶

Siyasi Faaliyetleri:

Anayasa Komisyonunda çalışmıştır. Bu komisyonun iki kez kâtipliğini yapmıştır. Tutanakları İnceleme Komisyonunda görev yapmıştır. 2/326 esas sayılı kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi; devlet, il özel ve belediye hastaneleri doktorları hakkında (geri alınmıştır), İçtüzüğün değiştirilmesi, memur ve emeklilere ortalama geçim yardımı yapılması konularında 3 kanun teklifi; Genel Kurul'da bir konuda konuşması vardır. X. ve XI. dönemlerde de Konya'dan milletvekili seçilen Osman Tarık Kozbek'e Yassıada Yüksek Adalet Divanınca, Anayasayı çiğnediği suçlamasıyla 4 yıl 2 ay ağır hapis cezası verilmiştir. Parlamento sonrası yaşamını avukatlıkla sürdürmüştür. 9 Kasım 1962'de yeniden mesleki çalışmalarına dönmüştür. 4 Nisan 1972'de İstanbul Barosuna 7341 sicil numarasıyla geçip mesleki çalışmalarını orada 13 Ocak 1977'ye kadar sürdürmüştür. Mesleki etkinliği sürerken 26 Mayıs 1969'da Konya Sağlık Koleji öğretmenliğine atanmıştır. Bu görevi 8 Kasım 1971'de (09-157-21) sicil numarası ile emekli olması ile sona ermiştir.¹⁶⁷

1946 ve 1950 yılı milletvekilliği seçimlerine Konya'da avukat, Beyşehir Cumhuriyet Eski Savcısı ve Konya Cumhuriyet Savcı Muavini, DP il müteşebbis üyesi olan Tarık Kozbek aday olmuştur. 1950 seçimlerini 163.344 oy alarak kazanmıştır.¹⁶⁸1947 muhtarlık seçimlerinde birçok yerde seçimlere baskı yapıldığı konusunda söylentiler çıkmıştır. Konya

¹⁶⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 744.

¹⁶⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 745.

¹⁶⁸ Mehmet Yılmaz, Selçuk Gazetesi (1945-51) Konya'nın Sosyo-Kültürel Hayatındaki Yeri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2010, s. 41.

Ereğli’de DP’ye kayıtlı muhtarlar seçimi kazansalar da mazbataları iptal edilmiştir. Mersin’in eski adı Efrenk olan Aslanköy’de muhtarlık seçiminde olaylar çıkmış ve durum mahkemeye intikal etmiştir. Altı avukat, gazeteciler ve dinleyicilerin bulunduğu 3 Mart 1948 tarihindeki duruşmaya katılan avukatlar arasında Tarık Kozbek de vardır.¹⁶⁹ Konya’ya hizmet konusunda yerel bir gazetede eleştirilerden biri de Tarık Kozbek’tir.¹⁷⁰ Anayasanın Teşkilâtı Esasiye Çevrilmesi hakkında *İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının Anayasa Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu* altında imzası vardır.¹⁷¹ Hüseyin Cahit Yalçın’ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması hakkındaki *Anayasa ve Adalet Komisyonlarından Kurulan Karma Komisyon Raporu* (12.04.1952, Esas No 3/256, Karar No 32) altında imzası vardır.¹⁷² Anayasamızın 49 uncu maddesinin tefsiri (yorum kararı) hakkındaki muhalefet şerhi:

“Tefsire lüzum yoktur. Çünkü: Bu hallerde ne yapılacağını Anayasanın 44 ve 49 uncu maddelerinin sarih hükümlerinden anlamak mümkündür. 44 üncü maddenin 2’nci fıkrasındaki (Öteki bakanlar başbakanca meclis üyeleri arasından seçilip tamamı Cumhurbaşkanı tarafından onandıktan sonra meclise sunulur) hükmü 49 uncu maddenin, "İzinli ve ya herhangi bir sebeple özürlü olan bir bakana Bakanlar Kurulu üyelerinden bir başkası geçici olarak vekillik eder. Ancak bir bakan birden fazlasına vekillik edemez" hükmüyle karşılaştırılınca vâzu kanunun, bütün bakanlıkların behemehâl bir bakan tarafından asil olarak temsil edilmesi esasını kabul ettiğini ancak bakanın izinli veya herhangi bir sebeple özürlü bulunması halinde bir başka bakanın mezun veya mazur bakana vekâletine müsaade ettiğini kabul etmek lâzımdır. Bu itibarla Anayasamız bakanlığa vekâlet esasını değil bakana vekâlet esasını kabul etmiş bulunmaktadır. Nitekim Anayasanın 33 üncü maddesinde Cumhurbaşkanlığının ölüm veya çekilme suretiyle inhilâli halinde Meclis Başkanının vekâlet edeceğinin derpiş edilmiş olmasına rağmen bakanlar için böyle bir halin nazara alınmamış olması da vâzu kanunun vekâlet halini ancak asil bir bakanın mevcudiyetine inhisar ettirdiğini bakanlık makamının a vekâleti kabul etmediğini açıkça göstermektedir. Bu itibarla istifa veya ölüm sebebiyle bir bakanlığın inhilâli halinde başbakanın, siyasi zaruretlerin icabı olan bir tehhürle en kısa bir zamanda münhal bakanlığa bir bakan tayini icap etmektedir.”¹⁷³

¹⁶⁹ Ömer Akdağ, “Toroşların Tepesinde Bir Demokrasi Destanı: Aslanköy Olayı”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C XXV, S 74, ss. 309-343, s. 332.

¹⁷⁰ Erol Sunat, “Konya Gibi Bir Şehrin Kısmetine Düşmek Şereftir!”, <http://www.yenimeram.com.tr/konya-gibi-bir-sehrin-kismetine-dusmek-sereftir-291347.htm>, (ET: 22.03.2019), 10.05.2018.

¹⁷¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s 2966. Metin için bk. milletvekili Ali Rıza Ercan’ın icraatı.

¹⁷² Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5550.

¹⁷³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5572.

1.2.14. Himmet Ölçmen:

Biyografisi:

Himmet Ölçmen¹⁷⁴ 15 Eylül 1911'de Konya'nın Selçuklu İlçesinin Sille-Karataş Bucağında (033-01, 20, 14) dünyaya gelmiştir. Babası inşaat kalfası Hafız Mehmet Efendi, annesi Elife Hanım'dır. Hüseyin Zeki-Naciye kızı Hanife Muazzez (1914-1947) Hanım ile dünya evine girmiştir. Onun vefatı üzerine, Mehmet Selami - Emine Menduha kızı Fatma Leyla (1930) Hanım ile ikinci izdivacını yapmıştır. Özer (1936) ve Sevin (1942) adında iki evladı vardır. İlköğrenimini Dar'ül-İrfan Mektebinde, ortaöğrenimini Konya Lisesi'nde bitirmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Mühendis Okuluna girmiş ve 1939'da yüksek mühendis olarak mezun olmuştur. Sicilinde Fransızca ve az düzey Almanca bildiği yazılıdır.¹⁷⁵ Üç yıl süre ile Urfa Belediyesi Fen Müşavirliği yapmıştır. 1946'da Demokrat Parti'den milletvekili adayı olmuştur. Daha sonra istifa ederek 4 sene süre ile Ankara, Arifiye, Samsun, Van, Urfa, İslahiye, Gaziantep ve Tuzla bölgelerinde farklı taahhüt işleri yapmıştır. IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 165762 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. Seçim tutanağı 18.5.1950'de verilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de tasdik olunmuştur. Ulaştırma ve Bayındırlık komisyonları üyeliği yapmıştır. Bu komisyonların sözcülüğü ile umumi hayata müessir afetlerden önce ve sonra alınacak tedbirlere dair kanun tasarısını görüşen geçici komisyonun sözcülüğünü icra etmiştir. Kızılay 2. Başkanı idi.¹⁷⁶ 2 Mayıs 1969'da vefat etmiştir. Konya Musalla Mezarlığında defnedilmiştir.¹⁷⁷

Siyasi Faaliyetleri:

Ulaştırma ve Bayındırlık komisyonlarında çalışmıştır. Bu komisyonların sözcülüğü ile umumi hayata müessir afetlerden önce ve sonra alınacak tedbirlere dair kanun tasarısını görüşen geçici komisyonun sözcülüğünü yapmıştır. Karayolları Genel Müdürlüğünün kuruluşuna dair sözlü sorusu; gezici yargıçlık teşkili ve görevleri hakkında, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği hakkında, hürriyet madalyası hakkında 3 kanun teklifi; Genel Kurulda, bu dönemde, değişik 39 konuda 82 konuşması vardır. Demokrat Parti Grup Başkanvekilliğinde ve Kızılay'ın 2 nci Başkanlığında bulunmuştur. X. ve XI. dönemlerde de Konya'dan ve D.P. listesinden milletvekili seçilerek yasama etkinliğini sürdüren Himmet

¹⁷⁴ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

¹⁷⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

¹⁷⁶ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

¹⁷⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 748.

Ölçmen 'e Yassıda Yüksek Adalet Divanınca Anayasayı çiğnediği suçlamasıyla müebbet ağır hapis cezası verilmiştir.¹⁷⁸

Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.¹⁷⁹ 1950 yılındaki Dublin şehrinde yapılmış olan Parlamentolararası Birliği Konferansına Türkiye adına katılmıştır.¹⁸⁰

Sille çayı üzerindeki 2014 yılında ihalesi yapılan Selçuklu Belediyesi tarafından yapılan baraja Demokrat Parti'den IX, X, XI. Dönem Konya milletvekili seçilen Ölçmen'in adı konmuştur.¹⁸¹ TBMM binası yapımı hakkında uzunca bir konuşması vardır: "... muhtelif sebeplerden maliyetin yükseldiği"nden bahseder.¹⁸² Araseçimler hakkındaki konuşması: *"Kıymetli arkadaşlarım; ben bu hâdiseyi bir hukukçu olmadığım için bir hukukçu gözü ile göreceğim ve mütalâa edecek değilim. Bu Mecliste muhalefete mensup milletvekilleri adedinin az olduğundan üzülen arkadaşlarımdanım. Bu sebepten dolayı muhalefet partisinin taleplerinde kendilerini haklı buluyorum. Fakat yersiz ve haksız bulduğum bir tarafı olacaktır: Arkadaşlar, biliyorsunuz ki, Türk Milleti kendisini temsil eden Meclis azaları adedinin çokluğundan şikâyetçidir. Seçim Kanunu yapılırken Demokrat Parti bu adedin azaltılmasını arzu etmiş ve ısrarla istemişse de müessir olamamıştır. Binaenaleyh bugün Türk Milletinin umumi arzusu 13-14 milletvekilinin daha seçilmesini arzu etmemektedir. Sonra, bu inhilâl eden 13-14 milletvekilliği bizim yekûnlarımızdan tenakus eden milletvekillikleridir. Biz listemize bu isimleri mükerrer yazmasaydık da Ahmet, Mehmet'i yazsaydık bunlar gelecek ve iktidar partisinin 13-14 milletvekili daha fazla olacaktı. Bu itibarla şunu tebarüz ettirmek isterim ki inhilâl eden milletvekillikleri ve eksilen milletvekilleri Halk Partisi ve Millet Partisinden değildir."*¹⁸³ Milli Saraylardaki Eşyaların Denetimi hakkındaki görüşmede kısa cevabi konuşması: *"Ömer İnönü'nün, mühendis mektebinde okurken Dolmabahçe Sarayında ne kadar kömür yaktığını da hesap ettiniz mi? Söylemek lâzım gelirse..."*¹⁸⁴ demiştir.

¹⁷⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 749.

¹⁷⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

¹⁸⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7440.

¹⁸¹ Ahmet Kuş, "Sille Baraj Parkı", <http://www.hakimiyet.com/sille-baraj-parki-10099yy.htm>, (ET: 22.03.2019), 18.9.2017.

¹⁸² Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2645.

¹⁸³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5509.

¹⁸⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5788.

1.2.15. Hüseyin Umran (Ümran) Nazif Yiğiter:

Biyografisi:

Hüseyin Umran Nazif Yiğiter¹⁸⁵ 21 Mart 1914'te İstanbul-Beşiktaş İlçesi Vişnezade Mahallesi'nde (020-16, 64, 1096) dünyaya gelmiştir. Babası Sağlık Müdürü Ahmet Nazif Bey, annesi Semine Hanım'dır. 1939'da Servet Halim-Behire Ümmügülsüm kızı Müzeyyen Seza (1915) Hanım ile dünya evine girmiştir. Mehmet Ali (1953) Behire Nural (Doruk) ve Semine Meral (Harmankaya) adında üç evladı vardır. 1936'da İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 25 Kasım 1936'da Maliye Bakanlığı İstanbul Defterdarlığı Feriköy Şube Varidat Muavin adaylığına tayin olmuştur. Bu il memuriyeti idi. 30 Temmuz 1937'de aynı dairede tahakkuk memur adaylığına verilmiştir. Bu görevde iken 1 Kasım 1937'de vatani vazifesi için görevinden ayrılmıştır. 1 Kasım 1937'de Yedek Subay Okuluna girip piyade asteğmen olarak çıkmıştır. Kıta hizmetini tamamlayıp 1 Kasım 1938'de teğmen olarak vatani vazifesini tamamlamıştır. 26 Aralık 1938'de İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü memurluk görevine atanmıştır. Bu vazifesinden 7 Haziran 1939'da istifa etmiştir. 14 Haziran 1939'da İstanbul Hakim Adaylığına, 20 Eylül 1939'da Cihanbeyli Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına, 21 Aralık 1941'de Zonguldak Millî Koruma Mahkemesi Hakim Yardımcılığına, 30 Nisan 1943'te Zonguldak C. Savcı Yardımcılığına, 24 Temmuz 1943'te Zonguldak Asliye Mahkemesi C. Savcı Yardımcılığına tayin edilmiştir. Son görevinden 28 Ekim 1943'te istifa etmiştir. 8 Mart 1944'te 2978/4616 numaralı avukatlık ruhsatı ile İstanbul Barosuna kaydını aldirarak serbest avukatlığa geçmiştir. Mesleğini 20 Mayıs 1954'e kadar devam ettirmiştir. Avukatlık yaptığı sırada Demokrat Parti'ye katılarak siyasî çalışmalara başlamıştır. Hukuk yanında edebiyatla da ilgilenen ve değişik gazetelerde yazarlık yapan Hüseyin Umran Yiğiter, IX. Dönem sona ermeden 14 Nisan 1954'te milletvekilliğinden ayrılmış, İstanbul İkinci Noterliğine başlamıştır. 15.163.043 sicil numarası ile emekli olmuştur. Noter bulunduğu sırada 28 Aralık 1964'te İstanbul'da vefat etmiştir. Feriköy Mezarlığına defnedilmiştir.¹⁸⁶

Siyasi Faaliyetleri:

IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 163297 oyla Konya'dan milletvekili seçilmiştir. Seçim tutanağını 18.5.1950'de almıştır. 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır. Maliye ve Meclis Kitaplığı komisyonlarında

¹⁸⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

¹⁸⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 752.

çalışmıştır. 22.5.1950'de TBMM Divan Kâtipliğine seçilmiştir. Orman Kanunu tasarısı ve Denizcilik Bankası konularında kurulan geçici komisyonda görev almıştır. Türk Ceza Kanununun değiştirilmesi için verdiği teklifin geri verilmesine dair önergesi; Avukatlık Kanununda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda, Hâkimler Kanununda, Türk Ceza Kanununda, T.C. Emekli Sandığı Kanununda, Türk Ticaret Kanununda değişiklik yapılmasına dair 6 kanun teklifi; Genel Kurulda değişik 25 konuda 31 konuşması vardır.¹⁸⁷

Cihanbeyli ve Zonguldak'ta savcılık ve yargıçlık vazifesini icra etmiştir. İstanbul'da 1950'ye kadar serbest avukatlık yapmıştır. IX. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. IX. Dönem ilk Fevkalâde Toplantıda Başkanlık Divanı Kâtibi olmuştur. 4. Hükümet Programı Görüşmelerinde tutanağa imza atan dört kâtipten biridir.¹⁸⁸ 1. Yasama Yılı Divan kâtiplerindendi.¹⁸⁹ 1952 yılında Türk-Fransız Dostluk Grubuna seçilmiştir.¹⁹⁰

Türk Ceza Kanununun 526. maddesinin değiştirilmesi hakkındaki tasarı aleyhinde konuşanlar arasındadır.¹⁹¹ Kurumlara kişi adı konması hakkında şöyle konuşmuştur: *“Muhterem arkadaşlar; esasen şedit bir ihtiyaca cevap vereceğini ummadığım, bu Kanun Teklifinin birinci maddesine ilave edilmek istenen makabline teşmil, cümlesi cidden üzerinde durulmaya değer bir cümledir. Bir kere bu madde hükümlerini makabline teşmil edilmesini kabul ettiğimiz takdirde umumî kanun tedvin usullerine mugayerette bulunmuş olacağız. Arkadaşlarım; hepiniz hatırlarsınız ki bir kanunun; umumiyet, daimîlik ve samimiyet prensipleri içerisinde istan icap eder. Muammer Alakand arkadaşımıza bendeniz de soruyorum, buyurdular ki buradaki maksadımı z sadece İnönü değildir. Şu halde kimdir? Ben de kendilerine şu cevabı veririm. Bu memlekette birçok kimselere ait mahalle ve köy isimleri vardır, fakat dikilmiş İnönü'nün heykelinden başka heykel hatırlamıyorum. Binaenaleyh böylece makabline teşmil hükmü ile kazma ve küreği ele alarak yıkılması emrini vereceğimiz heykel İnönü'nün heykeli olacaktır. Bugün zaten belediyeler mahalle isimlerinin tebdili işini ikmal ediyorlar. İzmir'deki Celâl Bayar Bulvarı Talât Paşa Bulvarı haline gelmiştir. Ankara'daki Saraçoğlu Mahallesi Namık Kemal Mahallesi haline gelmiştir. Binaenaleyh bendeniz bir kere bu şekildeki teşmilin, nasıl ki geçenlerde Atatürk tasarısı münasebetiyle Anayasa'nın 90'uncu maddesine istinaden bir imtiyaz mahiyetinde kanun çıkarılamayacağı mütalâasını izhar eden Meclis'e şunu hatırlatayım ki bu bir imtiyaz değildir ama bir şahsın*

¹⁸⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 753.

¹⁸⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 178.

¹⁸⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7418.

¹⁹⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7457.

¹⁹¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 369.

*dikilmiş heykellerinin yıkılması yolunda bir kanun maddesinin kabulüne gidiyoruz. Yani binnetice bir şahıs hakkında kanun çıkarmış oluyoruz. İkinci bir noktayı da müsaadenizle arz edeyim. Yıkılacak veya kaldırılacak olan heykel bir sanat eseridir arkadaşlar. Bugün Garp memleketlerinde şu veya bu suretle himaye ve teşvik edilen sanat eserlerinin, bir heykelin kaldırılması yolundaki bir hükme bendeniz maatteessüf rey vermeyi kendi telâkkilerime mugayir hissetmekteyim. Bu noktayı da yüksek nazarlarınıza arz etmek isterim arkadaşlar. (Bravo sesleri, alkışlar)”.¹⁹² Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun hakkındaki görüşmede söz alarak uzun uzadıya konuşmuştur.¹⁹³ Osmanlı Bankası hakkında Bütçe Komisyon kararında imzası vardır.¹⁹⁴ Kibritin Tekelden Çıkarılması babındaki görüşmelerde Ekonomi Komisyonunun Düşüncesi kararı altında muhaliftir ama imzası bulunamadı şerhi vardır.¹⁹⁵ Anayasanın Teşkilâtı Esasiye Çevrilmesi hakkında konuşması şöyledir: “*Muhterem arkadaşlar, umumi ıstırabı mucip olan ve üzerinde esaslı incelemelere muhtaç bulunan Anayasa lisanı mevzuunu bu derece çabuk ve acele bir şekilde görüşmenin tehlikeli bir nokta olduğunu arz etmek isterim. Komisyondan bize verilen kanun teklifini ve esbabı mucibeleri tetkik ederken bu mevzuda matbuatta intişar eden yazılardan maada alâkalı müesseseler tarafından da milletvekili arkadaşlarımıza antitezi müdafaa eden birçok vesikalar ve yazılar gönderilegelmektedir. Bunların tetkik ve etüdüne imkân bulabilmek hakka ve doğruya vâsıl olabilmek için, zamana ihtiyacımız vardır. Bugün biraz evvel kabul edilen bir önerge ile soruları kanunlardan sonraya bırakmış bulunuyoruz. Bu kanunun mevzuunun önemine binaen sırasında konuşulmasını rica eder Ferit Alpiskender arkadaşımızın tekliflerinin reddini teklif ederim.*”¹⁹⁶ Nene Hatun'a Vatanî Hizmet Maaşı görüşülürken Maliye Komisyonu Raporu (17.12.1952, Esas No 2/454, Karar No 11) altında imzası vardır. 1953 Yılı Meclis Bütçesi görüşmelerinde “*yardımcı elemanların istihdamını mümkün kılmak ve bu suretle saraylarımızın tamir işlerinin sekteye uğramaması için bu tertibin 2000 lira ilâvesiyle 5500 liraya çıkarılması*” teklifi vardır.¹⁹⁷ Yine 1953 Yılı Meclis Bütçesi görüşmelerinde şöyle konuşmuştur: “*Muhterem arkadaşlar; bu önergeyi, alâkalıların bize yazı ile yaptıkları müracaat üzerine vermiş bulunuyoruz. Talebimiz bu bölüme iki bin liranın ilâvesinden ibarettir. Takdir buyurursunuz ki, geçici hizmetlilere verilen 3500 lira, aşağı yukarı, bir sene hesabıyla günde dokuz buçuk lira yevmiye tutmaktadır. Tahsis edilen bu miktar ile bu**

¹⁹² Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1256.

¹⁹³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1447.

¹⁹⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 4212.

¹⁹⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2661.

¹⁹⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2975.

¹⁹⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3671.

*hizmetleri görmeye imkân yoktur. Alâkaluların yaptığı müracaat üzerine iki bin liranın ilâvesini teklif etmiş bulunuyoruz. Yazı, bütçenin tetkikinden sonra geldiği için, Bütçe Komisyonuna bu talebimizi arz edemedik. Onun için bu bölüme iki bin liranın ilâvesini 53 arkadaş rica ediyor.”*¹⁹⁸ Yine 1953 Yılı Meclis Bütçesi Kanun tasarısının 453’üncü bölümünün 12’nci maddesine parlâmentolar arası turizm birliğine katılma payı ile ilgili ilave tasviplerine dair arzları vardır.¹⁹⁹

Milli Saraylardaki Eşyanın Denetimi görüşmesindeki konuşması şöyledir: “*Muhterem arkadaşlar, Mustafa Zeren arkadaşımız söz alıp aksi tezi müdafaa etmemiş olsaydı hâdisenin tebellür etmesi bakımından bendeniz söz hakkımdan feragat edecektim. Şimdi efendim, İçtüzüğüün 16’nci faslında iki ayrı statü tayin edilmiştir. Bunlar da 166’ncı maddeden başlayıp 177’nci maddeye kadar gelen hükümdür. (Bu da pek sarihtir) Meclis soruşturmasının Bakanlar hakkında ne şekilde yapılacağını, neticelerinin neden ibaret olduğunu tayin etmektedir. 177’nci madde ise bunlardan çok ayrı olarak herhangi bir iş hakkında Meclisin bilgi edinmesi lâzım geldiği zaman açılacak soruşturmaya atıf yapmaktadır. Münhasıran bu gibi ahval hakkında hüküm isdar edilmektedir.*²⁰⁰ Şayet herhangi bir iş hakkında açılacak Meclis soruşturmalarının muhterem Mustafa Zeren arkadaşımızın dediği gibi Meclis Divanına arzı gerekmiş olsaydı bununun 176’nci maddeden evvel mevki alması iktiza ederdi. Tebellür eden vaziyete göre durum şudur: İnceleme Komisyonu, bu içtüzükle yetkisi haricinde bulunan bir husus hakkında yüksek Meclisten yetki istemektedir. Şu az evvel arz etmiş olduğumuz mütalâalar ve diğer arkadaşlarımızın maruzatları, hiç şüphe kalmayacak şekilde, Meclisin ihzari mahiyette ve soruşturmanın kanunî icapları dairesinde bir tahkikatın yapılmasına yetkili bulunduğumuzu ve böyle bir karar vermeye yetkimiz bulunduğunu ortaya koymaktadır. (Soldan, bravo sesleri). Arkadaşlarımızın bazıları geçen celselerde, diğer arkadaşlarımızın da işaret ettikleri gibi, müruruzaman ve suçlu şahısların meçhuliyetinden bahset kezalik suçlunun bulunup bulunmadığı keyfiyetlerinin tayini adlî makamlara aittir. Arkadaşlarımızın şüphe ettikleri gibi hakikaten cezaî müruruzaman mevcut ise bu tebeyyün ederse adlî makamlar ceza takibine gidemeyeceklerdir. Fakat hukuk davası açma mevzuu varsa bu, soruşturma neticesinde yapılacaktır. Binaenaleyh, hulâsaten şunu arz etmek isteriz ki, Yüksek Heyetiniz dilerse, herhangi bir komisyonu, veya hâdisedeki bilgisi itibariyle İnceleme komisyonu bu işte tavzif eder. Kendisine yetki verilecek olursa maslahata, adalete çok uygun bir iş yapmış olur.

¹⁹⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3673.

¹⁹⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3675.

²⁰⁰ Hüküm çıkarılmaktadır. Ar. *ısdâr* “çıkarmak.”

(Alkışlar), (Reye, reye sesleri).”²⁰¹ Saraylarda yok olan kıymetli eşya Konya Milletvekili Ümran Nazif Yiğitler soruşturma yapılması tezini savunduktan sonra, Başkan Kâmil Gündüş'in, İçtüzüğü'nün 177'nci maddesi hükümleri doğrultusunda Meclis soruşturması açılması hakkındaki kararı okutmuş ve bu tavrı kabul edilmiştir.²⁰²

14.04.1954 tarihinden sonra İstanbul'da 2. Noter olmuştur. *Çocuk Sesi* dergisinde öyküleri çıkmıştır. Çeşitli gazetelerde yazılar yazmıştır. *Tangonun Ölümü* adlı romanı *Yeni Zonguldak* gazetesinde tefrika edilmiştir. Karakasetli Amale (1933) ve Yaşamak İçin (1948), Gar Saati (1951) ve Tepedeki Ev (1954) adlı iki hikâyeleri de vardır. Kömür Havzasında Amale Hukuku (1943) adlı incelemesi bulunmaktadır.²⁰³

Başlıca Yapıtları: 1. Kara Kasketli Amele, 1933 2. İçimizden Birkaçı, 1941 3. Yaşamak Gibi, 1948 4. Gar Saati, 1951 5. Tepedeki Ev, 1954 6. Aşk Üçgeni, 1962.²⁰⁴

1.2.16. Muammer Obuz:

Biyografisi:

Muammer Obuz 2 Mart 1914'te Konya'nın Karatay İlçesinin Fakıdede Mahallesi'nde (029-01,14,27) dünyaya gelmiştir. Babası Talat Efendi, annesi Sare Hanım'dır. 1957'de Jaaseppi-Hilja Maria kızı Lâle (1930) Hanım ile dünya evine girmiştir. Evladı yoktur. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da bitirmiştir. Konya Erkek Lisesinden mezun olmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden 1938-1939 öğretim yılında Hukuk diplomasını almıştır. Sicilinde Fransızca bildiği yazılıdır.²⁰⁵ 13 Şubat 1942'de Sümerbank Satış Şubesi memurluğuna, 27 Haziran 1942'de İstanbul Hâkim adaylığına, 1 Kasım 1942'de Sason Sulh Hâkim Muavinliğine, 16 Ağustos 1943'te Seydişehir Hâkim Muavinliğine, 4 Kasım 1943'te Seydişehir Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına, 8 Aralık 1944'te Tekirdağ C. Savcı Yardımcılığına, 26 Eylül 1946'da Of Ceza Yargıçlığına tayin edilmiştir. Of Ceza Yargıçlığından 29 Ocak 1947'de istifa etmiştir. 8 Ekim 1947-7 Şubat 1950 tarihleri arasında Akşehir ile Çumra'daki önemli işleri takip etmek üzere Konya Orman Avukatlığı yapmıştır. 21 Şubat 1947'de Konya Barosunda 23 Mart 1947 tarihli ve 3450/5331 sayılı avukatlık ruhsatnamesiyle kaydını yaptırarak avukatlığa başlamıştır. 17 Haziran 1954'te Ankara barosuna kaydını naklettirmiştir. Buradaki faaliyeti 14 Haziran 1979 tarihinde barodan

²⁰¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5813.

²⁰² Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5924.

²⁰³ Sanal-5, <http://www.biyografya.com/biyografi/2652>, (ET: 22.03.2019).

²⁰⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 753.

²⁰⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

kaydını sildirinceye kadar devam etmiştir. Vatani vazifesini piyade teğmen olarak (53690) yapmıştır. Konya'da avukatlığını sürdürdüğü sırada IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 163276 oyla Demokrat Parti listesinden Konya Milletvekilliğini kazanmıştır. 18.5.1950'de seçim tutanağı kendisine tevdi edilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de tasdik olunmuştur. 1 Kasım 1991'de vefat etmiştir. Konya Üçler Mezarlığına defnedilmiştir.²⁰⁶

Siyasi Faaliyetleri:

Halkın tedirginliğini gidermek ve DP'ye destek vermek için 1946 yılında “*Muammer Obuz ve Rüştü Özal'ın idaresi, Kemal Şahin'in de destekliliği içinde Yeni Konya matbaasında basılan 'Akyokuş' adıyla seçim gazetesi*” çıkarmıştır.²⁰⁷

Konya'da avukatlığını sürdürdüğü sırada IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde 163276 oyla Demokrat Parti listesinden Konya Milletvekilliğine seçilmiştir. 18.5.1950'de seçim tutanağını almıştır. 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır. Adalet Komisyonunda çalışmıştır. Vergi Usul, emir ve seyis erleri, Gelir ve Kurumlar Vergisi konularında kurulan geçici komisyonlarda görev almıştır. Avukatlık Kanununun 4 üncü maddesinin değiştirilmesi hakkında, Memurin Kanununun 37 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında, T.C. Emekli Sandığı Kanununa ek yapılması hakkında 3 kanun teklifi ile Genel Kurul'da 1 konuda konuşması vardır. X. Dönemde de Konya'dan milletvekili seçilen Muammer OBUZ, 15.10.1961-2.6.1968 tarihleri arasında Cumhuriyet Senatosu Konya Üyeliği yapmıştır. 14-546-89 sicil numarası ile emekli olan Muammer Obuz, parlamento sonrasında Odalar Birliği Çalışma Hukuk Müşavirliği ve Genel Sekreterliğinde bulunmuştur. Finlandiya edebiyat klasiklerinden çevirileri, Finlandiya Mareşali Mannerheim'in Anıları adlı çevirisi vardır.²⁰⁸

1950 yılındaki Dublin şehrinde yapılmış olan Parlamentolararası Birliği Konferansına Türkiye adına katılmıştır.²⁰⁹ Tokat milletvekili M. Önal ile beraber “*Askerî Ceza Kanununun 94 üncü maddesinde yazılı suçların (Mahi yet itibariyle T. C. Kanununun 136 ve müteakip maddelerinde gösterilen ve 2/a fıkra ile affin şümülü dışında bırakılan suçlara müşabih bulunmaları ve faillerinin ahlâki redâetleri, Af Kanununun 2 nci maddesinin (E) bendinde tadat olunan Askerî Ceza Kanununun 55, 56 ve 148 inci maddelerindeki efdalden*

²⁰⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 746.

²⁰⁷ Ahmet Güldağ, “1946 ve 1950 Genel Seçimlerindeki Oluşumlar”, <http://www.merhabahaber.com/1946-ve-1950-genel-secimlerinde-ki-olusumlar-4462yy.htm>, (ET: 22.03.2019), 16.01.2011.

²⁰⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 747.

²⁰⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7440.

daha ağır bulunması itibariyle) aştan istisna edilmemiş olmasına muhalif”tir.²¹⁰ Mason dernekleri hakkında teklifin reddine imza atmıştır.²¹¹ Kurum ve yapılara kişi adlarının konması hakkındaki kanuna imza atmıştır.²¹² Bütçe tasarısı hakkında imzası olanlarla beraber dilekçesi şöyledir:

“Yüksek Başkanlığa

21.11.1952

*Meclisimizin Milletlerarası Kurumlar ve parlâmentolarla olan münasebet ve muhaberatında daimi bir mütercime ve dil bilir bir daktiloya ihtiyacı olduğunu nazara alan 1952 yılı B. M. M. Bütçe tasarısı (D) cetvelinde bir mütercim ile bir dil bilir daktilo kadrosu koymuştur. Bu kadroların aynen ipkasını, lüzumuna binaen saygı ile talep ederiz.”*²¹³

Hakkında açılan tahkikat gereği Muammer Obuz’un partiden istifası istenmiştir.²¹⁴ 03.04.1960 tarihinde Konya Milletvekili Himmet Ölçmen Malatya DP Kongresi’nde “*Millet reyini ile geldik, söz yine milletindir*” demiştir.²¹⁵ Mecliste kanun teklifi vermiştir.²¹⁶ *Akyokuş* gazetesini dava arkadaşı Rüştü Özal ile yayınlamak için partiye hizmet etmiştir.²¹⁷ Osmanlı Hanedanına Mensup Kadınların Yurda Kabulleri hakkındaki meclis görüşmesinde Dışişleri Komisyonu Raporu (28.5.1952, Esas No 1/321, Karar No 41) altında imzası vardır.²¹⁸ Emirler ve Seyiserleri Kurumunun Tarihçesi ve Emirlerinin Kaldırılması Girişimi görüşmelerindeki raporun (20.06.1952, Esas No 1/59, Karar No 2) altında imzası vardır.²¹⁹ Hüseyin Cahit Yalçın’ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması hakkındaki *Anayasa ve Adalet Komisyonlarından Kurulan Karma Komisyon Raporu* (12.04.1952, Esas No 3/256, Karar No 32) altında imzası vardır.²²⁰ 1937 yılında öldürülen vatandaşlar hakkında yapılan tahkikat evrakını inceleyecek olan beş kişilik tahkik komisyonu seçimine 256 Mebus katılmış ve neticede Konya mebusu Muammer Obuz 149 oy alarak komisyona 4. sıradan seçilmiştir.²²¹

²¹⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 399.

²¹¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1056.

²¹² Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1227.

²¹³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2873.

²¹⁴ Cumhuriyet, 07.09.1957, s. 1.

²¹⁵ Melek Nalbantoğlu ve Fehmi Akın, “27 Mayıs Askeri Müdahalesi’nin Konya Basınındaki Yansımaları”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2010, S 24, ss. 153-177, s. 156.

²¹⁶ Ek-7.

²¹⁷ Rıdvan Bülbül, “Rüştü Özal ve Vefa”, <http://www.yenimeram.com.tr/rustu-ozal-ve-vefa-36790.htm>, (ET:01.04.19).

²¹⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2931.

²¹⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3293.

²²⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5550.

²²¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 6345.

1.2.17. Murat Âli Ülgen (Musat Ali Ülgen):

Biyografisi:

Murat Ali Ülgen²²² 1898'de Konya'nın Pürçüklü Mahallesinde (1, 25, 1) dünyaya gelmiştir. Babası Abdullah Efendi, annesi Nesibe Hanım'dır. 1946'da Rıza-Emine kızı Şükriye (1908) Hanım ile dünya evine girmiştir. Evladı yoktur. Siciline göre orta ve özel öğrenim görmüştür.²²³ 14 Şubat 1916'da askerliğe başlamış, 8 Eylül 1917'de yedek subay adayı olarak çıkmıştır. 13 Ağustos 1918'de asteğmenliğe yükseltilmiştir. 28 Mayıs 1919'da 1 inci Nakliye Taburundan terhis edilerek vatani vazifesini tamamlamıştır. Millî Mücadelede 29 Mayıs 1921'de orduya çağrılıp 15 Temmuz 1923'e kadar eylemli olarak askeri vazifesini yapmıştır. İstiklâl Madalyası ile tafdil edilmiştir. 7 Eylül 1924'te Beyşehir Ziraat Bankası memur yardımcılığına atanmıştır. Daha sonra memurluğa terfi ettirilerek 12 Mayıs 1926'ya kadar bu vazifede bulunmuştur. Bu tarihte istifa etmiştir. 29 Haziran 1928'de Hadim Özel Saymanlığı memurluğuna atanmıştır. Bu vazifede 1930'a kadar bulunmuştur. 27 Eylül 1934'te Konya Bayındırlık Saymanlığı Başkâtipliğine atanmıştır. Bu görevde bulunduğu sırada usulsüzlük savı ile 1 Aralık 1934 tarihinde bakanlık emrine alınmıştır. Başvurusu üzerine Konya Asliye Ceza Mahkemesine verilip mahkemece yolsuzluk suçlamasından aklanmıştır. 5 Haziran 1935'te İl Makamını tahkir ettiği suçlaması ile Sulh Ceza Mahkemesine verilmiş ise de duruşma ertelenmiştir. Başmühendisi görev başında sözlü ve eylemli biçimde tahkir ve hakareten mahkemeye sevk edilmiştir. Konya Asliye Ceza Mahkemesinin 12.6.1935 tarihli ve 226/ 118 sayılı kararıyla yine aklanmıştır. Memuriyet nüfuzunu kötüye kullanmaktan dördüncü defa mahkemeye verilmiş; Asliye Ceza Mahkemesince 7 Kasım 1935'te yine aklanmıştır. 22 Ekim 1938'de Konya Su İşleri Saymanlığına tayin edilmiştir. Bu görevi 31 Aralık 1938 tarihine kadar devam ettirmiştir. 01 Ocak 1939'da Konya Özel İdare Evrak Şefliğine tayin edilmiştir. 4 Nisan 1939'da yeniden silâh altına alınmıştır. 18 Mayıs 1939'da teğmenliğe terfi etmiştir. 20 Mayıs 1939'da Konya Özel İdare Evrak Şefliğine geri dönmüştür. 13 Aralık 1941'de tekrar silâh altına alınmıştır. Bir hafta sonra görevine iade edilmiştir. 31 Mayıs 1943'te yine silâh altına alınmıştır. 1 Eylül 1944'te eski görevine dönmüştür. Bu görevden sınıf ve derecesi aşağı olan Hadim Özel Saymanlık memurluğuna naklen atanmasına tepki gösterip göreve başlamamıştır. 1 Kasım 1944'te müstefi sayılmıştır. Danıştay'da bu atamayı iptal ettirip 1 Aralık 1948'de, eski görevi Konya Hususî Muhasebe Evrak Şefliğine dönmüş ve milletvekili seçilinceye kadar bu vazifede bulunmuştur. 98.531.34

²²² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

²²³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 580.

sicil numarasıyla emekli olan Murat Ali Ülgen, 20 Eylül 1972'de vefat etmiştir. İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığına defnedilmiştir.²²⁴

Siyasi Faaliyetleri:

IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 157311 oyla DP listesinden Konya Milletvekilliğine seçilmiştir. Seçim tutanağını 18.5.1950'de almıştır. 22.5.1950'de Meclise gelmiştir. Tutanağı 14.7.1950'de onaylanmıştır. Bütçe Komisyonunda çalışmıştır. Tütün ve müskirattan alınacak vergiler, Gıda ve Tarım Kanunu, Akaryakıt ve Harçlar Kanunu, Denizcilik Bankası hazine bonoları, CHP'nin iktisap ettiği haksız mallar, Gümrük Kanununun değiştirilmesi konularında kurulan geçici komisyonlarda görev almıştır. Kız öğrenci sayısının sınırlaması olup olmadığına dair sözlü sorusu; Konya Ereğlisi Mensucat Fabrikasından uzaklaştırılan müdür, Yüksek Askerî Şûra konularında yazılı soruları; Dilekçe Komisyonunun; 8024, 8081, 8282, 8284, 8290, 1304, 1305 ve 633 sayılı kararlarının Genel Kurul'da görüşülmesine dair 8 önergesi; Genel Kurul'da değişik 68 konuda 120 konuşması vardır.²²⁵

IX. Dönem hükümet programı görüşülürken yeter derecede söz söylendiğini düşünerek müzakerenin yeterliliğine karar verilmesini teklif eden 13 milletvekili arasında yer almıştır. Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır. Kore savaşına katılma ile ilgili Bütçe Komisyonunun 01.12.1950, Esas No 1/76, Karar No 5 ile yapılan bazı madde değişikliklerinin onaylanmasına imza atan milletvekilleri arasındadır. 1951 bütçesinde devlet borçları ile ilgili düzenlemelerin altına imza atmıştır. 2. Menderes Kabinesi (09.03.1951-17.05.1954) güven oylamasında evet oyu veren 396 milletvekili arasındadır. Dini yayınlar döner sermayesi hakkındaki tasarıya imza atmıştır. Halkevleri ile ilgili müzakerede kanun tasarısının 10. maddenin 1. fıkrası ile ilgili değişiklik teklif etmiştir.²²⁶

Akis Mecmuası Murat Ali Ülgen'i şöyle tanıtmıştır: *"1950'den itibaren geçen altı yılın sonunda Murad Ali Ülgen iktidar partisinin başlıca sembolü haline geldi. Bugün DP deyince, DP'ye hâkim olan hisler ye zihniyet batini getirilince, DP'nin devlet idaresi anlayışı düşünüldünce hiç kimse Murad Ali Ülgen'den daha fazla "temsili" sayılamaz. Meclis içindeki atılğanlığı, Muhalefet hatiplerine müdahalesi, âzası bulunduğu en ehemmiyetli mitçe Komisyonundaki faaliyeti, 'ministrable' şahsiyetlerden olması ve 1900 yılına kadar meçhul*

²²⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 750.

²²⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 7, s. 751.

²²⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 281,348,545,841,1277,2025.

kalmış olan kabiliyetleri evvelâ Konya'dan seçilip 1954 seçimlerinde Genel Merkez adayı sıfatıyla Afyon'dan seçimlere katılan ve Afyon'daki DP listesine şahsiyetiyle kuvvet katan Murad Ali Ülgen'i DP grubunun en gözde milletvekili haline getirmiştir. Murad Ali Ülgen Meclis mensupları içinde tamamıyla kendi kendisini yetiştirmiş yedi milletvekilinden biridir. Murad Ali Ülgen bugün DP'ye hâkim olan zihniyetin 1 numaralı temsilcileri arasındadır. AKİS bu zihniyeti tecviz etmemekle beraber, DP memleket mukadderatına hâkim bulunduğuna göre, ehemmiyetini tamamıyla müdriktir. Murad Ali Ülgen'in takdire şayan tarafı 1956 yılında partisinin sembolü haline gelmiş olmasıdır. Onun, ideal arkadaşları olan Nusret Kirişçioglular, Hamdi Sancarlar, Vacid Asenalar, Sebati Atamanlar, Cemil Bengüler, Selâmi Dinçerler, Şevki Ecevitler, Süleyman Çağlarlar, Ekrem Anıtlar, Pertev Aratlar, Hilmi Duralarla birlikte 1956 DP'sini tam selâhiyetle temsil etmesi bugünlerin en mühim ve dikkate şayan hadisesidir".²²⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı bütçe tartışmalarında "22 Şubat 1954 tarihli oturumda partileri veya şahısları adına konuşan milletvekilleri" arasında yer almıştır.²²⁸ Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu tasarısının 3 ve 7'nci maddelerinin tadilinden sonra 9'uncu maddenin tashihi hakkında teklif sunmuştur.²²⁹ Halkevlerinin Kapatılması hakkında Konya'daki bazı Halkevleri hakkında meclise bilgi sunmuştur.²³⁰ Halkevleri ile ilgili düzenlemeyi "10'uncu maddedeki müddete ait söz hakkım mahfuz kalmak kaydıyla" imzalamıştır.²³¹ Halkevleri ile ilgili meclis ifadesi şöyledir: "Muhterem arkadaşlar; Maddeyi tetkik ve mütalâa edersek, Halk Partisi iktidarının Anayasanın 84 ve Muhasebe-i Umumiye Kanununun 7'nci maddesine muhalif olarak Devlet Hazinesinden almış olduğu paraların istirdadına dair bir hüküm görmüyorum. Bu itibarla Sayın Maliye Bakanından aşağıdaki suallerimin cevaplandırılmasını rica ederim: 1. 1932 yılından 1950 Mayıs ayına kadar Halkevleri hizmetlerine harcanmak üzere Devlet, özel idare, belediyeler bütçelerinden ve Devlet İktisadî Teşekküllerinden Cumhuriyet Halk Partisine ödenmiş olan paraların miktarları nelerdir? 2. 1932 yılından 1950 Mayıs ayına kadar CHP sinin kendi gelirleri ne kadardır? 3. CHP'nin uhdesinde bulunan gayrimenkullerin sayısı ve kıymetleri ve bugünkü rayice nazaran hakiki bedelleri nedir? Bu cihetleri açıklamasını Sayın Maliye Bakanından rica ediyorum."²³² Yine Halkevleri ile ilgili konuşması: "Sayın arkadaşlar; Sayın Maliye Vekilimizin, tarih sayfalarına geçmesi lazım gelen bu izahatından dolayı huzurunuzda kendilerine teşekkür ederim. Türk vatanında, nüfusumuzun % 85'nin ziraatçı olduğu bu

²²⁷ Akis Haftalık Aktualite Mecmuası, 21.07.1956, Sene 3, C 7, S 115, s. 10.

²²⁸ Taner Zorbay, age., s. 109.

²²⁹ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1704.

²³⁰ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1735.

²³¹ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1796.

²³² Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1950.

memlekette, Ziraat Vekâletine tahsis edilen para ile Halkevlerine verilen parayı mukayese edersek, sabık iktidarın ne zihniyet sahibi olduğunu huzurunuzda belirtmiş olurum ve bunu bir vazife bilirim. (Bravo sesleri alkışlar).” 14.01.1952 tarihli “Maliye Komisyonu Raporu” (Esas No 2/298 Karar No 23)’te imzası vardır. Üniversiteler Kanununun 46. Maddesinin Değiştirilmesi ile ilgili mecliste üç paragraflık teferruatlı bir konuşması vardır. Abana İlçesi’nin Bozkurt’a naklinde imzası vardır. Köy Enstitüleriyle İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi görüşmelerinde (16.12.1953, Esas No 1/440, Karar No 38) komisyon üyesidir. Neşir Yolu ile İşlenecek Cürümler Kanunu görüşmelerinin yeterli olduğuna dair görüş imzası vardır. Kibritin Tekelden Çıkarılması babındaki görüşmelerde Ekonomi Komisyonunun Düşüncesi kararı altında imzası vardır. 1952 Yılı Genel Bütçe Kanunu altında muhalif olarak imzası vardır. Gençlik Parkının Ankara Belediyesine Devri hakkındaki komisyon raporu (29.05.1952, Esas No 1/322, Karar No 91) altında imzası vardır. 1953 yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası ve ek cetvellerinin sunulmasına imza atmıştır. Dumlupınar Denizaltısı Şehitleri görüşmelerindeki raporun (15.04.1953, Esas No 2/517, Karar No 73) altında imzası ve konuşması vardır.²³³

²³³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 1953,2182,4319,4534,4602,4212,2667,2781,2947,3564,3925, 3933,5235.

İKİNCİ BÖLÜM

1954-1957 DÖNEMİ

Demokrat Parti'nin 1954-1957 seneleri arasındaki eğitim politikası 50-54 dönemi politikalarının bir çeşit devamı olmuştur. Milli ve manevi değerlere önem veren insan yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Menderes bunu Konya mitingindeki uzun hitabıyla dile getirmiştir. 1955 yılında İmam-Hatip Okullarının Lise kısmı açılmıştır.²³⁴ DP için bu dönem zor yıllardır. İç huzursuzluklar başlamıştır. Şüphesiz bunun sebebi de kötü gitmeye başlayan ekonominin durumudur. 1954'ten sonra rakipsiz kalmasından dolayı muhalefetin yapıcı eleştirilerinden faydalanamamıştır. Ne yazık ki dış politikada da başarı yakalanamamıştır.²³⁵

2.1. 1954 Genel Seçimleri

TBMM'de görev yapacak onuncu dönem milletvekilleri için 2.05.1954'de genel seçimler yapılmıştır. Bu seçimde liste usulü çoğunluk seçim sistemi uygulanmıştır. Bu seçimde yaklaşık dokuz milyon seçmen oy kullanmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin malvarlığı ve halkevleri konusu 1951 yılının yaz aylarında gündeme gelmiştir. Refik Şevket İnce ve yedi arkadaşı bu konuda yasa tasarısı hazırlamış ve Demokrat Parti meclis grubunda 24 Temmuz 1951 tarihinde ele alıp “Halkevleri ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin haksız iktisap ettiği malların devlete iadesi” hakkındaki kanun tasarısını oy birliği ile kabul etmiştir. Mayıs 1953 tarihinde Demokrat Parti grubundan 250 milletvekilinin imzaladığı bu önerge “Halkevleri ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin haksız iktisap ettiği malların devlete iadesi” adıyla tasarıyı 9 Aralık 1953 tarihinde Meclise sunulmuş ve kabul edilmiştir. Demokrat Parti'ye 1950- 1954 yılları çok önemli olanaklar sağlamıştır. Ancak halk gelişen sanayi burjuvazisine tepki göstermiştir. Demokrat Parti'de ciddi rahatsızlıklar baş göstermiştir. İsmet İnönü Eylül 1952 tarihinde Türkiye çapında bir seçim kampanyası başlatmak için yurt gezisine çıkmıştır. Gazeteci Ahmet Emin Yalman'a 22 Kasım 1952 tarihinde suikast düzenlenince irtica tartışması gündeme gelmiştir. Millet Partisi kapatılmıştır. 741 şehidin verildiği (1950-1953) Kore savaşı için 25 Temmuz 1950 tarihinde Bakanlar Kurulu “Güney Kore'ye Asker Gönderme Kararı” vermiştir. Demokrat Parti Meclis Grubu 16 Temmuz 1953 tarihinde hükümetten toplumsal ve siyasi düzeni sağlamak için olağanüstü bir toplantı yaparak gerekli kanunların çıkarılmasını istemiş

²³⁴ Nazlı Elif Geyveli, Türkiye'de Siyasal Örgütlenme Çalışmaları Belgelerle I Demokrat Parti Zor Yıllar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Yüksek Lisans, Ankara, 2015, Özet s. ii.

²³⁵ Nazlı Elif Geyveli, *age.*, Sonuç s. 13.

ve Mecliste “Üniversiteler Kanunu’ndaki değişiklik ve Vicdan Özgürlüğünü Koruma Kanunu” 23 Temmuz 1953 tarihinde kabul edilmiştir. DP Aralık 1953 tarihinde memur maaşlarının artırılmasını öngören ve memurlara yılda fazladan üç maaş ödenmesi ile ilgili kanunu Meclisten geçirmiştir. Köy Enstitüleri, İlk Öğretmen Okulları ile birleştirme adı altında 27 Ocak 1954 tarihinde 6234 sayılı kanunla kapatılmıştır. 17 Şubat 1954 tarihinde seçmen kütükleri düzenlenmiştir. 12 Mart 1954’de Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerin 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılması kararını vermiştir. Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Partisi CHP’ye açıktan destek vermiştir. DP ve CHP’de 28 Mart 1954 tarihinde milletvekilleri yoklaması yapılmıştır. Kesin listeler 12 Nisan 1954 tarihinde ilan edilmiştir. 29 Nisan Perşembe sabahından 2 Mayıs akşamına kadar her çeşit yazılı ve sözlü propaganda yasaklanmıştır. Nihayet Genel seçimler 2 Mayıs 1954 Pazar günü yapılmıştır. Seçime dört parti katılmıştır. Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi altmış dört vilayetin hepsinde, Cumhuriyetçi Millet Partisi kırk ilde, Türkiye Köylü Partisi ise on dokuz ilde aday göstermiştir. Demokrat Parti oyların yüzde 56.6’sını alarak Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde milletvekili sayısını beş yüz dörde çıkarmıştır. Buna karşılık Cumhuriyet Halk Partisi oylarını bir önceki seçime kıyasla yüzde beş oranında düşürmüştür ve yüzde 34.8 oy oranı ile Mecliste otuz bir sandalyeye sahip olabilmıştır. Cumhuriyetçi Millet Partisi ise yüzde 4.7 oy oranı ile sadece beş milletvekili çıkarabilmiştir. Meclise bir de bağımsız aday seçilmiştir. Katılım oranı % 88.63, Demokrat Parti oy oranı: % 58.42, Cumhuriyet Halk Partisi oranı: % 35.11’dir. 1954 genel seçimlerinde 43.174 sandıkta toplam 9.095.367 oy kullanılmış, bu oyların 8.959.904’ü geçerli sayılmış ve partilerden Demokrat Parti’ye: 5.151.550, Cumhuriyet Halk Partisi’ne: 3.162.196, Cumhuriyetçi Millet Partisi’ne: 434.085, Bağımsız Adaylara: 155.562 ve Türkiye Köylü Partisi’ne: 56.511 oy çıkmıştır. Genel seçimlere katılım oranı fazla olmasına rağmen, genel itibariyle seçimler sakin ve güvenli bir ortamda gerçekleşmiştir. 1954 seçimlerinde yürürlükte olan tek turlu ve listeli basit(adi) çoğunluk sistemi, nisbî temsile dayanmayan ve orantısız bir parlamento dağılımının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Millet iradesinin tam olarak Meclise yansıtılmadığı bu sistem, iktidar partisi Demokrat Parti’de ve onun liderleri konumundaki Bayar ve Menderes’te ‘millet iradesi’ söyleminin, bir tür salt çoğunluk ve parlamentoda oluşan baskınlık ekseninde soyut bir kavrama dönüşmesiyle sonuçlanmıştır.²³⁶

²³⁶ Yakup Kaya, “Türk Siyasal Yaşamında 1954 Genel Seçimleri”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2018, C 7, S 3, s. 2276-2291.

2.2.X. Dönem Konya Milletvekillerinin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri

2.2.1. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu:

Biyografisi:

IX. Dönemde özgeçmişi verilmiştir. Mükerrer olmasın diye sadece meclis sicil kayıt bilgileri muhtasar olduğu için hatırlatma babında burada verilmiştir.

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu Şarkikaraağaç/Ulvikale, 1907’ de doğmuştur. Baba adı Hidayet, ana adı Kadriye’dir. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Az düzeyde Arapça ve Fransızca bilirdi. Hukuk ve maliye işleri ile meşgul olmuştur. Savcılık ve hâkimlik yapmıştır. Erzincan Savcı Yardımcısı, Reşadiye Hâkimi, İstanbul Sulh Hâkimi, Beyşehir Hukuk Hâkimi olmuştur. İstanbul 2. Ticaret Mahkemesi Üyesi idi. Maliye Bakanlığı Müşavir Avukatı olmuştur. Serbest avukatlık yapmıştır. DP’den IX ve X. Dönem Konya milletvekili olmuştur. Evli ve 6 çocuk babasıdır. 04.06.1979 tarihinde ölmüştür.²³⁷

Siyasi Faaliyetleri:

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu X. Dönem Dilekçe Komisyonu Başkanı idi. Din eğitiminin takipçisi olmuştur. İmam Hatip okullarında talebelerin perişanlığını, muallimlerin kâfi gelmediğine dair müşahedelerini mecliste dile getirmiştir.²³⁸ Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun hakkında tasarı sunanlar arasındadır ve uzun bir konuşma yapmıştır.²³⁹ Halkevleri ile ilgili meclis konuşması şöyledir: “*Muhterem arkadaşlar; ben de bu mevzuda yani para mevzuunda konuşacağım; bu mevzuda kıymetli arkadaşlarımız Çelikbaş ve Muammer Alakant'ın mütalâalarına iştirak etmiyorum. Sebeplerini de zikrediyorum. Teklifin gerekçesinde; Fethi Çelikbaş arkadaşımız okudu, yalnız halkevlerine sarf edilmeyen paralar mevzuubahistir. Halbuki mevzu sadece bu değildir. Para beş kısma ayrılabilir. Beş kısım üzerinde tetkik edilebilir: 1. Akarların geliri vardır. Bir misal vereceğim: Teklifin tamamı görüşülürken birçok arkadaşlar birçok misaller verdiler. Ben de Konya'dan bir misal vereceğim; 10 sene evvel senede beş bin lira geliri olan belediye sineması belediye meclisinin fesih tehdidi altında Halk Partisine zannediyorum alındı. 500 lira kıymet takdir edildi ve bu da belediye bütçesinden verildi. O günden beri Halk Partisi buradan 70 - 80 bin lira gibi bir gelir elde etti. Bu haksızlığı telâfi ederek sinemanın*

²³⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 651.

²³⁸ Mehmet Şanver, “TBMM Tutanaklarına Göre Türkiye’de Din Eğitimi”, *Sakarya İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1996, S 1, ss. 333-347, s. 343.

²³⁹ Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 21, C 2, s. 1343, 1362.

belediyeye iadesi lazımdır. Bunun dışında ayrıca başka bir haksızlık da vardı. Bugüne kadar Halk Partisinin gasp ettiği paralar var. Bu akarın geliri ne olacaktır. İşte gerekçede buna temas edilmemiştir. Sırası geldiğinde ki 8 inci maddede sırası gelecektir, bu mevzuu etraflıca arz edeceğim. İkinci kısım: Para. Tahsisatı mestureden alınan paralardır. Arkadaşlar, tahsisatı mestureden bir parti para alabilir mi? Bu para Anayasaya, Muhasebe-i Umumiye Kanununa, bütçeye uygun alınmış mıdır? Bu para daima zimmetlerinde bir borçtur. Üçüncüsü, Halkevleri için alınıp Halkevleri hizmetinde sarf edilen paralardır. Bu paraları da almak şeklinde bir teşebbüse geçerse o vakit Fethi Çelikbaş ve Muammer Bey haklıdır. Biz de bu kısımda kendileriyle beraberiz. Mademki Halkevleri için alınmıştır, onun için sarf etmişlerdir, bunu da göz önünde bulundurmak lazımdır. Dördüncü Halkevleri hizmeti için alınıp Halk Partisi zimmetinde kalan paralardır. Halkevleri için bütçede tahsisat konuyor, fakat Halkevlerine sarf edilmiyor. Parti zimmetinde kalıyor. 5 milyon küsur bin lira. Beşinci kısım, Ortakçioğlu'nun teklif ettiği: 21 Temmuz 1946'dan sonra muhtelif partiler vardır, Meclis eğer partilere yardım etmeyi kabul ederse hepsine müsavi olarak yardım etmeli yahut teşkilâtı nispetinde yardım etmeli idi. Demokrasinin temeli eşit muameledir. Bu şekilde demokrasinin temelini ihlâl ederek Halk Partisinin aldığı paranın iadesini istemek Anayasaya muhalif değil, bilâkis Anayasaya tamamen uygundur. Arkadaşlar, kanun burada borç olarak kabul eder. Borç olarak kabul ettikten sonra bunun miktarını, mahiyetini ve saireyi kaza merciler i halleder. Kanunda biz borç olarak kabul edersek teklifin prensibine muhalif hareket etmiş olmayız. Fakat beş milyon küsur bin lira borçtur dersek işte o zaman prensibe muhalif olur. Şu halde: 1. Akarların geliri. Bu sekizinci maddeyi alâkadar eder. O sırada arz edeceğim. 2. Halkevleri için alınıp Halkevleri için sarf edilen paralar için diyeceğim yoktur. Tahsisatı mestureden alınan ve Halkevleri için alınıp Halkevlerine sarf edilmeyerek Halk Partisinin zimmetinde kalan paralar ve nihayet 1946'dan sonra müsavat prensibi ihlâl edilerek alınan paralar. Eğer bunların alınması bu teklifte yer alması doğru görülmezse, Hükümetten rica ediyoruz ayrı bir tasarı getirsinler, bunlar da borç olsun. Millet bunu beklemektedir.”²⁴⁰ Halkevleri ile ilgili yine mecliste birkaç konuşması daha vardır.²⁴¹ Bir de teklifi vardır.²⁴² İşçi ücretleriyle ilgili kanun hakkında şöyle konuşmuştur: “Muhterem arkadaşlarım, birinci madde prensip olarak iş karşılığı olmaksızın işçiye yarım gündelik verilmesini kabul etmiştir. Bu zahiren karşılıksızdır. İş karşılığı yoktur. Fakat hakikatte bir işçi 6 gün çalıştıktan sonra bir gün ücretli olarak istirahat ederse işçi müteakip 6 günde 7

²⁴⁰ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1958.

²⁴¹ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1999, 2003, 2014.

²⁴² Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 2007.

günlük verimle çalışır. Benim temennim, bu memlekette memur ile işçi farkının kaldırılmasıdır. Bunun için de gündeliklerin yarım değil, tam verilmesi yerinde olur. Gerçi, tam gündelik İktisadi Devlet teşekkülleri için bir külfettir, (hususî teşebbüsler için de bir külfettir), fakat işçiler tam gündelik alırlarsa müteakip günlerdeki çalışmalarında bu farkı fazlasıyla telâfi ederler. Benim kanaatim budur. Sırf bu hususa ait olmak üzere bir tadil teklifi veriyorum” ve teklifi vardır.²⁴³ Adliye Encümeni Mazbatası (19.12.1954, Esas No 1/759, 2/488, Karar No 41) ile ilgili kararda imzası vardır.²⁴⁴ 10’uncu dönem görüşmelerinde Arzuhal Encümeni Mazbatası (7) (01.02.1956, Esas No 4/56, Karar No 77) altında -Kahire’de Ezher Üniversitesinde tahsil görmekte olan Türk talebenin askerliklerinin ertelenmesi konusunda- imzası vardır.²⁴⁵

2.2.2. Ahmet Hamdi Ragıp Atademir:

Biyografisi:

Ahmet Hamdi Ragıp Atademir²⁴⁶ sicil kaydına göre 1908’de Konya’da doğmuştur.²⁴⁷ Din âlimi ve Millî Mücadele destekleyicisi Hacı Mehmed Râgıb Efendi babasıdır. Annesi Atiye Hanım’dır. İlk eğitimini bitirince 1917’de Dârü’l-hilâfeti’l-aliyye Medresesi ihzarî kısmına kaydını yaptırmıştır. 3 Mart 1924’te medreseler kapatılınca tahsil hayatını Konya Lisesi’nde sürdürmüş ve 1928’de diplomasını almıştır. Aynı yıl Maarif Vekâleti tarafından açılan imtihanı kazanarak felsefe tahsili almak için Fransa’ya gönderilmiştir. 1932’de Besançon ve Nancy üniversitelerinden mezun olmuştur. 1933’te memlekete dönünce iki yıl Samsun ve dört yıl Konya liselerinde felsefe muallimliği yapmıştır. 1938’de doktora yapmak amacıyla Almanya’ya gittiyse de II. Dünya Savaşı’nın başlaması üzerine memleketine dönmek zorunda kalmıştır.

1939’da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’ne felsefe asistanı olarak kabul edilmiştir. Bu fakülteye bağlı Felsefe Enstitüsü’nün 1939-1942 yılları arasında direktörlüğünü yapan Olivier Lacombe’un asistanlığına atanmıştır. 1942’de *Aristo’nun Mantık ve İlim Anlayışı* adlı teziyle doçent olmuştur. Aynı yıl Olivier Lacombe’un başkanlığında Aristo’nun eserlerini Türkçeye tercüme etmek üzere kurulan komisyonda görevlendirilmiştir. Aristo’nun *Organon* adlı mantık külliyyatını dört senede tam olarak ilk

²⁴³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2152, 2166.

²⁴⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 5099.

²⁴⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 5, s. 5968.

²⁴⁶ Mustafa Arıkan, Hamdi Ragıp Atademir (Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Konya, 1995, 436 s.

²⁴⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 652.

defa Türkçeye tercüme etmiştir. 1949'da *Metot Üzerine* adlı çalışmayla profesör olmuştur. 1953'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde kendisinin önerisiyle açılan Felsefe ve Mantık Kürsüsünün başkanı olmuştur.

Atademir 1954 yılında DP saflarında siyasete atılmıştır. 1954-1960 seneleri arasında iki dönem Demokrat Parti'den Konya milletvekili olarak mecliste görev yapmıştır. Bu dönemde UNESCO ve Avrupa Konseyi nezdinde Türkiye mümessili olmuştur. 1960 askeri darbesinin ardından tevkif edilerek yaklaşık iki buçuk yıl Yassıda'da ve Kayseri Cezaevinde mahkum olmuştur. 1966 senesinde çıkarılan siyasî aftan sonra üniversiteye geri dönmüştür. 1968'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine felsefe tarihi hocalığına atanmış, sekiz ay sonra da İlahiyat Fakültesine dekan olarak atanmıştır. Fakat yurttaki siyasî bunalımların tesiriyle fakültede yaşanan huzursuzluklar yüzünden 1970'te dekanlıktan istifa ederek idari görevinden ayrılmıştır. İlahiyat Fakültesindeki hocalığını sürdürürken 3 Mart 1976'da vefat etmiştir.²⁴⁸ Merhum Prof. Dr. Hamdi Râgıp Atademir'in eşi olan Güzin Hanım hâlen Ankara'da ikamet etmektedir.²⁴⁹

Siyasi Faaliyetleri:

Hamdi Ragıp Atademir daha ziyade mantık sahasında çalışmıştır. Akademik yaşamının başından itibaren metot konusuna hususi bir ehemmiyet vermiştir. Hem klasik hem modern eserlere vâkıf olup yapıtları devrinde yaygın olan indirgemecilikten uzaktır. Onun esas problemi yeni düşünce yapıları kurmak ve yeni sentezler oluşturmaktır. Memlekette felsefe eğitimi ve kültürünün geliştirilmesi gerektiğini düşündüğünden çeviri etkinliklerine önem vermiş ve Batı dillerinden tercüme yapılmıştır. Mütercimliğini yaptığı eserlerle kendi telifleri arasında bütünleyici bir ilişki müşahade edilir. Bu metinler o devir için öğretici olduğu kadar Türkçede bir felsefe terminolojisinin oluşmasına da mühim katkılar sağlamıştır.

1942 yılında Türk Dil Kurumu tarafından neşredilen *Felsefe ve Gramer Terimleri* adlı eserin hazırlık çalışmalarına iştirak etmiştir. Aristo'nun *Organon* adlı eserini tercüme ederken hem eski hem öztürkçe sözcükler kullanarak eski-yeni çatışmasının yaşandığı bir dönemde uzlaşmacı bir yol çizmiş, özellikle Türkçede bir mantık dilinin oluşması yolunda emek sarf etmiştir. Onun tenkitçi yönü de bulunmaktadır. Atademir'in Hilmi Ziya Ülken'in *Lojik Prensipleri ve Muasır Tenkit* adıyla Fransızcadan tercüme ettiği

²⁴⁸ Recep Alpyağıl, "Atademir, Hamdi Ragıp (1909-1976)", *TDV İslâm Ansiklopedisi C. Ek-1*, Ankara, 2016, s. 133-134.

²⁴⁹ Yakup Şafak, "Şahabettin Uzluk'un Kaleminden Son Dönemde Yaşamış Konyalı Mevleviler", http://akademik.semazen.net/author_article_detail.php?id=1118, (ET: 16.04.19), 11 Nisan 2008, Dip not 8.

eser için kaleme aldığı çalışma Latin harfleriyle yazılan ilk mantık eleştirisi olma özelliği gösterir.

Eserleri:

Telif: 1. Antoloji: Filozoflara Göre Felsefe (Konya 1947). 2. İlim ve Muhit (Konya 1959). 3. Demokrasi Üzerine (Konya 1959). 4. Aristo'nun Mantık ve İlim Anlayışı (Ankara 1974).

Çeviri: 1. Eflâtun, Phaidon (İstanbul 1943, Suut Kemal Yetkin ile birlikte, Léon Robin'in Fransızca tercümesinden). 2. Lacombe Brochard, Yanlış Üzerine Deneme (Ankara 1943). 3. B. Groethuysen, Nietzsche ve Alman Felsefi Düşünüşüne Giriş (İstanbul 1944). 4. Aristo, Organon I: Kategoriyalar (Ankara 1947; Millî Eğitim Bakanlığı Yunan Klasikleri Serisi).

Diğer çevirileri: Aristo, Organon II: Önerme (Ankara 1947); Jean-Louis Destouches, Lojistik (Ankara 1947); Léon Veuthey, Çağdaş Düşünce İçinde Mantık Meselesi (Ankara 1948); Henri Poincaré, Son Düşünceler (Ankara 1948, Süleyman Ölçmen ile birlikte); Bilim ve Metot (İstanbul 1951, Süleyman Ölçmen ile birlikte); Porphyrios, İsağoji (Konya 1948, J. Tricot'nun Fransızca çevirisinden); Jules Lachelier, Tümevarım'ın Temeli Hakkında (Ankara 1949); Organon III: Birinci Analitikler (Ankara 1950); Organon IV: İkinci Analitikler (Ankara 1951); Organon V: Topikler (Ankara 1952); André Joussain, İhtilâllerin Kanunu (Konya 1965). Hamdi Ragıp Atademir'in bunların dışında henüz neşredilmemiş bazı eserleriyle çeşitli mecmualarda (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Gerçek Yolu, Haksess, Hilâl dergileriyle Yeni Konya gazetesi) makaleleri de mevcuttur.²⁵⁰

DP Konya Milletvekili Hamdi Ragıp Atademir Ocak 1950 tarihinde muhalefetin üniversitelerin muhtariyetini kaldıran kanun teklifine “*Üniversiteler bir memleketin müdafaasında ordu gibi hizmet görürler. Üyeler arasında bu bakımdan görüş birliği olması ve milli ideolojiyi tedris etmeleri lazımdır. Üniversite istiklali sadece ilme ve fenne münhasırdır. Bunun dışında muhtariyet olamaz. Bizde ise üniversite öğretim üyeleri*

²⁵⁰ Recep Alpyağıl, *age.*, s. 133-134.

*muhtariyeti siyasi partilerin gayelerine hizmet manası almaktadır. Üniversiteleri artık siyasi partilerin uşaklığından kurtarmak lazım geldiği” şeklinde beyanatıyla cevap vermiştir.*²⁵¹

28.02.1957 tarihinde 1957 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa kabul reyini vermiştir.²⁵² Anayasanın 84. Maddesiyle ilgili uzun uzadıya olan bir konuşması vardır.²⁵³

2.2.3. Mustafa Bağrıaçık:

Biyografisi:

Mustafa Bağrıaçık Merum/Kavak'ta 1911 yılında doğmuştur. Babasının adı Derviş, annesinin adı Miyase'dir.X. dönem Konya milletvekilidir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olmuştur. Az düzey Fransızca bilirdi. Trabzon Maiyet Memuru, Vakfikebir, Borçka, Hopa, Sarıkamış, Beyoğlu Kaymakamı, İzmir Vali Muavini, Isparta Valisi olarak devlet görevlerini yerine getirmiştir.

1957 seçimlerinde aldığı 137852 oyla yeniden milletvekili seçilmiştir.²⁵⁴ Evli, 3 çocuk babasıdır. 14.07.1983 tarihinde ölmüştür.²⁵⁵ Cenazesi İstanbul'da Zincirlikuyu Mezarlığına defnedilmiştir.²⁵⁶

Siyasi Faaliyetleri:

Dönem içinde Bütçe Encümeni'nde görev almıştır.²⁵⁷ Geçici encümen ve Nafia Encümeni görevine seçilmiştir.²⁵⁸ Meclisteki konuşması şöyledir: “9 Haziran 1954 tarihinde kamuya ait olup ve kullanılmasına gerek kalmayan binaların tasfiyesine dair kanun layihasının müzakereleri esnasında özellikle 6188 sayılı kanunun ön plana çıktığı görülmektedir”. Konya Milletvekili Mustafa Bağrıaçık ise kanunun büyük bir ihtiyaca cevap vereceğine inandığını ve fakat kabul edilirken bazı şartların gerektiğini ifade etmiştir.

²⁵¹ Mehmet Gündüz, Demokrat Parti'ye Karşı Muhalefet Ve Milli Muhalefet Cephesi (1956-1960) (C.H.P., HÜR. PARTİ, C.M.P.), *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2007, 20.

²⁵² TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: X, C 17, İçtima: 49, s. 1252.

²⁵³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, 1919.

²⁵⁴ Zühtü Arslan, *Türk Parlamento Tarihi XI. Dönem (1957-1060) III. Cilt*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No: 156, Ankara, 2011, s. 653.

²⁵⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 652.

²⁵⁶ Zühtü Arslan, *age.*, s. 653.

²⁵⁷ Zühtü Arslan, *age.*, s. 653.

²⁵⁸ İsmet Binark, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (14 Mayıs 1954-1 Kasım 1952)*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No: 137, C 1, s. 206, 726.

Belediyelerin tahsisat sorununa dikkat çeken Bağrıaçık, binaların satılması yerine belediyelere taksitle devredilmesi gerektiğini belirtmiştir”.²⁵⁹

2.2.4. Remzi Birant (Birand):

IX. Dönem de milletvekili olduğu için hayatı yukarıda anlatıldığından mükerrer olmasın diye aşağıda kısaca künye bilgisi verilmiştir.

Biyografisi:

Remzi Birant Karaman/Gökçe’de 1908 yılında doğmuştur. Babasının adı Zekeriya, annesinin adı Vahide’dir. İstanbul Yüksek Mühendislik Okulu Su Şubesi’nden mezun olmuştur. Yabancı dili İngilizcedir. Yüksek Su Mühendisi olan Birant Ankara Su İşleri Mühendisi, Sular Genel Müdürlüğü Mühendisi, Su Süzgeci İşletme Müdürü, Su İşleri Reisliği Merkez Yüksek Mühendisi, Merkez Fen Heyeti Mıntika Şefi, Çubuk Barajı İşletme Müdürü, Su İşleri Reis Muavini, Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyeti Üyesi olarak devlet görevlerinde bulunmuştur. DP’den IX ve X. Dönem Konya Milletvekilidir. Evli, 3 Çocuk babasıdır. 08.02.1966 tarihinde ölmüştür.²⁶⁰

Siyasi Faaliyetleri:

Türk-Amerikan Parlâmento Dostluk Grubu ilk toplantısına (26.11.1953) katılanlar arasındadır.²⁶¹ Konya milletvekillerinden Remzi Birant ve yedi arkadaşı tarafından Adalet Bakanlığı’na 21.04.1952 tarihinde telgraf çekerek Cihanbeyli’de devlete aidiyeti tespit edilen geniş ve müsait arazide göçmen köyleri kurulması kararlaştırılıp korunması tamamlanarak inşaata başlanacağı sırada o yer mahkemesince tedbirî ihtiyati karar verilmek suretiyle inşaatın durdurulduğu ve ortada gayrimeşru menfaat temin edildiği sözlerinin dolaştığı ve yargıcın durumunun şüpheli bulunduğunu bildirmiştir.²⁶²

Türk-İngiliz Parlamento Dostluk Grubu ilk toplantısına (26.11.1953) katılmıştır.²⁶³ Anıtkabir inşasına dair 4677 sayılı kanunun kabulüne imza atmıştır.²⁶⁴ İşçi ücretleriyle ilgili

²⁵⁹ Bilgen Yetkin, İbrahim Etem Menderes (Siyasî Hayatının Demokrat Partili Yılları), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi*, Konya, 2018, s. 58.

²⁶⁰ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 652.

²⁶¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7463.

²⁶² Aysel Başpınar, Cemile Tekin, “Konya ve Çevresine 1950-1955 Yılları Arasında Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştirilmesi”, <http://karataysad.com>, (ET: 26.03.19), ss. 83-121, s. 110.

²⁶³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7464.

²⁶⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1167.

kanun maddelerinin onayında imzası vardır.²⁶⁵ Osmanlı Bankası hakkındaki yürürlükte olan maddelerin değişmesinde imzası vardır.²⁶⁶ 1954 Yılı Bütçe Kanunu altında imzası vardır.²⁶⁷

2.2.5. Abdi Çilingir:

IX. Dönemde milletvekili olduğu için hayatı yukarıda anlatıldığından mükerrer olmasın diye aşağıda kısaca künye bilgisi verilmiştir.

Biyografisi:

Abdi Çilingir Ermenek'te 1902'de doğmuştur. Baba adı Ali Rıza, anne adı Hatice'dir. Rüştiye mezunudur. Yabancı dili Arapçadır. Ticaret ile meşgul olmuştur. Kereste Tüccarı idi. IX ve X. Dönem Konya Milletvekilidir. Evli, 1 Çocuk babasıdır. 30.12.1982 tarihinde ölmüştür.²⁶⁸

Siyasi Faaliyetleri:

Ziraat encümenidir.²⁶⁹ TBMM'de kanun tekliflerinin kabulünde ve kanun maddelerinin tadiline rey kullanmıştır.²⁷⁰ Meclise Mısır'a travers sevki hakkında ormanla ilgili yazılı soru vermiştir.²⁷¹ Parlamentolararası Birliği Türk Grubu azaları arasında yer almıştır.²⁷²

2.2.6. Hidayet Aydın:

IX. Dönem de milletvekili olduğu için hayatı yukarıda anlatıldığından mükerrer olmasın diye aşağıda kısaca künye bilgisi verilmiştir.

Biyografisi:

Hidayet Aydıner Taşkent-Konya'da 1900 yılında doğmuştur. Baba adı Abdulkadir, anne adı Emine'dir. İstanbul Hukuk Fakóltesi'nden mezun olmuştur. İstanbul 1. Ticaret Mahkemesi ve İcra Dairesi Kâtibi, Ankara 2. Asliye Hukuk Hâkimi olarak devlet

²⁶⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2135.

²⁶⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 4212.

²⁶⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 4870.

²⁶⁸ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 652.

²⁶⁹ İsmet Binark, *age.*, s. 206.

²⁷⁰ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: X, C 3, İçtima: 91, 11.09.1957, s. 747.

²⁷¹ Ek-8.

²⁷² İsmet Binark, *age.*, s. 302.

görevlerinde bulunmuştur. Serbest avukatlık yapmıştır. DP'den IX. ve X. Dönem Konya milletvekilidir. Evli, 3 çocuk babasıdır. 11.11.1973 tarihinde ölmüştür.²⁷³

Siyasi Faaliyetleri:

Adliye encümenidir.²⁷⁴ Hidayet Aydın 1966 yılında tarafsız milletvekili olarak adalet bakanlığı yapmıştır. “Kargalarla mücadele!”si mizah konusu yapılmıştır.²⁷⁵ 02.06.1950 tarihinde IX. Dönem hükümet programı görüşülürken yeter derecede söz söylendiğini düşünerek müzakerenin yeterliliğine karar verilmesini teklif eden 13 milletvekili arasında yer almıştır.²⁷⁶ Halkevleri hakkındaki meclis konuşması şöyledir: “*Muhterem arkadaşlar, Halkevleri hakkında 8-10 ay evvel partimize bir teklif arz ettiğim zaman müteşeddit teklifler karşısında nereye varacağımızı şaşırılmış vaziyette idik. Şimdi bir istifham vardır. Halkevleri kuruluncaya kadar yani millet parası ile Türk Ocakları kuruldu. Sonra da Halkevleri binaları yapıldı. Halkevleri namına yapılan halkevlerine iade ediyoruz. Diğerlerini Türk Ocaklarına veriyoruz. (Hazineye sesleri) Belki yanlış anladım. Yani millet parası ile yapılan Ankara Türk Ocağı Halkevleri binası mı kalacak? Türk Ocağına mı vereceğiz? Onun için izahını rica ederim.*”²⁷⁷ Komünizm Savaşımı Türk Ceza Kanununda Değişiklik hakkında şu konuşmayı yapmıştır: “*Efendim, muhterem üstadımız Halil Özyörük, teklifin yerinde olmadığını beyan ve izah buyurdular. Yalnız bir cihet noksan kaldı, Kâmil Boran arkadaşımızın teklifi kabul olunursa ne netice hâsıl olur, onu arz edeceğim: Takrirden deniliyor ki, "Anayasaya münafi" kelimesini maddeye koyalım. Anayasa malûm muhtelif prensipleri havidir. Ezcümle anayasamız tevhidi kuva esasını muhtevidir, anayasamız devletçiliği ve altı oku muhtevidir. Eğer teklifleri kabul edilirse o netice hâsıl olur ki, tevhidi kuvayı kaldırılıp tefriki kuvayı istihdaf eden bir partinin tevhidi kuvadan ayrılmak istemesi bir suç olabilir, altı okun aleyhinde bir beyanda bulunmak, cemiyet kurmak, parti kurmak o vakit ceza tehdidi altına girer. Binaenaleyh arkadaşımız, teklifleriyle, kendi bastığı dalı kendisi kesmektedir. Onun için tekliflerinin reddini teklif ediyorum. (Bravo sesleri).*”²⁷⁸ Mecliste Kat Mülkiyeti görüşülürken raportördür.²⁷⁹ Adliye Encümeni Mazbatası (19.12.1954, Esas No 1/759, 2/488, Karar No 41) ile ilgili kararda imzası vardır.²⁸⁰ Neşir Yolu ile İşlenecek Cürümler Kanununun 7 ve 8.

²⁷³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 652.

²⁷⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 734.

²⁷⁵ Uğur Mumcu, *Söz Meclisten İçeri*, (28. baskı), Um:ag Vakfı Yayınları, Ankara, 2018, s. 77.

²⁷⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 281.

²⁷⁷ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 1741.

²⁷⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2527.

²⁷⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 4568, 4577.

²⁸⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 5099.

Maddelerinin kabulünde imzası vardır.²⁸¹ Neşir Yolu İle İşlenecek Cürümler görüşülürken uzun bir konuşma yaparak Adalet Vekili ve Adalet Komisyonuna önerilerini anlatmış ve müteaddit defa konuşmuştur.²⁸² Reddedilen seçim tutanakları hakkında mecliste söz almıştır.²⁸³

2.2.7. Tefik Fikret Baran:

Biyografisi:

Tefik Fikret Baran Seydişehir’de 1912’de doğmuştur. Baba adı Hasan, ana adı Zehra’dır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olmuştur. Savcı ve hâkim olarak devlet görevinde bulunmuştur. İçel Mahkemesi Hâkim Namzedi, Anamur Sorgu Hâkimi, Antalya Mahkemesi Üye Yardımcısı ve Sulh Hâkimi, Kemalpaşa ve Söğüt Hâkimi, Bergama Ceza Hâkimi, Adalet Müfettişi, Nazilli Cumhuriyet Savcısı olarak görev yapmıştır. DP’den X. Dönem Konya milletvekilidir. Bekârdır. 05.03.1970 tarihinde ölmüştür.

Siyasi Faaliyetleri:

Tefik Fikret Bey CHP milletvekili iken Konya’ya hizmet etmiştir. 24 Mayıs 1931 tarihinde Konya Ovasını sulama hakkında kanun teklifi vermiş ve kurulacak müdürlüğün Çumra’da olmasını sağlamıştır.²⁸⁴

Tefik Fikret Baran ve arkadaşlarının DP’den aday olarak ilan edilişi 8 Ekim 1957’de Cumhuriyet gazetesinin ilk sayfasında manşetin altında haber olarak verilmiştir.²⁸⁵

Adliye encümeni azasıdır.²⁸⁶ Tefik Fikret Baran ve Fethi Ferit Uğur 98. sıradan 50.000 TL ile 1954 yılında Konya Çimento Sanayii A.Ş. Esas Mukavelenamesinde bulunmuştur.²⁸⁷

2.2.8. Sıtkı Salim Burçak:

IX. Dönem Konya milletvekili olduğu için özgeçmişi yukarıda verilmiştir. Burada meclis sicil kayıtlarına göre kısaca tercüme-i hâli aktarılmıştır.

²⁸¹ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 4, s. 5121.

²⁸² Kâzım Öztürk, *ege.*, C 4, s. 5312, 5318, 5320, 5321.

²⁸³ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 4, s. 5405, 5436.

²⁸⁴ CCA, f. 030.01.3.18.7, bk. Ek-15.6.1., Ek-15.6.2., Ek-15.6.3.

²⁸⁵ *Cumhuriyet*, 8 Ekim 1957, s. 1.

²⁸⁶ İsmet Binark, *age.*, s. 720, 735.

²⁸⁷ *Konya Çimento Sanayii A.Ş. Esas Mukavelenamesi*, Kuruluşu: 1954 Sanayi Sicil No: 73 Ticaret Sicil No: 2317, Fasil: 1, s. 2. Bk. Ek-9.

Biyografisi:

Sıtkı Salim Burçak Erzurum'da 1911'de doğmuştur. Baba adı Salim, ana adı Rukiye Saniye'dir.

İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızcadır. Sarıkamış 297. Alay Tabibi, Aşkale, Şarkikaraağaç ve Kadınhanı Hükümet Tabibi olarak devlete hizmet etmiştir.

DP'den IX ve X. Dönem Konya milletvekilidir. IX ve X. Dönem Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu Başkanı olmuştur. Vekillikten sonra serbest doktorluk yapmıştır. Evli, 3 çocuk babasıdır. 28.01.1993 tarihinde ölmüştür.²⁸⁸

Siyasi Faaliyetleri:

X. dönem Konya Milletvekili olan Sıtkı Salim Burçak, 1957 seçimlerinde aldığı 137858 oyla yeniden milletvekili seçilmiştir. Dönem içinde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni ve Sanayi Encümeni'nde görev almıştır.²⁸⁹

Sıtkı Salim Burçak X. Dönem Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu Başkanlıkları yapmıştır. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni azasıdır.²⁹⁰ Adnan Menderes Hükümeti güven oylamasındaki 282 evet oyuna katılmıştır.²⁹¹ 08.01.1954 tarihinde tıp mensuplarının devlet teşkilâtında vazifeye alınmalarına dair icraatı basına yansımıştır.²⁹² “Komünizm Savaşımı Türk Ceza Kanununda Değişiklik”te imzası vardır.²⁹³

1953 Yılı Meclis Bütçesi görüşmelerinde “yardımcı elemanların istihdamını mümkün kılmak ve bu suretle saraylarımızın tamir işlerinin sekteye uğramaması için bu tertibin 2000 lira ilâvesiyle 5500 liraya çıkarılması” teklifi vardır.²⁹⁴

2.2.9. Zübeyir Ziyad Ebüzziya:

IX. Dönem de de milletvekili olduğu için hayatı yukarıda anlatıldığından mükerrer olmasın diye aşağıda kısaca künye bilgisi verilmiştir.

²⁸⁸ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 734.

²⁸⁹ Zühtü Arslan, *age.*, 654.

²⁹⁰ İsmet Binark, *age.*, s. 276.

²⁹¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 348.

²⁹² *Milliyet*, 08.01.1954, s. 3.

²⁹³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2257.

²⁹⁴ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 3671.

Biyografisi:

Zübeyir Ziyad Ebüzziya, İstanbul'da 1911 yılında doğmuştur. Babası Talha Ebüzziya, Annesi Hadiye'dir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Uzunca süren bir rahatsızlığının ardından 26 Mayıs 1994 günü vefat etmiştir ve Zincirlikuyu Mezarlığında toprağa verilmiştir.

Siyasi Faaliyetleri:

1950 seçimlerine katılmış ve Demokrat Parti'den Konya milletvekili seçilmiştir. Milletvekilliğini 1954 döneminde de sürdürürken “isbat hakkı” bunalımında on dokuzların öncülerinden biri olarak partiden 1955 yılında ihraç edilmiştir. Bu gelişme üzerine Hürriyet Partisi'ni kurarak 1957 seçimlerine girse de seçimleri kazanamamıştır. Milletvekili olduğu 1950-1957 yılları arasında Dünya Parlamenterler Birliği, Avrupa Parlamenterler Birliği ve Avrupa Konseyi üyeliklerinde bulunmuştur. 1958-1960 yılları arasında da Avrupa Konseyi Kalkınma Fonu'nda Türkiye temsilcisi olarak çalışmıştır.²⁹⁵

“Komünizm Savaşımı Türk Ceza Kanununda Değişiklik”i imzalamıştır.²⁹⁶ Atlantik Antlaşması teşkilâtından olan Bakanlar Konseyi toplantısının 20.02.1952 tarihinde Lizbon'da toplanacağı göz önüne alınarak kanun tasarisının öncelikle görüşülmesini istemiştir.²⁹⁷ Türk-Amerikan Parlâmento Dostluk Grubu ilk toplantısına (26.11.1953) katılanlar arasındadır.²⁹⁸ Osmanlı Hanedanına Mensup Kadınların Yurda Kabulleri hakkındaki meclis görüşmesinde Dışişleri Komisyonu Raporu (1.4.1952, Esas No 1/321, Karar No 17) altında imzası vardır.²⁹⁹ Türk-İngiliz Parlamento Dostluk Grubu ilk toplantısına 26.11.1953 tarihinde katılmıştır.³⁰⁰

1954 yılında milletvekilliğini sürdürürken “19'lar Hareketi”ne katılarak DP'den ayrılmış ve 1955 yılında Hürriyet Partisinin kurucu ve yöneticileri arasında yer almıştır.

Avrupa Konseyi Kalkınma Fonu'nda (1958-1960) Türkiye temsilcisi olarak çalışmıştır. GEN-AR sanat galerisinin kuruculuğu ve yöneticiliğini yapmıştır.

²⁹⁵ Mustafa Uzun, “Ebüzziya, Ziad”, *İslam Ansiklopedisi 10. Cilt*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2016, s. 373.

²⁹⁶ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2509.

²⁹⁷ Kâzım Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 23, C 4, s. 4026.

²⁹⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7463.

²⁹⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 3, s. 2926.

³⁰⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7464.

2.2.10. Mehmet Rayhan Gökmenoğlu:

Biyografisi:

Mehmet Rayhan Gökmenoğlu Çay, 1910 doğumludur. Ana adı Raşit, baba adı Şerife'dir. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Hâkim, Savcı ve Maliyeci olarak çalışmıştır. Maliye Bakanlığı Varidat Genel Müdürlüğü Kâtibi ve Mümeyyizi, Gürün Üye Yardımcısı, Geyve müddeiumumisine terfien Zara müddeiumumisi,³⁰¹ Geyve, Seydişehir Cumhuriyet Savcısı, Ankara Sulh Hâkimi, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Başyardımcısı ve 1. Şube Müdürü, Adalet Başmüfettişi olmuştur. DP'den X. Dönem Konya milletvekili olmuştur. Parlamento sonrasında avukatlık yapmıştır. Evli ve 3 çocuk babasıdır.³⁰² 19 Mayıs 1969'da geçirdiği trafik kazası sonunda hayatını kaybetmiştir. Cenazesi Beyşehir Dalyan Mezarlığına defnedilmiştir.³⁰³

Siyasi Faaliyetleri:

X. dönem Konya Milletvekili olan Reyhan Gökmenoğlu, 1957 seçimlerinde aldığı 137844 oyla yeniden milletvekili seçilmiştir. Bu dönemde TBMM Başkanlık Divanı İdare Amiri olarak görev yapmıştır.”³⁰⁴ Mehmet Rayhan Gökmenoğlu Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümenleri arasındadır.³⁰⁵ 10.02.1956 tarihinde vakıa davet üzerine Irak'ı ziyaret edecek olan heyete seçilmiştir.³⁰⁶ 1954 ve 1955 yıllarında Meclis Hesaplarının Tetkiki ile görevlendirilmiştir.³⁰⁷ Tevfik Fikret Baran gibi M. R. Gökmenoğlu da Konya Çimento Fabrikasına 50.000 TL ile iştirak etmiştir. Mecliste oylamalara katılmıştır.³⁰⁸

2.2.11. Ahmet Mekki Keskin:

Biyografisi:

Ahmet Mekki Keskin Beyşehir'de, 1911'de doğmuştur. Baba adı Hakkı, ana adı Zehra'dır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızcadır. Hukuk ve idare işlerinde çalışmıştır. Konya Merkez İsmet Paşa İlkokulu Öğretmeni, Gazi Terbiye Enstitüsü İdari Asistanı, Ladik, Ayvalık, Tutak, Doğubayazıt,

³⁰¹ *Resmî Gazete*, 29 Temmuz 1937, s. 8528.

³⁰² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

³⁰³ Zühtü Arslan, *age.*, s. 656.

³⁰⁴ Zühtü Arslan, *age.*, s. 656.

³⁰⁵ İsmet Binark, *age.*, s. 206.

³⁰⁶ İsmet Binark, *age.*, s. 322.

³⁰⁷ İsmet Binark, *age.*, s. 739, 753.

³⁰⁸ TBMM Tutanağı, 06.5.1957, İçtima: 64, C 1, s. 47.

Uzunköprü, Şile, Eminönü Kaymakamı, İstanbul Belediye Başkan Yardımcısı ve Daimî Encümen Başkanı olmuştur. Serbest avukatlık yapmıştır. DP'den X. Dönem Konya milletvekilidir. Evli ve 2 çocuk babasıdır. 24.01.1981 tarihinde ölmüştür.³⁰⁹

Siyasi Faaliyetleri:

Dahiliye hesapları, geçici hesaplar ve Meclis Hesapları Tetkik Encümeni idi.³¹⁰ 02.02.1955 ve 4.02.1957 tarihlerinde takibat icrasının devre sonuna bırakılmasına karar vermiştir.³¹¹ Tefvik Fikret Baran gibi A. M. Keskin de Konya Çimento Fabrikasına 50.000 TL ile iştirak etmiştir. İstanbul Belediyesi Başkan Yardımcısı iken usulsüz harcama yaptığından dolayı sanık A. M. Keskin'in masumiyeti 4 Şubat 1957'de Resmi Gazetede neşredilmiştir.³¹²

2.2.12. Osman Tarık Kozbek:

IX. Dönem Konya milletvekili olduğu için özgeçmişi yukarıda teferruatlı olarak anlatıldığından burada sicil kaydı bilgileri ile yetinilmiştir.

Biyografisi:

Osman Tarık Kozbek Edirne'de 1909'da doğmuştur. Baba adı İbrahim Hayrettin, anne adı Mehriinnisa'dır. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili İngilizcedir. İstanbul Edirnekapı Maliye Şubesi Tahakkuk Tebliğ Memuru, Edirnekapı Tahsil Kâtibi, Muhakemat Müdürlüğü Tetkik Memuru, Altunizade, Haydarpaşa Tahakkuk Memuru, Beyşehir Müdde-i Umûmîsi, Konya Müdde-i Umûmî Muavini vazifelerini yerine getirmiştir. Serbest avukatlık yapmıştır. DP'den IX ve X. Dönem Konya milletvekilidir. Evlidir. Ayşe' (1939) nin manevi babasıdır. 26.08.1990 tarihinde ölmüştür.³¹³

Siyasi Faaliyetleri:

Osman Tarık Kozbek 1954 Dâhiliye ve Nafız encümenidir.³¹⁴ Teşkilat-ı Esasiye Encümeni olmuştur.³¹⁵ Meclis oturumlarına katılarak DP'nin reylerine iştirak etmiştir.³¹⁶ Güven oylamasına katılmıştır.³¹⁷ Adıyaman'ın, Nevşehir'in ve Adapazarı'nın Sakarya olarak

³⁰⁹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

³¹⁰ İsmet Binark, *age.*, s. 206

³¹¹ İsmet Binark, *age.*, s. 279, 285.

³¹² Resmi Gazete, İlan: 12.II.1957, S 9533, No 2043, C 13, s. 526.

³¹³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

³¹⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 736, 741.

³¹⁵ TBMM Tutanağı, 22.11.1957, İçtima: 5, C 1, s. 37.

³¹⁶ TBMM Tutanağı, 23.06.1958, İçtima: 84, C 1, s. 618.

³¹⁷ İsmet Binark, *age.*, s. 877.

vilayet olmasında olumlu rey kullanmıştır.³¹⁸ Kore Savaşına Katılma ile ilgili oturumda teklifi şu şekilde sunmuştur: “*Mesele tavazzuh etmiştir, bu anda binlerce vatandaşımız insanlık ve Türklük ideali için can verip canlar alırlarken, onların ve taallukatının en hayatî ve zarurî ihtiyaçlarının temini hususunda bizim burada politik ve akademik mütalâalarla didinmemizden millî hislerimiz rencide olmaktadır. Müzakerenin kifayetini teklif ediyoruz.*”³¹⁹ Reddedilen seçim tutanakları hakkında muhalif olarak mecliste imzası vardır.³²⁰ Taşköprü'nün Çeteni Köyünde yapılan seçimin tekrarı hakkında teklifi vardır.³²¹ Anayasanın ("Devlet Dili Türkçedir " Fıkrasının) Yorumuna Yer Olmadığı hakkındaki görüşmelerde “*Anayasanın 2'nci maddesindeki "Devletin resmî dili Türkçedir" fıkrasında kastedilen Türkçenin; hiç bir ilmî metot ve esasa dayanmadan ve salâhiyetli ilim adamlarının mütalâalarına müracaat edilmeden keyfi surette salâhiyetsiz heyetlere kabul ettirilerek zorla millete mal edilmek istenilen uydurma kelimeve istilahların vaz'ından evvelki zamanlarda Türk Milleti tarafından kullanılan ve tabîi seyriyle devam eden Türkçe olduğuna ve fikranın o suretle tefsirine ekseriyetle karar verilerek tefsir fıkrası eklenmiştir.*” şeklinde biten tutanağın altında imzası vardır.³²² Bursa milletvekili Halûk Şaman'ın başkanlığında Hindistan'a 8 Mart 1953 tarihinde gitmiş 5 Nisan 1953 tarihinde gelmiştir.³²³

2.2.13. Himmet Ölçmen:

IX. Dönem Konya milletvekili olduğu için özgeçmişi yukarıda teferruatlı olarak anlatıldığından burada sicil kaydı bilgileri ile yetinilmiştir.

Biyografisi:

Himmet Ölçmen Konya/Sille'de, 1911'de doğmuştur. Baba adı Mehmet, ana adı Elife'tir. İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Mühendislik Okulu'ndan mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızcadır. Az düzey Almanca bilirdi. Yüksek Mühendis olarak Urfa Belediyesi Fen Müşaviri, Serbest İnşaat Mühendisi olmuştur. Kızılay 2. Başkanlığına atanmıştır. DP'den IX ve X. Dönem Konya milletvekilidir. Evli ve 2 çocuk babasıdır. 02.05.1969 tarihinde ölmüştür.³²⁴

³¹⁸ İsmet Binark, *age.*, s. 1003, 1044, 1007.

³¹⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 579.

³²⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 5441.

³²¹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 5444.

³²² Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 5449.

³²³ Kâzım Öztürk, *age.*, C 6, s. 7467.

³²⁴ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

Siyasi Faaliyetleri:

İspatçılar [Hürriyet Partisi kurucuları (10 Mayıs 1955)] (12 Ekim 1955'te altı – sonra 19 yükseldi – milletvekili; Zeyyat Ebüzziya, Behçet Kayaalp, Muzaffer Timur, İsmail Hakkı Akyüz, Safaeddin Karanakçı, Ragıp Karaosmanoğlu) ile DP yönetimi arasındaki bütün bağlar kopunca parti içi muhalefetin artmaması için bunlarla görüşmek üzere görevlendirilen heyetin (Yusuf Azizoğlu, Halit ZARBUN, Rifat ÖÇTEN, Mustafa AKÇALI, Nurettin ERTÜRK, Hamdi BAŞAK, Esat Budakoğlu ve Himmet Ölçmen) içinde Himmet Ölçmen de vardır.³²⁵ Münakalat Encümeni (1954), Parlamentolararası Birliği Türk Grubu, DP Meclis Grubu İdare Heyeti ve Nafiz Encümeni azalarındandır.³²⁶ Kanun tekliflerinde söz alıp çoğu kez kısa cevaplar şeklinde konuşmuştur.³²⁷ Anıtkabir inşasına dair konuşması ise şöyledir: “*Muhterem arkadaşlar; uzun zamandan beri umumî eskârı alâkadar eden ve bir türlü bitmeyen Atatürk Anıt-Kabir inşaatının biran evvel bitirilmesini ve biran evvel Atatürk'ün ebedi istirahatgâhına yatırılmasının temini zımında bir kanun projesi huzurunuzda gelmiş bulunuyor. Ta muhalefet zamanından beri, gerek zaman ve gerekse maddi bakımdan büyük bir tasarruf temin edilerek, mimarî bakımdan da bir fedakârlık yapılmayarak bunun bir an evvel bitirilmesini daima temenni etmiştik. Hükümetin bu temennileri nazarı itibara alarak mimarî bakımdan bir fedakârlık yapmamak ve aynı zamanda binada 5-6 milyon lira gibi bir tasarruf temin etmek suretiyle yeni bir proje derpiş etmesinden dolayı kendilerini tebrik ederiz. Yalnız burada Hükümetin getirmiş olduğu tasarıda prensip bakımından mutabık olmadığım bir noktayı da huzurunuzda belirtmek isterim. Biz daima hususi teşebbüslere kıymet veren ve vereceğimizi Hükümet programında belirten bir iktidar olarak, Hükümeti yapıcı değil, yaptırıcı olarak ve Hükümeti organizatör ve murakıp olarak kabul etmiş bulunuyoruz. Fakat gelen bu tasarıda bazı zaruretleri ileri sürülerek Artırma ve Eksiltme Kanununun hudutları dışına çıkmak suretiyle bu inşaatı kendi kendine yapmak ve emaneten yapmak için Hükümet bir yetki istemektedir. Arkadaşlar, bu inşaat evveliyatında birtakım tezatlı istihaleler geçirmiştir. Evvelâ bu inşaatın kagir bir inşaat olarak yapılması ve proje müsabakası, şartnamesinde maliyetinin 3,5 milyon lirayı aşmaması kaydı konmuş bulunmasına rağmen, hem maliyetin düşürülmesi, hem de binanın betonarme ile müteahhit bir şekilde kagir olarak yapılması prensibi, temellerin gösterdiği zaruret dolayısıyla kabul edilmişken buna riayet olunmaması büyük israfları, büyük zaman kaybını icap ettirmiştir. Şimdi çalışmakta olan müteahhit*

³²⁵ Mustafa Albayrak, “Hürriyet Partisi'nin Türk Siyasî Tarihindeki Yeri ve Önemi”, 7. Türk Sosyal Bilimler Kongresi, 21-23 Kasım 2001, <http://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/3-Mustafa-ALBAYRAK.pdf>, (ET: 16.04.19), s. 351.

³²⁶ İsmet Binark, *age.*, s. 740, 292, 450, 726.

³²⁷ TBMM Tutanağı, 21.02.1957, İçtima: 42, C 2, s. 422.

muayyen bir miktarla taahhüde bağlanmıştır. Artırma ve Eksiltme Kanununa göre bu taahhüt % 21 nispetinde bir tenzilâta tâbidir. Yeni kanunla kabul edilen şekle göre bu mukavelenin feshi icap etmektedir. Fakat mukaveleyi feshetmek, geride kalan işleri Artırma, Eksiltme Kanunu dâhilinde yapmaya mâni değildir. Ve mukaveleyi feshetmeden, Bütçe Komisyonu bu hususta güzel bir formül bulmuştur, bakiye kalan 2,5 milyonluk kısmı ifa edilmiş, geriye bir milyon liralık kısım kalmıştır. Bu kısım Artırma, Eksiltme Kanununun hudutları haricinde kalıyor. Yine tezyini kısımlar da bu kanunun dışında kalmak suretiyle bakiye kalan dört, beş milyon liradan ibaret olan inşaat yine teamüle göre, Artırma ve Eksiltme Kanununun hudutları dâhilinde yapılmasında millî menfaatimiz vardır. Ve prensiplere de riayetimiz bakımından lâzım ve zaruridir. Bu bakımdan Hükümetin ve Bayındırlık Komisyonu raporunun reddi ile Bütçe Komisyonu raporunun kabulünü rica ve istirham etmekteyim. (Zaten öyle oluyor sesleri)”.³²⁸ Ceza Kanununun 141 ve 142’inci maddesi dolayısıyla geçen diyalogu şöyledir:

“Feridun Fikri Düşünsel: - Görülüyor ki, ilk maddede, İtalya Ceza Kanunundan alınarak aynen konmuş olduğundan, şiddet fazladır. Fakat tatbikatta müşkülât olduğu ve şiddet unsuru arandığından dolayı birçok kimselerin hüküm dışı addedildiği ve mücadelenin silâhsız kaldığı görülerek bu şiddetin kanundan çıkarılmasına lüzum hissedilmiştir.

Himmet Ölçmen (Konya) - *Sene 1938, o zamanlar onlar hissediyorlar da biz şimdi hissetmiyoruz.*

Feridun Fikri Düşünsel: (Devamla) - Ondan sonra 4934 numaralı Kanuna geliyoruz. Bu kanun 13.VI. 1946 da intişar ediyor ve aynı esasları muhafaza ediyor. Müsaade ederseniz aynen okuyayım. "Memleket içinde, içtimai bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmeye (şiddet yok) veya içtimai bir zümreyi ortadan kaldırmaya (gene şiddet yok) veya memleket içinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimai nizamları devirmeye matuf..." Görülüyor ki burada vâki olan tadilât şu bir iki kelimenin bir ceza müddetinin değiştirilmesinden ibarettir. Yoksa ceza unsuru aynen ipka olunmuştur .”³²⁹

Sille Barajı’na yapımında büyük emeği geçtiği için ve aslen 1911 Sille doğumlu olduğu için Himmet Ölçmen adı verilmiştir. Sille Çayı üzerinde taşkın kontrolü ve sulama

³²⁸ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 1173.

³²⁹ Kâzım Öztürk, *age.*, C 2, s. 2471.

gayesi ile 1953-1960 yılları arasında bu baraj inşa edilmiştir. Sille Himmet Ölçmen Barajı Havzasında doğal yaşam da değişmeye başlamıştır.³³⁰

2.2.14. Muhittin Güzelkılınç

Biyografisi:

Muhittin Güzelkılınç Konya’da,1918’de doğmuştur. Baba adı Hüseyin Bahri, ana adı Fatma’dır. İlkokul mezunudur. Ticaret ile uğraşmıştır. Serbest ticaret yapmıştır. Konya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı olmuştur. X. Dönem DP’den Konya Milletvekili olan Muhittin Güzelkılınç 1957 seçimlerinde aldığı 137858 oyla yeniden milletvekili seçilmiştir. Evli ve 3 çocuk babasıdır. 22.10.1993 tarihinde ölmüştür.³³¹ Araplar Mahallesi’ndeki Mezarlığa defnedilmiştir.³³²

Siyasi Faaliyetleri:

Muhittin Güzelkılınç dönem içinde Ticaret Encümeni’nde görev almıştır.³³³ Parlamentolararası Türk Grubu ve Ticaret Encümeni azasıdır.³³⁴ Güven oylamasına katılmıştır.³³⁵ Sakarya’nın il olmasına muhaliftir.³³⁶ Mecliste oturumlarına ve reylerle iştirak etmiştir.³³⁷ Konya Meram ilçesinde İmam Hatip Okuluna³³⁸ ve Meram’da bir Anadolu Lisesine adı konmuştur.³³⁹

2.2.15. Ahmet Koyuncu

Biyografisi:

Ahmet Koyuncu Bozkır/Kayapınar’da, 1922’de doğmuştur. Baba adı Abdullah, ana adı Müslüme’dir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’nden mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızcadır. Tıp doktorudur. Serbest doktorluk yapmıştır. Bozkır Belediye Başkanı olmuştur.

³³⁰ Ahmet Kuş, “Sille Barajı”, <https://www.sorbilene.com>, (ET: 27.03.19).

³³¹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

³³² Zühdü Arslan, *age.*, s. 657.

³³³ Zühdü Arslan, *age.*, s. 657.

³³⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 298, 755.

³³⁵ İsmet Binark, *age.*, s. 877.

³³⁶ İsmet Binark, *age.*, s. 1009.

³³⁷ TBMM Tutanağı, 24.12,1954, İçtima: 21, C 1, s. 238.

³³⁸ Bk. *muhittiniho.meb.k12.tr*

³³⁹ Muhittin Güzelkılınç Anadolu Lisesi, Kalfalar Mahallesi, Pozantı Sokak, No: 23, Pk: 42010 Meram, Konya, Türkiye.

DP'den X. Dönem Konya Milletvekili seçilmiştir. Evli ve 1 çocuk babasıdır. 07.06.2002 tarihinde ölmüştür.³⁴⁰

Siyasi Faaliyetleri:

Bozkır Belediye Başkanı olan Ahmet Koyuncu 1953'te ilçeye sinema kazandırılmasında çok önemli katkıda bulunmuştur.³⁴¹ A. M. Keskin gibi Bozkır eski Belediye Başkanı sıfatıyla görevini ihmal etmek suretiyle ayniyat memurunun zimmetine para geçmesine sebebiyet vermektan suçlu sanılan A. Koyuncu'nun da masumiyeti 4 Şubat 1957'de Resmi Gazetede neşredilmiştir.³⁴²

2.2.16. Muammer Obuz:

IX. Dönem Konya milletvekili olduğu için özgeçmişi yukarıda teferruatlı olarak anlatıldığından burada sicil kaydı bilgileri ile yetinilmiştir.

Biyografisi:

Muammer Obuz Konya'da,1914'de doğmuştur. Baba adı Talat, ana adı Sare'dir. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızcadır. Savcı ve Hâkim olarak hizmet vermiştir. Sümerbank Satış Şubesi Memuru, Sason Sulh Hâkim Muavini, Seydişehir Hâkim Muavini, Seydişehir, Tekirdağ Müdde-i Umûmî Muavini, Of Ceza Yargıcı olarak görev yapmıştır. Konya Orman Avukatı, serbest avukat olarak çalışmıştır. DP'den IX ve X. Dönem Konya Milletvekili olmuştur. Hiç evlenmemiştir. 01.11.1991' de ölmüştür.³⁴³

Siyasi Faaliyetleri:

Muammer Obuz Adliye ve Hariciye encümenidir.³⁴⁴ *İspatçıları* ikna etmek için oluşturulan *Şefaatçılar* grubu içindedir (12 Ekim 1955).³⁴⁵ Muammer Obuz Abdülkuddis Sebahattin Sönmez gibi DP'den ayrılmıştır.³⁴⁶ Meclise teklifler ve yazılı soru önergeleri vermiştir. Cumhuriyet Senatosu Konya Üyesi Muammer Obuz, büyükelçi ve elçilerin yabancı ülkelerdeki görev sürelerine dair yazılı soru önergesi Dışişleri Bakanlığına gönderilmiştir.³⁴⁷ Mülkî Taksimat ve Nüfus Kanunu çalışmalarında Etem Menderes'in ilk dönem İçişleri

³⁴⁰ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

³⁴¹ Ruhi Gül ve Mehmet Emre Gül, "Bozkır'da Kültür Sanat Hayatı ve Sinema", *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır*, Konya, (06-08 Mayıs 2016), s. 1482.

³⁴² Resmi Gazete, İlan: 12.II.1957, S 9533, No 2043, C 13, s. 526.

³⁴³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 653.

³⁴⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 207.

³⁴⁵ Mustafa Albayrak, *age.*, s. 351.

³⁴⁶ İsmet Binark, *age.*, s. 467.

³⁴⁷ Cumhuriyet Senatosu, 2. Dönem, C 14, 107. Birleşim, s. 239.

Bakanlığı icraatlarından biri olan mülkî taksimat meselesi, ikinci dönemde de üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. Bu konuda daha çok Konya milletvekillerinin ilgilendiği soru önergelerinden anlaşılmaktadır. Etem Menderes, Atademir'in Konya'nın iki ilçesinin vilayet teşkilatı haline getirilmesi ile ilgili ne gibi hazırlıklar yapıldığına dair sorusuna ise diğer taleplerden farklı olmadığını ifade ederek yanıtlamıştır. Benzer sorular, Konya Milletvekilleri Muammer Obuz, Rüştü Özal ve Himmet Ölçmen'den de gelmiştir.³⁴⁸ Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun hakkındaki görüşmede şöyle konuşmuştur: “*Nasıl sözler? Siz şahsen mi konuşuyorsunuz? Kanunu mu müdafaa ediyorsunuz? Millet bunu nasıl yapar, millete güvenmiyorsunuz. Böyle düşünce olmaz, Türk Milletini küçümseyemezsiniz.*”³⁴⁹ Muammer Obuz'un Konya'daki bir gazetede çıkan yazısı meclise taşınmıştır. “*Konya'da münteşir bir gazeteye yazdığı makalenin sonunda aynı şeyi, yani hakikati söylüyorlar: 'Kanunun Anayasaya mugayir olup olmadığı hususu reye arz edildi. Mevcut azalardan 7'ye karşı 7 ve bir müstenkif reyle ancak reisin iltihak ettiği tarafın tezi kabul edilmek suretiyle, kanunun Anayasaya aykırı olmadığı neticesine ulaşıldı' diyorlar.*”³⁵⁰ Halkevleri hakkında Bütçe Komisyonuna olan havaleyi imzalar ve konuşma yapmıştır.³⁵¹ “Komünizm Savaşımı Türk Ceza Kanununda Değişiklik”i imzalamıştır.³⁵² Mecliste Kat Mülkiyeti görüşmelerine katılmıştır.³⁵³ 1952 yılında Türk-Fransız Dostluk Grubuna seçilmiştir.³⁵⁴

2.2.17. Mehmet Rüştü Özal:

Biyografisi:

Mehmet Rüştü Özal Konya'da, 1915'te doğmuştur. Baba adı Hacı Mustafa, ana adı Münire'dir. İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili Almancadır. Az düzey Fransızca bilirdi. Su İşleri Mühendisidir. Çorum Su İşleri 18. Şube Kısım Mühendisi, Mersin Su İşleri 11. Şube Kısım Yüksek Mühendisi, Adana Su İşleri 6. Şube Kısım Yüksek Mühendisi, Konya Ovası Sulama İdaresi İşletme Müdürlüğü Kısım Yüksek Mühendisi olarak görev yapmıştır. Konya Bayındırlık Müdürü ve Konya Belediye Başkanı olmuştur. Serbest mühendis olarak çalışmıştır. DP'den X ve XII. Dönem Milletvekili olmuştur. Eski İmar ve İskân Bakanı idi. 13.03.2008 tarihinde ölmüştür.³⁵⁵ Özal'ın cenazesi,

³⁴⁸ Bilgen Yetkin, age., s. 48.

³⁴⁹ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1402-1403.

³⁵⁰ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1494.

³⁵¹ Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 1792, 1949.

³⁵² Kâzım Öztürk, age., C 2, s. 2510.

³⁵³ Kâzım Öztürk, age., C 4, s. 4569.

³⁵⁴ Kâzım Öztürk, age., C 6, s. 7457.

³⁵⁵ Feridun Keşir vd., age., s. 653.

15 Mart Cumartesi günü İstanbul Teşvikiye Camisi'nde kılınan öğle namazını müteakiben Sütlüce Aile Mezarlığında toprağa verilmiştir.³⁵⁶

Siyasi Faaliyetleri:

Mehmet Rüştü Özal mecliste sözler alıp kanun teklifi vermiştir. Mesela Askeri Okul öğretmenleri hakkında kanun teklifi vardır.³⁵⁷ 1958, 1959 ve 1961'de TMMOB Genel Sekreterliği yapmıştır.³⁵⁸ Konyalılar Derneği kurucu başkanı olduğu için adına kompozisyon yarışması yapılarak yad edilmiştir.³⁵⁹

2.2.18. Abdülküddis Sebahattin Sönmez:

Biyografisi:

Abdülküddis Sebahattin Sönmez Kastamonu'da, 1907'de doğmuştur. Baba adı Mehmet Reşit, ana adı İsmet'tir. İstanbul Daru'l-Fünûn Hukuk Mektebi'nden mezun olmuştur. Az düzey Fransızca bilirdi. Hukukçudur. Gazetecilik de yapmıştır. Eğitim ile de uğraşmıştır. Vatan Gazetesi Ankara Temsilcisi idi. Öğretmenlik ve yazarlık yapmıştır. DP'den X. Dönem Konya milletvekili olmuştur.³⁶⁰ 02.05.1954 seçiminde DP listesinden *bağımsız* olarak milletvekili seçilmiştir. 1947 seçimleri arifesinde Hürriyet Partisi'ne geçmiş ve Ankara'da çıkan Yenigün gazetesinde fıkralar yazmıştır.³⁶¹ Evli ve 2 çocuk babasıdır. 23.01.1965 tarihinde ölmüştür.

Siyasi Faaliyetleri:

Maarif ve Geçici Encümenlerine seçilmiştir ve Abdülküddis Sebahattin Sönmez, Muammer Obuz gibi DP'den ayrılmıştır.³⁶² Meclis tutanaklarında eski üyelerinin yakınlarına dair sağlık harcamalarında adı geçmektedir.³⁶³

³⁵⁶ *Hürriyet*, "Eski Bakan Mehmet Rüştü Özal Vefat Etti", www.hurriyet.com.tr, 13.03.2008, (ET: 17.04.19).

³⁵⁷ TBMM Tutanağı, 10. Dönem, 64. Birleşim, C 19, s. 4.

³⁵⁸ Sanal-13, "TMMOB, 50 Yılda Yapabileceğimin En İyisini Yaptım", <http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/12495.pdf>, (ET: 17.04.19).

³⁵⁹ Ek-9.

³⁶⁰ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 654.

³⁶¹ Sanal-7, "Sabahattin Sönmez", www.biyografya.com, (ET: 28.03.19).

³⁶² İsmet Binark, *age.*, s. 207, 467.

³⁶³ TBMM Tutanağı, 10.02.1999, Birleşim: 52, Oturum: 3, s. 334.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1957-1960 DÖNEMİ

Başlangıçta *Beyaz İhtilal*³⁶⁴ diye adlandırılan demokrasi zaferi askeri darbe ile son bulmuştur. Demokrat Parti'nin III. Dönemi parti iktidarının yaşadığı zor yıllardır. Siyasi baskılar, ekonomik sıkıntı ve Tahkikat Komisyonu en başta gelen meselelerdir. İnönü'nün baskısı karşısında DP anti-demokratik yasalar çıkarma yoluna başvurmuştur. Neticede öğrenci olaylarıyla da kriz büyümüş ve 27 Mayıs 1960 askeri darbesi demokrasiye ara vermiştir.

DP 1950-1960 yılları arasında arka arkaya kazandığı seçimler ile üç dönem boyunca ülke yönetimine hâkim olsa da başına gelecek vahim sonuçtan kurtulamamıştır. Başlangıçta CHP'yi suçladığı şeyleri DP iktidarı bu zor yıllarda kendisi yaparak kaçınılmaz sona hızla yaklaşmıştır.

Türk siyasetinde tek başına uzun süren iktidarlar her ne kadar ülkeyi kalkındırsa da sonuçta toplumsal çatışmaları önleyememiştir.

3.1. 1957 Genel Seçimleri

1950, 1954 ve 1957 seçimleri 16 Şubat 1950 tarih ve 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununa göre yapılmıştır. %33,3 oy oranıyla birinci sırayı alan CHP; sadece 1950, 1954 ve 1957 seçimlerinde uygulanan liste usulü çoğunluk sisteminin tatbiki durumunda tek başına hükümet kurabilecekti.³⁶⁵ Türkiye'deki 1954 genel seçimlerinden sonra üç yıllık bir DP iktidarı olmuş ve arkasından gittikçe ağırlaşan siyasi, sosyal ve ekonomik şartlar karşısında 1957 yılında erken genel seçimlerin yapılmasına karar verilmiştir.³⁶⁶ Menderes 1956 Nisan'ında Gaziantep mitinginde basına yönelttiği eleştiriler ile gazetelerin büyük çoğunluğunu karşısına almıştır. 1956 Haziran'ında kanun değişikliğiyle basın özgürlüğü kısıtlanmıştır. 27 Haziran 1956 tarihinde "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkında Kanun" ile siyasi partilerin seçim propagandası süreci dışında açık hava toplantısı yapması yasaklanmıştır. CHP genel sekreterliği yapan Kasım Gülek, Karadeniz gezisi esnasında tutuklanmıştır. Metin Toker de Akis dergisindeki yazısından dolayı tutuklanmıştır. 24.06.1957 tarihinde milletvekili dokunulmazlığı kaldırılmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi lideri İsmet İnönü 21.08.1957 tarihinde muhalefet partilerinin işbirliği konusunda

³⁶⁴ Sedef Bulut, *age.*, s. 126.

³⁶⁵ Alper Gülbay, 12 Mart'tan 12 Eylül'e Türkiye'de Seçimler ve Sonuçları, *Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Ankara, 2017, s. 18, 121.

³⁶⁶ Yakup Kaya, "1957 Genel Seçimlerinin Türk Siyasi Yaşamına Yansımaları", *Tarihin Peşinde - Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, S 20, ss. 585 - 600, s. 585.

anlaştıklarını kamuoyuna açıklamıştır. Kıbrıs meselesi sebebiyle DP Meclis Grubu'nda 1957 genel seçimlerinin yedi ay erkene çekilmesine karar verilmiştir.³⁶⁷ Bayar, Taksim mitinginde Türkiye'nin otuz yıl sonra "küçük bir Amerika" olacağını söylemiştir. İstifa ve boykotlar başlamıştır. DP iktidarı döneminde radyo partinin yayın organı haline gelmiştir. TBMM 11. dönem milletvekillerini belirlemek için 27 Ekim 1957 tarihinde genel seçimler yapılmıştır. DP bu seçimlerden başarıyla çıksa da 1954 ve 1957 seçimlerine göre daha az oy almıştır. 1957 seçimi Türkiye'nin ilk erken seçimidir. Bu seçimde CHP, HP ve CMP ittifak yaparak DP'ye karşı cephe oluşturmuştur. DP'nin oyu yüzde 47'ye gerilemiştir. DP 424, CHP 178, CMP 4, HP 4 milletvekili sandalyesine sahip olarak meclise girmiştir. Bu seçimde DP oyların yaklaşık yüzde 48'ini alarak meclise 424 milletvekili göndermiştir. Muhalefet ise oyların yüzde 52'lik kısmını almasına karşılık meclise toplam 186 milletvekili gönderebilmiştir. Elbette bu orantısız dağılım, liste usulü basit çoğunluk sisteminin tabii bir neticesidir. Bu sebeple 1957 - 1960 DP yönetimi için 'azınlık iktidar' sözü kullanılmıştır.

Muhalefet partileri bu seçimlere büyük bir ümit içinde girseler de 27 Ekim 1957 Pazar günü yapılan seçimler neticesinde Demokrat Parti bir önceki seçime göre çok önemli bir oy kaybına uğramasına rağmen seçim sisteminin getirisi sonucu seçim sandığından yine tek başına iktidar olarak çıkmayı başarabilmiştir.³⁶⁸ İşte 27 Ekim 1957 seçimlerinin resmi sonuçları:³⁶⁹

Parti Adı	Aldığı Oy Miktarı	Çıkardığı Milletvekili Sayısı	Oy Oranı
DP	4.497.811	424	% 48,62
CHP	3.825.267	178	% 41,55
CMP	604.087	4	% 6,55
HP	321.471	4	% 3,475
Vatan Partisi	463	-	% 0,005
Bağımsızlar	1.850	-	% 0,02

Seçimlere katılım oranı yüzde 76.6 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde kullanılan 9.253.949 reyden 9.127.580'i geçerli kabul edilmiştir. Geçerli reylerden DP: 4.372.621; CHP: 3.753.136; CMP: 646.265; HP: 350.633 ve bağımsızlar ise 4.925 rey çıkarabilmiştir.³⁷⁰ 1957 seçimleri sonrasında ortaya çıkan en önemli gelişme oyların artmasından güç alan CHP'nin daha sert ve aktif bir muhalefet yürütmeye başlaması

³⁶⁷ Yakup Kaya, *age.*, s. 591.

³⁶⁸ Fevzi Çakmak, "Demokrat Parti İktidarında İzmir (1950-1960)", *İzmir Kent Ansiklopedisi Tarih-İkinci Cilt*, (1. basım), İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, İzmir, 2013, ss. 342-371, s. 364.

³⁶⁹ Halil İbrahim Yılmaz, 1946-1960 Arası (VIII-IX-X-XI. Dönem) TBMM Yozgat Milletvekilleri ve Faaliyetleri, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 2017, s. 167.

³⁷⁰ Yakup Kaya, *age.*, s. 594.

olmuştur.³⁷¹ CHP basın, asker ve üniversitelerin desteğini alarak 27 Mayıs askeri darbesinin ortamını hazırlamıştır. Siyasi bunalımlar, krizler, toplumsal kutuplaşmalar ve öğrenci olayları sebebiyle 27 Mayıs 1960 tarihinde ordu yönetime askeri darbe yaparak el koymuştur. Türkiye 5 Haziran 1946 yılında 4918 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ile tek dereceli seçim sistemine geçmiştir. İki dereceli seçim uygulaması ise kaldırılmıştır. Tek dereceli seçim sistemine geçiş ile birlikte 1946, 1950, 1954 ve 1957 seçimlerinde çoğunluk sistemi kullanılmıştır. 1960'tan sonra olan seçimlerin hepsinde ise nispi temsil sisteminin değişik şekilleri uygulanmıştır. Türkiye, 1961-1965 döneminde tanıştığı koalisyonlarla yönetilme modeline geri dönmüştür.³⁷²

3.2. 1957-1960 XI. Dönem Konya Milletvekillerinin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri

3.2.1. Refik Koraltan:

Biyografisi:

Soyu Alparslana'a dayanan siyaset adamı TBMM Reisi Refik Koraltan (27.10.1957 – 27.05.1960) 1889'da Sivas ilinin Divriği ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babası Ali Bey, annesi Hatice Hanım'dır.

İlk ve orta öğrenimini Divriği'de, liseyi İstanbul Mercan İdâdisinde okumuştur. Dâru'l-Fünûn Hukuk Şubesinden 28 Temmuz 1910'da mezun olup diplomasını almıştır (Ek-15).

Adliye Nazırı Necmeddin Molla'nın isteği üzerine Bursa Merkez Bidâyet Mahkemesi Savcı Yardımcılığı görevine atanmıştır (Maman, 2013: 19). O zaman yılında İttihat ve Terakki Partisi mesul kâtibi Celal Bayar da Bursa'da Doyçebak'ta görevliydi. 1913'te Mustafa Kemal ile görüştüğü Gelibolu Bidâyet Mahkemesi Savcılığına, 13 Nisan 1915'te Karaman Savcılığına atanmıştır. Konya'da bulunan Aka Gündüzle görüşerek Cemal Paşa'nın İstanbul'a geçmesini sağlamıştır. Konya'da Fırka Adlî Müşavirliği ve Divân-ı Harb-i Örfî Savcılığı yapmıştır. Mersin Polis Müfettişi ve Trabzon Polis Müdürü olarak görevlendirilmiştir. Çanakkale Savaşı'nın en meşhur komutanı Vehbi Paşa ile Trabzon'da tanışmış ve Pontus Rum Teşkilâtı'na karşı Müdâfaayı Hukuk Örgütü kurulmasına ön ayak olmuştur. Damat Ferit Hükümeti'nin kurulmasıyla görevinden ayrılmış ve İstanbul'a gelerek kısa bir süre avukatlık yapmıştır. Bu sırada Kara Kemal ile tanışarak Anadolu'ya geçiş planları yapmıştır. Mart 1920 tarihinde İngilizler İstanbul'u işgal ettiğinde Konya'da

³⁷¹ Sedef Bulut, *age.* s. 131.

³⁷² Alper Gülbay, *age.*, s. 18, 121.

bulunuyordu. 1920'de Mareşal Fevzi Çakmak'a mektuplar yazmıştır. Mustafa Kemal Koraltan'ı meclise katılması için Ankara'ya çağırmıştır. Koraltan aynı zamanda Konya Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti'ni yönetmiştir. İstiklal Mahkemelerinde görevli iken ceza yerine ikna ile zanlıları tekrar cepheye göndermiştir.

Bakü'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin önünü kesmek için Mustafa Kemal, Koraltan ve arkadaşlarından 20 Kasım 1920 tarihinde Türkiye Komünist Fırkasını kurmasını istemiştir. Kurulan bu fırka üç ay sonra kapatılmıştır. TBMM'nin I. Dönem seçiminde Konya Milletvekili olmuştur. En genç üyelere olması nedeniyle Başkanlık Divanı Kâtipliğine seçilmiştir. Adliye, Dâhiliye, Lâhiya ve Defter-i Hâkanî (Tapu-Kadastro) Komisyonlarında çalışmıştır. 1921 yılı Sakarya Muharebesi'nden evvel Atatürk'e Rusya ile olan anlaşmanın tam zamanında olduğunu söylemiştir. 1921 yılında Kayseri Talas Nahiye Müdürlüğünde idi. 8 Eylül 1921 – 31 Temmuz 1922 tarihleri arasında Yozgat İstiklâl Mahkemesi Başkanlığına getirilmiştir. 15 Mart 1923 tarihinde Atatürk ile Konya'dan çıkarak Adana'ya gitmiştir. Sinan Paşa unvanlı Ahmet Tekelioğlu'nu orada tanımıştır. Tekelioğlu 16 Mart'ta Atatürk'ün elini öptüğünü rivayet eder. O gün Türk Ocağında Atatürk Fransızlara karşı uzun bir hitabette bulunmuştur. 23 Martta Ankara'ya trenle dönerlerken Miralay Ömer Lütfi Bey ile de tanışmıştır. 3. toplantı yılında yeniden Divan Kâtipliğine seçilmiştir. II. Dönemde yeniden Konya Milletvekili seçilmiştir. Bu dönemde 08.12.1923 – 05.02.1924 tarihleri arasında İstanbul İstiklâl Mahkemesi Üyeliğinde görevlendirilmiştir. III. ve IV. Dönemlerde tekrar Konya Milletvekili olmuştur. 1935 yılında İnönü Koraltan'ı mecliste istememiştir. Bu sırada İnönü ve Atatürk ile görüşmüştür. Atatürk Çoruh (Artvin) vilayetine vali olarak gitmesini istemiştir. 12 Mart 1936'da Artvin Valisidir. 16 Mart 1936 tarihinde Hopa'ya çıkmıştır. 1937 yılında Mareşal Fevzi Çakmak ve Ordu Müfettişi Kazım Orbay ile Rusya hududu meselesini görüşmüştür. 1937'de Ankara'ya döndüğünde Atatürk ile buluşmuştur. 21 Temmuz 1938'de Trabzon valisi iken Vehpi Paşa'nın hainliğine şahit olmuştur. 7 Haziran 1939'da Bursa Valiliği görevine getirilmiştir. Emekli Yarbay Behçet Bey'i dünyaca ünlü mimarı davet etmek üzere İstanbul'a göndermiş ve Uludağ etütlerini yaptırmıştır. 1 Eylül 1939'da askerî idarenin perişanlığına şahit olmuştur. Sivil polis kendilerini takip ederken 1940'da Bayar ile buluşmuştur.

16 Mart 1942'de yapılan VI. Dönem ara seçiminde ve VII. Dönem genel seçiminde İçel Milletvekili seçilmiştir. İçel'e gittiğinde tifüs hastalığına yakalanmış ve 40 derece ateşle Ankara'ya dönmüştür. 1945 yılında Bayar ile İstanbul'da buluşmuştur. 5 Haziran 1945 tarihinde hazırladıkları Dörtlü Takriri grup riyasetine bizzat götürüp vermiştir. Dörtlü Takrir

olarak anılan önerge nedeniyle CHP'den çıkarılan Celâl Bayar, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes ile birlikte 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'nin kurucuları arasında yer almıştır. O gün Sümer Sokakta Dr. Cemal Tunca'nın evinde basın toplantısı yapılmıştır. 1946 Şubat'ın ikinci haftasında parti teşkilat işleri için Çukurova yolundadır. Parti teşkilatlarını kurmakla meşgul iken eşi Makbule Hanım felç geçirmiştir. 5 Temmuz 1956 tarihinde Konya Valisi Koraltan'ın 4 Temmuz'da Konya'da yaptığı konuşma hakkında tutanak tutmuştur. Köprülü ile beraber Diyarbakır'a gitmiştir. 1946 yılının baharında Karadeniz vilayetlerini ziyaret etmiştir. 1946 yılında Ruslar Demokrat Parti'ye Para teklif etmiştir. 31 Temmuz 1946 Pazar günü yapılan seçimi o günkü iktidar ve hükümet adına kara bir gün olarak belirtmiştir. 1947 yılında başvekil Sedat Peker baskı siyasetini devam ettirmiştir. Sonra İzmir'e gitmiştir. 1947 yılı içinde Paris sefiri Behiç Erkan Milli Şef'in DP'yi kapatacağını Koraltan'a söylemiştir. Koraltan 1950 Şubat'ında seçim kampanyasına başlamıştır. 14 Mayıs 1950'ye kadar bu mücadelesi devam etmiştir. Mersin'de bir toplantı yapacağını Bayar ve Menderes'e bildirmiş ve ertesi gün 11 uçağıyla Ankara'ya dönmüştür.

VIII., IX. ve X. Dönemde Demokrat Parti'nin adayı olarak İçel'den Milletvekili seçilmiştir. Adnan Bey kendisine meclis başkanlığını teklif etmiştir. 22 Koraltan 3 dönem meclis başkanlığı yapmıştır. Suriye'nin ilk Cumhurbaşkanı Suphi Bereket'in kızı Koraltan'ın oğlu ile evlenmiştir. Refik Koraltan ve Başbakan Adnan Menderes başta olmak üzere Demokrat Parti'liler, 27 Mayıs 1960 sabahı, Kurmay Albay Alpaslan Türkeş tarafından Ankara Radyosu'ndan okunan bildiri sonrasında ilk tutuklananlar arasındaydı. İdam kararını radyodan duyan felçli eşi buna dayanamayıp ölmüştür. Yassıada duruşmalarında arkadaşlarının nasıl dövüldüğünü anlatmıştır. Yassıada'da 15 Eylül 1961 tarihinde baskı çemberini kırarak sabah ezanını El-Ezher mezunu Konya senator adayı Mustafa Runyon'un okuduğunu anlatmıştır. Koraltan 6 yıl Kayseri Cezaevinde hapsedilmiştir. 1962 yılında hapisshanede iken yazdığı tarihi mektuplar hatırasında yayımlanmıştır. Fransızca ve Almanca bilen, evli ve dört çocuk babası olan Koraltan'ın siyaset yasağı kalkmıştı ama hastalıklarına ve ilerlemiş yaşamına dayanamayarak 17 Haziran 1974 tarihinde böbrek yetmezliğinden kaldırıldığı hastanede vefat etmiştir.³⁷³

³⁷³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 607.

Siyasi Faaliyetleri:

Mayıs 1950 tarihinde de TBMM Başkanlığına seçilmiştir. 11 Ekim 1957 günü Afyon'a gelen DP kurucularından Meclis Reisi Koraltan konuşma yapmıştır.³⁷⁴ Koraltan Kore'yi ziyaret etmiştir. İçel milletvekilliğinde Mersin Limanı'nı yapmakla meşgul olmuştur. Meclis başkanlığı görevini X. Dönemde de sürdürmüştür. 10 yıl meclis başkanlığı yapmıştır. CHP'nin etkin milletvekili Nihat Erim, İsmet Paşa'ya İstiklal Mahkemesi kurup Koraltan ve arkadaşlarını idam ettirme teklifinde bulunmuştur. TBMM Başkanı Refik Koraltan Kasım 1954 tarihinde dâhiliye bakanı Namık Gedik ile birlikte Elazığ'ı ziyaret etmiştir.³⁷⁵ Refik Koraltan 16 Mayıs 1954 tarihinde ve 2 Kasım 1957 tarihinde Meclis başkanlığına seçilmiştir.³⁷⁶ 09 Şubat 1957'de bir grup subay hükümete komplo hazırlamak suçundan tutuklanarak yargılanmadan önce vekiller dışında halk da ikiye bölünmüştür. 10.06.1957 tarihinde Pakistan ile kardeşliği pekiştirmek için beyanatta bulunmuştur.³⁷⁷ Refik Koraltan 10.10.1957 günü Kocaeli'ne gidip DP mitingine katılmıştır. Bu mitinge 15.000 kişi gelmiştir.³⁷⁸ 1958 yılında bir grup subayın cunta planı yaptığını arka planda öğrenen Koraltan bunu hükümete bildirmiştir.

3.2.2. Abdurrahman Fahri Ağaoğlu:

Biyografisi:

IX. Dönemde özgeçmişi verildi. Mükerrer olmasın diye sadece meclis sicil kayıt bilgileri muhtasar olduğu için hatırlatma babında burada verildi.

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu Şarkikaraağaç/Ulvikale'de, 1907'de doğmuştur. Baba adı Hidayet, ana adı Kadriye'dir. Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Az düzeyde Arapça ve Fransızca bilirdi. Hukuk ve maliye işleri ile meşgul olmuştur. Savcılık ve hâkimlik yapmıştır. Erzincan Savcı Yardımcısı, Reşadiye Hâkimi, İstanbul Sulh Hâkimi, Beyşehir Hukuk Hâkimi olmuştur. İstanbul 2. Ticaret Mahkemesi Üyesi idi. Maliye Bakanlığı Müşavir Avukatı olmuştur. Serbest avukatlık yapmıştır. DP'den IX, X ve XI. Dönem Konya milletvekili olmuştur. Evli ve 6 çocuk babasıdır. 04.06.1979 tarihinde ölmüştür.³⁷⁹

³⁷⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 665.

³⁷⁵ Emine Pancar, Aydın Öğrendik, "Yerel Basına Göre Demokrat Parti Döneminde Elazığ'da Siyasi Hayat (1954-1957)", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (esosder)*, Yaz-2013, C 12, S 46, ss. 382-403, s. 399.

³⁷⁶ Emel Aslan, *age.*, s. 90.

³⁷⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: X, C 20, İçtima: 3, 79. İnikat, 10.06.1957 Pazartesi, s. 100.

³⁷⁸ Sabit Dokuyan, "1950-1954-1957 Milletvekili Genel Seçimlerinin Kocaeli'deki Yansımaları", *Kocaeli Tarihi Sempozyumu*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, s. 2110.

³⁷⁹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 651.

Siyasi Faaliyetleri:

Abdurrahman Fahri Ağaoğlu DP Vilayet İdare Reisi idi. Ekim 1959'da İslam dininin resmen devlet dini olarak tanınmasını istemiştir. Bunun üzerine Menderes "isterseniz hilafeti bile getiririz" demiştir.³⁸⁰ Mecliste birçok önergeler ve yazılı sualler vermiştir.³⁸¹ Yüksek İslâm İlahiyat Enstitülerinin kurulması için uğraşmıştır. Ankara'da "Yüksek İlahiyat Fakültesi kuruluyor" diye haber 09.06.1959 tarihinde Milliyet gazetesinin birinci sayfasında haber olarak çıkmıştır. Devlet Hava Meydanları Umum Müdürlüğü ihtiyaçları için gelecek senelere sâri taahhütlere girişilmesi hakkındaki 5843 sayılı Kanunun birinci maddesini değiştiren 6213 sayılı Kanuna ek Kanuna ikinci defa verilen reye 29.01.1960 tarihinde iştirak etmemiştir.

3.2.3. İshak Avni Akdağ:

Biyografisi:

İshak Avni Akdağ Harput'da, 1888'de doğmuştur. Baba adı Ahmet Sururi, ana adı Naile'dir. Harp Okulu'ndan ve Erkân-ı Harbiye'den mezun olmuştur. Az düzeyde Fransızca ve Almanca bilirdi. Mesleği askerliktir. Orgeneral olmuştur. 3. Ordu Kurmay Subayı, 5. Kafkas Tümeni kurmay subayı, Genelkurmay 11. Şube subayı, Genelkurmay Harekât Dairesi subayı, Balıkesir 2. Kolordu Kurmay Başkanı, İslahiye ve Kilis 19. Dağ Tugayı 15. Alay, Sivas, Vize 12. ve 52. Liva Komutanı, 52. Fırka Komutanı, 46. Tümen Komutanı, 18. ve 4. Kolordu Komutanı idi. Askerî Yargıtay Üyesi ve Başkanı, Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı, Genelkurmay Teftiş Dairesi Başkanı ve 2. Ordu Müfettişi olmuştur. X. Dönem Erzurum, XI. Dönem Konya milletvekilidir. Kılınçlı Gümüş Liyakat, Kılınçlı Gümüş Liyakat İmtiyaz ve İstiklâl Madalyası sahibidir. Evli ve 2 çocuk babasıdır.³⁸² 30 Ağustos 1965 tarihinde Ankara'da ölmüştür. Cenazesi Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedilmiştir.³⁸³

Siyasi Faaliyetleri:

Emekli orgeneral İshak Avni Akdağ Harput Milli Müdafaa Encümeni idi.³⁸⁴ Kanun ve kanun tadiline dair teklifleri vardır.³⁸⁵ Konya Meram'da adına bir askeri kışla vardır.³⁸⁶

³⁸⁰ *Cumhuriyet*, 23 Mart 1994, s. 14, bk. ek-16.

³⁸¹ TBMM Tutanağı, 12.06.1957, İçtima: 80, C 1, s. 182.

³⁸² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 734.

³⁸³ Zühtü Arslan, *age.*, s. 665.

³⁸⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 197.

³⁸⁵ TBMM Tutanağı, 15.01.1958, İçtima: 25, C 1, s. 481.

³⁸⁶ 56. Bakım Merkez Komutanlığı - İshak Avni Akdağ Kışlası Orgeneral Tural Mah. Yeni Meram Cad. 63 Meram, Konya.

3.2.4. Hamdi Ragıp Atademir (Ahmet Hamdi Atademir):

Hamdi Ragıp Atademir X. Dönem milletvekili de olduğu için özgeçmişi orada verilmiştir. Burada ise meclis sicil kayıtlarına göre tercüme-i hâli kısaca verilmiştir.

Biyografisi:

Hamdi Ragıp Atademir Konya'da, 1908'de doğmuştur. Baba adı Hacı Mehmet, Ragıp, ana adı Atiye'dir. Besançon ve Nancy Üniversiteleri'nden mezun olmuştur. Fransızca, Almanca ve İngilizce biliridi. Felsefe ve mantık alanında profesör idi. Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Birliği ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı, Samsun ve Konya Lisesi Felsefe Öğretmeni, Polis Koleji Felsefe, Jandarma Subay Okulu İçtimâiyât ve Ahlak Dersleri Öğretim Üyesi, Dil ve Tarih-Coğrafya ve İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Mantık Kürsüsü Profesörü ve yazar idi. DP'den X ve XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. Parlamentolar Birliği Temsilcisi, Avrupa Konseyi Delegasyon Başkanı olmuştur. Evli ve 2 çocuk babasıdır. 02.03.1976 tarihinde ölmüştür.³⁸⁷

Siyasi Faaliyetleri:

Hamdi Ragıp Atademir Parlamentolar Birliği Temsilcisi, Avrupa Konseyi Delegasyon Başkanı olmuştur. Maarif ve Harbiye Encümeni seçilmiştir.³⁸⁸ Atatürk Üniversitesi Kanunu münasebetiyle olduğu gibi mecliste birçok defa söz alıp konuşmalar yapmıştır.³⁸⁹

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1989 yılında basılan Ariston'un Organon çevirisi gibi birçok tercüme kitapları vardır.³⁹⁰ Makaleleri ve yazıları Yeni Konya gazetesi, Hilâl, Hak Ses ve Gerçek Yolu dergileri ile Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, İlahiyat Fakültesi akademik dergilerinde yayımlanmıştır. Araştırma ve inceleme kitapları ise şunlardır: Filozoflara Göre Felsefe (1947), Metot Üzerine (1949), Demokrasi Üzerine (1959), İlim ve Muhit (1959), Ariston'un Mantık ve İlim Anlayışı (1974).³⁹¹

3.2.5. Mustafa Bağrıaçık:

X. Dönem DP'den Konya milletvekili seçildiği için yukarıda özgeçmişi verildiği için burada meclis sicil kayıtlarına göre künyesi ile yetinilmiştir.

³⁸⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 734.

³⁸⁸ İsmet Binark, *age.*, s. 206.

³⁸⁹ TBMM Tutanağı, 31.05.1957, İçtima: 75, C 1, s. 423.

³⁹⁰ Bk. <https://kutuphane.tbmm.gov.tr>.

³⁹¹ Mustafa Arıkan, *Hamdi Ragıp Atademir Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri*, 1998, 475 s.

Biyografisi:

Mustafa Bağrıaçık Meram/Kavak'da, 1911'de doğmuştur. Baba adı Derviş, ana adı Miyase'dir. Konya Lisesinin ilk mezunlarından³⁹² Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirmiştir. Az düzey Fransızca bilirdi. Mesleği sicil bilgilerinde idare olarak geçmektedir. Trabzon Maiyet Memuru, Vakfikebir, Borçka, Hopa, Sarıkamış, Beyoğlu Kaymakamı, İzmir Vali Muavini ve Isparta Valisi olmuştur. DP'den X ve XI. Dönem Konya milletvekili olmuştur. Evli ve 3 çocuk babasıdır. 14.07.1983 tarihinde ölmüştür.³⁹³

Siyasi Faaliyetleri:

Kanun kabullerinde meclis konuşmaları vardır.³⁹⁴ Kanun tekliflerindeki meclis toplantılarına katılmıştır. Türkiye ile Belçika arasında 29 Aralık 1958 tarihinde imzalanan Kültür Anlaşmasının tasdiki hakkındaki Kanuna ve İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanununa evet reyini vermiştir.³⁹⁵

3.2.6. Osman Bibioğlu:

Biyografisi:

Osman Bibioğlu 1912 (1328) yılında Batum'da doğmuştur. Babası Haydar Bey, annesi Asiye Hanım'dır. İstanbul Yüksek Mühendislik Okulu'ndan mezun olmuştur. Su ve yol yüksek mühendisidir. 1938 yılından 1957 yılına kadar yurdun çeşitli yerlerinde mühendis ve müdür olarak çalışmıştır. Aydın Su İşleri 4. Şube 14. Kısım Mühendisi, Manisa Su İşleri 3. Şube Müdürlüğü, İzmir Su İşleri 20. Şube Müdürlüğü Kısım Mühendisi, Ankara Su İşleri Başkanlığı Yüksek Mühendisi, Konya Ovası Sulama Dairesi Müdürü, Konya Su İşleri 4. Bölge Müdürü, Ankara Etüt ve Plan Dairesi Başkanı ve Konya 4. Bölge Müdürü olmuştur. 1957 seçimlerine katılmıştır. Aldığı 137832 oyla milletvekili seçilmiştir. DP'den XI. Dönem Konya Milletvekilidir. Yassıada'da yargılandı. Daha sonra Seydişehir Alüminyum Tesisleri işinde "Müşavirlik ve Kontrollük" işlerini yürütmüştür.³⁹⁶ Evli ve 1 çocuk babasıdır. 20.12.1974 tarihinde ölmüştür.³⁹⁷

³⁹² Mehmet Bildirici, *Konya İdadisi Konya Sultanisi Konya Lisesi Mezunları – Eski Öğretmenleri*, İstanbul, 2006, s. 20.

³⁹³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 734.

³⁹⁴ TBMM Tutanağı, 27.02.1959, İçtima: 47, C 1, s. 1275.

³⁹⁵ TBMM Tutanağı, 20.11.1959, İçtima: 4, C 1, s. 126; TBMM Tutanağı, 8.6.1959, İçtima: 78, C 1, s. 625.

³⁹⁶ Mehmet Bildirici, *Gazetelerde Yayınlanmış Yazılarım*, İstanbul, 2007, s. 21.

³⁹⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 734.

Siyasi Faaliyetleri:

Osman Bibioğlu, DP Meclis grubunun 11 Aralık 1958' de yayınladığı bir bildiriye “CHP'yi meclisin itibarını düşürmeye yönelik kışkırtıcı tutum ve davranışlarla ve memurlara tehditler savurarak hükümeti devirmeye çalışmakla suçlaması” üzerine yapılan olağanüstü bir toplantıda gereken tedbirleri saptamak üzere kurulan komisyonda (Halil Özyörük, İzzet Akçal, İlhan Sipahioğlu, Ekrem Anıt, Nusret Kirişçiöğlü, Bahadır Dülger, Burhan Belge, Hadi Tan, Halim Alyot, Zeki Erataman, Mehmet Daim Sualp, Hamdi Sancar, Behzat Bilgin ve Hulusi Köymen ile beraber) görevlendirilmiştir.³⁹⁸ Dönem içinde Nafia Encümeni ve İmar ve İskân Encümeni'nde görev almıştır.³⁹⁹ Kanun maddelerinde değişikliği yapma teklifi ile meclis çalışmalarına iştirak etmiştir.⁴⁰⁰

3.2.7. Remzi Birant (Birand):

IX. Dönem de milletvekili olduğu için hayatı yukarıda anlatıldığından mükerrer olmasın diye aşağıda kısaca künye bilgisi verilmiştir.

Biyografisi:

Remzi Birant Karaman/Gökçe'de 1908 yılında doğmuştur. Babasının adı Zekeriya, annesinin adı Vahide'dir. İstanbul Yüksek Mühendislik Okulu Su Şubesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili İngilizcedir. Yüksek Su Mühendisi olan Birant Ankara Su İşleri Mühendisi, Sular Genel Müdürlüğü Mühendisi, Su Süzgeci İşletme Müdürü, Su İşleri Reisliği Merkez Yüksek Mühendisi, Merkez Fen Heyeti Mıntika Şefi, Çubuk Barajı İşletme Müdürü, Su İşleri Reis Muavini, Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyeti Üyesi olarak devlet görevlerinde bulunmuştur. DP'den IX, X ve XI. Dönem Konya Milletvekilidir. Evli, 3 Çocuk babasıdır. 08.02.1966 tarihinde ölmüştür.⁴⁰¹

Siyasi Faaliyetleri:

Remzi Birant Nafia Vekâleti Yüksek Fen Azası olmuştur. Bütçe ve Geçici Bütçe Encümeni seçilmiştir.⁴⁰²1959 malî yılı Muvazene-i Umumiye Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında Kanun, 1959 malî yılı Muvazene-i Umumiye

³⁹⁸ Önder Gün, 27 Mayıs Askeri Müdahalesine Doğru DP – CHP Mücadelesinin Zirvesi: 18 Nisan 1960 – Tahkikat Komisyonu'nun Kurulması ve Faaliyetleri , *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2006, s. 73.

³⁹⁹ Zühtü Arslan, *age.*, s. 658.

⁴⁰⁰ Ek-10.

⁴⁰¹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 652.

⁴⁰² İsmet Binark, *age.*, s. 206.

Kanunuma bağı (A/2) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki Kanun, Ziraat Vekâleti Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilât ve Vazifeleri hakkındaki Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi binası ve eklenti binaları ile tesislerinin yapılması yetkisinin Nafia Vekâletine devri hakkındaki Kanuna ek Kanun, Sanayi Vekâleti, Petrol Dairesi Reisliği 1960 yılı bütçeleri ve İmar ve İskân Vekâleti 1960 yılı Bütçesi münasebetiyle 6 kez söz almıştır. Gecenin geç saatlerinde de olsa meclis oturumlarına iştirak edip konuşmalar yapmıştır.⁴⁰³ Milletvekilliği sürecinde DP Genel İdare Kurulu üyesi olarak görev almıştır. Vatan Cephesi kurucularındandır. Demokrat Parti iktidarında Karaman'ın il olması yönünde gayretleri olmuştur. 27 Mayıs İhtilalinden sonra tutuklu olarak Yassıda'ya götürülmüştür. 4 yıl 2 ay ağır hapis cezası almıştır.⁴⁰⁴ Köy Enstitüleriyle İlköğretmen Okullarının Birleştirilmesi görüşmelerinde (16.12.1953, Esas No 1/440, Karar No 38) komisyon üyesidir.⁴⁰⁵ Remzi Birant'ın 12.10.1960 tarihinde iddianamesinin hazırlandığı ve suçluların başında yer aldığı gazetelerde duyurulmuştur.⁴⁰⁶

3.2.8. Sıtkı Salim Burçak:

Biyografisi:

Sıtkı Salim Burçak Erzurum'da, 1911'de doğmuştur. Baba adı Salim, ana adı Rukiye Saniye'dir. İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızca'dır. Sarıkamış 297. Alay Tabîbi, Aşkale, Şarkikaraağaç ve Kadınhanı Hükümet Tabîbi olarak devlete hizmet etmiştir. DP'den IX, X, ve XI. Dönem Konya milletvekilidir. IX ve X. Dönem Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu Başkanı olmuştur. Evli, 3 çocuk babasıdır. 28.01.1993 tarihinde ölmüştür.⁴⁰⁷

Siyasi Faaliyetleri:

DP meclis grubu içerisinde fikir ayrılığı olan bir vekildi. İktidarın muhalefetle münasebetlerini eleştirmiştir. Bu fikir ayrılığı 27 Mayıs'a kadar devam etmiştir. Fakat parti içinde muhalefetine rağmen işi hiçbir zaman hizipçiliğe kadar ilerletmemiştir.⁴⁰⁸ Mecliste kanun teklifleri ve bu teklifin kabulü için maruzatı vardır.⁴⁰⁹ “*Mesele tavazzuh etmiştir, bu*

⁴⁰³ TBMM Tutanağı, 20.07.1959, İçtima: 83, C 3, s. 971.

⁴⁰⁴ Uğur Erkan, “Birand, Remzi”, <http://ugur-erkan.com/karamanansiklopedisi/birand-remzi/>, 02.01.2016, (ET: 29.03.19).

⁴⁰⁵ Kâzım Öztürk, *age.*, C 4, s. 4602.

⁴⁰⁶ Melek Nalbantoğlu ve Fehmi Akın, “27 Mayıs Askeri Müdahalesi'nin Konya Basınındaki Yansımaları”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2010, S 24, ss. 153-177, s. 165.

⁴⁰⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 734.

⁴⁰⁸ Rıfki Salim Burçak, *On Yılın Anıları*, Ankara, 1998, s. 225.

⁴⁰⁹ TBMM Tutanağı, 01.06.1959, İçtima: 75, C 1, s. 417.

*anda binlerce vatandaşımız insanlık ve Türklük ideali için can verip canlar alırlarken, onların ve taallukatının en hayatî ve zarurî ihtiyaçlarının temini hususunda bizim burada politik ve akademik mütalâalarla didinmemizden millî hislerimiz rencide olmaktadır. Müzakerenin kifayetini teklif ediyoruz.*⁴¹⁰

Erzurum ili Palandöken ilçesinde adının verildiği Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi vardır.⁴¹¹

3.2.9. Reyhan Gökmenoğlu (Mehmet Rayhan Gökmenoğlu):

X. Dönem DP Konya milletvekili olduğu için özgeçmişini yukarıda yazılmıştır. Burada sadece meclis sicilinde kayıt olunan künye bilgisi ile yetinilmiştir.

Biyografisi:

Reyhan Gökmenoğlu Çay, 1910 doğumludur. Baba adı Raşit, ana adı Şerife'dir. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Hâkim, savcı olmuştur. Maliye Bakanlığı Varidat Genel Müdürlüğü Kâtibi ve Mümeyyizi, Gürün Üye Yardımcısı, Zara, Geyve, Seydişehir Cumhuriyet Savcısı, Ankara Sulh Hâkimi, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Başyardımcısı ve 1. Şube Müdürü ile Adalet Başmüfettişi olmuştur. DP'den X ve XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. Evli ve 3 çocuk babasıdır. 19.05.1969 tarihinde ölmüştür.⁴¹²

Siyasi Faaliyetleri:

XI. Dönem TBMM Başkanlık Divânı İdare Amiri idi. Gökmenoğlu 10.02.1956 tarihinde davet üzerine Irak'a gönderilecek vekiller arasında yer almıştır.⁴¹³ Parlamentolararası Birlik Türk Grubu azaları arasındadır.⁴¹⁴ Meclis Hesapları Tetkik Encümeni idi.⁴¹⁵ 25.05.1960 tarihli TBMM oturumunda hazır bulunan 27 Mayıs 1960 darbesine muhatap olmuş 11. dönem DP milletvekilleri içerisinde adı saygı ile anılan milletvekillerinden biri de R. Gökmenoğlu'dur.⁴¹⁶ Mecliste kanun teklifleri ve kanun maddelerine dair değişiklik teklifleri vardır.⁴¹⁷

⁴¹⁰ Kâzım Öztürk, *age.*, C 1, s. 579.

⁴¹¹ Bk. *rsbktml.meb.k12.tr*

⁴¹² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴¹³ İsmet Binark, *age.*, s. 322.

⁴¹⁴ İsmet Binark, *age.*, s. 298.

⁴¹⁵ İsmet Binark, *age.*, s. 739.

⁴¹⁶ Samet Ocakoğlu, "Şeref Abidesi DP'nin 11. Dönem Milletvekilleri Yasama Görevlerini Son Olarak 25 Mayıs 1960", <http://www.haberkritik.net>, 25.05.2012, (ET: 29.03.19).

⁴¹⁷ TBMM Tutanağı, 26.11.1957, İçtima: 17, C 1, s. 3.

3.2.10. Muhittin Güzelkılınç:

Muhittin Güzelkılınç XI. Dönem Konya milletvekili olduğu için özgeçmişi yukarıda zikredildiğinden burada tercüme-i hâl için hazırlanan meclis sicil kaydındaki biyografik künyesiyle yetinildi.

Biyografisi:

Muhittin Güzelkılınç Konya’da, 1918’de doğmuştur. Baba adı Hüseyin Bahri, ana adı Fatma’dır. İlkokul mezunudur. Serbest ticaret ile iştigal etmiştir. Konya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı olmuştur. DP’den X ve XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. Evli ve 3 çocuk babasıdır. 22.10.1993 tarihinde ölmüştür.

Siyasi Faaliyetleri:

Muhittin Güzelkılınç Ticaret Encümeni seçilmiştir.⁴¹⁸ Kanunlarla ilgili çalışmaları olmuştur. Hatta bir kanun maddesindeki temditin altı ay daha uzatılmasını istemiştir.⁴¹⁹ Konya ilinin Meram ilçesinde bir İmam Hatip Ortaokuluna ve Anadolu Lisesine adı verilmiştir.⁴²⁰ 21 derslik Lise binasını, Ticaret Odası binasını ve Konya Merkez Bankası binasını yaptırmıştır.⁴²¹

3.2.11. Ali Saim Kaymak:

Biyografisi:

Ali Saim Kaymak 11.04. 1913 tarihinde Konya’da dünyaya gelmiştir. Babası Kasım Bey, annesi Rahime Hanım’dır. Konya Karatay Pürçüklü Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır. Ailesi, Konya’nın eski ailelerinden olan Kaymak, Bakiye hanımla 12. 01. 1942’ de evlenmiştir. Sumru, Banu, Amber Fatma, Kasım adlarında dört çocuğu olmuştur.⁴²² Yabancı dili İngilizcedir. Mesleği imalatçı ve fabrikatör olarak sicil kayıtlarına geçmiştir. İlk ve orta tahsilini Konya’da bitirdikten sonra 1929’da Robert Koleji’ne kaydolmuştur. 1923’te sporcu olarak bisiklet yarışlarına katılmıştır.⁴²³1935 yılında Amerika’ya gönderilmiştir. Yüksek öğrenimini burada yapmıştır. 1938’de Yüksek Makine Mühendisi olmuştur. Aynı sene memlekete dönerek askerlik vazifesini yapmıştır. 1940’da Demir ve Çelik Fabrikasında Atölye Müdürü olmuştur. 1947 ‘de bu görevinden ayrılarak Konya’da Ziraat makineleri ve

⁴¹⁸ İsmet Binark, *age.*, s. 755.

⁴¹⁹ TBMM Tutanağı, 21.12.1959, İçtima: 17, C 1, s. 420.

⁴²⁰ Bk. *muhittiniho.meb.k12.tr, mgkal meb.k12.tr.*

⁴²¹ Sanal-8, <https://eksisozluk.com/muhittin-guzelkilinc--2028092>, 10.01,2009, (ET: 29.03.19).

⁴²² Sanal-14.

⁴²³ Spor Ansiklopedisi C1, 1981, s. 128.

inşaat demiri imal eden fabrikalarını işletmiştir. Ziraat Makineleri ve İnşaat Demiri Fabrikası sahibi idi.⁴²⁴ 1957 seçimlerinde aldığı 137875 oyla XI. Dönem DP'den Konya Milletvekili olmuştur. Dönem içinde Çalışma Encümeni ve Sanayi Encümeni seçilmiştir. 27 Mayıs Devrimi ile diğer milletvekilleri ile birlikte Yassıada'da yargılanmıştır. Serbest kaldıktan sonra evine kapanmıştır. 6 Şubat 1986'da ölmüştür. Cenazesi Konya Üçler Mezarlığına defnedilmiştir.⁴²⁵

Siyasi Faaliyetleri:

Ali Saim Kaymak dönem içinde Çalışma Encümeni ve Sanayi Encümeni seçilmiştir. Kanunlar ile ilgili mecliste görüşmelere sözlü olarak iştirak etmiştir.⁴²⁶ Konya Çimento Fabrikası'na 76. sırada 50.000 TL ile iştiraki vardır.⁴²⁷

3.2.12. Hulki Âmil Keymen:

Biyografisi:

Hulki Âmil Keymen 1899'da (1315) Konya'da doğmuştur. Babası Mevlevi şeyhi Amil Çelebi Bey, annesi Hanife Hanım'dır. Babasının dervişi olan Hafız Vehbi Dede kendisine Hasan Hulki ismini vermiştir. Ailesiyle 1909 yılına kadar Halep şehrinde kalmıştır. Evde özel dersler almış ve Arapça'yı öğrenmiştir. Konya İdadisinde (lisesinde) okumuştur. İstanbul'daki Fecr-i Aticileri, Ufk-i Ati adı altında *Aşiyân* ve *Rebab* dergileriyle temsile çalışmıştır. Şiir yazmıştır. Babasının Kastamonu şeyhliği üzerine Konya'dan göçmüşlerdir. Orta tahsilini Kastamonu'da devam ettirmiştir. 21 Mayıs 1922'de okulundan mezun olmuştur.⁴²⁸ 1921'de İstanbul Tıp Fakültesi'nden askerî tıbbiye diplomasını almıştır. Fransızca bilirdi. Göz hastalıkları mütehassısı olmuştur. İstiklal Savaşına katılmıştır. Gülhane'de göz ihtisası yapmıştır. Yurdun muhtelif bölgelerinde mesleki ve idari vazifeler almıştır. 1944 yılında albaylığa terfi etmiştir. 1950'de emekli olmuştur. 1953'de Demokrat Parti Konya İl İdare Heyeti'ne seçilmiştir. 1957 yılına kadar il idare heyeti ikinci başkanlığını yapmıştır. Kızılay Konya Şubesi Başkanı idi. Serbest doktorluk yapmıştır. 1957 seçimlerinde aldığı 137839 oyla DP'den XI. Dönem Konya milletvekili olmuştur. Sicil numarası 2390'dır.

⁴²⁴ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴²⁵ Zühtü Arslan, *age.*, s. 663.

⁴²⁶ TBMM Tutanağı, 30.05.1958, İçtima: 74, C 1, s. 75.

⁴²⁷ *Konya Çimento Sanayii A.Ş. Esas Mukavelenamesi*, Kuruluşu: 1954 Sanayi Sicil No: 73 Ticaret Sicil No: 2317, Fasil: 1, s. 2. Bk. Ek-9.

⁴²⁸ Nâfiz Uzluk, *Zafer (Gazetesi)*, Ankara, 1968, Yıl 6, S 1628, s. 3, Ek s. 1.

Evli idi. 30.03.1968 tarihinde vefat etmiştir.⁴²⁹ Cenazesi Ankara Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

Siyasi Faaliyetleri:

Hulki Âmil Keymen dönem içinde Maarif Encümeni ve Maliye Encümeni'nde görev almıştır.⁴³⁰ Mecliste maliye encümeni idi.⁴³¹ Yeni Meram ve *Yeni Konya* gazetelerinde yazıları yayımlanmıştır.⁴³² Şahap (15 Mart 1328 /1912- 22 Mart 1329/1913) dergisinin sahibidir.⁴³³ Mevlâna törenlerinde konuşmalar yapmıştır.⁴³⁴

3.2.13. Sıtkı Koraltan:

Biyografisi:

Sıtkı Koraltan Karaman'da, 1909'da doğmuştur. Baba adı Mehmet, ana adı Hatice'dir. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Az düzey Fransızca bilirdi. Savcı ve Hâkim olmuştur. Başbakanlık Kavanîn Kâtibi, İstanbul Adli İhtisas Mahkemesi Zabıt Kâtibi ve Başkâtibi, Kars, Çorum, İstanbul ve Üsküdar Savcı Yardımcısı, İstanbul Sulh Hâkimi, Kadıköy Sulh Yargıcısı ve Üsküdar Asliye Ceza Hâkimi olarak devlet görevlerinde bulunmuştur.

DP'den X. Dönem Afyonkarahisar, XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. 1957 seçimlerinde 137815 oy almıştır. Evli ve 1 çocuk babasıdır.⁴³⁵ Milletvekili iken 23 Haziran 1958'de Ankara Tıp Fakültesi Hastanesi'nde ölmüştür. Cebeci Asri Mezarlığına defnedilmiştir.⁴³⁶ Sıtkı Koraltan'ın vefat haberi Milliyet gazetesinde haber olmuştur. Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın amcasının oğlu, 10'uncu devre Afyon ve 11'inci devre Konya milletvekillerinden Sıtkı Koraltan bir kalp krizi ile vefatı 24.06.1958 tarihinde bildirilmiştir.⁴³⁷

⁴²⁹ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴³⁰ Zühtü Arslan, *age.*, s. 666.

⁴³¹ TBMM Tutanağı, 16.11.1959, İçtima: 2, C 2, s. 35.

⁴³² Hulki Amil Keymen, "Muhlis Hoca", *Yeni Meram*, 21 Ekim 1958, S 2926, s. 2., Hulki Amil Keymen, "Doktor Ömer Yöney ve Mehmet Muhlis Koner", *Yeni Konya*, 17 Ekim 1966, S 6668, s. 2.

⁴³³ Tuba Özdiñç, Mehmet Muhlis Koner (Hayatı, Şahsiyeti, Fikirleri), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2013, s. 50.

⁴³⁴ Yakup Şafak, "Son Dönemde Yaşamış Konyalı Mevleviler", *www.akademik.semazen.net*, (ET: 29.03.2019)

⁴³⁵ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴³⁶ Zühtü Arslan, *age.*, s. 650.

⁴³⁷ *Milliyet*, 24.06.1958, s. 3.

Siyasi Faaliyetleri:

Sıtkı Koraltan dönem içinde Adliye Encümeni'nde görev almıştır. Mecliste söz alarak yaptığı birçok konuşma vardır.⁴³⁸ Sıtkı Koraltan Atatürk'ün bir güreş anısını babası, Refik Koraltan'ın ağzından anlatmıştır.⁴³⁹

3.2.14. Ahmet Koyuncu:

Biyografisi:

Ahmet Koyuncu Bozkır/Kayapınar'da, 1922'de doğmuştur. Baba adı Abdullah, ana adı Müslüme'dir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili Fransızcadır.⁴⁴⁰ Bozkır Belediye Başkanı olmuştur. DP'den X. Dönem milletvekili Ahmet Koyuncu 1957 seçimlerinde aldığı 137823 oyla tekrar milletvekili seçilmiştir. Parlamento sonrasında Ankara'da serbest doktor olarak çalışmıştır. Eylül 1966'da Çalışma Bakanlığı İş Güvenliği Müfettişliğine atanmıştır. Nisan 1981 tarihine kadar bu görevde çalışmıştır. Bu tarihte emekli olmuştur. Evli ve bir çocuk babasıdır. 7 Haziran 2002'de ölmüştür.⁴⁴¹

Siyasi Faaliyetleri:

Dönem içinde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni ve Sanayi Encümeni'nde görev almıştır.⁴⁴² Meclisteki kanun oylamalarına katılmıştır.⁴⁴³

3.2.15. Osman Tarık Kozbek:

Daha önce iki dönem üst üste milletvekili seçildiği için özgeçmişi yukarıda verildiğinden aşağıda sadece meclis sicil kayıtlarındaki tercüme-i hâlini özetleyen meclis künye bilgileri verilmekle yetinilmiştir.

Biyografisi:

Osman Tarık Kozbek Edirne'de, 1909 'da doğmuştur. Baba adı İbrahim Hayrettin, ana adı Mehrinnisa'dır. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yabancı dili İngilizcedir. İstanbul Edirnekapı Maliye Şubesi Tahakkuk Tebliğ Memuru, Edirnekapı Tahsil Kâtibi, Muhakemat Müdürlüğü Tetkik Memuru, Altunizade, Haydarpaşa Tahakkuk Memuru, Beyşehir Müdde-i Umûmîsi ve Konya Müdde-i Umûmî Muavini olmuştur. Serbest avukatlık

⁴³⁸ TBMM Tutanağı, 28.02.1957, İçtima: 44, C 2, s. 563.

⁴³⁹ Sanal-9, "Atatürk ve Yüzme", <http://www.maratonyuzme.com/557/>, (ET: 29.03.19).

⁴⁴⁰ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴⁴¹ Zühtü Arslan, *age.*, s. 649.

⁴⁴² TBMM Tutanağı, 16.11.1959, İçtima: 2, C 2, s. 36.

⁴⁴³ TBMM Tutanağı, 23.2.1958, İçtima: 18, C 1, s. 470.

yapmıştır. DP'den IX, X ve XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. Evlidir. 26.08.1990 tarihinde vefat etmiştir.⁴⁴⁴

Siyasi Faaliyetleri:

Tarık Kozbek mecliste Teşkilatı Esasiye ve Dâhiliye Encümenidir.⁴⁴⁵ TBMM yasa çalışmalarına katılmıştır.

3.2.16. Himmet Ölçmen:

Daha önce iki dönem üst üste milletvekili seçildiği için özgeçmişini yukarıda verildiğinden aşağıda sadece meclis sicil kayıtlarındaki tercüme-i hâlini özetleyen meclis künye bilgileri verilmekle yetinilmiştir.

Biyografisi:

Himmet Ölçmen Konya/Sille'de, 1911'de doğmuştur. Baba adı Mehmet, ana adı Elife'dir. İstanbul Teknik Üniversitesi Yüksek Mühendislik Okulunu bitirmiştir. Fransızca ve az düzeyde Almanca bilirdi. Yüksek mühendistir. Urfa Belediyesi Fen Müşaviri, Serbest İnşaat Mühendisi ve Kızılay 2. Başkanı olmuştur. DP'den IX, X ve XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. Evli ve 2 çocuk babasıdır. 02.05.1969 tarihinde ölmüştür.⁴⁴⁶

Siyasi Faaliyetleri:

Himmet Ölçmen DP meclis grubu idare heyetindedir.⁴⁴⁷ DP hükümeti İslâmî çizgideki yayın organlarında dile getirilen düşünceleri onaylayıcı bir tavır takınıncı, İslam'ın yeniden dirilişiyle özdeşleştirilmiştir. Menderes'in İngiltere'ye Kıbrıs görüşmeleri için yola çıktığı 17 Şubat 1959'da, 15 kişinin hayatını kaybettiği Londra yakınlarındaki Gatwick uçak kazasından sağ olarak kurtulmasını Konya milletvekili Himmet Ölçmen yaptığı konuşmada, *"Bu ulusun başında Peygamberin, Allah'ın tayin ettiği bir lider var, o da Menderes'tir"* ifadesini kullanarak Menderes'e ilahî bir dokunulmazlık kazandırmıştır.⁴⁴⁸ Mecliste birçok konuda söz almış ve kanun tekliflerinde de bulunmuştur.⁴⁴⁹ Arazi sulama amacıyla 1953

⁴⁴⁴ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴⁴⁵ TBMM Tutanağı, 22.11.1957, İçtima: 5, C 1, s. 37.; İsmet Binark, *age.*, s. 736.

⁴⁴⁶ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 735.

⁴⁴⁷ İsmet Binark, *age.*, s. 450.

⁴⁴⁸ Doğan Duman, "Demokrat Parti'nin İslami Gazete ve Dergilerle İlişkisi (1946-1960)", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Mart 2016, Yıl 9, S XXV, ss. 127-154, s. 148.

⁴⁴⁹ TBMM Tutanağı, 25.06.1958, İçtima: 85, C 2, s. 680.

senesinde yapımına başlanıp 1962 yılında tamamlanan Sille Barajına adı konmuştur.⁴⁵⁰
“Komünizm Savaşımı Türk Ceza Kanununda Değişiklik”i imzalamıştır.⁴⁵¹

3.2.17. Halil İbrahim Özyörük:

Biyografisi:

Halil Özyörük 1884’de İzmir Konak İlçesinin Yıldız Mahallesi’nde dünyaya gelmiştir. Babası Mehmet Efendi, annesi Zehra Hanım’dır. 23 Nisan 1906’da Behram Vehbi-Müteveffiyeye kızı Sadriye (1889/1891-1966) hanım ile dünya evine girmiştir. Mehmet Sedat (1908), Leman (1915) ve Mustafa Mukbil (1920) adında üç evladı vardır. İlk, rüştiye ve idadi (lise) tahsilini İzmir’de bitirmiş ve 1902’de Tıbbiyeye başlamıştır. Burada bir yıl eğitimini devam ettiridikten sonra 1903’te sınavla İstanbul Hukuk Mektebine girmiştir. 1908’de pekiyi derece ile hukuk diplomasını almıştır. 6 Şubat 1906’da Maliye Bakanlığı Kupon İdaresi Kayıtlar Kalemî Kâtipliği ile devlet görevine başlamıştır. 6 Eylül 1909’da Kesendire İlçesi Bidayet Mahkemesi Savcı Yardımcılığına tayin olmuştur. Bu vazifesinden 15 Nisan 1910’da ayrılmıştır. 24 Temmuz 1910’da Adana İli İstinaf Savcı Yardımcılığına, 7 Kasım 1913’te Bitlis İli Adliye Müfettişliğine görevlendirilmiştir. Görevi sırasında attan düşüp ayağını kırduğundan vazifesi değiştirilmiş, 2 Ekim 1914’te Van İli Merkez Bidayet Mahkemesi Ceza Başkanlığına terfi ettirilerek tayin edilmiştir. 1 Ekim 1915’te Canik İstinaf Mahkemesi Savcılığına, 13 Haziran 1917’de Trabzon İstinaf Mahkemesi Savcılığına, 18 Eylül 1920’de Trabzon İstinaf Mahkemesi Başkanlığına, 28 Aralık 1920’de Bitlis İstinaf Mahkemesi Başkanlığına, 8 Haziran 1921’de Mamuretülaziz (Elazığ) Adliye Müfettişliğine, 7 Eylül 1921’de Kars İstinaf Mahkemesi Başkanlığına, 19 Eylül 1923’te Adliye Bakanlığı Umuru Zatiye (Özlük İşleri) Genel Müdürlüğüne, 17 Kasım 1923’te Birinci Sınıf Adliye Müfettişliğine, 5 Nisan 1925’te Adliye Başmüfettişliğine görevlendirilmiştir. 15 Kasım 1926’da Temyiz Mahkemesi Üyeliğine terfi etmiştir. 6 Haziran 1928’de Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesi Başkanlığına, 6 Eylül 1932’de Temyiz Mahkemesi 2’nci Hukuk Dairesi Başkanlığına, 12 Nisan 1933’te Temyiz Mahkemesi 1’inci Ceza Dairesi Başkanlığına terfi etmiştir. 14 Temmuz 1943’te Temyiz Mahkemesi 1’inci Başkanlığına seçilerek meslek hayatının zirvesine çıkmıştır. Görevinden 1 Ocak 1950’de ayrılmış 18 Mayıs 1950’de kendi arzusu ile emekli olmuştur. Meslek hayatında mühim vazifeler almıştır. Trabzon’da C. Savcısı bulunduğu süreçte 12 Haziran 1917’de Muvakkat Canik Divanı Harbi Örfi Savcılığını yapmıştır. Adalet Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürü bulunduğu sırada Adli Tıp

⁴⁵⁰ Sanal-10, <http://www.silleli.com/doku/goetler.asp>, (ET: 30.03.19).

⁴⁵¹ Kâzım Öztürk, *ege.*, C 2, s. 2509.

Müesseselerinin Islahı için 13 Kasım 1923'te kurulan komisyonda görev almıştır. Temyiz Mahkemesi Üyesi bulunduğu esnada Yavuz-Havuz davasında Divanı Ali (Yüce Divan) Üyeliğine seçilmiştir. Adli teşkilât hakkında hazırlanacak Layiha için Eskişehir'de kurulan Komisyonun Üyeliğine ve 19 Mayıs 1955'te Avukatlık Haysiyet Divanı Asli Üyeliğine seçilmiştir. Genel Mahkemeler kuruluşu hakkındaki Kanun Tasarısını hazırlayan Komisyonun Başkanlığını yürütmüştür. Ürgüplü'yü yargılayan Yüce Divanın Başkanlığına seçilerek görevlendirilmiştir. Milletvekilleri Seçimi Kanun Tasarısını hazırlamak üzere kurulan İlmi Heyetin Başkanlığını icra etmiştir.

IX. Dönem seçimlerine girmiştir. Yapılan seçimde İstanbul'dan 252 363, İzmir'den 190 369 oy alarak her iki yerden milletvekili olmuştur. X. dönem Konya Milletvekili olan Halil Özyörük, 1957 seçimlerinde aldığı 137816 oyla yeniden milletvekili seçilmiştir. 24 Mayıs 1950'de İzmir Milletvekilliğini tercih ettiği, Genel Kurulun bilgisine arz edilmiştir. Seçim tutanağı 17.5.1950'de verilmiştir. 22.5.1950'de Meclise iştirak etmiştir. Tutanağı 5.6.1950'de tasdik olunmuştur. DP'den X ve XI. dönemlerde de Konya'dan Milletvekili seçilmiştir.⁴⁵² 28 Şubat 1960 tarihinde enfarktüs'ten ölmüştür. Cenazesi 29.02.1960 tarihinde İstanbul'a nakledilmiştir. Edirnekapı Mezarlığına defnedilmiştir.⁴⁵³

Siyasi Faaliyetleri:

22 Mayıs 1950'de kurulan Birinci Menderes Hükümetinde Adalet Bakanlığı, 9 Mart 1951'de kurulan İkinci Menderes Kabinesinde İçişleri Bakanlığı yapmıştır. İçişleri Bakanlığı 2 Aralık 1951'de bitmiştir. Adalet Komisyonunda üye idi. CHP'nin haksız iktisap ettiği malların geri alınmasına dair Kanun Tasarısını görüşmek üzere kurulan geçici Komisyonda üye idi. Genel Kurulda milletvekili olarak farklı 30 konuda, Adalet Bakanı iken 21 değişik konuda, İçişleri Bakanı iken değişik 19 konuda 21 konuşma olmak üzere, 70 konuda toplam 150 konuşması bulunmaktadır.⁴⁵⁴ Dönem içinde Teşkilatı Esasiye Encümeni'nde görev almıştır. Mecliste yaptığı (uzun) konuşmaları vardır.⁴⁵⁵

3.2.18. Mustafa Runyun:

Biyografisi:

Aslen Hâdimli olan Mustafa Runyun Konya'da 1917'de dünyaya gelmiştir. Annesinin adı Hatice'dir. Babası Konya'nın önde gelenlerinden Kaşıkçı Ali Rızâ Efendi'dir.

⁴⁵² Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736.

⁴⁵³ Kazım Öztürk, *age.*, s. 584.

⁴⁵⁴ Kazım Öztürk, *age.*, s. 584.

⁴⁵⁵ TBMM Tutanağı, 22.05.1959, İçtima: 71, C 1, s. 233.

Evli ve üç çocuk babasıdır. İlkokulu Bursa’da tamamladıktan sonra Kur’an Kursuna gitmiştir. 1934 yılında babasıyla beraber hacca gitmiştir. Ertesi yıl bütün aile Türkiye’den ayrılıp Şam’da bir yıl ikamet etmiş ve akabinde Medine’ye gidip yerleşmişlerdir. Mustafa Runyun burada kardeşi Abdullah ile beraber Bozkırlı Muhammed Bahâeddin Efendi’nin oğlu olan Zeynelâbidin Efendi’nin sohbetlerine katılmıştır. Babası Ali Rızâ’nın anlattığına göre Zeynelâbidin Efendi bu sohbetlerde oğullarına ilim sevgisiyle yurda dönerek hizmet etme aşkı aşılamıştır. Daha sonra Mısır’a gidip orta, lise ve yüksek tahsilini Camiel Ezher’de tamamlamıştır. Hâkimlik ihtisası yapmıştır. Arapça bilirdi. Mustafa Sabri Efendi, Zâhid Kevserî ve Mehmed İhsan Efendi gibi Türk âlimlerinin derslerine ve sohbetlerine iştirak etmiştir. Burada Ahmet Davudoğlu, Ali Yakup Cenkçiler, Ali Ulvi Kurucu ve İsmail Ezherli gibi Mısır’da öğrenim gören bir meclisin içinde bulunmuştur. On iki yıllık öğrenimin ardından 1950’de Türkiye’ye dönünce Mısır’daki tahsili altı yıllık yüksek öğrenim olarak kabul edilmiştir. 1951 yılında vatani görevini yerine getirmiştir. 1952’de Diyanet İşleri Başkanlığına atanmış ve Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere ve Dinî Eserler İnceleme Kurulu üye yardımcılığına atanmış, bu görevi 21 Eylül 1957 tarihine kadar devam ettirmiştir. Bu süreçte ayrıca Hacı Bayram Camii’nde hatiplik ve Ankara İmam-Hatip Okulu’nda öğretmenlik yapmıştır. Ankara Radyosu’nda dinî sohbetler yapmıştır. Kur’ân-ı Kerîm tercümesi hazırlamak üzere 1956’da Diyanet İşleri Başkanlığı’na kurulan ilk heyette görevlendirilmiştir.⁴⁵⁶ 1957 seçimlerinde aldığı 137998 oyla DP’den Konya milletvekili seçilmiştir. 27 Mayıs 1960 Darbesinin ardından Yassıada’da tutukluluk sürecinden sonra Kayseri cezaevine nakledilmiştir. Cezaevinden çıktıktan sonra Şişli Camii imam-hatipliğine atanmış ve uzun süre bu görevini devam ettirmiştir. 1970’te İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Arapça öğretmenliğine tayin olmuş ve 1981’de emekli oluncaya kadar bu vazifesine devam etmiştir. 1970’te İslâmî İlimler Araştırma Vakfı’nın kurucu üyeleri arasına girmiştir. Evli ve 3 çocuk babasıdır.⁴⁵⁷ İstanbul’da 28.02.1960’da⁴⁵⁸ vefat eden Mustafa Runyun, Sahrayıcedid Mezarlığı’na defnedilmiştir.⁴⁵⁹

⁴⁵⁶ Zühtü Arslan, *age.*, s. 660.

⁴⁵⁷ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736.

⁴⁵⁸ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736. Mustafa Ruyun’un eşi Nuran Ruyun ise milletvekilinin ölüm tarihini 1988 olarak verir. Bk. <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=5273>, (30.03.19).

⁴⁵⁹ Sedat Şensoy, “Ruyun, Mustafa”, *İslam Ansiklopedisi 35. Cilt*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2008, s. 245-246.

Siyasi Faaliyetleri:

Dönem içinde Maarif Encümeni'nde çalışmıştır. Mecliste “*Hâkimiyet bilâ kaydüşart milletindir.*” düsturu üzerine olduğu gibi tesirli konuşmaları olmuştur.⁴⁶⁰

Eserleri: “Fatih Devrinde İlim ve O Devirde Yetişen İlim Adamları (Ankara 1953, Osman Keskiöğlü ile birlikte); Ankara Radyosundan Dinî ve Ahlâkî Müsahabelerim (I-III, Eskişehir-Ankara 1956-1958); Hacı Bayram Minberinden Hutbelerim (Ankara 1956, 1963; İstanbul 1968); Ana-Babaya Hürmet (Ankara 1957); Kur'an-ı Kerim'den Dinî Hikâyeler (İstanbul 1963-1966, 1967; Konya 1979) (Seyyid Kutub ve Abdülhamîd Cûde es-Sehhâr'ın eserlerinden yaptığı tercüme olup on sekiz kitapçıktan oluşur: Âdem ile Havvâ, Kâbil ile Hâbil, Nûh'un Gemisi, İrem Şehri ve Âd Kavmi, Sâlih Peygamberin Devesi, İbrâhim Allah'ı Arıyor, İsmâil'in Kurtuluşu, Yûsuf'un Rüyası, Doğruluk Örneği Yûsuf, Medyen Kabilesi ve Şuayb Peygamber, Mûsâ'nın Asâsı, Mûsâ ve İlâhî Levhalar, Mûsâ ile Hızır, Dâvûd Peygamber, Süleyman ile Belkıs, Meryemoğlu İsâ, Ashâb-ı Kehf, Allah'ın Yüce Kudreti); Peygamberimizin Müezzini Hz. Bilâl-i Habeşi (İstanbul 1967) (Abdülhamîd Cûde es-Sehhâr'ın Bilâl Mü'ezzini'r-Resûl adlı eserinin tercümesidir). ”⁴⁶¹

3.2.19. Sabahattin Sayın (Sebahattin Sayın):

Biyografisi:

Sabahattin Sayın 1923'de Konya Ereğli'de doğmuştur. Babası Aziz Bey, annesi Müfide Hanım'dır. Yabancı dili Almancadır. 1939'da Konya Lisesi'ni bitirmiştir. 1945'te İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde yüksek öğrenimini tamamlamıştır. Yüksek tahsilinden sonra vatani vazifesini yerine getirmiştir. 1955 yılına kadar avukatlıkla meşgul olmuştur. 1955'te Konya Ereğli Belediye Başkanlığı seçimini kazanmıştır. 1955 yılından 1957 yılına kadar belediye başkanlığı yapmıştır. 1957 seçimlerinde aldığı 137852 oyla DP'den XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir.⁴⁶² Evli, 2 çocuk babasıdır.⁴⁶³

Siyasi Faaliyetleri:

Dönem içinde Arzuhal Encümeni ve Dâhiliye Encümeni'nde görev almıştır. TBMM Başkanlık Divanı Kâtip Üyesi olarak görev yapmıştır. Kanunlar hakkında mecliste söz alarak

⁴⁶⁰ TBMM Tutanağı, 17.02.1958, İçtima: 39, C 1, s. 119.

⁴⁶¹ Sedat Şensoy, *age.*, s. 245-246.

⁴⁶² Zühtü Arslan, *age.*, s. 669.

⁴⁶³ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736.

konuşmalar yapmıştır.⁴⁶⁴ Demokrat Parti (DP) Milletvekili Sabahattin Sayın, partisine karşı yapılan darbenin bugün iktidar tarafından istismar edildiğini söylemiştir, başlığı altında basın açıklaması vardır.⁴⁶⁵

3.2.20. Sami Soylu:

Biyografisi:

Sami Soylu 1918'de Ermenek'in Orta Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Ermenek eski belediye başkanlarından Hacı Reşit Efendi'nin oğludur. 1920'de Ankara'da olağanüstü açılan TBMM'ne aza olarak seçilen Konya Milletvekili Hulusi Göksoy'un annesi tarafından torunu olur. Annesi Fatma Hanım'dır. İlkokulu Ermenek'te, ortaokulu ise Ermenek'te bu okul olmadığı için İzmir'de akrabalarının yanında tamamlamıştır. Liseyi Ankara'da okul birincisi olarak bitirmiştir. Ankara Hukuk Fakültesini de ikincilikle tamamlamıştır. 1945 senesinden 1952 senesine kadar sekiz sene Ermenek Hukuk Hâkimliği ve aynı zamanda Ağır Ceza Mahkemesi üyeliği yapmıştır. Maliye Vekâleti Millî Emlak Kontrolörü, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Hukuk Müşaviri olmuştur.⁴⁶⁶ Bu vazifesinden sonra Sağlık Bakanlığı Başhukuk Müşavirliğine atanmış ve 1957 yılı Ekim ayı sonuna kadar beş yıl bu vazifede kalmıştır. Kasım 1957'de Demokrat Parti'den aday olup XI. dönem- Konya Milletvekili olarak TBMM'ye girmiştir. 1960 yılında askeri darbesi olunca mensubu olduğu Demokrat Parti milletvekilleri ile beraber iki buçuk yıl Marmara Denizi'ndeki Yassıada'da hapsedilmiştir. Yassıada'dan tahliye olduktan sonra emeklilik hizmetini tamamlamak için Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Sağlık İdaresi Yüksek Okulunda Borçlar Hukuku ve Ticaret Hukuku dersleri vermiştir. Bu okulda 11 yıl hocalık yaptıktan sonra 1977 senesinde kendi isteğiyle emekli olmuştur. 1993 senesine kadar serbest avukatlık yapmıştır. Ayrıca 34 stajyer avukat da eğitmiştir. Reşit ve Ayşe adında iki çocuğu vardır. Prof. Dr. Reşit Soylu ODTÜ'de Makine Mühendisliği Bölümünü bitirmiş aynı okulda akademisyenlik yapmaktadır. Kızı Ayşe Soylu ise ODTÜ Endüstri Mühendisliği bölümü mezunu emekli bir yüksek mühendistir. Eşi Saadet Soylu ile birlikte Ankara'da hayatını emekli olarak devam ettirmektedir.⁴⁶⁷

⁴⁶⁴ TBMM Tutanağı, 11.05.1960, İçtima: 67, C 1, s. 473.

⁴⁶⁵ Sabahattin Sayın, "Menderes'in Vekili Sayın: İktidarın DP'yi İstismar Etmesi Doğru Değil", <https://www.haberler.com/menderes-in-vekili-sayin-iktidar-in-dp-yi-istismar-6072216-haberi/>, (ET: 30.03.19).

⁴⁶⁶ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736.

⁴⁶⁷ Hasan Şimşek, "Sami Soylu", <http://www.hasansimsek.com.tr/index.php/kim-kimdir/92-sami-soylu>, 10 Mart 2014, Gösterim: 519, (ET: 30.03.19).

Siyasi Faaliyetleri:

Sami Soylu milletvekili iken Ermenek-Mut, Ermenek-Karaman yolunun motorlu taşıtlara açılması için mücadele etmiştir.⁴⁶⁸ Önerge ve kanun maddelerine fıkra eklenmesi gibi teklifleriyle yasama çalışmalarına katkıda bulunmuştur.⁴⁶⁹

3.2.21. Ömer Şeker:

Biyografisi:

Ömer Şeker 1923'te Akşehir/ Ortaca Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Babası Ali Bey, annesi Fatma Hanım'dır. Evli ve üç çocuk babasıdır. Az düzeyde Fransızca bilirdi.⁴⁷⁰ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirmiştir. 1943'te serbest ticarete başlamıştır. Akşehir'de beş yıl belediye başkanlığı yapmıştır. 1948 yılında Demokrat Parti'ye müntesip olmuştur. 1957 yılına kadar DP'nin idari kurullarda görev almıştır. Son olarak parti başkanlığı yapmıştır. 1957 seçimlerinde aldığı 137883 oyla DP'den XI. Dönem Konya milletvekili seçilmiştir. XVIII ve XIX. Dönemlerde yeniden Konya'dan milletvekili seçilmiştir. 1 Mart 1999'da ölmüştür. Cenazesi Konya Akşehir'de defnedilmiştir.⁴⁷¹

Siyasi Faaliyetleri:

Dönem içinde Ticaret Encümeni ve Dâhiliye Encümeni azası olmuştur. 1960 sonrasında ticaretle meşgul olmuştur.⁴⁷² Ziraat Encümeni Azası olarak bu dönemde mecliste hizmet vermiştir.⁴⁷³ Son zamanlarında Kastamonu Milletvekili Münif İslamoğlu ile beraber yine siyasetle alakadar olmuştur.⁴⁷⁴

3.2.22. Nafiz Tahralı:

Biyografisi:

Nafiz Tahralı 1908'de Konya'da dünyaya gelmiştir. Babası Ali Bey, annesi Dervişe Hanım'dır. Evli ve iki çocuk babasıdır. Fransızca bilirdi. 1927 yılında Konya İdadisini (Lisesini) bitirmiştir. 1930'da İstanbul Yüksek Ticaret Okulundan mezun olmuştur. Galata Selanik Bankası'nda 4 yıl çalışmıştır. Yurt dışına ekonomi öğrenimi için gönderildi.⁴⁷⁵

⁴⁶⁸ Hasan Şimşek, *age.*

⁴⁶⁹ 11. Dönem 2. Cilt 35. Birleşim - Sayfa 27.

⁴⁷⁰ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736.

⁴⁷¹ Zühtü Arslan, *age.*, s. 662.

⁴⁷² Zühtü Arslan, *age.*, s. 662.

⁴⁷³ TBMM Tutanağı, 22.11.1957, İçtima: 5, C 1.

⁴⁷⁴ *Cumhuriyet*, "2 Milletvekili 3 Partili", 21 Haziran 1992 Pazar, s 5.

⁴⁷⁵ Mehmet Bildirici, *age.*, s. 18.

Paris'te bankacılık ihtisası yapmıştır. Bir buçuk yıl İstanbul Maliye Teşkilatında görev yapmıştır. Askerlik vazifesini yerine getirdikten sonra Konya'nın çeşitli mekteplerinde ve İstanbul Ticaret Lisesinde muallimlik yapmıştır. Uzun yıllar çiftçilik ve hububat ticareti ile meşgul olmuştur. Toprak Mahsulleri Ofisi Konya Bölge Müdürü, Konya Belediye Başkanı (1955-57) olmuştur.⁴⁷⁶ 1957 yılı seçimlerinde aldığı 137679 oyla DP'den Konya XI. Dönem milletvekili seçilmiştir. 4 Şubat 1992 tarihinde ölmüştür.⁴⁷⁷

Siyasi Faaliyetleri:

Nafiz Tahralı Ragıp Atademir'i ikna ederek DP saflarından milletvekili adayı olmasını sağlamıştır.⁴⁷⁸ Dönem içinde Bütçe Encümeni ve Ticaret Encümeni'nde görev almıştır. Kanun teklifleriyle yasama çalışmalarına katılmıştır.⁴⁷⁹ Prof. Dr. Mustafa Tahralı amcası Nafiz Tahralı'dan kendisiyle yapılan bir sohbette bahsetmiştir.⁴⁸⁰

⁴⁷⁶ Feridun Keşir vd., *age.*, s. 736.

⁴⁷⁷ Zühtü Arslan, *age.*, s. 670.

⁴⁷⁸ Mustafa Arıkan, *age.*, 1995, s. 58.

⁴⁷⁹ TBMM Tutanağı, 2.03.1969, İçtima: 5, C 8, s. 40.

⁴⁸⁰ Necdet Tosun, "Mustafa Tahralı ile Söyleşi", *Tasavvuf İlmî Akademik Araştırmalar Dergisi*, ss. 65-92, s. 68.

SONUÇ

Millî mücadeleyi başlatıp sürdürdükten sonra bağımsız Türkiye Cumhuriyetini kuran Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra 11 Kasım 1938'te Cumhurbaşkanlığına seçilen ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile Türkiye'de 1945 yılına kadar devam eden "Millî Şef" dönemi başlamıştır. II. Dünya Savaşı akabinde başlayan yeni demokrasi kültürüne alışan Türkiye'de 1945 yılında çok partili yaşama geçilmiştir. Milli Kalkınma Partisi'ni 1945'te kuran Nuri Demirağ ilk muhalefet dönemini başlatmıştır. Fakat tek parti olarak iktidara sahip olan CHP'ye karşı yeni ve çok kuvvetli muhalefet partisi vermiş oldukları dörtlü taktirin kabulünün akabinde Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Konya mebusu Refik Koraltan tarafından 7 Ocak 1946 tarihinde kurulan Demokrat Parti olmuştur.

Çok partili yaşama geçişin ilk genel seçimi 1946 seçimleri olmuştur. Konya'da 16 milletvekilliğinin hepsini CHP almıştır. Bu milletvekilleri kazanma sırasıyla – DP'nin kurucularından – Ali Fuat Cebesoy, Ahmet Hulusi Alataş, Muhsin Adil Binal, Ahmet Mithat Altan, Ali Rıza Türel, Fatın Gökmen, Mehmet Sedat Çumralı, Ahmet Rasim Erel, Sadi Irmak, Tevfik Fikret Sılay, Muhsin Faik Dünder, Mustafa Şevki Ergun, Hasan Hulki Karagülle, Mehmet Naim Onat, Aziz Perkün ve Halis Uluhan idi. Bu seçimde Türk demokrasi tarihinde ilk defa tek dereceli seçim sistemi ve açık oy, gizli sayım yöntemi uygulanmıştır. DP, Türk siyaset tarihine "Yeter Söz Milletindir" sloganı ile ilk kez "Millî İrade" kavramını getirmiştir. Bu politikasını 1950 seçimlerine kadar çok iyi bir biçimde sürdürmüştür.

Demokrat Parti 1950 seçimlerine çok iyi hazırlanmıştır. İktidar partisine baskı giderek artmıştır. Bu politik baskı seçim kanununda değişikliğe sebep olmuştur. Yeni düzenleme açık tasnif, gizli oy ilkesi ile mecliste demokratik bir politika havası yaşanmıştır. Seçim kurulları oluşturulmuştur. Bu kuruluşların başına yargıçlar getirilmiştir. Artık seçim sonuçlarına itiraz etme makamı olarak Yüksek Seçim Kurulu (YSK) vardır. Seçim kararının alınmasının akabinde siyasi partiler propagandalarına başlamıştır. Böylece Türkiye seçim atmosferine girmiştir. CHP kendine güvenerek seçimi kazanma düşüncesi ile davranmıştır. DP ise kent, kasaba, köy ve meclis demeden her bölgeye ulaşmış, en ücra köşelere kadar gitmiş ve iktidarın icraatlarını halk ile yüz yüze gelerek eleştirmiştir.

Dönüm noktası olan 4 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimleri DP % 55 oy oranı ve 416 milletvekilliği çıkarırken CHP % 39,6 oy oranı ile 69 milletvekilliği, MP ise % 4,6 oy oranı ile 1 milletvekilliği çıkarmıştır. CHP sadece Hatay, Sinop, Trabzon, Malatya, Erzincan, Muş, Bitlis, Kars, Van ve Hakkâri olmak üzere 10 ilde çoğunluğu elde etmiştir. Mardin'de

bağımsızlar hariç bütün yurt sathında DP'nin ağır bastığı görülmüştür. Millet artık CHP'yi resmen iktidardan uzaklaştırmıştır. Konya'da 1950 seçimlerinde DP oyların %59.7'sini, CHP %40,6'sını, bağımsızlar %0.6'sını almıştır.

Konya'da tam liste seçimi kazanan DP milletvekilleri ve aldıkları oy adetleri şu şekildedir:

Ö. Rıza Doğrul	166.739	Saffet Gürol	163.448
Remzi Birand	166.252	Tarık Kozbek	163.344
Himmet Ölçmen	165.762	Ümran Nafiz	163.297
Fahri Ağaoğlu	165.226	Muammer Obuz	163.276
Hidayet Aydın	164.709	Ali Rıza Ercan	163.225
Ziyad Ebuzziya	164.660	Sıtkı Burçak	163.069
Ziya Barlas	164.186	Abdi Çilingir	162.100
Rıfat Atabay	164.037	Murat Ali Ülgen	157.311
Kemal Ataman	164.030		

Demokrat Parti'nin, ilk hükümet döneminde (1950-1954), desteğini aldığı milletin gereksinimlerine yanıt verme yolunu benimsemiştir. Yeni kanunlar ile bütün milletin desteğini almayı arzulamıştır. Bu arada siyasi bunalımlar ortaya çıkınca gerici etkinlikleri yaptığı öne sürülerek Millet Partisi kapatılmıştır. 27 Ocak 1954 tarihinde kapatılan MP'nin yerine 10 Şubat 1954 tarihinde Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) kurulmuştur. Siyasi partiler ilk kez 1954 seçimlerinde eşit bir şekilde radyodan propaganda yapma olanağına sahip olmuştur. Çoğunluk sistemi 1954 seçimlerinde de uygulanmıştır. Halk DP'yi tekrar iktidara getirmiştir. DP almış olduğu % 58 oy oranı ile Türk demokrasi tarihinde en yüksek oy oranına ulaşan parti unvanını almıştır. Konya'da 1954 seçimlerinde DP oyların %53.2'sini [1950'de %59.7 idi], CHP %34.5'sini, CMP %9.8'ini almıştır.

Birinci döneme göre bunalımlı geçen DP'nin ikinci dönem iktidarında (1954-1957) ekonomik sıkıntılar başlamıştır. Bu durum DP'yi basın ve muhalefete karşı sıkı önlemler almaya zorlamıştır. Üstelik bu olaylar esnasında DP içinde yer alan kimi milletvekilleri partiden ayrılmış ve Halkçı Partiyi (HP) kurmuşlardır. DP'nin artan baskısına önlem almak isteyen muhalefet partiler bir araya gelerek "Millî Muhalefet Cephesini" oluşturmuşlardır. DP 1958 yılında yapılması gereken seçimleri bir yıl erkene çekerek muhalefetin bu işbirliğini engellemek istemiştir. Üstelik 5545 sayılı Seçim Kanunu'nun 35 ve 109. maddelerinde değişikliğe giderek partilerin karma liste yapmasını ortadan kaldırmıştır. Böyle durumda CHP muhalefetle işbirliğinin olası olmadığını açıklamıştır. DP'nin uyguladığı izlem gayesine ulaşmış ve böylece Millî Muhalefet Cephesi ortadan kaldırılmıştır. Bunun üzerine CMP ve

HP, CHP'yi eleştirdi hatta İsmet İnönü'nün iktidara tek başına gelme hevesine kapıldığını belirtmişlerdir.

Demokrat Parti 1957 seçimlerinde umduğunu bulamasa da tekrar iktidara gelebilmiştir. DP % 48 oy oranı ile 424 milletvekili çıkarmıştır. DP 1954 seçimlerine göre % 10 kayba uğramıştır. DP'nin milletvekili sayısı ise 503'den 424'e kadar düşmüştür. Buna mukabil muhalefet bu seçimlerden güçlenerek çıkmayı başarmıştır. CHP ise oy oranını % 35'ten % 41'e kadar çıkarmıştır. Sonuçta CHP 1954 seçimlerinde 31 olan milletvekili sayısını 178'e çıkarmıştır. DP'nin sarsıntısını Adnan Menderes seçim sonuçlarını meşhur olan "Allah bir daha 27 Ekim gecesini yaşatmasın" sözü ispatlamıştır. 27 Ekim 1957 genel seçimi sonuçlarının en önemli neticesi muhalefet partisi oy miktarının toplamının DP iktidarından fazla olmasıdır. Böylece muhalefet partileri iktidara gelememe sebebini seçim sistemine bağlamış ve çoğunlukçu sistem yerine nispi temsil sistemine geçilmesini gündeme taşımışlardır. Konya'da 1957 seçimlerinde DP oyların %64.8'sini [1954'de %53.2 (düşüş var), 1950'de %59.7 idi], CHP %59.8'ini, CMP %15.3'ünü ve HP %6.5 almıştır.

1957	Seçim Tarihi: 27/10/1957 Kayıtlı Seçmen Sayısı:12.078.623 Oy Kullanan Seçmen Sayısı:9.250.949 Katılım Oranı:76,6 Geçerli Oy Sayısı: - Milletvekili Sayısı:610	DP:4.497.811 (%48,6) (424 MV) CHP:3.825.267 (%41,4) (178 MV) CMP:604.087 (%6,5) (4 MV) HÜRRİYET PARTİSİ:321.471 (%3,5) (4 MV)
1954	Seçim Tarihi: 02/05/1954 Kayıtlı Seçmen Sayısı:10.262.063 Oy Kullanan Seçmen Sayısı:9.095.617 Katılım Oranı:88,6 Geçerli Oy Sayısı: - Milletvekili Sayısı:541 DP:5.313.659 (%58,4) (503 MV)	CHP:3.193.471 (%35,1) (31 MV) CMP:480.249 (%5,3) (5 MV) BĞMZ: 56.393 (%0,6) (2 MV)
1950	Seçim Tarihi: 14/05/1950 Kayıtlı Seçmen Sayısı: 8.905.743 Oy Kullanan Seçmen Sayısı: 7.953.085 Katılım Oranı: 89,3 Geçerli Oy Sayısı: - Milletvekili Sayısı: 487 DP:4.391.694 (%55,2) (416 MV)	CHP:3.148.626 (%39,6) (69 MV) BGMZ: 44.537 (%0,6) (1 MV) MİLLET PARTİSİ:368.537 (%4,6) (1 MV)

Demokratik Parti 4 Mayıs 1950 tarihinde tekrar iktidar olmuştur. DP, 10 yıl 13 gün iktidarda kalmıştır. Konya'dan üç seçim boyunca (18+19+22) toplam 59 milletvekili çıkarmıştır. Sonu idamlarla neticelenen 27 Mayıs 1960 tarihinde Askeri Darbesi ile

kapatılmıştır. Bu tarihe kadar yapılan üç genel seçimde de DP kazanmıştır. Sonuç olarak YSK'nın verilerine göre durum yukarıda tablolatırılmıştır.

Yukarıdaki 1950, 1954 ve 1957 Türkiye genel seçimlerinin durumu bir başka tabloda aşağıda şöyle gösterilmiştir:

Partiler	1950			1954			1957		
	Oy	Oran	M.vk	Oy	Oran	M.vk	Oy	Oran	M.vk
AP	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CHP	3.176.561	39,9	69	3.161.696	34,8	31	3.753.136	40,6	178
CKMP	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CMP	-	-	-	434.085	4,8	5	652.064	7,0	4
DP	4.241.393	53,3	416	5.151.550	56,6	503	4.372.621	47,3	424
HP	-	-	-	-	-	-	321.471	3,5	4
KP	-	-	-	57.011	0,6	-	350.597	3,8	-
MP	250.414	3,1	1	-	-	-	-	-	-
TİP	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YTP	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bağımsız	383.282	4,8	1	137.318	1,5	2	4.994	0,1	-

Arka arakaya üç yasama (1950, 1954 ve 1957) döneminde Konya'dan toplam 57 milletvekili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yer almıştır. Konya'dan üç dönem 3 milletvekili, X ve XI. dönem 7 milletvekili olmak üzere toplam 10 milletvekili ikişer defa seçilmiştir. 13 kişi mükerrer olarak milletvekili seçilmiştir. 44 farklı milletvekili Konya'yı temsil etmiştir. Bu milletvekillerinden bazıları Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde idari görevler almıştır. Demokratik Parti kurucularından III. Dönem Konya milletvekili Refik Koraltan her üç dönemde de TBMM başkanlığı görevini sürdürmüştür. Konya'yı temsilen 1950 seçimlerinde 17 milletvekili, 1954 seçimlerinde 18 milletvekili ve 1957 seçimlerinde 22 milletvekili görev yapmıştır. 1954 seçimlerinde DP'nin dışında sadece 1 bağımsız milletvekili (Abdülküddis Sebahattin Sönmez) Konya'yı temsil etmiştir. Bu üç dönemde Konya'dan hiç kadın milletvekili çıkmamıştır. 18 hukukçu, 6, mühendis, 3 lise mezunu tüccar, ilahiyatçı-siyasal bilimci ve doktor olarak 2'şer ve veteriner-ziraatçı-asker-iktisatçı-akademisyen olmak üzere 1'er milletvekili mesleği tespit edilmiştir. 5 milletvekili Konya ve ilçelerinde belediye başkanlığı yapmıştır. Karamanlı milletvekilleri Remzi Birant, Sıtkı Koraltan ve Abdi Çilingir faal Konya vekilleridir.

CHP Lideri Garp Cephesi Komutanı İnönü 7 Şubat 1960'ta İl Kongresine katılmak üzere Konya'ya gittiğinde kendisini karşılayanlarla polis arasında arbede olmuş ve kolluk

kuvvetleri CHP'lileri dağıtmak için gaz bombası, kırbaç ve cop kullanmışlardır. Akabinde Kayseri olayları olmuştur. Olaylar neticesinde süreç askeri darbeye sonuçlanmıştır.

Yassıda'da yargılanmak üzere eski Konya milletvekillerinden Ömer Şeker, Muhittin Güzelkılınç ve Mustafa Bağrıaçık Konya'da yakalanarak Ankara'ya gönderilmiştir. Bütün DP milletvekilleri tutuklanmıştır. Yassıda yargılamaları bir yıl sürmüştür. 15.09.1961 tarihinde kararlar sanıkların yüzlerine okunmuştur. Dört yıldan başlamak üzere hapis cezalarıyla bütün milletvekilleri tutuklanmıştır. 14 kişi de ölüm cezasına çarptırılmıştır. Koraltan'ın hatırasına göre 15 kişi idam hükmü almıştır. 12 kişinin idamı müebbet hapis cezasına çevrilmiştir. Menderes, Zorlu ve Polatkan idam edilmiştir. 31 ömür boyu hapis, 418 kişi 6 aydan 20 yıla kadar hapis olmak üzere toplam 464 kişi hüküm giymiştir.

27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle başlayıp 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 tarihlerinde ordunun demokrasiyi rafa kaldırarak yönetime -halkın huzuru için- el koyması Türk demokrasi tarihini sekteye uğratmıştır. Ordu içindeki bazı yapılanmalar zaman zaman politikaya ve hükûmete müdahaleye kalkışması 15 Temmuz 2016'ya kadar değişik şekillerde tezahür etmiştir.

KAYNAKÇA

Arşiv Vesikaları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı:

CCA.030.01.51.39, Ek-15.1.

CCA.030.01.44.259.2, Ek-15.2.1.

CCA.030.01.44.259.2, Ek-15.2.2.

CCA.030.01.12.71.9, Ek-15.3.1.

CCA.030.01.12.71.9, Ek-15.3.2.

CCA.030.01.44.265.14, Ek-15.4.1.

CCA.030.01.44.265.14, Ek-15.4.2.

CCA.030.01.44.265.14, Ek-15.4.3.

CCA.030.01.44.265.14, Ek-15.4.4.

CCA.030.01.44.258.8., Ek-15.6.1.

CCA.030.01.44.258.8., Ek-15.6.2.

CCA.030.01.44.258.8., Ek-15.6.3.

Albüm, Zabıt Cerideleri ve Meclis Tutanakları:

TBMM Abümü 1920-2010 2. Cilt 1950-1980, 578 s.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: X, C 17, İçtima: 49, s. 1252.

TBMM Tutanağı, 10. Dönem, 64. Birleşim, C 19, s. 4.

TBMM Tutanağı, 11. Dönem, 35. Birleşim: 35, C 2, s. 27.

TBMM Tutanağı, 28.02.1957, İçtima: 44, C 2, s. 563.

TBMM Tutanağı, 06.5.1957, İçtima: 64, C 1, s. 47.

TBMM Tutanağı, 31.05.1957, İçtima: 75, C 1, s. 423.

TBMM Tutanağı, 12.06.1957, İçtima: 80, C 1, s. 182.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: X, C 3, İçtima: 91, 11.09.1957, s. 747.

TBMM Tutanağı, 22.11.1957, İçtima: 5, C 1, s. kapanış.

TBMM Tutanağı, 22.11.1957, İçtima: 5, C 1, s. 37.

TBMM Tutanağı, 26.11.1957, İçtima: 17, C 1, s. 3.

TBMM Tutanağı, 15.01.1958, İçtima: 25, C 1, s. 481.

TBMM Tutanağı, 17.02.1958, İçtima: 39, C 1, s. 119.

TBMM Tutanağı, 23.2.1958, İçtima: 18, C 1, s. 470.

TBMM Tutanağı, 30.05.1958, İçtima: 74, C 1, s. 75.
TBMM Tutanağı, 25.06.1958, İçtima: 85, C 2, s. 680.
TBMM Tutanağı, 27.02.1959, İçtima: 47, C 1, s. 1275.
TBMM Tutanağı, 22.05.1959, İçtima: 71, C 1, s. 233.
TBMM Tutanağı, 01.06.1959, İçtima: 75, C 1, s. 417.
TBMM Tutanağı, 20.07.1959, İçtima: 83, C 3, s. 971.
TBMM Tutanağı, 16.11.1959, İçtima: 2, C 2, s. 36.
TBMM Tutanağı, 16.11.1959, İçtima: 2, C 2, s. 35.
TBMM Tutanağı, 21.12.1959, İçtima: 17, C 1, s. 420.
TBMM Tutanağı, 11.05.1960, İçtima: 67, C 1, s. 473.
TBMM Tutanağı, 2.03.1969, İçtima: 5, C 8, s. 40.
TBMM Tutanağı, 10.02.1999, Birleşim: 52, Oturum: 3, s. 334.
TBMM Tutanağı, 21.02.1957, İçtima: 42, C 2, s. 422.
TBMM Tutanağı, 23.06.1958, İçtima: 84, C 1, s. 618.
TBMM Tutanağı, 22.11.1957, İçtima: 5, C 1, s. 37.
TBMM Tutanağı, 24.12.1954, İçtima: 21, C 1, s. 238.
TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: X, C 20, İçtima: 3, 79. İnikat, 10.06.1957 Pazartesi, s. 100.

Gazeteler:

Akis Haftalık Aktüalite Mecmuası, 21.07.1956, Sene 3, C 7, S 115, s. 10.
Cumhuriyet, “2 Milletvekili 3 Partili”, 21 Haziran 1992 Pazar, s. 5.
Cumhuriyet, 07 Eylül 1957, s. 1.
Cumhuriyet, 8 Ekim 1957, s. 1.
Cumhuriyet, 23 Mart 1994, s. 14.
Cumhuriyet, 16 Mayıs 1950, s. 1
Hürriyet, “Eski Bakan Mehmet Rüştü Özal Vefat Etti”, www.hurriyet.com.tr, 13.03.2008,
(ET: 17.04.19).
Milliyet, 08.01.1954, s. 3.
Milliyet, 24.06.1958, s. 3.
Resmi Gazete, 29 Temmuz 1937, s. 8528.
Resmi Gazete, İlan: 12.II.1957, S 9533, No 2043, C 13, s. 526.
Selçuk, 12 Mayıs 1950, S 465, s. 1.
Spor Ansiklopedisi CI, 1981, s. 128.
Yeni Konya, 27 Mart 1950, nr: 293, s. 1-3.

Yeni Sabah, 27 Mart 1950, nr: 3943.

Zafer, 27 Mart 1950, nr: 332, s.6.

UZLUK Nâfiz, *Zafer (Gazetesi)*, Ankara, 1968, Yıl 6, S 1628, s. 3, Ek s. 1.

Kitaplar:

ARIKAN Mustafa, *Hamdi Ragıp Atademir Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri*, 1998, 475 s.

ARSLAN Zühtü, *Türk Parlamento Tarihi XI. Dönem (1957-1060) III. Cilt*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No: 156, Ankara, 2011, 1017 s.

BAŞGİL Ali Fuad, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri*, (Çev. M. Ali S.), Çeltüt Matbaacılık, İstanbul 1966, s. 50.

BİLDİRİCİ Mehmet, *Gazetelerde Yayınlanmış Yazıları*, İstanbul, 2007, s. 21.

BİLDİRİCİ Mehmet, *Konya İdadisi Konya Sultanisi Konya Lisesi Mezunları – Eski Öğretmenleri*, İstanbul, 2006, s. 20.

BİNARK İsmet, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (14 Mayıs 1954-1 Kasım 1952)*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No: 137, C 1, 1176 s.

BURAN Hasan, *Seçim Sistemleri ve Türkiye İçin Yeni Bir Seçim Sistemi*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2005, s. 7.

BURÇAK Rıfıkı Salim, *On Yılın Anıları*, Ankara, 1998, s. 225.

ÇUFALI Mustafa, *Türk Parlamento Tarihi (1946-1950)*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No: 146, C 1, 631 s.

DURSUN Sezgi, “Siyasi Partiler ve Parti Sistemleri”, *Siyaset, Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*, (3. baskı), (Ed. Yüksel Taşkın), İletişim Yayınları, İstanbul 2016, s. 338. ;

ERKANLI Orhan, *Anılar Sorunlar Sorumlular*, İstanbul, Baha Matbaası, 1972, s. 117-118.

GERGER Mehmet Emin ve Topdemir Ramazan, *İstanbul Beyefendisi Üstad Ziyad Ebüzziya Hayatı, Davası, Mücadelesi*, Gerger Yayınları, İstanbul, 2016.

KARPAT Kemal, *Türk Demokrasi Tarihi, Sosyal Kültürel Ekonomik Temeller*, (3. baskı), Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s.9; Menderes Çınar, “Demokrasi”, *Siyaset, Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*, (3. baskı), (Ed. Yüksel Taşkın), İletişim Yayınları, İstanbul 2016, s. 219.

KEŞİR Feridun vd. (Yayın koordinatörü), *TBMM Abümü 1920-2010 2. Cilt 1950-1980*, 578 s.

KISAKÜREK Necip Fazıl, “3 Temmuz 1959, Sayı 3”, *Hâdiselerin Muhasebesi -2*, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 291 s

- KÖKSAL Hasan, Ömer Faruk Paksu, *Türk Basınında Bediüzzaman ve Risale-i Nur (935-1960)*, Nesil Yayınları, İstanbul, 623 s.
- MAMAN, K. (2013). *Tek Parti Devrinden 27 Mayıs İhtilali'ne Demokratlar-DP'nin Kurucusu Anlatıyor Refik Koraltan*, İstanbul, Timaş Yayınları, 240 s.
- MUMCU Uğur, *Söz Meclisten İçeri*, (28. baskı), Um:ag Vakfı Yayınları, Ankara, 2018, s. 77.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 19, C 1, 1353 s.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 21, C 2, 1311 s.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 22, C 3, 1397 s.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 23, C 4, 1502 s.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 27, C 5, 11436 s.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 28, C 6, 745 s.
- ÖZTÜRK Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM – IX. Dönem (1950-1954)*, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 18, C 7, 1271 s.
- ŞAHİNGİRAY Özel, *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri Demokrat Partinin Kuruluşundan İktidara Kadar Politik Konuşmalar 1946-1950*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1999, s. 405.
- TURGUT Hulûsi, *Menderes, Zorlu, Polatkan'ın Yaptırılmayan Savunmalar*, İstanbul, ABC Ajansı Yayınları, 1988, s. 34-44.

Makaleler:

- AKDAĞ Ömer, “Torosların Tepesinde Bir Demokrasi Destanı: Aslanköy Olayı”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C XXV, S 74, s. 309-343.
- BARLAS Ziya, “Kızamık Hastalığı ve Korunma Yöntemleri”, *Selçuk*, 10 Şubat 1948, Sayı: 228, s. 3.
- BENHÜR Çağatay, “14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP ve DP'nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları”, *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, 2007, S 17, s. 61-75.

- BULUT Sedef, “Üçüncü Dönem Demokrat Parti İktidarı (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu”, *Akademik Bakış*, C 2, S 4, 2009, s. 125-145.
- DUMAN Doğan, “Demokrat Parti’nin İslami Gazete ve Dergilerle İlişkisi (1946-1960)”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Mart 2016, Yıl 9, S XXV, s. 127-154.
- ERTEM Barış, “Atatürk’ü Koruma Kanununun Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Tartışılması”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C 8, S 5, 2013, s. 261-278.
- KAYA Yakup, “1957 Genel Seçimlerinin Türk Siyasi Yaşamına Yansımaları”, *Tarihin Peşinde - Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, S 20, s. 585 - 600.
- KAYA Yakup, “Türk Siyasal Yaşamında 1954 Genel Seçimleri”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2018, C 7, S 3, s. 2276-2291.
- KEYMEN Hulki Amil, “Muhlis Hoca”, *Yeni Meram*, 21 Ekim 1958, S 2926, s. 2.
- KEYMEN Hulki Amil, “Doktor Ömer Yöney ve Mehmet Muhlis Koner”, *Yeni Konya*, 17 Ekim 1966, S 6668, s. 2.
- NALBANTOĞLU Melek ve Akın Fehmi, “27 Mayıs Askeri Müdahalesi’nin Konya Basınındaki Yansımaları”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2010, S 24, s. 153-177.
- OLGUN Kenan, “Türkiye’de Cumhuriyetin İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C XXVII, S 79, Mart 2011, Ankara 2011, s. 1-36.
- ÖZACUN Orhan, “Siyaset Tarihimizde Milli Kalkınma Partisi”, *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Yıl: 1, S. 2, İstanbul 2002, s. 209.
- PANCAR Emine, Öğrendik Aydın, “Yerel Basına Göre Demokrat Parti Döneminde Elazığ’da Siyasi Hayat (1954-1957)”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (esosder)*, Yaz-2013, C 12, S 46, s. 382-403.
- ŞAHİN Enis ve Tunç Bilal, “Demokrat Parti’nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947)”, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies)*, C I, S 2, 2015, s. 31-69.
- ŞANVER Mehmet, “TBMM Tutanaklarına Göre Türkiye 'De Din Eğitimi”, *Sakarya İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1996, S 1, s. 333-347.
- TOPÇU İlyas ve Topçu Sema Akılmak, “Adnan Menderes’in Yargılanması ve İdamı”, *Akademik Bakış Dergisi*, Kırgızistan, 2017, s. 59-80.

TOSUN Necdet, “Mustafa Tahralı ile Söyleşi”, *Tasavvuf İlmî Akademik Araştırmalar Dergisi*, s. 65-92.

YILMAZ Ensar, “1954 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasi Sonuçları”, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2010, C 5, S 4, s. 541-551.

Bildiriler:

DOKUYAN Sabit, “1950-1954-1957 Milletvekili Genel Seçimlerinin Kocaeli’deki Yansımaları”, *Kocaeli Tarihi Sempozyumu*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, s. 2110.

GÜL Ruhi ve Mehmet Emre Gül, “Bozkır’da Kültür Sanat Hayatı ve Sinema”, *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır*, Konya, (06-08 Mayıs 2016), s. 1479-1487.

Ansiklopediler:

ALPYAĞIL Recep, “Atademir, Hamdi Ragıp (1909-1976)”, *TDV İslâm Ansiklopedisi C. Ek-1*, Ankara, 2016, s. 133-134.

ÇAKMAK Fevzi, “Demokrat Parti İktidarında İzmir (1950-1960)”, *İzmir Kent Ansiklopedisi Tarih-İkinci Cilt*, (1. basım), İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayını, İzmir, 2013, s. 342-371.

OKTAY Afşin ve Bağlum Kemal, *Biyografiler Ansiklopedisi*, 1959, 304 s.

ŞENSOY Sedat, “Ruyun, Mustafa”, *İslam Ansiklopedisi 35. Cilt*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2008, s. 245-246.

UZUN Mustafa, “Doğrul, Ömer Rıza”, *İslam Ansiklopedisi 9. Cilt*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2016, s. 489.

UZUN Mustafa, “Ebüzziya, Ziad”, *İslam Ansiklopedisi 10. Cilt*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2016, s. 373.

Tezler:

AKKUŞ Süleyman, Demokrat Parti Aydın Milletvekilleri ve TBMM’deki Faaliyetleri (1950-1954), *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Aydın, 2016, s. 2..

ARIKAN Mustafa, Hamdi Ragıp Atademir (Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Konya, 1995, 436 s.

AYDI Ayşe, Celal Bayar Dönemi Genel seçimleri TBMM (1950-1960), *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara 2010, s. 2.

AYDIN Ayşe, Celal Bayar Dönemi Genel seçimleri TBMM (1950-1960), *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara 2010, s. 40.

- GEYVELİ Nazlı Elif, Türkiye’de Siyasal Örgütlenme Çalışmaları Belgelerle I Demokrat Parti Zor Yıllar, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Yüksek Lisans*, (Ders Notu) Ankara, 2015, 18 s.
- GÜLBAY Alper, 12 Mart’tan 12 Eylül’e Türkiye’de Seçimler ve Sonuçları, *Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi*, Ankara, 2017, s. 18, 121.
- GÜN Önder, 27 Mayıs Askeri Müdahalesine Doğru DP – CHP Mücadelesinin Zirvesi: 18 Nisan 1960 – Tahkikat Komisyonu’nun Kurulması ve Faaliyetleri, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2006, 200 s.
- GÜNDÜZ Mehmet, Demokrat Parti’ye Karşı Muhalefet ve Milli Muhalefet Cephesi (1956-1960) (CHP, HÜR. PARTİ, CMP), *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 2007, 20.
- GÜRCAN Kübra, Demokrat Parti'nin İç Anadolu Kongreleri (1946-1950), *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Afyonkarahisar, 2017, s. 1.
- ÖZDİNÇ Tuba, Mehmet Muhlis Koner (Hayatı, Şahsiyeti, Fikirleri), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2013, s. 50.
- ÜLKER Aytunç, 1920-1989 Yılları Arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki Karamanlı Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Karaman, 2016, 292 s.
- YETKİN Bilgen, İbrahim Etem Menderes (Siyasî Hayatının Demokrat Partili Yılları), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Doktora Tezi*, Konya, 2018, s. 58.
- YILDIRIM Hatice, I ve II. Dönem TBMM Çorum Milletvekilleri (Biyografileri ve Faaliyetleri), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2008, s. VIII.
- YILMAZ Halil İbrahim, 1946-1960 Arası (VIII-IX-X-XI. Dönem) TBMM Yozgat Milletvekilleri ve Faaliyetleri, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, 2017, s. 167.

YILMAZ Mehmet, Selçuk Gazetesi (1945-51) Konya'nın Sosyo-Kültürel Hayatındaki Yeri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Konya, 2010, s. 41, 104.

ZORBAY Taner, Demokrat Parti Döneminde Din ve Devlet İlişkileri, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi*, Ankara, 2016, s. 12.

İnternet:

AKDAĞ Ömer, Hasan Ayhan'ın röportajı: Konyanın Tercihi Demokrasidir”, <http://www.merhabahaber.com/8216konya8217nin-tercihi-demokrasidir> 8217-36957h.htm, 22 Ocak 2011, (ET: 21.3.2019).

ALBAYRAK Mustafa, “Hürriyet Partisi'nin Türk Siyasî Tarihindeki Yeri ve Önemi”, 7. Türk Sosyal Bilimler Kongresi, 21-23 Kasım 2001, <http://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/3-Mustafa-ALBAYRAK.pdf>, (ET: 16.04.19), s. 351

BAŞPINAR Aysel ve Tekin Cemile, “Konya ve Çevresine 1950-1955 Yılları Arasında Bulgaristan Göçmenlerinin Yerleştirilmesi”, <http://karataysad.com>, (ET: 26.03.19), s. 83-121.

BÜLBÜL Rıdvan, “Rüştü Özal ve Vefa”, <http://www.yenimeram.com.tr/rustu-ozal-ve-vefa-36790.htm>, (ET: 01.04.19).

ERKAN Uğur, “Birand, Remzi”, <http://ugur-erkan.com/karamanansiklopedisi/birand-remzi/>, 02.01.2016, (ET: 29.03.19).

GÜLDAĞ Ahmet, “1946 ve 1950 Genel Seçimlerinde ki Oluşumlar”, <http://www.merhabahaber.com/1946-ve-1950-genel-secimlerinde-ki-olusumlar-4462yy.htm>, (ET: 22.03.2019), 16.01.2011.

KUŞ Ahmet, “Sille Baraj Parkı”, <http://www.hakimiyet.com/sille-baraj-parki-10099yy.htm>, (ET: 22.03.2019), 18.9.2017.

KUŞ Ahmet, “Sille Barajı”, <https://www.sorbilene.com>, (ET: 27.03.19).

OCAKOĞLU Samet, “Şeref Abidesi DP'nin 11. Dönem Milletvekilleri Yasama Görevlerini Son Olarak 25 Mayıs 1960”, <http://www.haberkritik.net>, 25.05.2012, (ET: 29.03.19).

ORAL Bülent, “Adalet Bakanlarımız”, www.academia.edu, 07.09.2013, (ET: 30.03.19).

SANAL-1, <https://www.etimolojiturkce.com/arama/demokrasi>, (ET: 21.3.2019).

SANAL-10, <http://www.silleli.com/doku/goletler.asp>, (ET: 30.03.19).

SANAL-11, <https://www.yenisafak.com/secim>, (ET: 31.03.19).

SANAL-12, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-cumhuriyeti-hukumetleri-134271>, (ET: 03.04.19).

- SANAL-13, “TMMOB, 50 Yılda Yapabileceğimin En İyisini Yaptım”, <http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/12495.pdf>, (ET: 17.04.19).
- SANAL-14, “Kaymak, Ali Saim”, <https://konyaarastirmalari.blogspot.com>, Mayıs 2012, (ET: 17.04.19).
- SANAL-2, <https://www.haberturk.com/haber/haber/955870-adnan-menderes#>, (ET: 21.3.2019).
- SANAL-3, https://www.selcuk.edu.tr/akoren_myo/birim/web/sayfa/ayrinti/7269/tr, (ET: 21.03.2019).
- SANAL-4, <https://www.haberler.com/babalarinin-dedelerinin-yargilandigi-yassiyada-ya-haberi/>, (ET: 21.03.2019).
- SANAL-5, <http://www.biyografya.com/biyografi/2652>, (ET: 22.03.2019).
- SANAL-6, “Akören’in İlkleri”, http://akorendergisi.com/news_detail.php?id=3256, (ET: 15.04.19).
- SANAL-7, “Sabahattin Sönmez”, www.biyografya.com, (ET: 28.03.19).
- SANAL-8, <https://eksisozluk.com/muhittin-guzelkilinc--2028092>, 10.01,2009, (ET: 29.03.19).
- SANAL-9, “Atatürk ve Yüzme”, <http://www.maratonyuzme.com/557/>, (ET: 29.03.19).
- SAYIN Sabahattin, “Menderes'in Vekili Sayın: İktidarın DP'yi İstismar Etmesi Doğru Değil”, <https://www.haberler.com/menderes-in-vekili-sayin-iktidar-in-dp-yi-istismar-6072216-haberi/>, (ET: 30.03.19).
- SUNAT Erol, “Konya Gibi Bir Şehrin Kısmetine Düşmek Şereftir!”, <http://www.yenimeram.com.tr/konya-gibi-bir-sehrin-kismetine-dusmek-sereftir-291347.htm>, (ET: 22.03.2019), 10.05.2018.
- ŞAFAK Yakup, “Son Dönemde Yaşamış Konyalı Mevleviler”, www.akademik.semazen.net, 25 Mayıs 2008, (ET: 29.03.2019).
- ŞAFAK Yakup, “Şahabettin Uzluk'un Kaleminden Son Dönemde Yaşamış Konyalı Mevleviler”, http://akademik.semazen.net/author_article_detail.php?id=1118, (ET: 16.04.19), 11 Nisan 2008, Dip not 8.
- ŞİMŞEK Hasan, “Sami Soylu”, <http://www.hasansimsek.com.tr/index.php/kim-kimdir/92-sami-soylu>, 10 Mart 2014, Gösterim: 519, (ET: 30.03.19).

EKLER:

1.Tutanak

— 39 —

Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoglu'nun, Türk Ceza Kanununun bâni maddelerinin değiştirilmesi ve bâni maddelerinin kaldırılması hakkında kanun teklifi (2/464)

15 . XII . 1932

Yüksek Başkanlığa

Türk Ceza Kanununun tadiline ait kanun teklifimi gerekçesiyle birlikte takdim ediyorum. Gereğinin yapılmasını rica ederim. Saygılarımla.

Konya Milletvekili
A. F. Ağaoglu

GEREKÇE

Katil, ırza geçmek, kız kaçırmak, hırsızlık, kavga, müessir fiil, tedbirsizlik ve dikkatsizlikle ölüme sebebiyet, sarhoşluk, dilencilik, rüşvet, ihmal,ihmal ile zimmete sebebiyet gibi suçların çok olduğu muhakkaktır.

Demokrasi inkılabımızdan sonra idarenin ve zabitanın kanun dışı baskılarının kalkmış olmasından dolayı da birçok hallerde Ceza Kanunumuzdaki müeyyidelerin kâfi gelmemekte olduğu da bir hakikattir.

Suçların çoğalıp azalmasında içtimai, iktisadi ve ahlâki birtakım âmillerin mevcudiyeti inkâr edilemez. Hiç şüphesiz nefis ve irade terbiyesinin başta gelen bir âmil olduğu da kabul edilmelidir.

Tehevürden işlenen suçlarla şehvi veya maddi istifade ve intikam düşüncelerinin ve tenbeliğin müessir olduğu suçlar daha ziyade nefse mağlûp ve iradesi zayıf insanların işidir. Nefse mağlûbiyet ve irade zayıflığı gibi en mühim suç âmilinin önlenmesinde ise hukuki ve cezai müeyyidelerin mühim tesiri vardır.

Cezalar kâfi derecede şiddetli olursa ve mahkemeler de birtakım bahanelerle cezaları tahfif etmek itiyadında olmazlarsa suç işleyecek insanlar düşünmeye mecbur kalırlar. Nefislerinin arzusuna kolay kolay mahkûm olmazlar.

Hukukta ve cezada şiddetli ve müessir müeyyideler, âdil ve muktedir hâkimler tarafından tatbik edilmek şartıyla memleketin her sahada tealisine de hizmet eder. Fena hâkimler elinde bir zulüm vastası olsa dahi mücerret şiddetli ve müessir müeyyideler, nefse hâkimiyet ve iradeyi kuvvetlendirmek ve hattâ tereddide mâni olmak gibi faziletkâr tesirleri haizdir. Bunun neticesi olarak da mahkemelerde ve zabıtada iş azalır. Mahkemelerin ve zabitanın murakabesi de kolaylaşır. İyi ve kötü daha iyi anlaşılabilir. Böylece Devlet teşkilâtında da daima daha iyiye doğru gidilmiş olur.

Tarihteki birçok misallerden sarfınazar zamanımızda İngiltere bizim için güzel bir misal teşkil eder. Asırlardan beri İngiltere'de cari hukuk; basit ve şedit ahkâmı muhtevi olarak hem birçok hâdiselere vukuundan evvel mâni olmakta, hem de tatbik edenlerin iyi yetişmesini temin etmektedir. Halen İngilterede orduda, mekteplerde ve umumi ceza hukukunda gayet şiddetli darp cezası olduğu gibi bu cezanın daha da genişletilmesi istenilmektedir. Yine İngiltere'de kasten katlin cezası ölümdür. Ve âdi tahrik sebepleriyle de bu ceza tahfif edilmemektedir. Sair suçların cezaları da çok şiddetlidir.

Adalet ve kudret itibarıyla İngiliz zabitanının ve hâkimlerinin derecesini henüz bulamadığımız için, her hususta aynı derecede şiddete şimdilik lüzum yoksa da; bir taraftan mahkemelerimizin çalışmalarında, hâkimlerimizin seçilmesinde ve yetiştirilmesinde, kaza mercilerinin ve zabitanın birleştirilmesinde ve zabıta memurlarının her hangi bir emri icra eden bir makine gibi değil mesul

(S. Sayısı : 163)

B : 97 2.7.1951 O : 1

traktör markasına bağlanmanın faydalarından çok mahsurları olacağı neticesine varılmıştır. Çünkü topraklarımızın tek tipe icrası mümkün değildir.

Marşall Planı ile gelen traktörler ve makineler dünyanın en maruf ve en mükemmel makineleridir. Avrupa'da ithal edilmekte olan traktörlerin bir kısmı da evvelden bilinen traktörlerdir. Bunların içinde bazı yeni traktörler vardır ki, haklarında ancak bir iki teorîbe yılı geçtikten sonra katî bir hükme varılabilir.

2. 1580 sayılı Belediyeler Kanununun 9 nu maddesi belediye sınırları dâhilinde ve beldeler veya beldelerle köyler arasında işleyen motorlu nakil araçları için hüküm vaz'etmiştir. Bundan istifade ederek bazı belediyeler traktörler için de ehliyet vesikası usulünü ihdas etmişlerdir. Bu da traktörlerle köyden şehire insan nakli yapıldığı için konmuştur. Münhasıran tarlada çalışmak üzere yapılmış bir makine olan traktör sürücülerinin mutlaka bir ehliyet vesikasıyla çalışmaları Bakanlığın görüşüne göre şart değildir. En ileri memleketlerde dahi böyle bir kayıt yoktur. Ancak gelen makinelerin ehliyetli ellerde çalışmasını sağlamak da hiçbir zaman gözden uzak tutulmamaktadır. Makinist kursları açmak, makine kullanmasını çiftçilere öğretmek, muhtelif vasıtalarla traktör bakımını öğretmek hususunda geniş, etraflı ve sistemli faaliyetimiz vardır. Bu yönde firmalar da hususi kurslar açmaktadırlar. Firmaların tâbi buldukları servis istasyonları, seyyar tamirhaneler, bakım mükellefiyetleri gibi mükellefiyetler, Donatım Kurumunun mesaisi hep bu traktör ve makinelerin her gün biraz daha iyi bir şekilde kullanılmasını çiftçilerimize öğretmek gayesini gütmektedir.

3. Traktör ve ziraat alet makinelerinin bilgili ve ehil ellerde kullanılmasını temin etmek için elbette ehliyetli makinist yetiştirmek ön plânda düşünülmüş bir keyfiyet olmuştur. Yalnız Bakanlığın açtığı kurslarda 1950 de 1313 makinist yetiştirilmiştir. 1951 kurslarından Eylül devresinde 1000 makinist mezun olacaktır. Ayrıca iki ay sonra kış devresi kurslarına başlanacaktır.

Kurslara evvelâ arazi sahibi, traktör sahibi vatandaşlar alınmaktadır. Kurslar 5 ay sürdüğü için buradan çıkanlar cidden iyi bir ma-

kinist vasfını kazanmaktadırlar.

4. Firmalar taahhütleri mucibince bakanlığın vereceği döviz tahsisleri nispetinde yedek parça ithal etmeye, stoklar bulundurmaya ve bunları talimatname gereğince satmaya mecburdurlar. Yedek parça mevzuu bakanlığın üzerinde en çok titizlikle durduğu mevzulardan birisidir. Şimdiye kadar verilen siparişler tutarının % 15 inden fazla yedek parça siparişi yapılmıştır. Bu rakam hiçbir memlekette görülmeyecek kadar büyük bir rakamdır. Yalnız bu yılki tahsislerden 2 040 000 Dolârlik yedek parça siparişi düşünülmektedir ki, bu yılki tahsislerin hemen hemen % 25 idir.

5. Horliman Traktörleri :

Bu traktörler 27 . X . 1943 yılında İsviçre'ye sipariş edilmiştir. Beherinin İsviçre'de mubayaa bedeli 10 212 Türk Lirasıdır. Sipariş 120 traktör üzerine yapılmıştır. Fakat ilk gelen partilerde görülen ârizalar yüzünden ikinci parti 60 tanesinin siparişi iptal edilmiş ve diğerleri için de mahkemeye müracaat edilmiştir. Bugün bu traktörler koordinasyon heyeti kararına müsteniden bakanlıkça mütahasas bir heyet tarafından takdir edilen 5 000 lira fiyat üzerinden satılmaktadır. Elde mevcut 60 traktörden 23 ü satılmıştır. Bu traktörlerin mubayaa teftiş ve tetkik mevzuu olmuştur. Bir teftiş ve tetkik mevzuu olmuş, Bakanlık müfettişlerinden iki arkadaşın yaptığı tetkikler neticesi elimizde mevcuttur. Yalnız muhterem Meclisi bu tetkik neticeleriyle fazlası işgal etmek için arzetmiyorum. Soru sahibi arkadaşına neticeleri aynen takdim edeceğim.

KEMAL ATAMAN (Konya) — Memleketimiz ön plânda ziraatçı bir memlekettir. Bu memleket, karasabanla beraber, Amerikan çiftçisinin kullandığı en modern Amerikan traktör ve biçer döverlerini kullanmaktadır. Fakat bu modern vasıtalar memleketin her bölgesinde aynı şekilde bulunmadığından çiftçi bu teknik vasıtaların eksikliğinden müsteki bulunmaktadır. Eğer biz bu traktörleri böyle her zaman Amerika'dan getirtirsek olursak memleket nihayet iflâsa gider.

Tek tip mevzuunu ben şahsen şöyle kabul etmişim; malumdur ki traktörler akaryakıt olarak gaz, benzin veya mazotla çalışmaktadırlar. Tipler bir bu bakımdan ayrılır. Bir de her

fabrikanın kendi yapma kabiliyetine dayanan traktörlere ayrılır. Bu vaziyet karşısında Türkiye'de benzinle çalışan traktör mü, gazla çalışan traktör mü, yoksa dizelli yani mazotla çalışan traktörler mi kullanmak daha doğrudur? Bakanlık böyle bir şey tesbit etmiş midir? demek istemişim. Aynı zamanda mazotlu dizel motörleriyle veya benzin veya gazla işliyen traktörlerin en iyisi hangisidir, bunun üzerinde bir tetkik yapılmış mıdır? diye sormuştum.

Arkadaşlar, teknik hususların külfeti mevzu bahis olduğunu arz etmişim. Teknik hususlarda evvelâ tek tip, saniyen ehliyetli kimseler tarafından muntazam ve uzun zamana vabeste olacak şekilde emtiayı koruma bakımından, bir de beklemek zarureti bakımından parçaya ithalâtçı fazla ehemmiyet vermemektedir. Veriyorsa da fazla fiyat veyahut iki parçayı birbirinden ayırmamak suretiyle müşteriye, çiftçiye gereken müşkülâtı çıkarmaktadır. Bu hususların, aynen düşündüğümüz gibi, garanti edilmiş olduğu söylenmekte ise de bunların kontrolleri hangi vasıta ile olmaktadır? Bu husus tavhiz buyurulmadı. Bunu belediyeler mi, ziraat müdürlükleri mi, yoksa bakanlık teşkilâtı mı yapmaktadır? Bu hususu izah etmelerini rica edeceğim.

Sonra, bu ithalâtçıların muhtelif yerlerde şubeleri vardır. Bunlar ithalâtçının mesuliyetini haiz şahıslar demektir. Bunların hareketinden de ithalâtçıların mesul olması tabiidir sanırım. Bunlar çiftçiyi müşkül duruma sokuyorsa elbette ki iyi bir neticeye varılmıyor demektir.

Sonra, Horlman marka traktörler vardır. Bunlar eskiden ithal edilmiş makinelerdir. Satılmakta olduğunu söylediler. Satıldıklarını biz Ankara'da işittik. Ama bunların Türkiye'nin her yerine gönderilip satılmakta olduğunu duymadık. Bahusus Konya zirai bir bölgemiz olması hasebiyle bunların orada satılması iktiza eder. Yedek Grank yatağı, piston kolu olması yüzünden traktörün metali dökülüyor, tabiatıyla grankın hararete tahammül etmemesi yüzünden traktör 4 saat sonra ârızaya mâruz kalıyor. Tam nadas zamanında çiftçinin işinin geniş miyasta arttığı bir sırada işin aksamasına sebebiyet veriyor. Traktörleri satan ithalâtçıları traktörlerin fiyatının yüzde 20 sini peşin almak suretiyle veriyorlar ve garanti edi-

yorlarsa da, parçaların gelmesi uzun zamana bağlı bir mevzudur. Bunun için beklemek lâzımdır, ithalâtçı buna fazla ehemmiyet vermemektedir.

Buna rağmen Zirai Donatım yoluyla Konya'ya da bir miktar gönderilip satılması suretiyle, bu traktörlerin 10 seneden beri elde kalmaması artık son bulacak, o paranın ortada yatmasından kurtulunacak ve traktörler köylüye intikal edecektir. Paranın bir an evvel kurtarılması ve traktörleri iş sahasına sevkı, hem paranın âtil kalmasını önliyecek, hem de kazanç sağlayacaktır.

Bu kontrol hususunda Sayın Bakanın heyeti muhteremenizi tekrar cevaplandırmasını rica edeceğim.

TARIM BAKANI NEDİM ÖKMEN (Marş) — Efendim, bu Horlman traktörleri filvaki 1943 yılında alınmıştır. Demin kısaca arz ettim, Meclisi âliyi sıknamak için. Şubat ayında noksan parçalar gelmiş ve Şubat 1950 den itibaren çalışır hale konmuştur.

Sonra biz, bu traktörleri beğenmediğimiz için halka yayılmasını istemiyoruz. İsviçre malıdır, sakattır, çürüktür. Vatandaşlar isterlerse, sakat olduklarını söyleyerek satıyours. Yani vatandaşlar bile alıyours.

Konya Ovasına bu traktörlerin yayılmasını şahsan ben de arzu etmem.

Kontrol mevzuuna gelince, şunu kabul etmek lâzımgelir ki, Gerek Marshall Planından, gerekse diğer şekilde memlekete ziraat alet ve makineleri ithal eden ve traktör getiren firmaların muamelâtı, görülen kâfi lüzum ve zaruret üzerine şimdiden sonra iki bakanlık müfettişi ile bir Ziraat Bankası müfettişinden müteşekkil bir heyet tarafından gümrükten çıkıp müstahsil eline intikal edinceye kadar geçen zaman zarfında daimi kontrole tâbi tutulmaktadır, yedek parçalar da aynı şekilde daimi kontrole tâbidir.

Arkadaşımız müsterih olsunlar, şimdiye kadar gördükleri aksaklıkları bana, mahal ve madde zikrederek söylerlerse gidermek imkânını temin ederim. Daimi mürakabe halinde bu işleri yürütmeye çalışacağım.

BAŞKAN — Gayrimenkul eski eserler ve anıtlar yüksek kurulu teşkiline ve vazifelerine dair kanunun tasarımsına: (245) oy verilmiş, (245) kabul, yeter sayı vardır. Muamele tamamdır.

3. TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: IX, Cilt: 1, 3. Birleşim, 29.5.1950, s. 35.

B : 3 29.5.1950 O : 2

arkadaşların isimlerini aldıkları oylarla birlikte okutuyorum :

Anayasa Komisyonu

Özçoban (Kemal)	Afyon K.	363
Yardımcı (Celâl)	Ağrı	364
Eren (Ramiz)	Ankara	364
Düşünsel (Feridun Fikri)	Bingöl	362
Alpiskender (Ferit)	Diyarbakır	364
Günaltay (Şemsettin)	Erzincan	364
Sağiroğlu (Sabit)	Erzincan	364
Yazıcı (Memiş)	Erzurum	364
Fırat (Hüseyin)	İçel	363
Benker (Mithat)	İstanbul	364
Alabay (Rifat)	Konya	364
Kozbek (Tariik)	Konya	364
Ağaoğlu (Samet)	Manisa	363
Karaoşmonoğlu (Fevzi Lûtfi)	Manisa	363
Tümay (Muhlis)	Manisa	363
Damalı (Ercüment)	Sivas	364
Dizdar (İlhan)	Sivas	364
Akyüz (İsmail Hakkı)	Tekirdağ	364
Ökeren (Halûk)	Tokad	364
Barutçu (Faik Ahmed)	Trabzon	363
Alakant (Muammer)	Zonguldak	364

BASKAN — Bayındırık Komisyonuna seçilen arkadaşların isimlerini aldıkları oylarla birlikte okutuyorum :

Bayındırık Komisyonu

Enüstün (Bedi)	Çanakkale	363
Soylu (Ziya)	Erzincan	363
Zeytinoğlu (Kemal)	Eskişehir	363
Kuranel (Süleyman)	Gaziantep	363
Turgut (Reşit)	İsparta	363
Bahadır (Mehmet)	Kars	363
Kantarel (Sait)	Kastamonu	363
Tosunoğlu (Hayri)	Kastamonu	363
Turgut (Ziya)	Kayseri	363
Birand (Remzi)	Konya	363
Özsoy (Mazhar)	Maras	363
Hünel (Cemal)	Muğla	363
Bilge (Necip)	Niğde	363
Doğanay (Asım)	Niğde	363
Mete (Mehmet Fahri)	Rize	363
Özkefeli (Muhittin)	Samsun	363
İncedayı (Cevdet Kerim)	Sinob	363
Duygun (İbrahim)	Sivas	363

Aydın (Hıdır)	Tunceli	363
Akçanal (Necdet)	Urfa	363
Oral (Hasan)	Urfa	363

BASKAN — Bütçe Komisyonuna seçilen arkadaşların adları ile aldıkları oy miktarını okutuyorum :

Bütçe Komisyonu

Veziroğlu (Ahmed)	Afyon K.	365
Sarıoğlu (Akif)	Antalya	365
Menderes (Ethem)	Aydın	365
Eudakoğlu (Esad)	Balıkesir	365
Güçbilmez (Mahmut)	Bolu	365
Çelikbaş (Fethi)	Burdur	365
Şaman (Halûk)	Bursa	365
Akmanlar (Kenan)	Çanakkale	365
Kalafat (Emin)	Çanakkale	365
Ekinci (Mustafa)	Diyarbakır	365
Altınalmaz (Arif)	Edirne	365
Ergene (Suphi)	Elâzığ	365
Sanaç (Ömer Faruk)	Elâzığ	365
Pekean (Nahid)	Erzincan	365
Başkurt (Muhtar)	Eskişehir	365
Potuoğlu (Abidin)	Eskişehir	365
Yörükoğlu (Kemal)	Gümüşane	365
Siren (Celâl Sait)	Hatay	365
Adakan (Enver)	İstanbul	365
Başar (Ahmet Hamdi)	İstanbul	365
Türk geldi (Celâl)	İstanbul	365
Çoşkan (Tahsin)	Kastamonu	340
Türe (Hamdi)	Kastamonu	365
Bakay (Şefik)	Kırklareli	365
Bölükbaşı (Osman)	Kırşehir	365
Ülgen (Murad Ali)	Konya	365
Gedik (Hakkı)	Kütahya	365
Eti (Mehmet Sadık)	Malatya	365
Ergin (Şemi)	Manisa	365
Erten (Rıza)	Mardin	365
Türkoğlu (Kemal)	Mardin	365
Aksoy (Refet)	Ordu	365
Kavrakoğlu (Osman)	Rize	365
Barı (Sedat)	Seyhan	365
İmre (Halil)	Sivas	365
Ataç (Sıtkı)	Tokad	365
Eyüboğlu (Cemal Reşit)	Trabzon	365
Kalaycıoğlu (S. Fehmi)	Trabzon	365
Ergin (Feridun)	Urfa	365
Melen (Ferid)	Van	365
Tatlıoğlu (Hâşim)	Vozga	365

B : 70 30.4.1951 O : 1

ne dair sorusuna İçişleri Bakanı Halil Özyörük'ün sözlü cevabı (6/264)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Memleketimizde oyuncak, tabanca mantarı yüzünden çok feci kazalar olmaktadır. Ez-cümle :

1. İstanbul limanında, Çorum vapurunda vukubulan felâket te 33 vatandaş ölmüş, ocaklar sönmüş bir hayli yaralı ve bir hayli zararlar olmuştur.

2. Yine bu yüzden çıkan Balıkesir yangınında 400 küsur dükkân ve içindeki milyonlar değerindeki mallar yanmış, memleket büyük zararlarla ve felâkete uğramıştır.

3. Bu yakınlarda İzmir'de Güzel İzmir Nakliyat anbarında 60 000 oyuncak tabanca mantarının patlaması yüzünden birkaç vatandaş ölmüş, yirmi kişi yaralanmış, zararlar olmuştur.

Oyuncak tabancası gibi şayanı ehemmiyet hiçbir faidesi olmayan zararlı bir eğlence aleti yüzünden memleketin bu kadar can ve milyonlarca servetinin heba ve heder olması karşısında İçişleri Bakanlığımız ne düşünüyor?

Büyük zararlarla ve ağır felâketlere sebep olduğu bu kadar açık ve seçik bir şekilde meydanda olan bu oyuncakın tamamen menedilmesi veya zararlarının önlenmesi hususunda hâlâ hareketsiz kalınacak mıdır?

Bu cihetlerin İçişleri Bakanlığınca yüksek Meclis huzurunda sözlü olarak açıklanmasını saygılarımla rica ederim 12 . IV . 1951

Konya Milletvekili
Hidayet Aydın

İÇİŞLERİ BAKANI HALİL ÖZYÖRÜK
(İzmir) — Muhterem arkadaşlar, soru hakkında bendeniz cevaplarımı arz ediyorum.

Oyuncak nevinden olan bu patlayıcı maddeler (Barut ve patlayıcı maddeler, silâh ve teferruatı inhisarı hakkındaki) 4374 sayılı Kanunun şümulü dışında kaldığından son zamanlara kadar serbest şekilde imal edilmekteydi.

Bu maddelerin memleket ekonomisi için nazara alınacak bir değeri olmadığı gibi, eğlence mevzuu olmaktan da çıkarak sayın arkadaşım Hidayet Aydın'ın buyurdıkları gibi zaman zaman muhtelif tarihlerde ve yerlerde

birçok mal ve can kaybına sebebiyet verdiği görülmüştür.

Bu bakımdan, memleketimizde harb silâh ve mühimmatı yapan sinai müesseselerin murakabesi hakkındaki 3763 sayılı Kanuna dayanılarak Bakanlar Kurulunca ittihaz edilip 7721 sayılı Resmî Gazete ile de ilân olunan 12268 sayı ve 30 . I . 1951 sayılı Kararla, harb mühimmatını teşkil eden maddeler arasına alınan bu maddelerin de, diğer harb mühimmatı gibi imali ve denetlemesi Millî Savunma Bakanlığının murakabesine tâbi tutulmuş bulunmaktadırlar.

Bu hale göre, merkezleri İstanbul'da bulunan ve dört imalâthanededen ibaret olan ve bu maddeleri yapan müesseselerin, imalâta bulunabilmek için kanunun tarifâtı dairesinde Millî Savunma Bakanlığınca dilekçe ile müracaat etmeleri ve Millî Savunma Bakanlığınca yapılacak tetkikattan sonra imalâta müsaade verilip verilmiyeceği kararlaştırılır.

Diğer taraftan yine yukarıda sözü geçen Bakanlar Kurulu kararına göre, halen muhtelif şahıslar elinde bulunan patlayıcı oyuncak maddelerinin tesbiti maksadıyle satıcıların da beyannameye tâbi tutulmaları ve bu suretle eldeki mevcutlar istihlâk edilinceye kadar, yeniden imalâta devam edilmesinin önlenmesi; satışta olanlar için de ambalaj, nakil ve muhafaza şartları teknik elemanlarca tesbit edilmedikçe bir yerden diğer yere nakil ve astımın keskin olarak menedilmesi ve beyannamesiz nakil ve muhafaza edenler hakkında da kanuni takibatta bulunulacağını tebliği hususu valiliklere ehemmiyetle tebliğ edilmiştir.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Sayın Bakanım verdiği izahattan dolayı çok teşekkür ederim. Yalnız geç kaldıklarımı da iddia etmeyiz. Memleket idaresinde en küçük bir ihmali ne kadar büyük zararları olacağını da takdir etmek mevkiindeyiz. Çorum fâciası bunlardan bir tanesidir. 33 vatandaş kabahatsiz olarak birden berhava oldu; Yaralıları maddi zararlar da ayrıca buna ilâve edilirse bunların telâfisi kolay kolay mümkün olmaz. Balıkesir fâciası, ve Ankara'da da fâcialar olmuştur. Fâcialar bu şekilde tevali edip gitmektedir.

Sayın Bakana teşekkür ederiz. Bu tehlike ve fâciaları önlemek için birçok tedbirler alınması bulunuyorlar.

B : 2 9.11.1951 0 : 2

ema mâni bilecümle masayıpten âri olarak ahemmi beğendiğini alıp beğenmediğini bırakması şartıyla yapıldığı, dâhildeki satışların ise bedeli peşin ve müşteriye istifleri, münayene hakkı dahi verilmeden yapılmakta % 40 zayıf ve bir sürü istihsal masraflarıyla elde edilen travers ve makaslıklar fiyatına dâhilde tomruk satışları yapılmasına rağmen, neuz fiyatla harice gidecek kereste satışına ısrarla devam edilmektedir.

Kendi ihtiyaçlarımız nazarı dikkate alınmadan, harice sevk edilen kerestelerin husule getirdiği boşluk memleketimizde kereste fiyatını % 60 nispetinde artırmıştır.

Bu hali uzunluk vadiyle iktidara gelen partimizin programına ve prensibine aykırı görerek 15 Ekimde toplanacak Demokrat Parti Kongresinde açıklıyacağımdan aşağıdaki suallerimin bu tarihten evvel Tarım Bakanlığı tarafından tahriren cevaplandırılmasını diler eşit hak bahsetmediği anlaşılın ihtiyacı mahalli için yapılan satış şartnamesinden bir nüshasıyla harice sevk için yapılan travers ve makaslı kereste satışlarına ait şartnameden birer nüshasının tasdikli örneklerimin de alınacak cevapla birlikte Mecliste ki adresime gönderilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

1. Amenajman ve işletme plânları yapılmış ormanlarımızın senelik kesim miktarı ihtiyacı mahalliye temine kâfi midir, değil midir, aradaki fark nedir?

2. Memleketimizde kereste yapacak vatandaşlara esirgenerek kesilip verilemeyen yaş ormanlarımızdan travers, ve makas imal ederek Mısır Hükümeti ihtiyacına sevk hangi sebep ve zaruretlere tahtından kuzum hâsıl olmuştur?

3. 22 Mayıs 1950 tarihinden bu ana kadar geçen müddet zarfında ihraç edilmek üzere Orman Umum Müdürlüğü tarafından kaç metre mikâp kereste satılmıştır. Bu satışlar hangi tarihlerde kaçar liradan kimlere ve kaçar metre mikâpık partiler halinde yapılmıştır?

4. İstihsal yapılmadan kerestenin evsafi müşteriye arz edilmeden aşıktan yapılan satışların sebep ve âmilleri nelerdir?

5. İstihsal yapılan ormanlarımızın işletme ve amenajman plânları yapılmış mıdır? Kesimler plâna uygun mudur?

28.9.1951

Konya Milletvekili
Abdi Çilingir

T. C.

Orman Genel Müdürlüğü

Şubesi: 4 Ks. IV

H. No. : 4021-4

U. No. : 11429

31. X. 1951

Özet: Milletvekili **Abdi Çilingir**'in yazılı sorusu Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
18. X. 1951 gün ve Genel Kâtip Kanunlar Müdürlüğü 6/456-2519/5557 sayılı yazıları K.

Konya Milletvekili Abdi Çilingir'in Orman Umum Müdürlüğüne yapılan istihsal ve satışlara ait istediği malûmat ve vesâik tanzim edilerek ilişikte sunulmuştur.

Saygı ile arz ederim.

Tarım Bakanı
N. Ökmen

1. Amenajman plânlarına göre ormanlarımızın senelik kesim miktarı gayrimamûl olarak 750000 - 1000000 metreküp arasında tomruk ve 30-40 milyon kental arasında yakacak odunudur.

İlmi olarak nüfus başına 0,194 m3. kullanılacak tomruğa ihtiyaç olduğu hesap olunmaktadır. Buna göre 20 934 670 nüfusumuz için 4061325 m3. tomruğa ihtiyaç var demektir.

Memleketimizde kereste sarfiyatının miktarını tam ve hakiki olarak tesbit etmek mümkün değildir. Ancak Orman Umum Müdürlüğü istatistiklerine göre 1950 senesinde Devlet Orman İşletmelerinden 619163 m3. tomruk satışı yapılmış, hariçten de 101022 m3. kereste ithal edilmiştir. İthal olunan kereste tomruk olarak % 50 zayıfla 202044 metrekübe tekabül etmektedir. Bu suretle Türkiye'de 1950 senesinde resmî kayıtlara göre 812207 m3. tomruk sarfiyatı olmuştur.

Ormanlar yurdun her tarafına müsavi şekilde dağılmış olmadığı gibi tahammülleri de müsavi bulunmadığından ormansız mntakalara münakale vaziyetinin bozukluğu ve zorluğu dolayısıyla taşımak imkânı olmadığından bazı mahallerde orman emvalinin kâfi geldiği bazı yerlerde ise kâfi gelmediği görülmektedir.

2. Ormanların verimine ve istihlâk durumuna göre işletmelerce kesim yapılmaktadır.

B : 23 25.12.1950 O : 1

BAŞKAN — İkinci görüşülmüştür. Madde-
lere geçiyoruz.

İstiklâl Harbi Mâlûllerine verilecek Para Mükâfâtı hakkında Kanun

MADDE 1. — İlişik cetvelde ad, künye ve malfiyet dereceleri yazılı 2 subay ve 8 ere 397 sayılı Kanun gereğince verilecek ceman 1 500 liralık para mükâfâtı, 1950 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Devlet Borçları kısmının 801 nei (Emekli dul ve yetim aylık ve ödenekleri) bölümündeki ödenekten verilir.

BAŞKAN — Değiştirge yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul buyurunlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi tümü hakkında açık oya müracaat ediyoruz. Tüzük hükümleri bunları âmir olduğu için arz ediyorum. Biliyorsunuz oylar üç renktir. Kabul beyaz, ret kırmızı ve müstenkif yeşil renktir. Kutular gezdirileektir. Arkadaşlar tekrar ediyorum, kabul edenler. Beyaz reddedenler kırmızı, müstenkifler yeşil oylar kullanılacaklardır.

Şimdi kutuları dolandırıyoruz. Lütfen reylerinizi istimal buyurun. Tekrar arz ediyorum. Beyaz rey kabul, kırmızı ret, yeşil müstenkiftir.

3. — Konya Milletvekili **Saffet Gürol**'un, Göçmen Piyangosu tertibi hakkında Kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (2/36) [1]

BAŞKAN — Birinci görüşülmüştür. Tümü hakkında söz isteyen var mı?

AHMET GÜRKAN (Tokad) — Muhterem arkadaşlar, Memleketimizin karşılaştığı en mühim dâvası olan göçmen dâvası ile alakadar bu kanuna benzeniz bir arkadaşla bir fıkra, yahut bir kayıt ilâvesini teklif ediyorum. Bu

[1] 24 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

kanunla yapılmak intenen piyangonun bir defaya mahsus olması isteniyor. Halbuki bir defa değil, bu mühim dâvayı halledilemek için piyangonun en az senede iki defa yapılması lâzımdır. Bunun için de bir teklif takdim ediyorum, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Şefik Bakay; buyurun.

ŞEFİK BAKAY (Kırklareli) — Muhterem arkadaşlarım; Konya Milletvekili Sayın Saffet Gürol'un göçmen piyangosu hakkındaki Kanun teklifine Bütçe Komisyonunda muhalif kalan bir arkadaşınız. Muhalefetimin sebeplerini izah etmeme müsaadenizi rica edeceğim.

Bendeniz bir göçmen diyarı olan Trakya'nın Milletvekillerinden biriyim. Her Trakyalı gibi göçmen ıstırabını çok iyi bilen bir arkadaşınız. Hemen her Trakyalı ya bizzat göçmendir veya uzak, yakın birçok akraba ve dostları ana yuvalarından sökülüp atılarak göç etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Muhterem arkadaşlarım; göçmen kardeşerinizin derdi büyüktür. Bu zavallılara şimdiye kadar maalesef yardım edememiştir.

1293 göçmenlerinin birçoğuna hâlâ işledikleri toprakların tapuları verilmemiştir. Kötü bir iskân politikası yüzünden orman mntakalarına iskân edilmiş ve Orman Kanunu tatbiki yüzünden sefil, perişan kalmış on binlerce mübadil vatandaşlarımız mevcuttur.

1936 da gelen göçmenlerin bir çoğuna daha toprak bile tevzi edilmemiştir. Toprak tevzi etik dediklerimizin bir çoğuna toprak değil, yalnız kuru bir tapu verilmiştir. ve toprağı olmadığı halde elinde tapusu vardır diyerek kendilerinden Arazi Vergisi istenen göçmenler vardır. Birçok yerlerde bir tarla muhtelif tapularla üç kişiye birden verilmiştir. Bu zavallılar da bu yüzden mahkeme kapılarında sürünmektedirler. Dairei intihabiyeme her gidışimde bu zavallıların acıklı durumu ile karşı karşıya bulunuyorum. Bana ağhyarak, sızhyarak dertlerini anlatıyorlar ve reyleri ile başına getirdikleri Demokrat Parti iktidarından yardım bekliyorlar.

Arkadaşlar; göçmen işi, bizim memlekette bir piyango keşidesi ile halledilecek bir dâva değildir. Bir defaya mahsus tertip edilen bir keşideden sağlanacak para Bulgaristan'dan gelecek yüz binlerce göçmenin en ufak bir ihtiyacını bile karşılayamaz. Bunun için benzeniz bir defaya mahsus olmayıp her yıl bir keşide olmak üzere

7. TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: IX, C 3, 06.12.1950, s. 53.

hakkındaki Tutanakları İnceleme Komisyonu raporu ve seçim tutanakları kabul edildi.

Oturuma ara verildi.

İkinci Oturum

Danıştayda açık bulunan üyeliklere Hamdi Tanç, Emin Ahmet Kat ve Arif Yazar'ın seçildikleri bildirildi.

6. XII. 1950 Çarşamba günü saat 15 te toplanılma üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili Kâtip

Balıkesir Milletvekili Kayseri Milletvekili

S. Yırcalı İ. Kirazoğlu

Kâtip

Tokad Milletvekili

M. Önal

Sorular

İstanbul Milletvekili Andre Vahram Bayar'ın, yerli tıbbi müstahzarlara karşı emniyet ve rağbeti artırmak maksadiyle bir kontrol laboratuvarı kurulması hakkındaki sözlü soru önergesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/115)

Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, Fevkalâde Hallerde Haksız olarak Mal İktisap edenler hakkındaki 4237 sayılı Kanunun şümulüne giren Devlet memurlarının yeniden mal beyanına tâbi tutulup tutulmayacağına ve normal gelirleri üstünde bir hayat yaşayan kimseler hakkında

Hükümetin ne düşündüğüne dair olan sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (6/116)

Ordu Milletvekili Feyzi Boztepe'nin, Macaristan'dan satın alınan buğday, Diyarbakır'dan mubayaa olunan yağ ve İstanbul balıkçılarına ağ ipliği için açılan kredi hakkındaki sözlü soru önergesi, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. (6/117)

Erzurum Milletvekili Enver Karan'ın, Hâkimler Kanununun değiştirilip değiştirilmeyeceğine dair olan sözlü soru önergesi, Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. (6/118)

2. — HAVALA EDİLEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — Konya Milletvekilleri Himmet Ölçmen ve **Muammer Obüz** ile Niğde Milletvekili Halil Nuri Yurdakul'un, Hürriyet Madalyası hakkında Kanun teklifi (2/72) (Milli Savunma Komisyonuna);

2. — Sivas Milletvekili İlhan Dizdar'ın, Maas Kanununa ek 4379 sayılı Kanunun birinci ve ikinci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzi geçici maddeler eklenmesine dair olan 5585 sayılı Kanunun geçici 8 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/73) (Maliye ve Bütçe Komisyonlarına);

Raporlar

3. — Antalya eski Milletvekili Niyazi Aksu'nun, Dilekçe Komisyonunun 9. II. 1949 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1751 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/11) (Gündeme);

4. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1950 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) ve (B) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/52)

(Gündeme);

5. — Kars eski Milletvekili Akif Eyidoğan ve Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun, Dilekçe Komisyonunun 25. VIII. 1947 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 466 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergeleri ve Dilekçe, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (4/18, 39) (Gündeme);

6. — Muğla Milletvekili Nuri Özsan'ın, Dilekçe Komisyonunun 13. V. 1949 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2271 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/28) (Gündeme);

7. — Samsun eski Milletvekili Hüsnü Çakır'ın, Dilekçe Komisyonunun 30. V. 1949 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 2332 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/31) (Gündeme);

8. — Urfa eski Milletvekili Atalay Akan'ın, Dilekçe Komisyonunun 20. VI. 1948 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1214 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/41) (Gündeme).

8. TBMM Tutanakları

zarardan dolayı müsebbipleri hakkında ne muamele yapıldığına dair yazılı soru önergesi, Ekonomi ve Ticaret, Millî Savunma bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/446)

Mardin Milletvekili Mehmet Kâmil Boran'ın, müstakil kaza hakkının kullanılmasına müdahale mahiyetinde telâkki ettiği Başbakan Yardımcısı ve Adalet Bakanının basına yaptıkları beyanat hakkındaki yazılı soru önergesi Başbakanlık Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. (6/450)

Van Milletvekili Ferid Melen'in, il ve köy yolları ile hakını yapacağı su işleri için 1951 yılı Bütçesine konulan ödeneğin ne ölçüde ve hangi illere tahsis ve tevzi edilmiş olduğuna dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (6/451)

Van Milletvekili Ferid Melen'in, 22 Mayıs 1950 tarihinden bugüne kadar belediyelerde yapılan teftiş neticelerine ve muhalefet partilerinin çoğunlukta buldukları belediyeler için bakanlığın farklı bir murakabe usul ve programı olup olmadığına dair yazılı soru önergesi İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/452)

Kırşehir Milletvekili Halil Sezai Erku't'un, köyler ve köylüler arasında artan mera, arazi ve sınır ihtilâfları hakkında Hükümetçe idari ve kanuni ne gibi tedbir düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi Başbakanlığa gönderilmiştir.

tir. (6/453)

Gaziantep Milletvekili Süleyman Kuranel'in, 1 Mart 1950 tarihinden bu güne kadar Devlet yollarının bakım ve yapımına ne kadar para sarfedildiğine dair yazılı sorusu Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (6/454)

Konya Milletvekili Abdi Çilingir'in, ormanlarımızın senelik kesim miktarının mahalli ihtiyaca yetip yetmediğine, Mısır'a sevkedilen travers ve makaslıklara, 22 . V . 1951 tarihinden bugüne kadar ihraç edilen kerestelere, evsafı müşteriye arz edilmeden ağıktan yapılan satışlara, istihsal yapılan ormanlarımızın işletme ve amanjman plânlarına dair yazılı sorusu Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/456)

Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın, Kars ve ilcelerinde devam eden sürekli yağmurlar dolayısıyla mahsulünü kaldıramayan köylülere harman makinesi gönderilmesine ve bu hususta Tarım Bakanlığına alınması gereken acil tedbirlere, yapılan yardımların neden ibaret olduğuna dair yazılı soru önergesi, Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/457)

Trabzon Milletvekili Hamdi Orhon'un, Trabzon'un, İskefye Bueağı bölgesinde tütün ekimine nihayet verildiğine göre tütün ekicilerinden kesilen yüzdelerin sahiplerine iade edlip edilmeyeceğine dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tüketim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/459).

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1949 yılı Kesinhesabı hakkında kanun tasarısı (1/261) (Sayıştay Komisyonuna);

Teklifler

2. — Çorum milletvekilleri Ahmet Başbüyük ve Hüseyin Ortakozlu'nun, emirber ve seyis erleri hakkındaki 203 sayılı Kanunun 1 nci ve 3 ncu maddelerinin değiştirilmesine dair olan 1600 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/293) (Millî Savunma Komisyonuna);

3. — Erzurum Milletvekili Enver Karan'ın, Türk Kanunu Medenisininin 292 nci ve 310 ncu maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/294) (Adalet Komisyonuna);

4. — İdareci Üyeler Kurulunun, Türkiye

Büyük Millet Meclisi 1951 yılı Bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/295) (Bütçe Komisyonuna);

5. — İdareci Üyeler Kurulunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi 1951 yılı Bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/296) (Bütçe Komisyonuna);

6. — Zonguldak Milletvekili Rifat Sivişoğlu'nun, eczacılar ve eczaneler hakkındaki 964 sayılı Kanunun 49 ncu maddesinin değiştirilmesi, 53 ncu maddesine fıkra eklenmesi ve bazı maddelerinin kaldırılması hakkında kanun teklifi (2/297) (Sağlık ve Sosyal Yardım ve Adalet komisyonlarına);

7. — Zonguldak Milletvekili Rifat Sivişoğlu'nun, Yüzelliliklerin yetimlerine ve heyet mahsuslarına haklarında karar verilmiş olanların şahıslarına ve yetimlerine maaş tahsis hak-

Kaynak:

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d09/c010/b002/tbmm090100020024.pdf>,
27.03.19).

(ET:

9- Konya Çimento Fabrikası Mukavelenamesi

Konya Çimento Sanayii A.Ş. ESAS MUKAVELENAMESİ

KURULUŞU : 1954
SANAYİ SİCİL NO : 73
TİCARET SİCİL NO : 2317

FASIL : I Ana Hükümler

Kuruluş, Müessisler, ünvan, iştigal mevzuu, Merkez, Müddet

KURULUŞ :

MADDE : 1 - Aşağıda imzaları bulunan müessisler tarafından bu mukavelename hükümlerine göre idare edilmek üzere bir Anonim Şirket kurulmuştur.

MÜESSİSLER

MADDE : 2 - Şirketin Müessisleri, Bu Esas Mukavelenameyi imza eden aşağıda adları ve oturdukları yerler yazılı;

Sıra Taahhüdü

No. Lira Müessisin Adı ve Soyadı İmza

51	50.000	Sıtkı ve Halil İbrahim Sayar	
52	50.000	Ahmed ve Mustafa San	
53	50.000	Yusuf Eken	
54	50.000	Yusuf Eken ve İsmail Gedik	
55	50.000	Himmet Ölçmen	
56	50.000	Nuri Küçükköylü	
57	50.000	Hasan ve Yusuf Gürel	
58	50.000	Rifat Oturanç	
59	50.000	Süleyman Özbatman	
60	50.000	Mahir Eşmekaya, Kadir Taşpınar ve İbrahim Başar	
61	50.000	Ali Karaca ve H. Ahmet Önal	
62	50.000	Fuat Efeoğlu	
63	50.000	Nuri Yılmazgil ve Mehmed Özbayram	
64	50.000	Arif Yel	
65	50.000	Abidin Yapalı	
66	50.000	Hasan Ulupınar	
67	50.000	Kazım, Faik, Ragıp ve Sadi Altıoklar	
68	50.000	Osman ve Mehmed Ünver ve Mustafa Gürel	
69	50.000	İbrahim Taşçıoğlu	
70	50.000	Hüseyin Keskin	
71	50.000	Şemsettin Dişbudak ve Yaşar Emre	
72	50.000	Fadime Dinekli ve Hasan Hüseyin Ayas	
73	50.000	Mustafa Akkese	
74	50.000	Celal Berksoy	
75	150.000	Ahmet Haşhaş	
76	50.000	Ali Saim Kaymak	
77	50.000	Nafiz Tahralı	
78	50.000	Halil İbrahim Tuncer	
79	50.000	Mehmet Şevket Çivlik ve Yusuf Çınar	
80	50.000	Mehmed Tefvik Belgin	
81	50.000	İsmail Odak	
82	50.000	Ali Yel	
83	50.000	Mehmed ve Ahmed Civelek	
84	50.000	Mustafa Güzelkılıç	
85	50.000	Muhsin Başak	
86	50.000	Mahmut Celalettin Evren	
87	50.000	Yusuf Özlük ve Reşit Poğan	
88	50.000	Bektaş Baran ve Ortakları Kollektif Şirketi Bektaş Baran	
89	50.000	Hakkı Celepoğlu ve Lamia Gökmenoğlu	
90	50.000	Yakup Arkan	
91	50.000	Abdurrahman Çayır	
92	50.000	Mustafa Görgülügil	
93	50.000	Mehmet Avcı	
94	100.000	Fahri Ağaoğlu	
95	50.000	Abdullah Avcı	
96	50.000	Mustafa Bağrıaçık	
97	50.000	Ahmet Küçükarmağan ve Ali Ünal	
98	50.000	Fethi Ferit Uğur ve Tevfik Fikret Baran	
99	50.000	Remzi Birand Konya Mebusu	
100	50.000	Süleyman Taşpınar	
101	50.000	Konya Ticaret ve Zahir Borsası ikinci başkanı Mustafa Kayacı	
102	50.000	Konya Mebusu Mehmed Rüştü Özal ve Konya Belediye Başkanı İbrahim Aşçigil	
103	50.000	Sıtkı Salim Burçak	
104	50.000	Bahattin Oğlakçı	
106	50.000	İhsan Özkaşıkçı	
106	100.000	Kemal Erkan	
107	50.000	Hüseyin Erkan	
108	50.000	Muzaffer Sinangil	
109	50.000	Reyhan Gökmenoğlu Konya Mebusu	
110	50.000	Mekki Keskin- Konya Mebusu	
111	50.000	Şerif Arzık	
112	50.000	Rauf Onursal	
113	50.000	İbrahim Dolap	
114	50.000	Doktor Ahmet Gürsoy	
115	50.000	Hamdi Ragıp Atademir'den ibarettir.	

ÜNVANI :

MADDE: 3 - Şirketin Ünvanı "Konya Çimento Sanayii Anonim Şirketi"dir.

10. Konyalılar Derneği Kompozisyon Yarışması

instagram.com/KonyaDer

[Anasayfa](#) [Konya](#) [Dernek](#) [Vakıf](#) [Kültür](#) [Mevlana](#) [Haberler](#) [İletişim](#)

HAŞAN EŞKİL

Bitir. Güznel. İnanın

OKTAY ÖZAYDIN

KONYALILAR DERNEĞİ KURUCU BAŞKANI “MEHMET RÜŞTÜ ÖZAL” KOMPOZİSYON YARIŞMASI

Öğeyi Oyla ★ ★ ★ ★ ★ (1 Oyla)

İlk yorumlayan ol!

KONYALILAR DERNEĞİ

KURUCU BAŞKANI MEHMET RÜŞTÜ ÖZAL
KOMPOZİSYON YARIŞMASI

KONUSU
100.YILINDA 19 MAYIS

KİMLER BAŐVURABİLİR?
İSTANBUL'DA OKUYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ

SON BAŞVURU
5 NİSAN 2019

SONUÇLAR
19 MAYIS 2019

Birinciye
5.000 TL
İkinciye
4.000 TL
Üçüncüye
3.000 TL

BAŞVURU FORMU WEB SİTEMİZ VE SOSYAL MEDYA HESAPLARIMIZDA

facebook.com/Konyader | twitter.com/Konyader | instagram.com/Konyader | www.konyader.com
Tel: 0 212 574 21 42 | Faks: 0 212 574 58 42 | Yeşilköy Mah. Gazi Evrens Cad. No:22 Bakırköy

KONYALILAR DERNEĞİ KURUCU
BAŞKANI “MEHMET RÜŞTÜ ÖZAL” KOMPOZİSYON
YARIŞMASI

Devre : XI
İçtima : 2

S. SAYISI : 245

Artvin Mebusu Mecit Bumin, Afyon Karahisar Mebusu Orhan Uygun ve Konya Mebusu Osman Bibioğlu ile Sinob Mebusu Mahmut Pınar'ın, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna hükümler ilâvesine dair kanun teklifleri ve Nafia ve Adliye encümenleri mazbataları (2/67, 161, 257)

Artvin Mebusu Mecit Bumin'in, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 32 ne maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/67)

2. I. 1938

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

6235 sayılı Kanunun 32 ne maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifim esbabı mucibesıyla birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gerekli muamelenin ifasını saygılarımla rica ederim.

**Artvin Mebusu
Mecit Bumin**

6235 sayılı Kanunun 32 ne maddesinin tadili hakkında

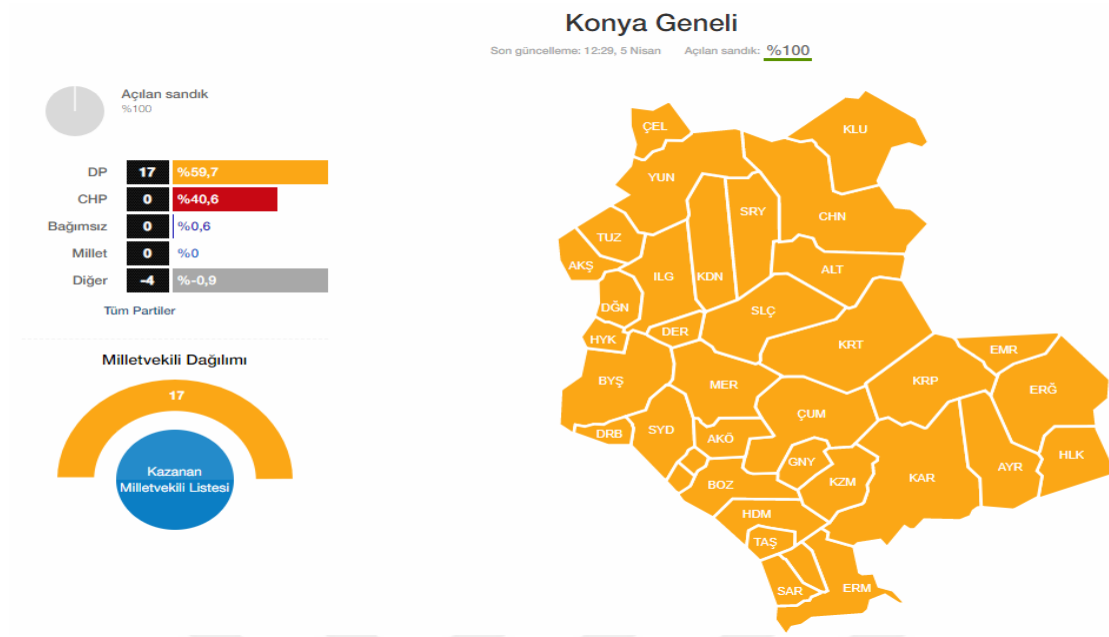
ESBABI MUCİBE

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği hakkında 6235 sayılı Kanunun 32 ne maddesindeki aidat sisteminin dört seneye yakın bir zamandan beri tatbiki sonunda görülen bâzı mahzur ve aksaklıklar muvacehesinde bugünkü şartlara ve tatbikata daha uygun bir şekilde tadil edilmesi zaruri görülmektedir.

Türkiye'de mesleki faaliyette bulunan mühendis ve mimarları camiası altında tophyan ve âmeye yarar bir teşekkül olarak birlik ve onun tarafından teşekkül ettirilen ihtisas odalarının gayelerini tahakkuk ve faaliyetlerini idame ettirebilmeleri için 6235 sayılı Kanunun 12 ve 32 ne maddelerine malî hükümler vaz'edilmişti. Odaların gelirlerine mütaallik 32 ne maddenin (c) bendinde bu maksatla, üyelerin senelik kazançlarının 0/00 5 i oda geliri olarak kabul edilmiştir.

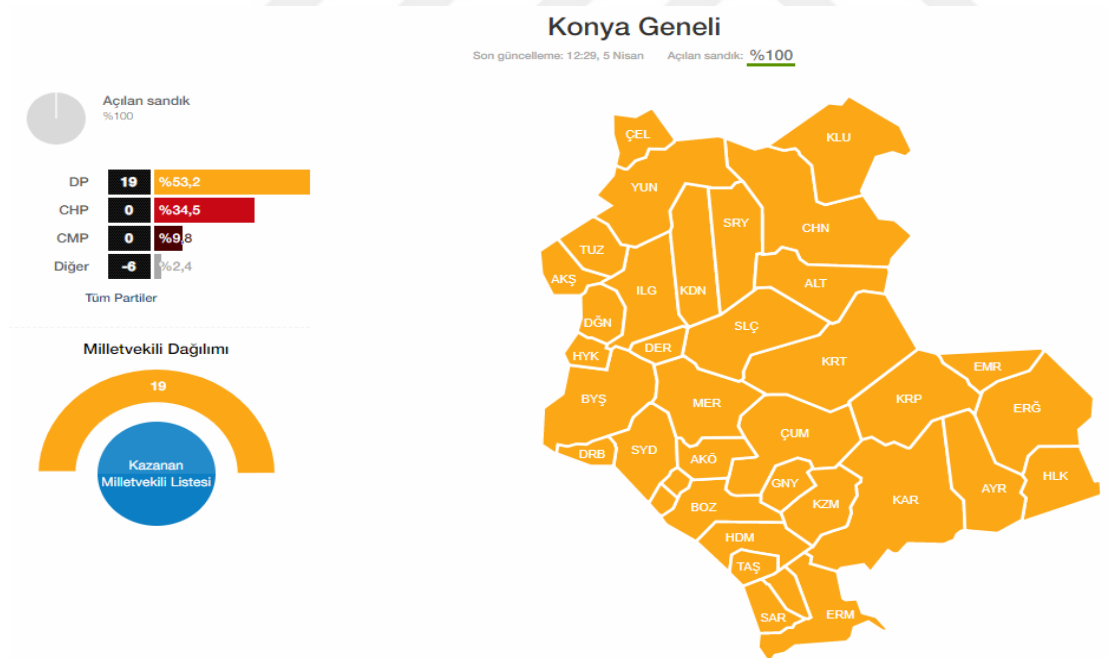
Odalara kayıtlı üyelerin senelik kazançlarının gerek hesab edilmesi hususundaki müşkilât ve bu sebeple beyannamelerin vakti zamanında gönderilmemesi ve gerekse ne gibi faaliyetlerin mesleki olduğu ve ne gibi faaliyetlerin mühendislikle ilgisi bulunmadığı hususlarının tefrikindeki zorluklar, lüzumu halinde beyannamelerin sıhhatinin tahkikindeki müşkilât, kazançların mahrem tutulması hususundaki psikolojik sebepler, vaktinde 0/00 5 beyannamelerini göndermeyen ve bu sebeple Haysiyet Divanına sevkine zaruret hâsıl olan büyük mikyasta üyelerin odalarına karşı gösterdikleri ruhi infial ile birliğin istikbalinin tehlikeye mârüz bırakması ve üye beyannamesini vermedikçe tahakkuk yapılamıyacağından varidat noksanlığına ve bütçe açığına ve malî güçlüklerle sebebiyet vermesi gibi muhtelif nazari ve pratik sebeplerden dolayı bu bende göre odalara gelir olarak taunan 0/00 5 hissesinin tahakkuk ve tahsilinde büyük müşkilât doğurduğu müşahede edilmiştir.

Ek-11, 1950 Konya Genel Seçim Sonuçları

Kaynak: <https://www.yenisafak.com/secim-1950/konya-ili-secim-sonuclari>, (ET: 31.03.19).

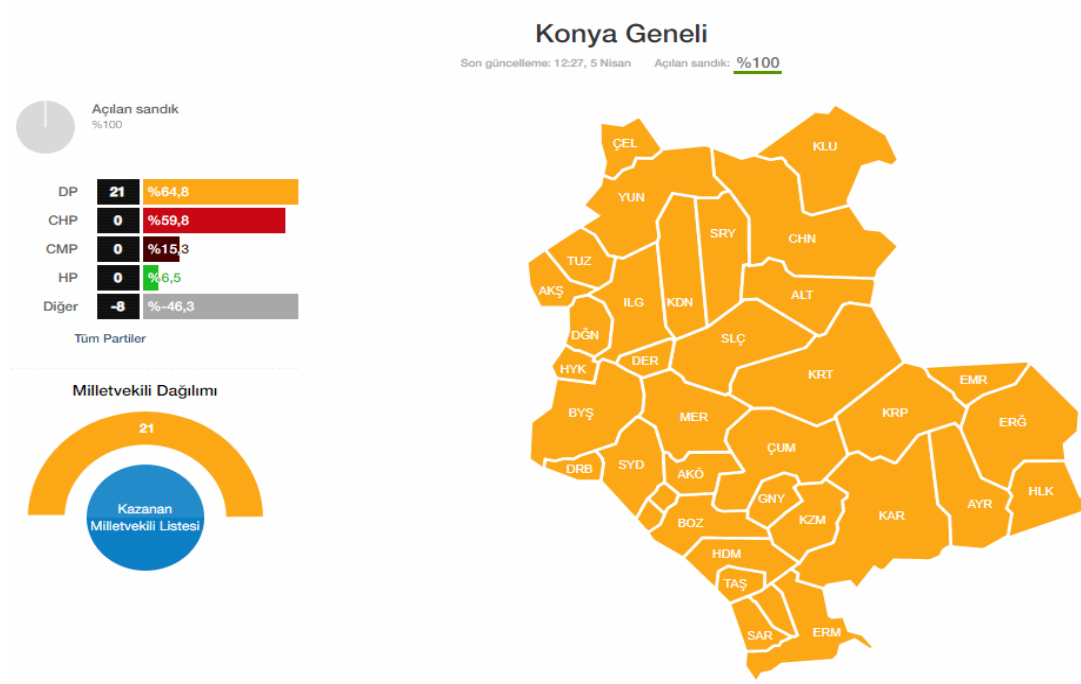
Ek-12, 1954 Konya Genel Seçim Sonuçları

Not: DP listesinden Sabahattin Sönmez bağımsız milletvekili seçilmiştir.

Kaynak: <https://www.yenisafak.com/secim-1954/konya-ili-secim-sonuclari>, (ET: 31.03.19).

Ek-13, 1957 Konya Genel Seçim Sonuçları

Kaynak: <https://www.yenisafak.com/secim-1957/konya-ili-secim-sonuclari>, (ET: 31.03.19).

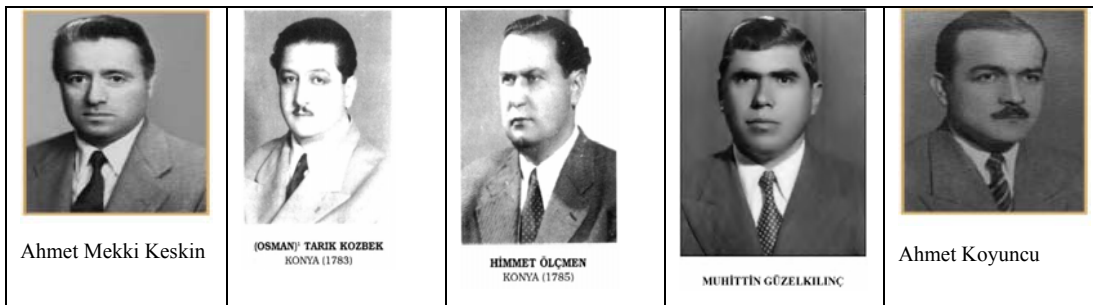
EK-14

IX. Dönem Konya Milletvekillerinin Fotoğrafları

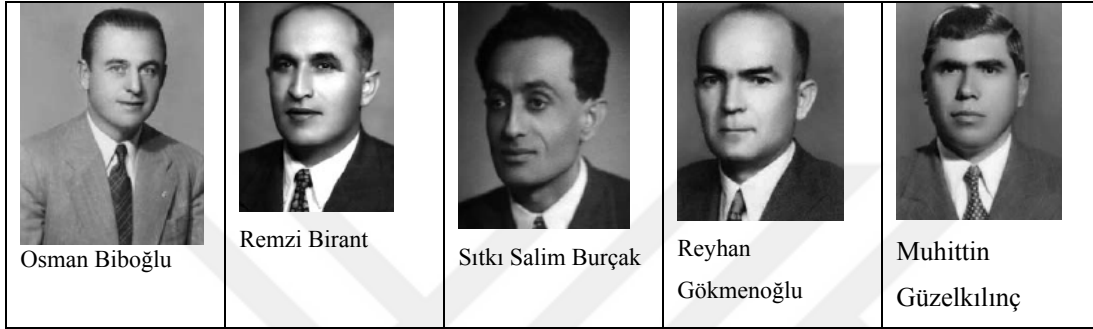
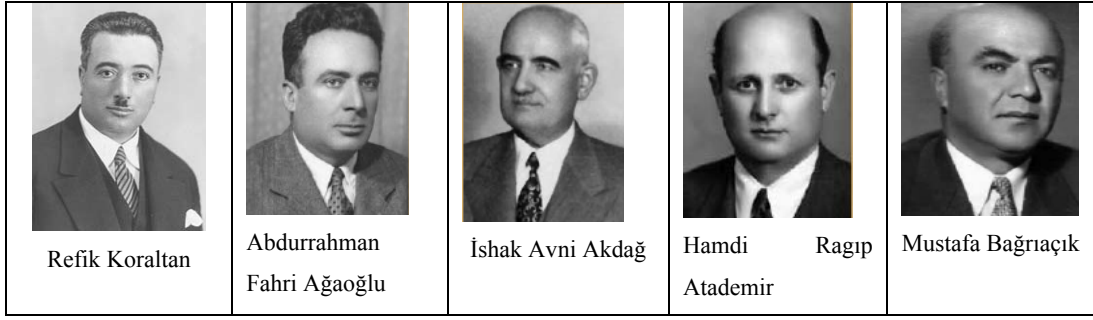

X. Dönem Konya Milletvekillerinin Fotoğrafları

XI. Dönem Konya Milletvekillerinin Fotoğrafları

Ömer Şeker

Nafiz Tahralı

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ Adliye Vekaletinden tebliğ olunmuştur.

D

2 Mayıs 1954 de yapılan Mebus seçimlerine iştirak eden seçmenlerle bunların kullandıkları rey miktarı ve bu reylerin muhtelif partiler ve bağımsızlar arasında tevzi şekli ve nisbetleri hakkında seçim kurullarından gelen neticeler tasnif olunmuştur. Bu neticeler ve 1950 yılı Mebus seçimi neticeleri ile mukayeseleri şöyledir:

I - 1954/yılı seçiminde umumî seçmen miktarı ile seçime iştirak eden seçmen miktarı ve iştirak nisbeti:

Umumî seçmen miktarı : 10. 262. 063
Reyini kullanan seçmen miktarı : 9. 095. 617
Umumî iştirak nisbeti : % 88,63

II- Aynı seçimde parti adaylara ile bağımsızlara rey veren seçmen miktarı ve aralarındaki nisbeti:

Demokrat parti	: 5.313; 659	% 58,42
C.Halk.Partisi	: 3.193. 471	% 35,11
Cumhuriyetçi millet partisi	: 480. 249	% 5,28
Köylü Partisi	: 50. 935	% 0,56
İşçi Partisi	: 910	% 0,01
Bağımsızlar	: 56. 393	% 0,62
Yekûn	9.095. 617	

(not Ajansa verilen listedir)

030 01 51 309/7

EK-15.2.1. Aġaoġlunun Parti Teşkilatı ile İlgili Teklifi

19.1.1951

DEVLET ARŞİVİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÜVENLİK ARŞİVİ

D.P. Meclis Grubu Yüksek Başkanlığına

Tüzüğümü zür 67 nci maddesinde, Partimizin programını tahakkuk ettirmekle mukellef Parti teşkilatı, Parti Meclis Grubudur. Tüzükte bu mühüm vazifenin nasıl yapılacağı hakkında teferruatlı hükümler yoktur. Halen Grubumuzda, Büyük Millet Meclisi ile mütebahir olarak Komisyonlar teşkil edilmiş ise de bu komisyonlar fiilen ancak Büyük Millet Meclisi komisyonları gibi, vazife görecektir şekilde bulduklarından resen bir iş yapmamaktadır.

Diğer taraftan Grup dahilinde çalışmaların, Milletvekilleri başka çağların, yekdiğerlerinden habersiz olmak itibarıyla, programlı olmayan teklif ve takrirlerine inhisar ettiği görülmektedir. Halbuki Partimiz Programının tahakkuk ettirilmesi, her şeyden evvel programlı çalışmaya bağlıdır. Bu mühim iş yalnız hükümetimizin gelişmesine inhisar etmiş gibidir, hükümetin pek çok olan işleri arasında işe lâyiki ile yetişemediğini sekiz aylık çalışma devresi kâfi derecede ispat etmektedir.

14 Mayıs inkilâbından beri Bütün Demokrat Milletvekilleri bir çok kimselerden ve teşekküllerden, kendilerini alâkadar eden mevzularda kanun tasdihi veya yeni kanun yapılması isteklerine mütedair mektuplar almaktadırlar. Bunların bir kısmı pek haklıdır. Yıllardan beri dinletemedikleri denetlerini hakiki müessillerine dinletmek ümit ve arzusunda dırlar. Bu güne kadar bunlarında cevapsız kaldığı meydandadır.

Bunlardan başka bütün memlekette bazı gazeteler, sistemli bir şekilde asılsız haber ve yazılarla Partimizi halk nazarında düşürmeğe çalışmaktadırlar. Bu gibi yazıların Partimiz adına sistemli bir şekilde takip edilerek halk efkârının aydınlatılması çok lüzumlu bir iş olduğu halde bu güne kadar bu ihmal edilmiş ve ancak programsız ve müferrit mücadelede inhisar etmiştir ki bazı hallerde bu mukabelelerde Partimiz için zararlı olabilir.

Mukabil tetbirlerle önlenmiyen programlı ve sistemli asılsız haber ve yazıların halk efkârında mutlak tesiri olacağını bir an hatırdan çıkarmamak lazımdır.

Vatandaşlarımızın, ümitsizliğe düşerek, sekiz aydan beri devam eden mürecaatlarını kesmelerini, Bakanlarımızın günlük çok ağır olan işleri arasında yavaş yavaş büroların tesiri altında halktan ve Partimizden uzaklaşmaları tehlikesi memleketimizin ve partimizin istikbali için şüphesiz ki hayırlı neticeler vermezdir.

Bütün bu sebeplerle Grubumuzun parti programını tahakkuk ettirmek

vaki mürecaatları tetkik ederek gereğini yapmak, asılsız yayınları karşılamak için daha faal, daha müessir ve daha programlı bir çalışmaya başlaması zamanı geldiğine kana'im. Bu hususta düşündüklerimi aşağıda kısaca arz ediyorum.

1. On beş kişilik bir program komisyonu teşkil etmelidir. Bu Komisyon resen vazife görmelidir. Parti programını tetkik ederek icap ve ihtiyaca tatbikat programları veya kanun teklifleri hazırlamalı veya bunların hazırlanmasını Grubun İhtisas Komisyonlarından istemelidir. Parti programına taalluk eden hususlarda Hükümete de tavsiyelerde bulunabilmelidir.

2. On beş kişilik bir istek ve teklifleri tetkik komisyonu teşkil etmelidir. Bu komisyonunda:

- Büyük kongrelerimizde tespit olunan istekleri,
- İl Kongrelerimizde tespit olunup Genel İdare Kurulumuza gönderilmiş olan teklif ve istekleri,
- Milletvekilleri arkadaşlarımıza gönderilmiş ve gönderilecek mektuplardaki umumî veya mesleki istekleri ve Milletvekillerinin her türlü tekliflerini,

030 61 44 239 2 1

EK-15.2.2. Ağaoğunun Parti Teşkilatı ile İlgili Teklifi

DEVLET BAŞKANLIĞI GENEL MÜDÜR'LÜĞÜ
CUMHURİYET BAŞLIĞI

"2"

Tetkik ederek, bunlardan Parti programına taalluk eden kısımları Program Komisyonuna ve sair nazara alınması icap edenler hakkında gerekli karar teklifleri hazırlamak üzere o kısımlarıda ihtisas komisyonuna tevdi etmeli, nazara alınması icap etmeyenler içinde geldiği yere münasip cevap verilmesini Grup İdare Heyetinden istemelidir.

3. Parti namına her türlü nesriyatı takip ederek gerekli cevapları hazırlamak için hususi bir büroya ihtiyaç vardır ki bunun için tafsilâta lüzumsuz görerek sadece Grup idare kurulunun dikkat nazarlarını celp etmekle iktifa ediyorum.

Netice: Bu teklifimin her işe tekdimen ve tercihan Grup Umumi Heyetinde görüşülmesini ve Grup Umumi Heyetinin kabul ve tasvibine arz olunmasını rica ederim.

19.1.1951

Konya Milletvekili
Abdurrahman Fahri Ağaoğlu

Gündem

7. Madde

030	01			44	259	2
-----	----	--	--	----	-----	---

EK-15.3.1. Demokrat Parti Beyannamesi

DEVLET ARSİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARSİVİ

- 2 -

ancak iktidarın bu şekilde de olsa tādil teklifi zaruretini duyması, umumî bir arzu ve ihtiyaç karşısında bu teklifi münakaşa ile istenilen hale getirilebileceği ümidini uyandırdı. bu tesir altında idiki partimiz ara seçimlerine girmek için teşkilatımıza hazırlık tātimatı bile vermeyi tabii buldu. diğer taraftan demokrat parti türk milletinin ısrarla istediği seçim emniyetini temin edebileceğine inandığı yeni bir tādil teklifini büyük bir samimiyetle meclise tevdi etti.

bu teklifimiz, 21 temmuzda onu takip eden tarihlerde seçimlerde yaratılan emniyet bühranını kaldırmak gayesini taşıyordu. demokrat memleketlerde harpten evvel başlayan ve harpten sonra gelişen bir cereyanın tesirile seçim kanunlarına giren hükümlere göre, seçimlerin idaresi parti tesisleri haricinde tarafsız adalet cihazlarına bırakılmakta ve böylece milli iradenin hakkile tezahürüne imkân verilmektedir.

bütün milletimizin türk adalet cihazı önünde duyduğu çok haklı ve yerinde itimadı gözönünde bulunduran demokrat parti milletimize seçim hususunda tam bir emniyet verebilmek için bu usulün memleketimizde de kabulünü zarurî görmüş, ve teklifini bu esasa bağlamıştır.

vatanın her köşesinde yer yer toplanan millet kütleleri tarafından seçimlerin her safhasının adalet mürakabesi altında cereyan etmesine dair izhar edilen umumî arzu ve irade, partimizin bu görüşündeki isabetini teyid eylemiştir.

buna rağmen iktidar, bilinen şekilde ısrar etmekle seçim emniyetini sağlam bir esasa bağlamak imkânını vermemiştir.

seçim emniyetinin can alacak noktalarından biri olan seçim kurulu ve komisyonlarının yeni kuruluş tarzı da, bunların tarafsız işleyeceklerine itimad telkin edecek mahiyette değildir. demokrat parti millet vekilleri arkadaşlarımızın bütün bu izahlarına rağmen seçim komisyonlarına, yani sandık başlarına, partilerden birer üye konulması bir türlü kabul edilmek istenilmemiştir. hatta sandık başlarındaki parti temsilcilerine alelade tayin edilmiş, bir tutanağa imza etmeleri şöyle dursun, sandığa yaklaşabilmeleri bile çok görülmüştür.

seçimlerden evvel ve seçimler esnasında idarî baskı ve faaliyetleri derhal önleyebilmek için, memurin muhakemat kanunu imtiyazlarından idare mekanizmasının faydalanmaması hakkındaki teklifimiz reddedilmiş ve kendilerince kabul edilen şekilde ise maksadı temin edecek mahiyette olmamıştır.

bir taraftan tutanakların parti temsilcileri tarafından imzalanması suretile tevsiki kabul edilmediği halde, diğer taraftan oy pusulalarının eskiden olduğu gibi yakılması prensibinde ısrar edilmiş, itirazlara karşı ortada delil bırakılmamak esası muhafaza olunmuştu. seçim sıra sında hatta alelade görülebilecek yolsuzlukları durdurmak, düzeltmek için bugünkü hükümlerde hiçbir vasıta ve imkân da yoktur. diyebiliriz ki türk basını başta olduğu halde milletimizi kuvvetli bir irade ile istediği seçim emniyeti elde edilmemiştir.

bu son tādiller karşısında demokrat parti teamülû ve çhile teşkilatının fikir ve mütelaasını almak istemiş ve illerden gelen delegelerle bir toplantı yapmıştır.

030 01 12719

EK-15.3.2. Demokrat Parti Beyannamesi

DEMOKRAT PARTİ GENEL MECLİSİ
EMNİYET ARŞİVİ

[1947]

demokrat parti beyannamesi
(tam metin)

millî iradenin tam tecellisi seçimlerin her türlü baskı, müdahale ve hileden uzak olarak emniyet içinde yapılmasına bağlı olduğu meşhurdur. seçim emniyeti, rey verme hakkı olan her vatandaşın seçim defterlerinde dürüst olarak kayıtlı bulunması, reylerin sandıklarda hilesiz ve oldukları gibi çıkması, tutanaklara doğru geçmesi ve sonuna kadar büyük kurullarca bu neticelerin esas teşkil etmesidir.

demokrat parti vaidlere inanarak samimiyetle iştirak ettiği 21 temmuz seçimlerinde bu emniyet şartlarından hiç birisi bulunmadığını, idare ve seçim cihazlarının yalnız iktidar partisini kazandırmak gayesiyle hareket ettiklerini bütün milletle beraber tesbit etmiştir.

bu seçimleri takip eden il genel meclisleri ve bilhassa muhtar seçimleri daha pervasızca ağır bir mahiyet göstermiştir. millet iradesinin doğru olarak tezahürünü men'eden bu hareketler memleketimizin her tarafında derin bir infial uyandırmıştır. manevî asayişsizlik havası yaratmıştır. öyleki, vatandaşın hürriyeti, milletin hakimiyeti, vatanın selâmeti noktalarından, seçim emniyetinin sağlanması iç politikamızın en nazik ve mühim bir eseri haline gelmiştir. artık bir parti işi değil, bir millet davası haline alan seçim emniyeti hususunda tatbikatın gösterdiği acı tecrübelere karşı bunlara meydan veren kanun hükümlerinin değiştirilmesini, seçim cihazlarını sıkı bir mürakabeyle bağliyan hükümlerin konulmasını istemek türk milletinin hakkı olmuştur.

21 temmuz seçim yolsuzlukları hakkındaki itirazlarından hiç birinin nazara alınmadığını görmekle beraber, demokrat parti, bu teminatı tesis etmek ve kısmî seçimlere girebilmek için daha o zaman seçim kanununun bazı maddelerinin acile değiştirilmesi hakkında meclise bir tâdil tasarısı sunmuştu.

teklifimiz iktidar partisiince hiddet ve şiddetle karşılanarak toptan reddedildi. bunun üzerine, seçim emniyeti kanunla sağlanmadıkça ve seçimi icare eden cihazların tarafsızlığına imkân bırakmayan zihniyet değişmedikçe kısmî seçimlere girmeyi, millî hakimiyete karşı bir suç saydığını belirten demokrat parti, bu şartlar altında yapılacak seçimlerin bütün mes'uliyetini iktidara bırakarak 3/4/1947 tarihli beyannamesile görüşlerini âsil milletimize arz etmişti.

demokrasi idealine bağlılığını her vesile ile açığa vurmaktan geri durmayan büyük türk milletinin seçim emniyeti hususunda ısrarla gösterdiği heyecanlı hassasiyet, ilk teklifimizin reddi ile memleket mukadderatında ne ağır neticeler husule geldiğini nihayet iktidara anlatmış olsa gerektirdiki, hükümet tâdil teklifini bu defa kendisi göstermek ihtiyacını duymuştur.

zamanı gelmiş fikirlerin izlerini taşıyan bu teklif tatbikatta kolayca bertaraf edilebilecek bazı yeniliklerine rağmen seçim emniyetini sağlayamadı.

seçimden evvelki devrede idarî baskıyı ve müdahaleyi önleyecek hiçbir tedbir yoktu.

seçimi idare edecek kurul ve komisyonların kuruluş tarzı bunların tarafsızlıklarına inandıracak gibi değildi. onların tasniğinde mürakabe mekanizması ya hiç konulmamış, ya işliyemez halde bırakılmıştır.

030 01 12 7 9

EK-15.3.3.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GİZLİLİK BİRİMİ

- 3 -

her zamanki gibi çok geniş bir söz ve düşünce hürriyeti içinde cereyan eden serbest ve samimi fikir teatisi sonunda yeni seçim katunu ile kısmi seçimlere girilemeyeceği neticesine varılmıştır.

millî menfaat ölçüsünü herşeyin üstünde tutan ve millî menfaati ancak memleketin sınırsız demokratik inkişafında gören demokrat parti genel idare kurulu, kendi teşkilâtının ve bütün memleket efkârı umumiyesinin tasvibine istinad ederek seçim emniyeti sağlanmadıkça ara seçimlerine çırmemek hakkındaki evvelki prensip kararının değiştirilmesi için bir sebep olmadığına ittifakla karar vermiştir.

türk umumî efkârına saygı ile arz ederiz.

demokrat parti genel başkanı

celâl bayar

030	01			12	719
-----	----	--	--	----	-----

3

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

«DEMOKRAT PARTİ SEÇİM BEYANNAMESİ»

1950 seçimlerinde vatandaşlarımızdan reylerini partimiz lehine kullanmalarını isterken, millet iradesiyle iktidara geldiği takdirde Demokrat Partinin başlıca memleket meselelerini nası bir zihniyetle ele alacağını ve önümüzdeki dört yıllık seçim devresinde hangi istikametlerde yürümeğe çalışacağını izah etmeyi lüzumlu görmekteyiz.

Demokrat Partinin seçim beyannamesi olarak umumî eskâra sunacağı bu vesika rastgele akla geliveren bir takım iş ve hizmetlerin liste veya cerveli mahiyetinde olmayacaktır. Asırlarca geri kalmış bir memlekette, bugünün ileri milletleri seviyesine gelebilmek için duyulan ihtiyaçların sonsuz olması, partileri ölçsüz vaatlerde bulunmağa sevk edebilir. İktidara gelmek veya onu muhafaza etmek arzu ve hırsı da bir takım cazip vaatlerle ortaya çıkmayı teşvik edebilir. Ancak Türk milletinin vakar ve ciddiyetine lâyık bir parti olabilmek endişesi tahakkuk ettirilmesi imkânsız ve hatîrâ şüpheli vaatlerde bulunmaktan bizi alıkoymaktadır.

Halk Partisinin seçim beyannamesi olarak yayınladığı vesikayı bir kere bu bakımdan, sonra da muhtevası ve açıklamakta olduğu zihniyet itibarıyla tenkide şayan görmekteyiz.

İlk önce bu beyannamenin rasyonel olmadığını realist bir görüşe dayanmadığını kaydetmek mecburiyetindeyiz. Filhakika meseleler mahiyetlerine ve ihtiyaçlar ehemmiyet sıralarına göre tertiplenmiş değildir. Öyle ki daha ilk bakışta mevzu ve meselelerin rastgele kaleme alınmış olduğu kanaatine varmamak mümkün olmuyor.

C. H. P. nin Vaidleri

Gene bu beyannamede, vadolunan iş ve hizmetlerin çoğu toptan ve umumî olarak ele alınmakta ve dört sene zarfında bunlardan ne kadarının yapılabileceği hakkında bir fikir vermemektedir. Bundan başka paranın tahsisat cihetini rde hiç akla gelmemiş olduğu anlaşılıyor.

Meselâ, bir «Sulan Bankası» kurularak su işlerinin hızla yürütüleceği vaad olunuyor. Fakat hızla yürütülecek tabirinin ifade ettiği sürati tahmin etmek mümkün değildir. Dört sene zarfında su işlerine takriben ne kadar tahsisat ayrılabilceği ve bununla o müddet içinde takriben ne kadar iş yapabileceği asla mevzu bahis edilmiyor.

Diğer bir misâl olarak da limanlarımız hakkındaki vaidleri ele alalım. Bilindiği gibi limanlar mevzuu dört senede bitirilecek işlerden değil-

3

030	01			44 265/4
-----	----	--	--	----------

İktisadî Kalkınmanın Manası

Bunun neticesi bir kalkınma olmaktan ziyade Milli Ekonomiye yeniden hırpalamak olur. O halde iktisadî kalkınmanın manasını iyice kavramak icabeder. İktisadî bünyeyi tazyik etmek ve zaafa düşürmek pahasına elde edilecek imkân ve paraların burada burada şu veya bu tesisi vücuda getirmek hakiki kalkınmanın tabii yolu olamaz. Yapılacak iş ve hizmetin icradası ancak milli ekonomimize temin edeceği faide ile ölçülür. Taşa toprağa gömecek, israf ve heder edecek paramız ve zararımız tecrübe edilmiş yollarda kararlar kaybedilecek zamanımız yoktur.

İstihsalin artmasına, hayat pahalılığının yenilmesine, maliyetlerin düşülmesine ve memlekette hayat standardının yükselmesine doğrudan doğruya en müessir tesirler işbu hizmetler ne ise bütün dikkat ve imkânlarımızı ancak bu istikametlere tercih etmek mecburiyetindeyiz.

Bütün bunların gerçekleştirilebilmesi, iktisadî bünyenin sıhhatli bir hale getirilmesiyle mümkündür. Milli Ekonomimizin her şeyden önce, devlet işlerinin ağırlığı altında mefluç bir hale geldiğini kabul etmek zardır. Devlet, Umumi bütçe, hususî idareler, belediyeler ve köy bütçeleri yoluyla yıllık millî istihsalin mühim bir kısmını bitirmektedir.

Rakamlarla ifadesi mümkün olan bu mali küfelelerin dışında devletin mali ekonomiye, dolayısıyla yüklediği külfetler ve mühim yekûnlara varıyor. Devlet iktisadî teşekküllerinin bir türlü verimli hale getirilememeleri yüzünden bu memlekette çok pahalıya mal olduğu bir hakikattir. Devlet nakliyeciliğinin pahalılığı ve iktisadî hayatı, hâlâ tazyik altında bulundurulmaktadır. Motorlu vasıtalar, yolsuzluğa, akaryakıt fiyatlarının maksat altında ve başka memleketlere nazaran çok yüksek seviyede tutulmasına rağmen, daha bugünden demiryollarımızda sıkı bir rekabet halindedir. Devlet Orman İşletmelerinin, orman mahsullerinin fiyatlarını dünya fiyatlarına nazaran ne kadar nisbetsiz olarak yükselttiği malumdur. Devletin istikraz yapabilmek için Devlet tahvililerinin faiz nisbetlerini mütemadiyen yükseltmesinin ve Devlet Bankacılığının memleketten faiz ve iskonto hadlerinin daima yüksek tutulmasının istihsal ve iş hayatı üzerinde çok menfi tesirleri olmaktadır. Devlet vergi olarak alamadıklarını istikraz faizlerini yükseltmek yoluyla almak çarelerini aramakta ve millî sermayenin Devletin müstehtlik masraflarına yatırılmasını teşvik etmektedir.

Devlet İhisarçılığı: bir vergi müessesesi olmak hedefini çoktan aşmış bulunuyor. Ayrıca brokrat ve müdahaleci bir devletin ekseriya birbirine zıt türlü karar ve nizamlarla iş ve istihsal hayatını kayıtlamasının menfi tesirlerini bilhassa alâkalılar çok iyi bilirler.

İktisadi İcazîyet

Bu izahlardan maksadımız Halk Partisini ve onun beyannamesini tenkid etmekten ziyade parımız iktidara geldiği takdirde takip edeceği malî ve iktisadî politikanın istikametini daha iyi belirtmektedir. Bu izahlarımızdan anlaşılacağı üzere parımız, herşeyden önce yeni yeni teşebbüslere girişmeden önce iktisadî bünyeyi sağlamlaştıracak tedbirlerle başvurmak lüzumuna kami bulunmaktadır.

Şu halde ilk tedbirler Devlet bütçesini iktisadî bünyesinin fakatîyle mütenasip hale getirmek bütçeler dışında bir nevi gelir vergisi şeklinde olarak devletin millî ekonomiye tahmil edilebileceği külfetleri argari haddinde indirmek, Devlet masraflarında sıkı tasarruflar yaparak hem bütçede hakiki muvazene temin etmek, hem de tasarruf yoluyla elde edeceğimiz imkânları terahhan doğrudan doğruya istihsalimizi artırarak en verimli sahalarda kullanmaktan ibarettir.

Bu arada iş hayatını engelleyen bürokratik kayıtları ve devlet müdahalelerini argariye indirmek üzerinde ehemmiyetle duracağımız mevzu-lardandır.

İktisadî imkânlarımızın ve millî tasarruflarımızın devlet eliyle doldurulması yani sakım yollarında sarfi veya israf edilmesi politikasına kat'i surette son vermeyi millî ve hususî teşebbüsün süratle inkişafını temin bakımından zarurî görmekteyiz.

Millî sermaye ve hususî teşebbüsün gelişme teminatı noksan ve inkişaf imkânları mahdut olan bir memlekette, dışarı sermaye gelmesini beklemek bir hayalden ibaret olur.

Halbuki dışarı gelecek teşebbüs sermaye ve ileri tekniğe şiddetle muhtaç bulunuyoruz. Ne kadar isabetli tedbirlerle memleketi idare edersek edelim, dünyanın ileri memleketlerinden bizi ayıran mesafe okadar geniştir ki kendi imkânlarımızla iktifa etmek mecburiyetinde kaldığımız takdirde süratle erişmek mecburiyetinde olduğumuz iktisadî cihazlanma seviyesine varabilmek için çok uzun yıllar beklemek icabedecektir. Unutmamalıyız ki dünyanın ilerleme temposu tarihin hiç bir devriyle mukayese olunmayacak bir süratle iktisap etmiş bulunuyor.

Geçmişte takip olunan siyasetin sermaye ve teşebbüse muhtaç bulunduğu istikrar ve ehemmiyeti vermemesi ve meselâ varlık vergisi gibi tedbirlere başvurulmuş olması ve dışarı sermaye gelmesini önleyecek yollarda yürünmesi, memleketin bugünkü iktisadî geriliğinin büyük âmil-lerinden sayılmak icabeder.

İktisadî ve malî sahalarda takip edeceğimiz yolun, memleketin iktisadî cihazlanmasını süratlendireceği, istihsal ve millî geliri artırarak umumî hayat standardını yükselteceği muhakkaktır. Yalnız köylümüzün değil çok büyük bir seçim sıkıntısında bulunan işçilerimizin, dar ve mahr-

dul gelirdi büyük bir kısım halkımızın bugünkü yaşama şartlarını ıslah etmesinin, hayat pahalılığına karşı gelmenin tek tesirli çaresi budur. Bununla muvazi olarak, işçi ve köylü mecellelerini ehemmiyetle ele alarak Garp Demokrasilerinde kabul edilen esaslar dairesinde ve iktisadi imkânlarımızla mütenasip olarak biran evvel halletmek hayati bir davamızdır.

Anayasada tadilat

Şayet seçimler, kuvvetle ümit ve temenni ettiğimiz gibi, dürüst olarak yapılır ve şayet milli irade partimiz lehine tecelli ederse takip edeceğimiz yol, şüphe yok ki partimizin kuruluşuna esas olan zihniyet ve prensiplere ve ilk günlerdenberi giriştiğimiz mücadelenin ruh ve manasına tamamen uygun olacaktır. Partimizin dört buçuk yıllık faaliyetleriyle bütün milletçe malum olan hüviyet, bir iktidar değişikliğinin memleketle maddi ve ruhi hiç bir sarfına meydan vermiyacağı ve bilhassa bir devri sabık yaratmak gibi meşum temayülleri kati surette önleyeceği hususunda kâfi teminat teşkil eder.

Öyle ki, hiç bir vatandaş hiç bir sınıf veya zümre iktidar değişiminden zerre kadar sızınmaya maruz kalmıyacaktır. Aksine olarak memleket millet iradesine ve ileri fikirlerle dayanan bir iradenin nimetlerinden faydalanmaya başlayacaktır.

Bundan başka iktidara geldiği takdirde, partimizin millete mal olmuş inkılâplarımızı ve geçirmekte olduğumuz son demokratik inkılâbın elde edilmiş neticelerini mahfuz tutmayı ilk ve en mühim vazife sayması pek tabiidir. Bu maksatla anayasada vatandaş hak ve hürriyetlerinin ve millet iradesine dayanan istikrarlı bir devlet nizamını teminat altında bulunduracak esaslı tadiller yapmak kararındayız. Çünkü bugünkü anayasamız, millet hakimiyetini kabul etmesine rağmen kuvvetler birliği esasına dayandığı ve vatandaş hak ve hürriyetlerini kâfi teminat altında bulunduracak müeyyidelerden mahrum olduğu için millet hakimiyeti yerine tek parti ve zümre hakimiyetine mani olmamıştır.

Memurların durumu

Gene memlekette istikrarı teyit ve vatandaş haklarının teminat altında bulundurulmak bakımından tam istiklâline kavuşturmak arzında olduğumuz bir adalet cihazı yanında, idare cihazımızın, iktidar değişiminin tesirlerinden masun ve yalnız kanunun emrinde ve milletin hizmetinde bulunmasını zaruri görmekteyiz. Bu maksadın elde edilmesi her şeyden evvel her sınıf memur hak ve hürriyetinin kanunlarla mahfuz bulundurulmasına bağlıdır. Devlet memurları şahıs ve zümrelerinin emir ve arzularına tabi olmaktan mutlaka kurtarılmalıdır. Bununla muvazi olarak, Devlet cihazımızın memleket ihtiyaçlarına cevap verebilecek hale

getirilebilmesi için, bütün devlet hizmetlerinin her şubede, rasyonel olarak yeni baştan tanzimini zaruri görmekteyiz. Bu suretle hizmet verimini arttırmakla beraber her bakımdan tasarruf temin edileceği de aşikârdır. Memurlarımızı nisbi bir refaha kavuşturmanın yolu da ancak bu olabilir. Bütün bunları yaparken hiç bir kimsenin mağduriyetine asla meydan vermeyecek usullerin bulunabileceğinde şüphe yoktur.

Dış siyaset

Bugün herhangi bir partinin değil bütün milletin müşterek kanaatinin bir ifadesi olan dış siyaset meselesinden fazla bir şey söylemeğe lüzum görmüyoruz. An'anevi İngiliz ve Fransız ittifakına ve Birleşik Amerika ile en sıkı dostluk ve işbirliğine dayanan, dostluklarına daima sadık kalan sulhu dış siyasetimizin demokrasi cephesi ve dünya sulhu için mühim bir amil olduğuna inanmaktayız. Müttefiklerimizle ve büyük dostumuz Birleşik Amerika ile siyasi ve iktisadi münasebetlerimiz, samimiyet ve anlayış havası içinde hergün daha kuvvetlendirmek en büyük emelimizdir.

Memleketimizde iktidar tebeddülünün dış siyasetimizde hiç bir değişikliki yapmayacağına dost düşman herkesin emin olması, vatan selâmetimizin ve hattâ cihan sulhunun bir şartıdır.

Millî Müdafamız

Dış siyasetten bahsederken, onun başlıca muvaffakiyet amili olan millî müdafamız hakkında da birkaç söz söylemek isteriz. Yer yüzünde sulh ve emniyetin beş yıldır bir türlü teescüs etmediği şimdiki buharanlı dünya vaziyetinde, yakın bir komşumuzun memleketimize mütevecchik karanlık emeller karşısında, millî varlığımızın başlıca istinatgâhı olan millî müdafamızı ehemmiyetle gözönünde bulundurmak bir vatan borcudur.

Bütün bu maruzatımızdan anlaşılır ki, Demokrat Parti, mazinin acı tecrübelerini ve iktidarın mütemadi hatırlarını daima önünde bulundurarak, memleket işlerini, tammâiyle realist bir görüşle ve yepyeni bir zihniyetle ele almak azmindedir. Karşımızdakiler gibi, gerçekleşmesine imkân olmayan hayati vaadlerle vatandaş reyini kazanmayı asla düşünmüyoruz ve böyle bir düşünceyi Türk milletinin yüksek anlayışına tenkit ve muhakeme kudretine karşı açık bir hürmetsizlik sayıyoruz.

Şarkta, Garpta, Şimalde, Cenupta ırk, din, mezhep, sınıf farkları gözetmeden bütün vatandaşları hak ve hürriyetlerine ve maddi manevî yükseliş imkânlarını müsavi surette temin etmek memleketi iktisadi ve kültürel bir bütün haline getirmek suretiyle millî birliği en kuvvetli şekilde gerçekleştirmek mukaddes gayemizdir. 14 Mayıs seçimlerinde milletin yüksek iradesi ve güveniyle iktidara geldiğimiz takdirde, bu gayeye varmak için programımızın esasları dairesinde nasıl bir yol tutacağımızı umumî çizgileriyle vatandaşlarımıza izah etmiş bulunuyoruz.

Son söz milletindir.

EK-15.5.1. Fahriagaoglu'nun Anayasa Tasarısı Hazırlanması İle İlgili Teklifi

04.1951

Demokrat Parti Meclis Grubu Başkanlığına

Anayasamızda :

1 - Hürriyet teminat altına alınmamıştır . (Hürriyet başkasına zarar vermiyecek her şeyi yapabilmektir.) şeklinde güzel bir tarif yapıldık - tan sonra, hürriyetlerin hududu hususî kanunlara bırakılmıştır . bu yüzden bir çok hususî kanunlarla hürriyetler, Anayasamızın tarifine muhalif bir dü - rette tahdit edilmiştir .

2 - Anayasamızda bu kanuna muhalif kanun yapılamıyacağı kabul edil - diği halde, muhalif bir kanun yapıldığı takdirde ne olacağı derpiş edilmemiş - tir . Bu yüzden de Anayasamıza muhalif bir çok kanunlar yapılmış ve tatbik edilmiştir . bu gün durum o halcedir ki, binlerce kanun içerisinden hangileri Anayasaya muhaliftir hangileri değildir ? kati olarak bilinmez . Anayasaya muhalif kanunları seçmek yıllarca sürececek bir çalışmaya bağlıdır . Halbuki işimiz aceledir . Programımızın tahakkuk ettirilmesi yolunda hakiki ve kök - lü büyük inkılaplar yapmak zorundayız . Geciktığımız her gün bizi bu ideali - mizden uzaklaştırmaktadır . Bir bakıma göre bütün kanunlarımız Anayasamıza, diğer bir ifade ile demokrasiye muhaliftir .

3 - Anayasamızın 8 nci maddesi kaza vahdetinin bir ifadesi olduğu halde aynı kanunun 51 nci maddesi ile bu hüküm ihlâl edilmiş olduğu gibi kaza vahdetini ihlâl eden sayılamayacak kadar çok esas ve teşkilât kanunları çıkar - ılmıştır .

4 - Anayasamızda, sözde Türkleştirmek bahanesiyle bir çok uydurma kelimelere yer verilmiştir .

Bütün bu sebeplerden dolayı, Anayasamızın, demokrasiyi tam bir şe - kilde tahakkuk ettirecek olan programımıza uymadığı meydandadır ve bir çok hususî kanunlara taallük eden meselelerde demokrasi bakımından yapılması zaru - rî olan esaslı inkılaplar da Anayasaya bağlı bulunmaktadır .

030	01			44	253	8
-----	----	--	--	----	-----	---

EK-15.5.2.

- 2 -

Grubumuzun Anayasa Komisyonunca , demokrasi icablarına, programımıza ve insan hakları beyannamesine tamamen uygun ve teminatlı bir Anayasa tasarısının mümkün olan süratle hazırlanması ve hazırlanacak tasarıya muhalif mevcut hususî kanunların tasfiyesinin de Anayasasının teminat hükümleri içerisinde derpiş edilmesi hususunda umumî heyetimizce prensip kararı verilmesini arz ve teklif ederim . 6.4.1951

Konya Milletvekili
Ali Fehri Ageoğlu

Gönderen
9. Madde

030	01			44	259	8
-----	----	--	--	----	-----	---

2

EK-15.6.1. Konya Ovası Sulama Hakkında Tevfik Fikretin Kanun Teklifi

<p>T. C. BAŞVEKÂLET MÜAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ Şube : Sayı :</p>		<p>Dosya işaretleri <u>5</u> 399</p>
<p>T. C. BAŞVEKÂLET CUMHURİYET ARŞİVİ</p>		
Evrakın Numarası	Nafia Vekaletine	
Evrakın Tarihi		
Yazan memur	<i>[Signature]</i>	
Yazı tarihi	25-5-1931	
Muavin		
Beyaz eden	<i>[Signature]</i>	
Beyaz tarihi	25 ?	
Karşılaştıranlar		
Sadira No.	<u>6</u> 1444	
Merbutatı	1	
Sevk tarihi	26-5-931	
Kayıt eden	<i>[Signature]</i>	
Düşünceler	<p>Konya sulama idaresinin teşkilat ve vazifesine dair Kanunun 1 inci maddesinin tadili hakkında Konya Meclisi Terfika Fikret Bey tarafından verilmiş Birleşme Encümenine tevdi olunduğu B. M. M. Riyasetinden bildirilen Kanun Teklifini meclis liffa takedim olunmuştur. Efendim.</p> <p>PA. V. n. MS</p> <p>B. M. M. Yüksek Reisliğine</p> <p>24-5-931 tarih ve K. K. 202 sayılı Tefhükce Cevabidir. Konya Sulama idaresinin teşkilat ve vazifesine dair Kanunun 1 inci maddesinin tadili hakkında Kanun Teklifi Nafia Vekaletine tevdi olunmuştur. Efendim.</p> <p><i>[Signature]</i> yazı K. Başvekil</p>	
-3-		
030	10	5 15 5

T. B. M. M.

U. Ka.

Kanunlar Kalemi

Sayı

202

L.
1

Ankara
24-5-1937

Baş Vekâlete

Konya Mebusu Tevfik Fikret Bey tarafından , Konya Ovası Sulama İdaresinin teşkilât ve vezâifi hakkındaki kanunun I inci maddesinin tadiline dair verilmiş olup Bütçe Encümenine havale olunan kanun teklifinin tasdikli sureti merbutan takdim kılındı .

Vusulünün işarını rica ederim efendim .

T.A.
M.

B.M.M.Reisi

A. Köymen

Nafiye Bekir ve cemaatı
Tahrirata

24.5 931

000 | 0 | 48 | 4

BASVEKALET EVRAĞI		
Tarih	Numara	Lot
24-5	2999	1

T. B. M. M.

U. Ka.

Kanunlar Kalemi

Sayı

Ankar

/ / 19

Esbabı mucibe

Konya Sulama idaresinin merkezi 26 nisan 1927 tarihli ka-
nun mucibince Konya idi . Sulama faaliyetinin çömrre olmasına rağ-
men merkez idaresinin Konyada bulunması bazı müşkilâtı daidir .
Ezan cümle idare ile zurrain daima temas ve münasebeti olduğu halde
de merkezin uzakta olması teması müşkülleştirmektedir . Diğer --
tarafıtan selâhiyettar memurların idare ettikleri su işinin başın-
da bulunmalarının fevaidi kesiresi muhtacı izah değildir . Sulama
idaresinin bütün memurlarının ikametleri ve ifayı hizmetleri için
sureti mahsusada inşa edilmiş binalar mevcut ve bu suretle hayli
tasarrufta mümkündür .

Maruzatı salifeye binaen mezkûr kanunun birinci maddesinin
berveghi ati tadilini teklif ve arz-eylerim Efendim .

Konya Mebusu
Tevfik Fikret

Kanun teklifi

Madde - I : 26 mayıs 1927 tarih ve 1053 numaralı kanunun birinci
maddesi berveghi zir tadil edilmiştir :

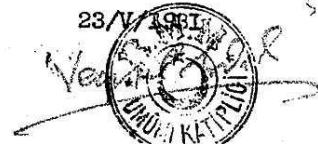
(Konya ovası sulama idaresi şahsiyeti hükmiyeyi haiz
olup muamelâtı mülhak bir bütçe ile ve Nafia Vekâle-
tine merbut bir Müdür marifetile tedvir olunur . İda-
renin merkezi Çumradır .)

Madde - 2 : İş bu kanun tarihi neğrinden muteberdir .

Madde - 3 : Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti --
memurdur .

Aslına mutabıktır

23/V/1931

030 | 0 | 3 | 18 | 7

Vazan

Handwritten signature

Karşılaştıran

Handwritten signature

Müdür

Handwritten signature

Tasdikli Suretlere Mahsusdur

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	--

ÖZGEÇMİŞ

1989 Hollanda Utrecht doğumludur. İlkokulu ve Ortaokulu Meram Sare Özkaşıkçı İlköğretim Okulu'nda bitirmiştir. Liseyi Özel Güvantaş Koleji'nde tamamlamıştır. 2015 yılında Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı yıl Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi'nden formasyon eğitimini almıştır. Özel Koç eğitim Butik Dershanesi'nde iki yıl tarih öğretmenliği yapmış olup evli ve iki çocuk annesidir.